

Obres escollides de Lenin en català

QUÈ FER?
Problemes candents del nostre moviment

V. I. LENIN

1902

2ª edició

Versió catalana establerta des de: *¿Qué hacer? Problemas candentes de nuestro movimiento*, en *Obras Escogidas*, en dotze toms, Tom II, Progreso, Moscou, 1975, pàgines 1-189.

Edicions internacionals Sedov

Núcleo en defensa
del marxismo

Germinal

Pròleg.....	3
I. Dogmatisme i “llibertat de crítica”.....	4
a) Què significa la “llibertat de crítica”?	4
b) Els nous defensors de la “llibertat de crítica”	6
c) La crítica a Rússia	8
d) Engels sobre la importància de la lluita teòrica.....	11
II. L’espontaneïtat de les masses i la consciència de la socialdemocràcia	14
a) Començament de l’ascens espontani	14
b) El culte a l’espontaneïtat. Rabòtxaia Misl.....	16
c) El Grup d’Autoemancipació i Rabòtxeie Dielo.....	20
III. Política tradeunionista i política socialdemòcrata	25
a) L’agitació política i la seua restricció pels economistes	25
b) De com Martínov ha aprofundit Plekhanov	30
c) Les denúncies polítiques i la necessitat d’“infondre activitat revolucionària”	32
d) Què hi ha de comú entre l’economicisme i el terrorisme?	34
e) La classe obrera com a combatent d’avantguarda per la democràcia	36
f) Una vegada més “calumniadors”, una vegada més “engalipadors”	43
IV. El primitivisme en el treball dels economistes i l’organització dels revolucionaris	45
a) Què és el primitivisme en el treball?	45
b) El primitivisme en el treball i l’economicisme	47
c) L’organització dels obrers i l’organització dels revolucionaris	50
d) Amplitud de la tasca d’organització.....	57
e) L’organització “de conspiradors” i la “democràcia”	60
f) El treball a escala local i a escala nacional	64
V. “Pla” d’un periòdic polític central per a tota Rússia.....	68
a) A qui ha ofès l’article Per on començar?.....	69
b) Pot un periòdic ser organització col·lectiva?.....	71
c) Quin tipus d’organització necessitem?	77
Conclusió.....	80
Annex. Intent de fusionar <i>Iskra</i> amb <i>Rabotxeie Dielo</i>	81
<i>Esmena per a Què fer?</i>	84

Pròleg

Segons el pla inicial de l'autor, el present fullet havia de consagrar-se a desenrotllar minuciosament les idees exposades en l'article *Per on començar?* (*Iskra*, núm. 4, maig de 1901). En primer lloc, hem de disculpar-nos davant del lector per haver complert amb retard la promesa que vam fer en el dit article (i que vam repetir en resposta a nombrosos requeriments i cartes particulars). Una de les causes de la tardança ha sigut la temptativa, feta al juny de l'any passat (1901), d'unificar totes les organitzacions socialdemòcrates russes en l'estranger. Era natural que esperara els resultats d'aquesta temptativa que, d'haver tingut èxit, tal vegada haguera requerit exposar les concepcions d'*Iskra* en matèria d'organització des d'un punt de vista quelcom distint; en tot cas, aquest èxit prometia acabar molt prompte amb l'existència de dos corrents en la socialdemocràcia russa. El lector sap que l'intent va fracassar i que, com procurem demostrar-ho a continuació, no podia acabar d'una altra manera després del nou viratge de *Rabòtxeie Dielo*, en el seu número 10, vers l'"economicisme". Ha sigut absolutament necessari començar una enèrgica lluita contra aquesta tendència que, com més imprecisa i poc definida, més persistent i capaç de ressorgir en formes diverses. D'acord amb això, ha canviat i s'ha ampliat en grau molt considerable el pla inicial del fullet.

Havien d'haver sigut el seu tema principal els tres problemes plantejats en l'article *Per on començar?*, a saber: el caràcter i el contingut principal de la nostra agitació política, les nostres tasques d'organització i el pla de crear, simultàniament i en distintes parts, una organització combativa de tota Rússia. Aquests problemes interessen, des de fa molt, l'autor, que va tractar ja de plantejar-los en *Rabòtxaia Gazeta* durant una de les temptatives infructuoses de reprendre la seua publicació (veja's el cap. V). Dues raons han fet irrealitzable per complet el nostre primer propòsit de circumscriure'ns en aquest fullet a l'examen dels tres problemes mencionats i d'exposar les nostres idees, en la mesura que es puga de manera afirmativa, sense recórrer o quasi sense recórrer a la polèmica. D'una banda, l'"economicisme" ha resultat més vivaç del que suposàvem (emprem la paraula "economicisme" en el seu sentit ampli, com es va explicar en el número 12 d'*Iskra*, desembre de 1901, en l'article *Conversació amb els defensors de l'economicisme*, que va traçar, per dir-ho així, un esbós del fullet que oferim a l'atenció del lector). Ha arribat a ser indubtable que les distintes opinions sobre el mode de resoldre aquests tres problemes s'expliquen molt més per una oposició radical entre les dues tendències de la socialdemocràcia russa que no per divergències de detall. D'altra banda, la perplexitat dels "economistes" en veure que *Iskra* sostenia de fet les nostres concepcions ha evidenciat que parlem sovint en llenguatges literalment distintes; que, a causa d'això, no podem arribar a cap acord sense començar *ab ovo*; que és necessari intentar "explicar-nos" sistemàticament amb tots els "economistes" en la forma més popular possible i basant-nos en el nombre més gran possible d'exemples concrets sobre tots els punts cardinals de les nostres discrepàncies. I m'he decidit a fer aquesta temptativa d'"explicar-nos" amb plena consciència que això va a augmentar moltíssim el volum del fullet i a retardar la seua aparició; però no he vist cap altra possibilitat de complir la promesa feta en l'article *Per on començar?* Així doncs, a les disculpes per la tardança he d'afegir les excuses pels immensos defectes del fullet en allò que a la seua forma literària es refereix: he hagut de treballar amb una precipitació extrema i, a més, prestar atenció a moltes altres ocupacions.

L'examen dels tres problemes indicats segueix constituint el tema principal del fullet. Però he hagut de començar per dos problemes de caràcter més general: ¿per què la consigna de "llibertat de crítica", tan "innocent" i "natural", és per a nosaltres una vertadera crida al combat?; ¿per què no podem arribar a un acord ni tan sols en el problema fonamental del paper de la socialdemocràcia en relació al moviment espontani de masses? Després expose les opinions sobre el caràcter i el contingut de l'agitació política, exposició que s'ha convertit en un esclariment de la diferència entre la política tradeunionista i la socialdemòcrata, en tant que l'exposició dels punts de vista sobre les tasques d'organització s'ha transformat en un esclariment de la diferència entre els mètodes primitius de treball, que satisfan els "economistes", i l'organització de revolucionaris, que considerem indispensable. Després insistisc en el "pla" d'un periòdic polític per a tota Rússia, tant més com que les objeccions fetes contra ell manquen de fonament i que no s'ha donat una resposta a fons a la pregunta, feta en *Per on començar?*, de com podríem començar simultàniament en totes parts la formació de l'organització que necessitem. Finalment, en la part final del fullet espere demostrar que hem

fet tot allò que depenia de nosaltres per a previndre una ruptura decisiva amb els “economistes”, ruptura que, no obstant, ha resultat inevitable; que *Rabòtxeie Dielo* ha adquirit una significació particular i, si es vol, “històrica”, per haver expressat de la manera més completa i amb el major relleu no l’“economicisme” conseqüent, sinó més aviat la dispersió i les vacil·lacions que han constituït el traç distintiu de tot un període de la història de la socialdemocràcia russa; que per això adquireix també importància la polèmica, massa detallada a primera vista, amb *Rabòtxeie Dielo*, perquè no podem avançar sense superar definitivament aquest període.

Febrer de 1902

N. Lenin

I. Dogmatisme i “llibertat de crítica”

a) Què significa la “llibertat de crítica”?

La “llibertat de crítica” és hui, sens dubte, la consigna més en voga, la que més s'empra en les discussions entre socialistes i demòcrates de tots els països. A primera vista és difícil imaginar-se res més estrany que aqueixes al·lusions solemnes a la llibertat de crítica, fetes per una de les parts contendents. ¿És que al si dels partits avançats s'han alçat veus en contra de la llei constitucional que garanteix la llibertat de ciència i d'investigació científica en la majoria dels països europeus? “Ací passa quelcom!”, es dirà tota persona aliena a la qüestió que haja escoltat la consigna de moda, repetida en totes parts, però que no haja aprofundit encara en l'essència de les discrepàncies. “Aquesta consigna és, pel que s'ha vist, una d'aqueixes parauletes convencionals que, com els malnoms, són legalitzades per l'ús i es converteixen quasi en noms comuns”.

En efecte, per a ningú és un secret que al si de la socialdemocràcia internacional¹ contemporània s'han format dues tendències la lluita entre les quals ara es revifa i flameja ara es calma i consumeix sota les cendres d'impressionants “resolucions d'armistici”. En què consisteix la “nova tendència, que assumeix una actitud “crítica” enfront del marxisme “vell, dogmàtic”, *ho ha dit* Bernstein i *ho ha mostrat* Millerand amb suficient claredat.

La socialdemocràcia ha de deixar de ser el partit de la revolució social per a transformar-se en un partit democràtic de reformes socials. Bernstein ha recolzat aquesta reclamació política amb tota una bateria de “nous” arguments i raonaments concertats amb prou harmonia. S'ha negat la possibilitat de basar el socialisme en arguments científics i demostrar que és necessari i inevitable des del punt de vista de la concepció materialista de la història; s'ha refutat la misèria creixent, la proletarització i l'exacerbació de les contradiccions capitalistes; s'ha declarat sense fonament el concepte mateix d’*objectiu final*¹ i refusat de pla la idea de la dictadura del proletariat; s'ha negat que hi haja oposició de principis entre el liberalisme i el socialisme, s'ha rebutjat la *teoria de la lluita de classes*, afirmant que és inaplicable a una societat estrictament democràtica, governada conforme a la voluntat de la majoria, etc.

Així doncs, l'exigència que la socialdemocràcia revolucionària faci un viratge decisiu vers el socialreformisme burgès ha anat acompanyada d'un viratge, no menys decisiu, vers la crítica burgesa de totes les idees fonamentals del marxisme. I com aquesta última crítica del

¹ En la història del socialisme modern potser siga un fet únic, i extraordinàriament consolador en el seu gènere, que una disputa entre distintes tendències al seny del socialisme haja esdevingut, per primer vegada, de nacional en internacional. En altres temps, les discussions entre lassalleans i eisenacheans, entre partidaris de la *Llibertat del Poble*, i socialdemòcrates eren discussions purament nacionals, reflectint peculiaritats netament nacionals, es desenrotllaven, per dir-ho així, en plans distints. En l'actualitat (ara es veu açò ben clarament), els fabians anglesos, els ministerialistes francesos, els bernsteinians alemanys i els crítics russos són una sola família; s'elogien mútuament, aprenen els uns dels altres i tanquen files contra el marxisme “dogmàtic”. ¿Serà en aquesta primera lluita, realment internacional, amb l'oportunisme socialista on la socialdemocràcia revolucionària internacional s'enfortisca suficientment per tal d'acabar amb la reacció política imperant en Europa des de fa ja molt de temps?

marxisme es venia fent ja fa molt de temps, utilitzant per a això la tribuna política, les càtedres universitàries, nombrosos fullets i gran quantitat de tractats científics; com tota la nova generació de les classes instruïdes ha sigut educada sistemàticament durant decennis en aquesta crítica, no és d'estranyar que la "nova" tendència "crítica" haja eixit de colp amb acabada perfecció del si de la socialdemocràcia, com a Minerva del cap de Júpiter. Pel seu fons, aquesta tendència no ha hagut de desenrotllar-se ni formar-se: ha sigut trasplantada directament de les publicacions burgeses a les publicacions socialistes.

Proseguim. Per si la crítica teòrica de Bernstein i els seus anhels polítics estaven encara poc clars per a certes persones, els francesos s'han cuidat de demostrar palmàriament el que és el "nou mètode". França s'ha fet una vegada més creditora de la seua vella reputació de "país en què les lluites històriques de classe s'han portat sempre al seu terme decisiu més que en cap altre lloc" (Engels, fragment del pròleg a l'obra de Marx *Der 18 Brumaire*). En compte de teoritzar, els socialistes francesos s'han posat mà a l'obra; les condicions polítiques de França, més desenvolupades en l'aspecte democràtic, els han permès passar sense demora al "bersteinianisme pràctic" amb totes les seues conseqüències. Millerand ha donat un brillant exemple d'aquest bersteinianisme pràctic: no debades Bernstein i Vollmar s'han precipitat a defensar i exaltar amb tant de zel Millerand! En efecte, si la socialdemocràcia és, en essència, ni més ni menys que un partit de reformes i ha de tindre el valor de reconèixer-ho amb franquesa, un socialista no sols té dret a entrar en un ministeri burgès sinó que inclús sempre ha d'aspirar a això. Si la democràcia implica, en el fons, la supressió de la dominació de les classes, ¿per què un ministre socialista no ha de captivar tot el món burgès amb discursos sobre la col·laboració de les classes? ¿Per què no ha de seguir en el ministeri, inclús després que els assassinats d'obriers per gendarmes hagen palesat per centèsima i mil·lèsima vegada el vertader caràcter de la col·laboració democràtica de les classes? ¿Per què no ha de participar personalment en la felicitació al tsar, a qui els socialistes francesos no donen ara un altre nom que el d'heroi de la força, del fuet i de la deportació ("*knouteur, pendeur et déportateur*")? I a canvi d'aquesta infinita humiliació i aquest auto enviliment del socialisme davant del món sencer, a canvi de pervertir la consciència socialista de les masses obreres (única base que pot assegurar-nos el triomf), a canvi de tot això oferir uns ressonants *projectes* de reformes tan miserables que eren majors les que s'aconseguien dels governs burgesos!

Qui no tanque deliberadament els ulls ha de veure, forçosament, que la nova tendència "crítica" sorgida en el socialisme no és sinó una nova varietat d'*oportunisme*. I si no jutgem els homes per la brillantor de l'uniforme que s'han posat ells mateixos, ni pel pompós sobrenom que a si mateixos es donen, sinó pels seus actes i per les idees que propaguen en realitat, veurem clarament que la "llibertat de crítica" és la llibertat de la tendència oportunista al si de la socialdemocràcia, la llibertat de fer de la socialdemocràcia un partit demòcrata de reformes, la llibertat d'introduir en el socialisme idees burgeses i elements burgesos.

La llibertat és una gran paraula; però davall la bandera de la llibertat d'indústria s'han fet les guerres més rapaces, i davall la bandera de la llibertat de treball s'ha espoliat els treballadors. La mateixa falsedat intrínseca porta implícita l'ús actual de l'expressió "llibertat de crítica". Persones vertaderament convençudes d'haver impulsat la ciència no reclamarien llibertat per a les noves concepcions al costat de les velles, sinó la substitució d'aquestes últimes per les primeres. En canvi, els crits actuals de Visca la llibertat de crítica! Recorden massa la falla del tonell buit.

Marxem en grup compacte, agarrats amb força de les mans, per un camí abrupte i intricat. Estem rodejats d'enemics per totes bandes, i hem d'anar gairebé sempre sota el seu foc. Ens hem unit en virtut d'una decisió adoptada amb tota llibertat, precisament per a lluitar contra els enemics i no caure, donant unes ensopagades, en la contigua tolla, els habitants de la qual ens retrauen des del primer moment d'haver-nos separat en un grup independent i escollit el camí de la lluita i no el de la conciliació. I de sobte, alguns dels nostres comencen a cridar: "anem a aqueixa tolla!" I quan se'ls posa en vergonya, repliquen: "Com d'endarrerits sou! Que no vos avergonyiu de negar-nos la llibertat d'invitar-vos a seguir un camí millor!" Ah, sí, senyors, vostès són lliures no sols d'invitar-nos, sinó d'anar on millor els vinga de gana, inclús a la tolla; fins creem que el seu lloc de veritat es troba precisament en ella, i estem disposats a ajudar-los en allò que puguem perquè es traslladen vostès allí! Però, en aqueix cas, deslliuren les nostres mans, no s'agarran a nosaltres, ni envilisquen la gran paraula llibertat, perquè també nosaltres

som "lliures" per a anar on vulguem, lliures per a lluitar no sols contra la tolla, sinó inclús contra els que es desvien cap a ella!

b) Els nous defensors de la "llibertat de crítica"

Precisament aquesta consigna ("llibertat de crítica") ha sigut llançada de manera solemne en els darrers temps per *Rabòtxeie Dielo* (número 19), òrgan de la Unió dels Socialdemòcrates Russos en l'Estranger. I no com un postulat teòric, sinó com una reivindicació política, com a resposta a la pregunta de si "és possible la unió de les organitzacions socialdemòcrates russes que actuen en l'estranger": "Per a una unió sòlida és indispensable la llibertat de crítica" (p.36).

D'aquesta declaració es dedueixen dues conclusions ben clares: 1) *Rabòtxeie Dielo* assumeix la defensa de la tendència oportunista en la socialdemocràcia internacional en general; 2) *Rabòtxeie Dielo* exigeix la llibertat de l'oportunisme al si de la socialdemocràcia russa. Examinem aquestes conclusions.

A *Rabòtxeie Dielo* li disgusta, "sobretot", la "tendència d'*Iskra* i *Zarià* a pronosticar la ruptura entre la Muntanya i la *Gironda* en la socialdemocràcia internacional².

"En general [escriu B. Kritxevski, director de *Rabòtxeie Dielo*], les xerrameques sobre la *Muntanya* i la *Gironda* en les files de la socialdemocràcia ens semblen una analogia històrica superficial i estranya en la ploma d'un marxista: la *Muntanya* i la *Gironda* no representaven dos temperaments o corrents intel·lectuals diferents, com pot semblar als historiadors de la ideologia, sinó distintes classes o sectors: d'una banda, la burgesia mitjana; i per una altra, la petita burgesia i el proletariat. Però en el moviment socialista contemporani no hi ha xocs d'interès de classe; sustenta en la seua totalitat, en *totes* (subratllat per B. Kr.) les seues varietats, inclosos els més declarats bernsteinians, la posició dels interessos de classe del proletariat, de la seua lluita de classe per l'alliberament polític i econòmic" (p. 32-33).

Atrevida afirmació! ¿No ha sentit B. Kritxevski parlar del fet, observat fa ja temps, que precisament l'àmplia participació del sector dels "acadèmics" en el moviment socialista dels darrers anys ha assegurat una difusió tan ràpida del bernsteinianisme? I, allò que és principal: ¿en que fonamenta el nostre autor el seu judici que inclús "els més declarats bernsteinians" sustenten la posició de la lluita de classes per l'emancipació política i econòmica del proletariat? Ningú ho sap. Aquesta enèrgica defensa dels més declarats bernsteinians no es recolza en cap argument, en cap raó. L'autor creu, pel que s'ha vist, que de repetir tot el que diuen de si mateixos els més declarats bernsteinians sobre les proves de la seua afirmació. ¿Però és possible imaginar-se una miqueta més "superficial" que aquest judici sobre tota una tendència fundat en allò que diuen de si mateixos els representants de la tal tendència? ¿És possible imaginar-se alguna cosa més superficial que la "moralitat" subsegüent sobre els dos tipus o camins distints i àdhuc diametralment oposats de desenvolupament del partit (*Rabòtxeie Dielo*, p. 34-35)? Els socialdemòcrates alemanys, diu hom, reconeixen la completa llibertat de crítica; però els francesos no, i precisament el seu exemple demostra com de "nociva que és la intolerància".

Precisament l'exemple de B. Kritxevski (respondrem a això) demostra que a vegades s'anomenen marxistes gents que veuen la història només "a l'illovaiski". Per a explicar la unitat del Partit Socialista Alemany i la desunió del francès no cal en absolut furgar en les peculiaritats de la història de tal o qual país, comparar les condicions del semiabsolutisme militar i el parlamentarisme republicà, analitzar les conseqüències de la Comuna i les de la Llei d'excepció contra els socialistes, confrontar la situació econòmica i el desenvolupament econòmic, recordar que "el creixement sense igual de la socialdemocràcia alemanya" va ser acompanyat d'una lluita d'energia sense igual en la història del socialisme, no sols contra les pèrdues

² La comparació de les dues tendències en el proletariat revolucionari (la revolucionària i l'oportunista) amb els dos corrents de la burgesia revolucionària del segle XVIII (la jacobina –la Muntanya– i la girondina) fou feta a l'article de fons del número 2 d'*Iskra* (febrer de 1901) escrit per Plekhanov. Als demòcrates - constitucionalistes, als "sense títol" i als menxevics els agrada molt, fins ara, de parlar del "jacobinisme" en la socialdemocràcia russa. Però hui prefereixen callar o... oblidar que Plekhanov va llançar per primer vegada aquest concepte contra l'ala dreta de la socialdemocràcia. (Nota de Lenin a l'edició de 1907)

teòriques (Mülberger, Dühring³, els socialistes de càtedra) sinó també contra les equivocacions en el terreny de la tàctica (Lassalle), etc. Tot açò està de més! Els francesos es barallen perquè són intolerants; els alemanys estan units perquè són bons xics.

I observen que, per mitjà d'aquesta incomparable profunditat de pensament, s'elimina un fet que rebutja per complet la defensa dels bernsteinians. Només l'experiència històrica pot donar una resposta definitiva i irrevocable a la pregunta de si *sustenten* la posició de la lluita de classe del proletariat. Per tant, en aquest sentit té la màxima importància precisament l'exemple de França per tractar-se de l'únic país on els bernsteinians han intentat *actuar* de manera independent, amb l'aprovació calorosa dels seus col·legues alemanys (i, en part, dels oportunistes russos: veja's R. D., núm. 2-3, p. 83-84). L'al·lusió a la "intolerància" dels francesos, a més de la seua significació "històrica" (en sentit "nozdrivià"), no és més que una temptativa de dissimular amb paraules greus fets molt desagradables.

Tampoc estem disposats, en absolut, a lliurar els alemanys com a regal a B. Kritxevski i la resta de copiosos defensors de la "llibertat de crítica". Si es tolera encara en les files del partit alemany "als més declarats bernsteinians", és només perquè acaten la resolució de Hannover, que va rebutjar de pla tant les "esmenes" de Bernstein com la de Lübeck, contenidora aquesta última (tanmateix tota la seua diplomàcia) d'una clara advertència a Bernstein. Es pot discutir, des del punt de vista dels interessos del partit alemany, si aquesta diplomàcia era oportuna o no, o si, en aquest cas, no valia més un mal ajust que un bon plet; es pot dissentir, en suma, de si convé tal o qual *procediment* de rebutjar el bernsteinianisme; però el que no es pot fer és no veure que el partit alemany *ha rebutjat* dues vegades el bernsteinianisme. Per tant, creure que l'exemple dels alemanys confirma la tesi que "els més declarats bernsteinians sustenten la posició de la lluita de classe del proletariat per la seua emancipació política i econòmica" significa no comprendre en absolut allò que està passant davant de tots nosaltres⁴.

És més: com hem dit ja, *Rab. Dielo* presenta a la socialdemocràcia russa la reivindicació de "llibertat de crítica" i defèn el bernsteinianisme. Sembla que ha hagut de convèncer-se que s'ha ofès injustament als nostres "crítics" i bernsteinians. A quins en concret? A qui, on i quan? En què va consistir, ni més ni menys, la injustícia? *R. Dielo* guarda silenci sobre aquest punt, no menciona ni una sola vegada a cap crític o bernsteinia rus! Només ens resta barallar una de les dues hipòtesis possibles. *O ja* la part ofesa injustament no és una altra que el mateix *R. Dielo* (així ho confirma el que en aquests dos articles del seu número 10 es tracte només de greuges inferits per *Zarià* i *Iskra* a *R. Dielo*). En aquest cas, ¿com explicar el fet tan estrany que *R. Dielo*, que sempre ha negat de manera tan obstinada tota solidaritat amb el bernsteinianisme, no haja pogut defensar-se sense parlar a favor dels "més declarats bernsteinians" i de la llibertat de crítica? *O ja* han sigut ofeses injustament unes terceres persones. En aqueix cas ¿quins poden ser els motius que impedisquen mencionar-les?

Veiem, doncs, que *R. Dielo* segueix jugant a l'amagatall igual que venia fent (i com demostrarem més endavant) des que va aparèixer. A més, observen aquesta *primera* aplicació

³ Quan Engels atacà Dühring, molts representants de la socialdemocràcia alemanya s'inclinaren a favor de les concepcions d'aquest últim i acusaren Engels, fins i tot públicament, en un congrés del partit, de brusquedat, intolerància, polèmica impròpia de camarades, etc. Most i els seus companys proposaren (en el Congrés de 1877) retirar del *Vorwärts* els articles d'Engels per "no tindre interès per a la inmensa majoria dels lectors", i Vahlteich va declarar que la publicació d'aquests articles havia perjudicat molt al partit, que també Dühring havia prestat servicis a la socialdemocràcia: "hem d'aprofitar-los a tots en benefici del partit, i si els catedràtics discuteixen, *Vorwärts* de cap manera és el lloc adient per a sostindre semblants acusacions" (*Vorwärts*, 1877, número 65, 6 de juny). Com veuen, aquest també és un exemple de defensa de la "llibertat de crítica", i no estaria mal que hi meditaren els postres crítics legals i oportunistes il·legals, als quals tant gust els dona invocar l'exemple dels alemanys!

⁴ Cal advertir que, en parlar del bernsteinianisme al partit Alemany, *R. Dielo* s'ha limitat sempre a un mer relat dels fets, "abstenint-se" per complet de qualificar-los. Veja's, per exemple, el número 2-3, pàgina 66, sobre el Congrés d'Stuttgart; totes les discrepàncies es redueixen a la "tàctica", i sols es fa constar que la immensa majoria és fidel a l'anterior tàctica revolucionària. O al número 4-5 pàgina 25 i següents, que és una simple repetició dels discursos pronunciats als congrés de Hannover, acompanyat de la resolució de Bebel; l'exposició de les concepcions de Bernstein i la crítica de les mateixes queden aplanades de nou (així com al número 2-3) fins a la publicació d'un "article especial". El que és curiós del cas és que en la pàgina 33 del número 4-5 hi llegim "... les concepcions exposades per Bebel compten amb una majoria al congrés", i un poc més avant "... David ha defensat les opinions de Bernstein... Primer que res, ha tractat de demostrar que... Bernstein i els seus amics, malgrat tot (*sic!*), manté la posició de la lluita de classes"... Açò va ser escrit en desembre de 1899!; però al setembre de 1901 *R. Dielo* no creu ja, pel que es veu, que Bebel tinga raó i repeteix l'opinió de David com a seua pròpia!

pràctica de la decantada "llibertat de crítica". De fet, aquesta llibertat s'ha reduït en l'acte no sols a la falta de tota crítica, sinó a la falta de tot judici independent en general. Aqueix mateix *R. Dielo*, que serva silenci sobre el bernsteinianisme rus, com si fora una malaltia secreta (segons la felicitosa expressió de Starovier), proposa per a curar-la *copiar senzillament* l'última recepta alemanya contra la varietat alemanya d'aquesta malaltia! En comptes de llibertat de crítica, imitació servil... o, pitjor encara, simiesca! L'idèntic contingut social i polític de l'oportunisme internacional contemporani es manifesta en una i altres variants, segons les peculiaritats nacionals. En aquest país, un grup d'oportunistes ve actuant des de fa temps davall una bandera especial; en aqueix, els oportunistes han desdenyat, la teoria, seguint en la pràctica la política dels radicals socialistes; en aquell, alguns membres del partit revolucionari han desertat al camp de l'oportunisme i pretenen aconseguir els seus objectius no amb una lluita franca en defensa dels principis i de la nova tàctica, sinó mitjançant una corrupció gradual, imperceptible i, valga l'expressió, no punible del seu partit; en el de més enllà, aqueixos mateixos trànsfuges empen iguals procediments a l'ombra de l'esclavitud política, mantenint una proporció d'allò més original entre l'activitat "legal" i la "il·legal", etc. però dir que la llibertat de crítica i el bernsteinianisme són una condició per a unir als socialdemòcrates russos, sense haver analitzat en què es manifesta precisament el bernsteinianisme rus, ni quins fruits singulars ha donat, és parlar per parlar.

Intentem, doncs, dir nosaltres, encara que siga en poques paraules, allò que no ha volgut exterioritzar (o potser ni tan sols ha sabut comprendre) *R. Dielo*.

c) La crítica a Rússia

La peculiaritat fonamental de Rússia en l'aspecte que examinem consisteix en què el *començament mateix* del moviment obrer espontani, d'una banda, i del viratge de l'opinió pública avançada al marxisme, per una altra, es va distingir per la unió d'elements clarament heterogenis sota una bandera comuna per a combatre a un enemic comú (la concepció sociopolítica antiquada del món). Ens referim a la lluna de mel del "marxisme legal". En general va ser un fenomen d'extraordinària originalitat que ningú haguera pogut tan sols creure possible en la dècada del vuitanta o primers anys de la següent del segle passat. En un país autocràtic, on la premsa estava subjugada per complet, en una època de terrible reacció política, quan eren perseguits els mínims brots de descontent polític i protesta, es va obrir de sobte camí en les publicacions *visades per la censura* la teoria del marxisme revolucionari exposada en un llenguatge esòpic, però comprensible per a tots els "interessats". El govern s'havia acostumat a considerar perillosa únicament la teoria del grup (revolucionari) Llibertat del Poble, sense veure, com passa sovint, la seua evolució interna i alegrant-se de *tota* crítica que fora contra ella. Va passar molt de temps (molt segons comptem els russos) fins que el govern es va despertar i fins que l'aparatós exèrcit de censors i gendarmes va poder descobrir al nou enemic i caure sobre ell. Mentre, anava apareixent un llibre marxista rere d'altre; començaven a publicar-se revistes i periòdics marxistes; tothom es feia marxista; s'afalagava i adulava els marxistes; els editors estaven entusiasmats de l'extraordinària venda que tenien els llibres marxistes. Es comprèn perfectament que entre els marxistes principiants embolicats per aqueixa fumarada d'èxit hi haguera algun "escriptor envanit"...

Hui pot parlar-se d'aqueix període amb calma, com de quelcom ja passat. Per a ningú és un secret que l'efímera prosperitat aconseguida pel marxisme en la superfície de les nostres publicacions va ser deguda a l'aliança d'elements extremistes amb d'altres força moderats. En el fons, aquests darrers eren demòcrates burgesos, i aqueixa deducció (confirmada amb evidència pel desenrotllament "crític" posterior dels dits homes) no podien deixar de fer-la ja certes persones en els temps de manteniment de l'"aliança".

Però si això és així, ¿no recau la major responsabilitat per la "confusió" ulterior precisament en els socialdemòcrates revolucionaris, que van pactar aqueixa aliança amb els futurs "crítics"? Aquesta pregunta, seguida d'una resposta afirmativa, s'escolta a vegades en boca de gent que enfoca el problema d'una manera massa simple. Però aqueixa gent no té la menor raó. Pot témer aliances temporals, encara que siga amb persones poc segures, només qui desconfia de si mateix, i sense aqueixes aliances no podria existir cap partit polític. Ara bé, la unió amb els marxistes legals va ser una mena de primera aliança vertaderament política concertada per la

socialdemocràcia russa. Gràcies a aquesta aliança s'ha assolit el triomf, de sorprenent rapidesa, sobre el populisme, així com la grandiosa difusió de les idees del marxisme (si bé en forma vulgaritzada). A més, l'aliança no va ser pactada sense "condició" alguna, ni de bon tros. Proves al cant: la recopilació marxista *Dades sobre el desenrotllament econòmic de Rússia*, cremada per la censura de 1895. Si l'acord literari amb els marxistes legals pot ser comparat amb una aliança política, aquest llibre pot comparar-se amb un pacte polític.

La ruptura no va ser causada, per descomptat, pel fet que els "aliats" resultaren ser demòcrates burgesos. Els adeptes de semblants tendències són, per contra, aliats naturals i desitjables de la socialdemocràcia, sempre que es tracte de les tasques democràtiques d'aquesta última, plantejades en primer pla per la situació actual de Rússia. Però, per a aquesta aliança, és condició indispensable que els socialistes tinguin plena possibilitat de revelar a la classe obrera l'oposició antagònica existent entre els seus interessos i els de la burgesia. Ara bé, el bernsteinianisme i la tendència "crítica", vers què va evolucionar totalment la majoria dels marxistes legals, descartaven aqueixa possibilitat i corrompien la consciència socialista, envilint el marxisme, predicant la teoria de l'atenuació de les contradiccions socials, declarant absurda la idea de la revolució social i de la dictadura del proletariat, reduint el moviment obrer i la lluita de classes a un tradeunionisme estret i a la lluita "realista" per reformes petites i graduals. Era exactament igual que si la democràcia burgesa negara al socialisme el dret a la independència, i, per tant, el seu dret a la existència; en la pràctica, això significava tractar de convertir l'incipient moviment obrer en un apèndix dels liberals.

En semblants condicions, com és natural, la ruptura es va fer imprescindible. Però la particularitat "original" de Rússia es va manifestar en què aqueixa ruptura només significava que els socialdemòcrates s'apartaven de les publicacions "legals", més accessibles per a tothom i molt difoses. Els "exmarxistes" es van fer forts, en elles, col·locant-se "davall el signe de la crítica" i obtenint quasi el monopoli de "demolir" el marxisme. Els crits: "Contra l'ortodòxia!" i "Visca la llibertat de crítica!" (repetits ara per *R. Dielo*) es van posar en l'acte molt en voga. Ni tan sols els censors ni els gendarmes van poder resistir a aqueixa moda, com ho prova l'aparició de tres edicions russes del llibre del famós (famós a l'estil Eròstrat) Bernstein o la recomanació per Zubàtov dels llibres de Bernstein, del senyor Prokopóvitx i altres (*Iskra*, número 10). Els socialdemòcrates tenen plantejada ara una tasca difícil de per si i, a més a més, complicada en grau increïble per obstacles purament externs: la tasca de combatre el nou corrent. I aquest corrent no s'ha limitat al terreny de les publicacions. El viratge devers la "crítica" ha anat acompanyat d'un moviment oposat: la inclinació cap a l'"economicisme" per part dels socialdemòcrates dedicats a la labor pràctica.

Podria servir de tema per a un article especial aquesta interessant qüestió: com han sorgit i han augmentat el nexa i la interdependència entre la crítica legal i l'"economicisme" il·legal. A nosaltres ens basta amb assenyalar ací l'existència inqüestionable d'aquest nexa. El famós *Credo* ha adquirit tan merescuda celebritat precisament per haver formulat amb tota franquesa aqueix nexa i haver revelat, sense proposar-s'ho, la tendència política fonamental de l'"economicisme": que els obrers s'encarreguen de la lluita econòmica (més exacte seria dir: de la lluita tradeunionista, perquè aquesta última comprèn també la política específicament obrera), i que la intel·lectualitat marxista es fusiona amb els liberals per a la "lluita" política. La tasca tradeunionista "entre el poble" va resultar ser la realització de la primera meitat d'aqueixa tasca, i la crítica legal, la realització de la segona meitat. Aquesta declaració va ser un arma tan excel·lent en contra de l'"economicisme" que, si no haguera aparegut el *Credo*, pagaria la pena haver-lo inventat.

El *Credo* no va ser inventat, però sí que publicat, potser, sense el consentiment i fins en contra potser, de la voluntat dels seus autors. Almenys, l'autor d'aquestes línies, que va participar a posar en plena llum el nou "programa", va haver d'escoltar laments i reprotxes perquè el resum de les opinions dels oradors es va difondre en còpies, va rebre el malnom de *Credo* i va aparèixer inclús en la premsa junt amb la protesta! Referim aquest episodi perquè revela un tret molt curiós del nostre "economicisme": la por a la publicitat. Un traç precisament de l'"economicisme" en general (i no sols dels autors del *Credo*) que s'ha manifestat en *Rabòtxaia Misl*, l'adepte més franc i més honorat de l'"economicisme", en *R. Dielo* (en indignar-se contra la publicació de documents "economistes" en el *Vademècum*); en el comitè de Kíev, que fa cosa

de dos anys no va voler autoritzar la publicació de la seua *Profession de foi* junt amb la refutació⁵ escrita contra ella, i en molts, moltíssims partidaris de l'"economicisme".

Aquesta por que tenen a la crítica els adeptes de la llibertat de crítica no pot explicar-se només per astúcia (si bé algunes vegades les coses no ocorren, indubtablement, sense astúcia; no és prudent deixar al descobert davant l'embat de l'enemic els brots, dèbils encara, de la nova tendència!). No, la majoria dels "economistes" desaprova amb absoluta sinceritat (i, per la pròpia essència del "economicisme", ha de desaprovar) tota classe de controvèrsies teòriques, dissensions fraccionals, grans problemes polítics, projectes d'organitzar a revolucionaris, etc. "Seria millor deixar tot això a la gent de l'estranger!", em va dir una vegada un "economista", prou conseqüent, expressant amb això la següent idea, molt difosa (i també purament tradeunionista): el que a nosaltres ens incumbeix és el moviment obrer, les organitzacions obreres que tenim ací, en la nostra localitat, i la resta no són més que invencions dels doctrinaris, "sobrestimació de la ideologia", com deien els autors de la carta publicada en el número 13 d'*Iskra*, fent costat al número 10 de *R. Dielo*.

Ara hom pot preguntar-se: ¿en vista d'aquestes peculiaritats de la "crítica" russa i del bernsteinianisme rus en què havia de consistir la tasca d'aquells que de fet, i no sols de paraula, volien ser adversaris de l'oportunisme? Primer, calia preocupar-se de reprendre la labor teòrica, a penes iniciada en l'època del marxisme legal i que havia tornat a recaure sobre els militants clandestins; sense aquesta tasca era impossible un increment eficaç del moviment. Segon, era necessari començar una lluita activa contra la "crítica" legal, que corrompia a fons els esperits. Tercer, calia combatre amb energia la dispersió i les vacil·lacions en el moviment pràctic, denunciant i refutant tota temptativa de subestimar, conscientment o inconscientment, el nostre programa i la nostra tàctica.

És sabut que *R. Dielo* no va fer ni el primer, ni el segon, ni el tercer; i més endavant haurem d'aclarir detalladament aquesta coneguda veritat en els seus més diversos aspectes. Per ara, només volem mostrar la flagrant contradicció en què es troba la reivindicació de "llibertat de crítica" amb les peculiaritats de la nostra crítica pàtria i de l'"economicisme" rus. En efecte, facen una ullada al text de la resolució amb què la Unió de Socialdemòcrates Russos en l'Estranger ha confirmat el punt de vista de *R. Dielo*:

"En benefici de l'ulterior desenvolupament ideològic de la socialdemocràcia considerem absolutament necessària la llibertat de criticar la teoria socialdemòcrata, en les publicacions del partit, en la mida en què dita crítica no estiga en pugna amb el caràcter classista i revolucionari d'aquesta teoria" (*Dos congressos*, p.10).

I s'exposen els motius: la resolució "coincideix en la seua primera part amb la resolució del Congrés de Lübeck del partit sobre Bernstein"... En la seua simplicitat, els "aliats"ni tan sols noten que *testimonium paupertatis* (certificat de pobresa) es signen a si mateixos amb aquesta manera de copiar! ... "Però..., en la seua segona part, restringeix més la llibertat de crítica que el Congrés de Lübeck".

¿De manera que la resolució de la Unió està dirigida contra els bernsteinians russos? Perquè, d'una altra manera seria un absurd complet referir-se a Lübeck! Però no és cert que "restringisca la llibertat de crítica d'una manera estricta". En la seua resolució de Hannover, els alemanys van rebutjar fil per randa precisament les esmenes que va presentar Bernstein, i en la de Lübeck van fer una advertència personal a Bernstein, mencionant el seu nom en el text. En canvi, els nostres imitadors "lliures" *no fan la menor al·lusió a una sola* de les manifestacions de la "crítica" i de l'"economicisme" especialment russos; si es guarda silenci d'aqueixa forma, la mera al·lusió al caràcter classista i revolucionari de la teoria deixa molta més llibertat per a falses interpretacions, sobretot si la Unió es nega a qualificar d'oportunisme "l'anomenat economicisme" (*Dos congressos*, p. 8,punt 1). Però açò ho diem de passada. Allò que és principal consisteix en què la posició dels oportunistes enfront dels socialdemòcrates revolucionaris és diametralment oposada en Alemanya i Rússia. En Alemanya, els socialdemòcrates revolucionaris, com és sabut, estan a favor de mantindre el que existeix: el vell programa i la vella tàctica, que tot el món coneix i que han sigut explicats en tots els seus

⁵ Pel que sabem, la composició del comitè de Kiev ha canviat des d'aleshores.

detalls a través de l'experiència de molts decennis. Els "crítics", en canvi, volen introduir modificacions; i com aquests "crítics" representen una ínfima minoria, i les seues aspiracions revisionistes són molt tímides, és fàcil comprendre els motius pels quals la majoria es limita a rebutjar senzillament les "innovacions". A Rússia, per contra, són els crítics i els "economistes" els que desitgen mantindre allò que existeix: els "crítics" volen que es seguís considerant-los marxistes i que se'ls assegurés la "llibertat de crítica" que fruïen en tots els sentits (perquè, en el fons, mai han reconegut vincle de *partit*⁶; a més, entre nosaltres no hi havia un òrgan de partit reconegut per tots que poguera "restringir" la llibertat de crítica, encara que només fora per mitjà d'un consell); els "economistes" volen que els revolucionaris reconeguen "la plenitud de drets del moviment en el present" (*R. D.*, número 10, p. 25), és a dir la "legitimitat" de l'existència del que existeix; que els "ideòlegs", no tracten de "desviar" el moviment del camí "determinat per l'acció recíproca entre els elements materials i el medi material" (*Carta* en el número 12 d'*Iskra*); que es considere desitjable sostindre la lluita "que és possible per als obrers en les circumstàncies presents", i es considere possible la lluita "que mantenen realment en el moment actual" (*Suplement especial de "R. Misl"*, p. 14). En canvi, a nosaltres, els socialdemòcrates revolucionaris, ens disgusta aqueix culte a l'espontaneïtat és a dir, a allò que existeix "en el moment actual"; reclamem que es modifiqui la tàctica que ha prevalgut durant els darrers anys, declarem que "abans d'unificar-se i per a unificar-se és necessari començar per delimitar els camps d'una manera resoluta i definida" (de l'anunci sobre la publicació d'*Iskra*). En poques paraules, els alemanys es conformen amb allò que existeix, rebutjant les modificacions; nosaltres reclamem que es modifiqui allò existent, rebutjant el culte a allò i la resignació amb allò.

Precisament aquesta "petita" diferència és la que no han advertit els nostres "lliures" copiadors de resolucions alemanyes!

d) Engels sobre la importància de la lluita teòrica

"Dogmatisme, doctrinarisme", "anquilosament del partit, càstig ineludible per les traves imposades al pensament": semblants són els enemics contra els quals arremeten cavallerescament en *Rab. Dielo* els paladins de la "llibertat de crítica". Ens alegra molt que s'haja suscitat aquesta qüestió, i només proposaríem completar-la amb una altra:

I quins seran els àrbitres?

Tenim a la vista els anuncis de dues publicacions. Una és el *Programa de "Rabòtxeie Dielo"*, òrgan de premsa de la Unió de Socialdemòcrates Russos (separata del núm. 1, de R. D.). L'altre, és l'*Anunci sobre la represa de les publicacions del grup Emancipació del Treball*. Aquests dues estan datades en 1899, quan la "crisi del marxisme" estava plantejada a l'ordre del dia des de feia ja molt de temps. I bé? En va buscaríem en el primer d'aqueixos dos documents una al·lusió a aquest fenomen i una exposició definida de l'actitud que el nou òrgan pensa adoptar davant d'ell. Ni en aquest programa ni en els suplementes del mateix, aprovats pel III Congrés de la Unió en 1901 (*Dos congressos*, p. 15-18), es diu una sola paraula de la tasca teòrica ni de les seues tasques immediates en el moment actual. Durant tot aquest temps, la redacció de R. Dielo ha deixat de banda els problemes teòrics, malgrat que preocupaven tots els socialdemòcrates del món sencer.

L'altre anunci, per contra, assenyala, primer que res, que en els darrers anys ha decaïgut l'interès per la teoria, reclama amb insistència que es preste una "atenció vigilant a l'aspecte teòric del moviment revolucionari del proletariat" i crida a "criticar de forma implacable les

⁶ La manca de vincles clars amb el partit i de tradicions de partit constitueix per si sola una diferència tan cardinal entre Rússia i Alemanya que hauria d'haver posat en guàrdia tot socialista amb seny contra qualsevol imitació cega. Però heus aquí una mostra de fins on arriba a "llibertat de crítica" en Rússia. Un crític rus, el senyor Bulgakov, fa la següent crítica al crític austríac Hertz: "Malgrat tota la independència de les seues conclusions, Hertz segueix en aquest punt (sobre les cooperatives), segons sembla, massa nugat per les opinions del seu partit i, en dissentir en els detalls, no es decideix a desprendre's del principi general" (*El capitalisme i l'agricultura*, T. II, pàgina 287). Un súbdit d'un estat esclavitzat en el terreny política amb una població que el servilisme polític i l'absoluta incomprensió de l'honor de partit i dels vincles de partit tenen corrompuda en el 999 per 1000 fa una crítica altiva a un ciutadà d'un estat constitucional perquè "està massa nugat per les opinions del partit"! L'únic que els queda a les postres organitzacions clandestines es posar-se a redactar resolucions sobre la llibertat de crítica...

tendències bernsteinianes i d'altres tendències antirevolucionàries” en el nostre moviment. Els números apareguts de *Zarià* mostren com s'ha complert aquest programa.

Veiem, doncs, que les frases altisonants contra l'anquilosament de la idea, etc., encobreixen la despreocupació i la impotència en el desenrotllament del pensament teòric. L'exemple dels socialdemòcrates russos il·lustra amb particular evidència un fenomen europeu general (assenyalat també fa ja molt pels marxistes alemanys): la famosa llibertat de crítica no significa substituir una teoria amb una altra, sinó alliberar-se de tota teoria íntegra i meditada, significa eclecticisme i mancança de principis. Qui conega, per poc que siga, l'estat efectiu del nostre moviment, veurà forçosament que la vasta difusió del marxisme, ha anat acompanyada de cert menyspreu al nivell teòric. Són moltes les persones força poc preparades, i àdhuc sense preparació teòrica alguna, que s'han adherit al moviment per la seua significació pràctica i els seus èxits pràctics.

Aquest fet permet jutjar com de gran és la falta de tacte de *Rab. Dielo* en llançar amb aire triomfal la sentència de Marx: “cada pas del moviment efectiu és més important que una dotzena de programes”. Repetir aquestes paraules en una època de dispersió teòrica és exactament el mateix que cridar al pas d'un enterrament: “Tant de bo tingueu sempre un que portar!” A més, aquestes paraules de Marx han sigut preses de la seua carta sobre el Programa de Gotha, en la qual *censura durament* l'eclecticisme en què es va incórrer al formular els principis: si fa cal unir-se (escrivia Marx als dirigents del partit), pacteu acords per a tal d'assolir els objectius pràctics del moviment, però no trafiqueu amb els principis, no feu “concessions” teòriques. Tal era el pensament de Marx, però resulta que entre nosaltres hi ha gent que en nom de Marx tracta de minorar la importància de la teoria!

Sense teoria revolucionària tampoc pot haver-hi moviment revolucionari. Mai s'insistirà prou sobre aquesta idea en uns moments en què a la prèdica de moda de l'oportunisme s'uneix l'afecció a les formes més estretes de l'activitat pràctica. I per a la socialdemocràcia russa, la importància de la teoria és major encara, a causa de tres circumstàncies que s'obliden amb freqüència. En primer lloc, el nostre partit tot just comença a organitzar-se, tot just comença a formar la seua fisonomia i dista molt d'haver ajustat els seus comptes amb les altres tendències del pensament revolucionari que amenacen desviar el moviment del camí just. Al contrari, precisament els últims temps s'han distingit (com va predir fa ja molt Axelrod als “economistes”) per una reanimació de les tendències revolucionàries no socialdemòcrates. En aquestes condicions, un error “sense importància” a primera vista pot tindre les més tristes conseqüències, i només gent miop pot considerar inoportunes o supèrflues les discussions fraccionals i la delimitació rigorosa dels matisos. De la consolidació de tal o qual “matis” pot dependre l'esdevenidor de la socialdemocràcia russa durant moltíssims anys.

En segon lloc, el moviment socialdemòcrata és internacional per naturalesa. Açò no significa únicament que hàgem de combatre el xovinisme nacional. Significa també que el moviment incipient en un país jove únicament pot desenvolupar-se amb èxit a condició que aplique l'experiència d'altres països. I per a d'això no és prou conèixer simplement aquesta experiència o limitar-se a copiar les últimes resolucions adoptades; per a d'això cal saber enfocar de forma crítica aquesta experiència i comprovar-la un mateix. Aquells que s'imaginen com de gegantins són el creixement i la ramificació del moviment obrer contemporani comprendran quantes forces teòriques i quanta experiència política (i revolucionària) calen per a complir aquesta tasca.

En tercer lloc, cap altre partit socialista del món ha hagut d'afrontar tasques nacionals com les que té plantejades la socialdemocràcia russa. Més endavant haurem de parlar dels deures d'índole política i orgànica que ens imposa aquesta tasca d'alliberar tot el poble del jou de l'autocràcia. De moment volem assenyalar únicament que *només un partit dirigit per una teoria d'avantguarda pot complir la missió de combatent d'avantguarda*. I perquè el lector tinga una idea concreta, per poc que siga, de què significa açò, que recorde a precursors de la socialdemocràcia russa com Herzen, Belinski, Txernishevski i a la brillant plèiade de revolucionaris dels anys 70; que pense en la importància universal que està aconseguint ara la literatura russa; que ... però basta amb el que s'ha dit!

Adduirem les observacions fetes per Engels en 1874 a la significació de la teoria en el moviment socialdemòcrata. Engels reconeix tres formes de la gran lluita de la socialdemocràcia, i *no dues* (la política i l'econòmica) (com és usual entre nosaltres), *col·locant també al seu costat la lluita teòrica*. Les seues recomanacions al moviment obrer, alemany, ja enrobustit en els aspectes pràctic i polític, són tan instructives des del punt de vista dels problemes i les discussions actuals que el lector no ens recriminarà, així ho esperem, per reproduir un extens fragment del prefaci al fullet *Der deutsche Bauernkrieg*, que des de fa ja molt és una rara bibliogràfica:

“Els obrers alemanys tenen dos avantatges essencials sobre els obrers de la resta d'Europa. La primera és que pertanyen al poble més teòric d'Europa i han conservat en si aqueix sentit teòric, quasi completament perdut per les classes anomenades “cultes” d'Alemanya. Sense la filosofia alemanya que li ha precedit, sobretot sense la filosofia de Hegel, mai s'hauria creat el socialisme científic alemany, l'únic socialisme científic que ha existit alguna vegada. D'haver mancat els obrers de sentit teòric, aquest socialisme científic mai haguera sigut, en la mesura que ho és hui, carn de la seua carn i sang de la seua sang. I demostra com d'immens és aqueix avantatge, d'una banda, la indiferència per tota teoria, que és una de les causes principals que el moviment obrer anglès avance amb tanta lentitud, malgrat l'excel·lent organització d'alguns oficis, i d'altra, el desconcert i la confusió sembrats pel proudhonisme, en la seua forma primitiva, entre els francesos i els belgues, i, en la forma caricaturesca que li ha donat Bakunin, entre els espanyols i els italians.

“El segon avantatge consisteix en què els alemanys han sigut quasi els últims en incorporar-se al moviment obrer. Així com el socialisme teòric alemany mai oblidarà que es sosté a coll de Saint-Simon, Fourier i Owen (tres pensadors que, malgrat el caràcter fantàstic i completament utòpic de les seues doctrines, pertanyen a les ments més grans de tots els temps, havent anticipat genialment a una infinitat de veritats l'exactitud de les quals estem demostrant ara d'una manera científica), així també el moviment obrer pràctic alemany mai ha d'oblidar que s'ha desenvolupat a coll del moviment anglès i francès, que ha tingut la possibilitat de traure simplement partit de la seua experiència costosa, d'evitar en el presente els errors que llavors no havia sigut possible evitar en la majoria dels casos. ¿On estariem ara sense el precedent de les tradeunions angleses i de la lluita política dels obrers francesos, sense aqueix impuls colossal que ha donat particularment la Comuna de París?

“Cal fer justícia als obrers alemanys per haver aprofitat amb rara intel·ligència els avantatges de la seua situació. Per primera vegada des que hi ha el moviment obrer, la lluita es desenrotlla en forma metòdica en les seues tres direccions concertades i relacionades entre si: teòrica, política i economicopràctica (resistència als capitalistes). En aquest atac concèntric, per dir-ho així, resideix precisament la força i la invencibilitat del moviment alemany.

“Aquesta situació avantatjosa, per la seua banda, i, per una altra, les peculiaritats insulars del moviment anglès i la repressió violenta del francès, fan que els obrers alemanys es troben ara al capdavant de la lluita proletària. No és possible pronosticar quant de temps els permetran els esdeveniments ocupar aquest lloc d'honor. Però, mentre el seguisquen ocupant és d'esperar que compliran com cal les obligacions que els imposa. Per a açò, hauran de redoblar els seus esforços en tots els aspectes de la lluita i de l'agitació.

Sobretot els caps hauran d'instruir-se cada vegada més en totes les qüestions teòriques, desembarassar-se cada vegada més de la influència de la fraseologia tradicional, pròpia de la vella concepció del món, i tindre sempre present que el socialisme, des que s'ha fet ciència, exigeix que se'l tracte com tal, és a dir, que hom l'estudie. La consciència així aconseguida, i cada vegada més lúcida, ha de ser difosa entre les masses obreres amb zel cada vegada major, i s'ha de fonamentar cada vegada més fortament l'organització del partit, així com la dels sindicats ...

“... Si els obrers alemanys segueixen avançant d'aquesta manera, no és que aniran al front del moviment (i no li convé al moviment que els obrers d'una nació qualsevol vagen al front del mateix) sinó que ocuparan un lloc d'honor en la línia de combat; i estan ben proveïts per a això si, de sobte dures proves o grans esdeveniments reclamen d'ells major valor, major decisió i energia”.

Aquestes paraules d'Engels van resultar profètiques. Alguns anys més tard, al dictar-se la llei d'excepció contra els socialistes, els obrers alemanys es van veure d'improvís sotmesos a dures proves. I, en efecte, els obrers alemanys les van fer front ben proveïts i van saber eixir victoriosos d'aqueixes proves.

Al proletariat rus li esperen proves incommensurablement més dures; haurà de lluitar contra un monstre, en comparació amb el qual sembla un vertader pigmeu la llei d'excepció en un país constitucional. La història ens ha imposat ara una tasca immediata, que és *la més revolucionària de totes les tasques immediates* del proletariat de qualsevol altre país. El compliment d'aquesta tasca, la demolició del més poderós baluard no sols de la reacció europea sinó, també (podem dir-ho hui), de la reacció asiàtica, convertiria el proletariat rus en l'avantguarda del proletariat revolucionari internacional. I tenim dret a esperar que conquistarem aquest títol d'honor, que es van merèixer ja els nostres predecessors, els revolucionaris dels anys 70, si sabem infondre al nostre moviment, mil vegades més vast i profund, la mateixa decisió abnegada i la mateixa energia que llavors.

II. L'espontaneïtat de les masses i la consciència de la socialdemocràcia

Hem dit que cal infondre al nostre moviment, moltíssim més vast i profund que el dels anys 70, la mateixa decisió abnegada i la mateixa energia que aleshores. En efecte, sembla que ningú ha posat en dubte fins ara que la força del moviment contemporani resideix en el despertar de les masses (i, principalment, del proletariat industrial), i la seua debilitat, en la manca de consciència i d'esperit d'iniciativa dels dirigents revolucionaris.

No obstant, en els últims temps s'ha fet un descobriment esbalaïdor que amenaça amb trastocar totes les opinions dominants fins ara sobre el particular. Aquest descobriment ha sigut fet per R. Dielo, que, polemitzant amb *Iskra* i *Zarià*, no s'ha limitat a objeccions parcials, sinó que ha intentat reduir "el desacord general" a la seua arrel més profunda: a "la distinta apreciació de la importància *comparativa* de l'element espontani i de l'element "metòdic" conscient". R. Dielo ens acusa de "*subestimar la importància de l'element objectiu o espontani del desenrotllament*". Responem a açò: si la polèmica d'*Iskra* i *Zarià* no haguera donat cap altre resultat que el de portar a R. Dielo a descobrir aqueix "desacord general", aquest únic ja resultat ens proporcionaria una gran satisfacció: fins a tal punt és significativa aquesta tesi, fins a tal punt il·lustra clarament el fons de les actuals discrepàncies teòriques i polítiques entre els socialdemòcrates russos.

Per això mateix, la relació entre el conscient i l'espontani ofereix un gran interès general i ha de ser analitzat fil per randa.

a) Començament de l'ascens espontani

En el capítol anterior hem destacat l'apassionament *general* de la joventut instruïda de Rússia per la teoria del marxisme, a meitat dels anys 90. Les vagues obreres van adquirir també per aquells anys, després de la famosa guerra industrial de 1896 en Sant Petersburg, un caràcter general. La seua extensió a tota Rússia palesava com de profund era el moviment popular que tornava a renàixer; i posats a parlar de l'"element espontani", és natural que precisament aqueix moviment de vagues haja de ser qualificat, primer que res, d'espontani. Però hi ha diferents classes d'espontaneïtat. A Rússia va haver-hi ja vagues en els anys 70 i 60 (i fins en la primera meitat del segle XIX), acompanyades de destrucció "espontània" de màquines, etc. comparades amb aqueixos "motins", les vagues dels anys 90 poden inclús anomenar-se "conscients": tan gran va ser el pas avant que va donar el moviment obrer en aquell període. Això ens demostra que, en el fons, l'"element espontani" no és sinó la *forma embrionària* del conscient. Ara bé, els motins primitius reflectien ja un cert despertar de la consciència: els obrers perdien la fe tradicional en la immutabilitat de l'ordre de coses que els oprimia; començaven... no diré que a comprendre, però sí a sentir la necessitat d'oposar resistència

col·lectiva i trencaven resoludament amb la submissió servil a les autoritats. Però, no obstant, això era, més que *lluita*, una manifestació de desesperació i de venjança. En les vagues dels anys 90 veiem molts més centelleigs de consciència: es presenten reivindicacions concretes, es calcula per endavant el moment més convenient, es discuteixen els casos i exemples coneguts d'altres llocs, etc. si certament és veritat que els motins eren simples aixecaments de gent oprimida, no ho és menys que les vagues sistemàtiques representaven ja embrions de lluita de classes, però embrions res més. Aquelles vagues eren en el fons lluita tradeunionista, encara no eren lluita socialdemòcrata; assenyalaven el despertar de l'antagonisme entre els obrers i els patrons; tanmateix, els obrers no tenien, ni podien tindre, consciència de l'oposició inconciliable entre els seus interessos i tot el règim polític i social contemporani, és a dir, no tenien consciència socialdemòcrata. En aquest sentit, les vagues dels anys 90, malgrat que significaven un progrés gegantí en comparació amb els "motins", seguien sent un moviment netament espontani.

Hem dit que els obrers *no podien tindre* consciència socialdemòcrata. Aquesta només podia ser portada des de fora. La història de tots els països demostra que la classe obrera està en condicions d'elaborar exclusivament amb les seues pròpies forces només una consciència tradeunionista, és a dir, la convicció que és necessari agrupar-se en sindicats, lluitar contra els patrons, reclamar al govern la promulgació d'unes o altres lleis necessàries per als obrers, etc⁷. En canvi, la doctrina del socialisme ha sorgit de teories filosòfiques, històriques i econòmiques elaborades per intel·lectuals, per homes instruïts de les classes posseïdores. Per la seua posició social, els propis fundadors del socialisme científic modern, Marx i Engels, pertanyien a la intel·lectualitat burgesa. De la mateixa manera, la doctrina teòrica de la socialdemocràcia ha sorgit a Rússia independentment per complet del creixement espontani del moviment obrer, ha sorgit com resultat natural i ineludible del desenrotllament del pensament entre els intel·lectuals revolucionaris socialistes. Cap a l'època de què tractem és a dir, a meitat dels anys 90, aquesta doctrina no sols era ja el programa, cristal·litzat per complet, del grup Emancipació del Treball, sinó que inclús s'havia guanyat la majoria de la joventut revolucionària de Rússia.

Així doncs, existien tant el despertar espontani de les masses obreres, el despertar a la vida conscient i a la lluita conscient, com una joventut revolucionària que, proveïda amb la teoria socialdemòcrata, pugnava per apropar-se als obrers. Té singular importància deixar clar el fet, oblidat sovint (i relativament poc conegut), que els *primers* socialdemòcrates d'aquell període, *en ocupar-se amb ardor de l'agitació econòmica* (i tenint força presents en aquest sentit les indicacions realment útils del fullet, *Sobre l'agitació*, llavors encara en manuscrit), lluny de considerar-la la seua única tasca, van assenyalat també *des del primer moment* les més àmplies tasques històriques de la socialdemocràcia russa, en general, i la tasca de malmetre l'autocràcia, en particular. Per exemple, el grup de socialdemòcrates de Sant Petersburg que va fundar la Unió de Lluita per l'Emancipació de la Classe Obrera, va redactar ja a finals de 1895 el primer número del periòdic titulat *Rabòtxeie Dielo*. Completament preparat per a la impremta, va ser arreplegat pels gendarmes, en registrar aquests el domicili de A. A. Vanéiev⁸, un dels membres del grup, en la nit del 8 de desembre de 1895. De manera que el *R. Dielo* del primer període no va tindre la sort de veure la llum. L'editorial d'aquell número (que potser alguna revista com *Rússkaia Starina* exhume dels Arxius del Departament de Policia dins d'uns trenta anys) esbossava les tasques històriques de la classe obrera de Rússia, col·locant en primer pla la conquesta de la llibertat política. Després seguien l'article *En què pensen els nostres ministres?*, dedicat a la dissolució dels Comitès de Primer Ensenyament per la força de la policia, i diverses informacions i comentaris de corresponsals no sols de Sant Petersburg, sinó d'altres localitats de Rússia (per exemple, sobre la matança d'obriers en la província de Iaroslav). Així doncs, si no ens equivoquem, aquest "primer assaig" dels socialdemòcrates russos dels anys 90 no era un periòdic de caràcter estretament local, i molt menys "econòmic"; tendia a unir la lluita de vagues amb el moviment revolucionari contra l'autocràcia i aconseguir que tots els oprimits per la política de l'obscurantisme reaccionari recolzaren la socialdemocràcia. I quants coneguen, per poc que siga, l'estat del moviment d'aquella època,

⁷ El tradeunionisme no descarta, de cap de les maneres, tota "política" como a vegades es creu. Els tradeunionistes han realitzat sempre certa agitació i certa lluita política (però no socialdemòcrata). Al capítol següent exposarem la diferència que hi ha entre política tradeunionista i política socialdemòcrata.

⁸ A. A. Vaneiev va morir l'any 1899, en Sibèria Oriental, a causa d'una tuberculosi que va contraure quan es trobava incomunicat en presó preventiva. Per això hem tingut a bé publicar les dades que figuren al text, l'autenticitat del qual garantim puix que procedien de gent que coneixia personalment Vaneiev i tenia intimitat amb d'ell.

no dubtaran que semblant periòdic hauria sigut acollit amb tota simpatia tant pels obrers de la capital com pels intel·lectuals revolucionaris i hauria assolit la major difusió. El fracàs d'aquesta empresa va demostrar únicament que els socialdemòcrates d'aleshores no estaven en condicions de satisfer la demanda vital del moment a causa de la falta d'experiència revolucionària i de preparació pràctica. Hom pot dir el mateix de *Sankt-Petersburgski rabotxi Listok* i, sobretot, de *Rabòtxaia Gazeta* i del *Manifest* del Partit Obrer Socialdemòcrata de Rússia, fundat en la primavera de 1898. Se sobreentén que no se'ns ocorre tan sols imputar aquesta falta de preparació als militants de llavors. Però, per tal d'aprofitar l'experiència del moviment i traure'n ensenyances pràctiques, cal comprendre fins a la fi les causes i la significació de tal o qual defecte. Per això és d'extrema importància fer constar que una part (inclús, potser, la majoria) dels socialdemòcrates que van actuar de 1895 a 1898 considerava possible, amb sobrada raó ja aleshores, en els albers del moviment "espontani", defensar el programa i la tàctica de combat més amplis⁹. La falta de preparació de la majoria dels revolucionaris, fenomen completament natural, no podia despertar grans recels. Atès que el plantejament de les tasques era just i que hi havia energies per a repetir els intents de complir-les, els revessos temporals eren una desgràcia a mesura. L'experiència revolucionària i l'habilitat d'organització són coses que s'adquireixen amb el temps. El que cal és voler formar en un mateix les qualitats necessàries! El que cal és tindre consciència dels defectes, cosa que en la tasca revolucionària equival a més de la meitat de la seua correcció!

Però la desgràcia a mitges es va convertir en una vertadera desgràcia quan va començar a ofuscar-se aqueixa consciència (que era molt viva entre els militants dels susdits grups), quan van aparèixer homes, i fins i tot òrgans socialdemòcrates, disposats a erigir els defectes en virtuts i que inclús van intentar argumentar *teòricament el seu servilisme i el seu culte a l'espontaneïtat*. És hora ja de fer el balanç d'aquesta tendència, molt inexactament definida amb la paraula "economicisme", terme massa estret per a expressar el seu contingut.

b) El culte a l'espontaneïtat. Rabòtxaia Misl

Abans de passar a les manifestacions literàries d'aquest culte, assenyalarem el següent fet típic (comunicat en la font abans mencionada), que fa certa llum sobre la forma en què va sorgir i es va aprofundir en el medi de camarades que actuaven en Sant Petersburg la divergència entre les que serien després dues tendències de la socialdemocràcia russa. A principis de 1897, AA Vanéiev i alguns dels seus camarades van assistir, abans de ser deportats, a una reunió privada de "vells" i "joves" membres de la Unió de Lluita per l'Emancipació de la Classe Obrera. Es va parlar principalment de l'organització i, en particular, del *Reglament de la Caixa Obrera*, el text definitiu del qual va ser publicat en el número 9-10 de *Listok Rabótnika* p. 46). Entre els "vells" ("desembristes" com els anomenaven aleshores de broma els socialdemòcrates petersburgesos) i alguns dels "joves" (que més tard van col·laborar activament en *Rabòtxaia Misl*) es va manifestar de seguida una divergència acusada i es va desencadenar una acalorada polèmica. Els "joves" defenien les bases principals del Reglament tal com ha sigut publicat. Els "vells" deien que el més necessari no era això, sinó enfortir la Unió de Lluita transformant-la en una organització de revolucionaris a què havien de subordinar-se les distintes caixes obreres, els cercles de propaganda entre la joventut estudiantil, etc. Per descomptat, els contrincants estaven lluny de veure en aquesta divergència el començament d'una dissensió, un desacord; per contra, la consideraven esporàdica i casual. Però aquest fet prova que, també a Rússia, l'"economicisme" no va sorgir ni es va difondre sense lluita contra els "vells" socialdemòcrates (cosa que els "economistes" de hui obliden amb freqüència). I si aquesta lluita no ha deixat, en la seua major part, vestigis "documentals", es deu *únicament a*

⁹ "En repudiar l'activitat dels socialdemòcrates de finals dels anys 90, *Iskra* no tenia en compte que aleshores faltaven condicions per a tota labor que no fóra la lluita per petites reivindicacions", diuen els "economistes" en la seua *Carta als òrgans socialdemòcrates russos (Iskra, número 12)*. Els fet mencionats al text demostren que aquesta afirmació sobre la "falta de condicions" és *diametralment oposada a la veritat*. Nos sols a finals, sinó fins i tot a meitat dels anys 90 existien de sobres les condicions necessàries per a *altra* labor, a més a més de la lluita per petites reivindicacions; totes les condicions, excepte una preparació suficient dels dirigents. I en compte de reconèixer amb franquesa aquesta falta de preparació per la nostra part, per part dels ideòlegs, dels dirigents, els "economistes" volen fer recaure-ho tot sobre la "falta de condicions", sobre la influència del medi material, el qual determina el camí del que cap ideòleg aconseguirà apartar el moviment. Què és açò sinó servilisme davant l'espontaneïtat, afecció dels "ideòlegs" al seus propis defectes?

què la composició dels cercles en funcionament canviava amb freqüència, cosa per la qual les divergències tampoc es registraven en cap document.

L'aparició de *Rab. Misl* va traure l'"economicisme" a plena llum, però tampoc ho va fer de colp. Cal tindre una idea concreta de les condicions de treball i de la vida efímera de nombrosos cercles russos (i només pot tindre-la qui ho viscut) per a comprendre quant de casual va haver en l'èxit o fracàs de la nova tendència en distintes ciutats, així com del llarg període en què ni els partidaris ni els adversaris d'aquestes idees "noves" van poder determinar, ni van tindre literalment la menor possibilitat de fer-ho, si era, en efecte, una tendència especial o un simple reflex de la falta de preparació d'algunes persones. Per exemple, els primers números de *Rab. Misl*, tirats en hectògraf, no van arribar en absolut a la immensa majoria dels socialdemòcrates. I si ara podem referir-nos a l'editorial del seu primer número és només gràcies a la seua reproducció en l'article de V. I. (*Listok "Rabótnika"*, nú. 9-10, p. 47 i següents), que, com és natural, no va deixar d'elogiar amb fervor (un fervor insensat) al nou periòdic, el qual es distingia tant dels periòdics i projectes de periòdics que hem mencionat adés¹⁰. Aquest editorial expressa amb tant de relleu *tot l'esperit* de *Rab. Misl* i de l'"economicisme" en general que paga la pena examinar-lo.

Després d'assenyalar que el braç amb bocamàniga blava no podrà detindre el desenvolupament del moviment obrer, l'article continua: "... El moviment obrer deu aqueixa vitalitat a què el propi obrer pren, per fi, el seu destí en les seues pròpies mans, arrancant-lo de les mans dels dirigents", i més endavant s'explana en detall aquesta tesi fonamental. En realitat, la policia va arrancar els dirigents (és a dir, els socialdemòcrates, els organitzadors de les Unió de Lluita), pot dir-se, de les mans dels obrers¹¹, però les coses són presentades com si els obrers hagueren lluitat contra aqueixos dirigents i s'hagueren emancipat del seu jou! En comptes de cridar a marxar cap endavant, a consolidar l'organització revolucionària i estendre l'activitat política, començaren a exhortar a *tornar arrere*, a la lluita tradeunionista exclusiva. Es va proclamar que "la base econòmica del moviment és vetllada pel desig constant de no oblidar l'ideal polític", que el lema del moviment obrer ha de ser: "lluita per la situació econòmica" (); o millor encara: "els obrers, per als obrers"; es va declarar que les caixes de resistència "valen més per al moviment que un centenar d'altres organitzacions" (comparen aquesta afirmació, feta a l'octubre de 1897, amb la discussió entre els "desembristes" i els "joves" a principis de 1897), etc. Frasetes com, per exemple, la que no ha de col·locar-se en primer pla la "flor i nata" dels obrers, sinó l'obrer "mitjà", l'obrer de la massa; que la "política segueix sempre dòcilment l'economia"¹², etc., etc., es van posar de moda i van adquirir una influència irresistible sobre la massa de la joventut enrolada en el moviment, la qual només coneixia, en la majoria dels casos, retalls del marxisme tal com s'exposaven en les publicacions legals.

Açò significava sotmetre per complet la consciència a l'espontaneïtat; a l'espontaneïtat dels "socialdemòcrates" que repetien les "idees del senyor VV", a l'espontaneïtat dels obrers que es deixaven portar per l'argument que aconseguir augments d'un copec per ruble estava més prop i paga més la pena que tot socialisme i tota política; que havien de "lluitar, sabent que ho feien no per a imprecises generacions futures, sinó per a ells mateixos i per als seus fills" (editorial de núm. 1 de *R. Misl*). Les frases d'aquest tipus han sigut sempre l'arma favorita dels burgesos d'Europa Occidental que, en el seu odi al socialisme, s'esforçaven (com el "socialpolític" alemany Hirsch) per trasplantar el tradeunionisme anglès al seu sòl patri, dient als obrers que la lluita exclusivament sindical és una lluita per a ells mateixos i per als seus fills, i no per a imprecises generacions futures amb un imprecís socialisme futur. I ara, "els VV de la

¹⁰ Diguem de passada que aquest elogi de *Rabotxaia Misl*, en novembre de 1898, quan l'"economicisme" s'havia definit per complet, sobre tot a l'estranger, partia del mateix V. I-n, que molt prompte va formar part del cos de redactors de *Rab. Dielo*. I *Rab. Dielo* encara va continuar negant l'existència de dues tendències en la socialdemocràcia russa, como ho continua negant hui!

¹¹ El següent fet característic prova que aquesta comparació és justa. Després de ser detinguts els "desembristes", entre els obrers de la carretera de Shlisselburg es va difondre la notícia que hi havia contribuït el provocador N. N. Mikhailov (un dentista), vinculat a un grup que estava en contacte amb els "desembristes". Els obrers es varen indignar de tal manera que decidiren matar Mikhailov.

¹² Del mateix editorial del primer número de *Rabotxaia Misl*. Es pot jutjar per açò quina era la preparació teòrica d'aqueixos vulgaritzadors del "materialisme econòmic", en tant que els marxistes feien en les seues publicacions la guerra a l'autèntic senyor V. V. anomenat des de feia temps "Mestre en assumptes reaccionaris" per *aqueix mateix mode* de concebre la relació entre la política i l'economia.

socialdemocràcia russa” repeteixen aquestes frases burgeses. Importa assenyalar ací tres circumstàncies que ens seran de gran utilitat per a seguir examinant les divergències actuals¹³.

En primer lloc, el sotmetiment de la consciència a l'espontaneïtat, abans mencionat, es va produir també per *via espontània*. Sembla un joc de paraules, però ai!, és una amarga veritat. Aquest fet no va ser resultat d'una lluita oberta entre dues concepcions diametralment oposades i del triomf d'una sobre l'altra, sinó que es va deure al fet que els gendarmes “van arrancar” un nombre cada vegada major de revolucionaris “vells” i que van aparèixer en escena, també en nombre cada vegada major, els “joves” “V. V. de la socialdemocràcia russa”. Tot aquell que haja no ja participat en el moviment rus *contemporani* sinó, simplement, respirat els seus aires, sap de sobra que la situació és com acabem de descriure. I si, no obstant això, insistim de manera especial que el lector s'explique del tot aquest fet notori; si, per a major claredat, per dir-ho així, adduïm dades sobre *Rabòtxeie Dielo* del primer període i sobre les discussions entre els “vells” i els “joves” de principis de 1897, és perquè homes que presumeixen de “demòcrates” especulen amb el fet que el gran públic (o els joves) ho ignoren. Encara insistirem sobre aquest punt més endavant.

En segon lloc, ja en la primera manifestació literària de l'“economicisme” podem observar un fenomen summament original, i peculiar en extrem, que permet comprendre totes les discrepàncies existents entre els socialdemòcrates contemporanis. El fenomen consistent que els partidaris del “moviment purament obrer”, els admiradors del contacte més estret i més “orgànic” (expressió de *Rab. Dielo*) amb la lluita proletària, els adversaris de tots els intel·lectuals no obrers (encara que siguin intel·lectuals socialistes) es veuen obligats a recórrer, per a defensar la seua posició, als arguments dels “exclusivament tradeunionistes” burgesos. Açò ens prova que *R. Misl* va començar a portar a la pràctica des de la seua aparició (i sense adonar-se d'això) el programa del *Credo*. Açò prova (cosa que *R. Dielo* de cap manera pot comprendre) que *tot el que siga* rendir culte a l'espontaneïtat del moviment obrer, tot el que siga minorar el paper de l'“element conscient”, el paper de la socialdemocràcia, *significa (de manera independent per complet de la voluntat de qui ho fa) acréixer la influència de la ideologia burgesa entre els obrers*. Aquells que parlen de “sobreestimació de la ideologia”¹⁴, d'exageració del paper de l'element conscient¹⁵, etc., s'imaginen que el moviment purament obrer pot elaborar per si sol i elaborarà una ideologia independent sempre que els obrers “arranquen el seu destí de mans dels dirigents”. Però això és un cras error. Per a completar el que acabem d'exposar, afegirem les següents paraules, profundament justes i importants, dites per C. Kautsky amb motiu del projecte de nou programa del Partit Socialdemòcrata Austríac¹⁶:

“Molts dels nostres crítics revisionistes consideren que Marx ha afirmat que el desenvolupament econòmic i la lluita de classes, a més de crear les condicions necessàries per a la producció socialista, engendren directament la *consciència* (subratllat per C. K.) de la seua necessitat. I aqueixos crítics objecten que el país de major desenvolupament capitalista, Anglaterra, és el que més lluny està d'aqueixa consciència. A jutjar pel projecte, podria creure's que aquesta pretesa concepció marxista ortodoxa, refutada de la manera indicada, és compartida per la comissió que va redactar el programa austríac. El projecte diu: “Com més creix el proletariat amb el desenvolupament capitalista, més obligat es veu a començar la lluita contra el capitalisme i més capacitat està per a començar-la. El proletariat arriba a adquirir consciència” que el socialisme és possible i necessari. En aquest ordre d'idees, la consciència socialista apareix com el resultat necessari i immediat de la lluita de classe del proletariat. Això és fals per complet. Per descomptat, el socialisme, com a doctrina, té les seues arrels en les relacions econòmiques actuals, exactament igual que la lluita de classe del proletariat i, al igual que aquesta última, dimana de la lluita contra la pobresa i la misèria de les masses, pobresa i misèria que el capitalisme engendra. Però el socialisme i la lluita de classes sorgeixen junts, encara que de premisses diferents; no es deriven l'un de l'altre. La consciència socialista moderna només pot sorgir de profunds coneixements científics. En efecte, la ciència econòmica contemporània és premissa de la producció socialista en el mateix grau que, posem per cas, la tècnica moderna; i el proletariat, per molt que ho desitge, no pot crear ni la una ni l'altra, ambdues sorgeixen del procés social contemporani. El portador de la ciència no és, però, el proletariat, sinó *la*

¹³ Els alemanys tenen, fins i tot, una paraula especial, *Nur-Gewerkschaftler*, per a designar als partidaris de la lluita “exclusivament sindical”.

¹⁴ Carta dels “economistes” en el número 12 d'*Iskra*.

¹⁵ *Rabotxeie Dielo*, número 10.

¹⁶ *Neue Zeit*, 1901-1902, XX, I, número 3, pàgina 79. El projecte de la comissió a què es refereix C. Kautsky va ser aprovat pel Congrés de Viena (a finals de l'any passat) un poc modificat.

intel·lectualitat burgesa (subratllat per C. K.): és del cervell d'alguns membres d'aquest sector d'on ha sorgit el socialisme modern, i han sigut ells els que l'han transmès als proletaris destacats pel seu desenrotllament intel·lectual, els quals l'introdueixen després en la lluita de classe del proletariat, allí on les condicions ho permeten. De manera que la consciència socialista és quelcom introduït des de fora (*von auBen Hineingetragenes*) en la lluita de classe del proletariat, i no quelcom que ha sorgit espontàniament (*urwüchsig*) dins d'ella. D'acord amb açò, ja el vell programa d'Heinfeld deia, amb tota raó, que és tasca de la socialdemocràcia introduir en el proletariat la *consciència* (literalment: omplir el proletariat d'ella) de la seua situació i de la seua missió. No caldria fer-ho si aquesta consciència derivara automàticament de la lluita de classes. El nou projecte, en canvi, ha transcrit aquesta tesi del vell programa i l'ha agarrat a la tesi dalt citada. Però açò ha interromput per complet el curs del pensament..."

Ja que ni parlar es pot d'una ideologia independent, elaborada per les pròpies masses obreres en el curs mateix del seu moviment¹⁷, el problema es planteja *només així*: ideologia burgesa o ideologia socialista. No hi ha terme mitjà (perquè la humanitat no ha elaborat cap "tercera" ideologia, a més, en general, en la societat esquinçada per les contradiccions de classe mai pot existir una ideologia al marge de les classes ni per damunt de les classes). Per això, *tot el que siga* rebaixar la ideologia socialista, *tot el que siga separar-se d'ella* significa enfortir la ideologia burgesa. Es parla d'espontaneïtat. Però el desenrotllament *espontani* del moviment obrer marxa precisament vers la subordinació a la ideologia burgesa, *segueix precisament el camí traçat en el programa del Credo*, perquè el moviment obrer espontani és tradeunionisme, és *Nur-Gewerkschafterei*, i el tradeunionisme no és una altra cosa que el subjugament ideològic dels obrers per la burgesia. D'ací que la nostra tasca, la tasca de la socialdemocràcia, consistisca en *combatre l'espontaneïtat*, en *apartar* el moviment obrer d'aquest afany espontani del tradeunionisme, que tendeix a albergar-se sota l'ala de la burgesia, i enrolar-lo davall l'ala de la socialdemocràcia revolucionària. La frase dels autors de la carta "economista", publicada en el núm. 12 d'*Iskra*, que cap esforç dels ideòlegs més inspirats podrà desviar el moviment obrer del camí determinat per la interacció dels elements materials i el medi material *equivall plenament*, puix, a *renunciar al socialisme*. I si aqueixos autors foren capaços de pensar en què diuen, de pensar fins a la fi amb valentia i coherència (com ha de meditar les seues idees tota persona que actua en la palestra literària i social) no els quedaria més remei que "creuar sobre el pit buit els braços innecessaris"... i cedir el terreny als senyors Struve i Prokopòvitx, que porten el moviment obrer "per la línia de la menor resistència", és a dir, per la línia del tradeunionisme burgès, o als senyors Zubátov, que el porten per la línia de la "ideologia" clericalpoliciaca.

Recorden l'exemple d'Alemanya. En què va consistir el mèrit històric de Lassalle davant del moviment obrer alemany? En *haver apartat* aqueix moviment del camí del tradeunionisme progressista i del cooperativisme, pel qual es canalitzava espontàniament (*amb la participació benèvola dels Scheulze-Delitzsch i els seus semblants*). Per tal de complir aquesta tasca va caldre quelcom molt distint del xarlatanisme sobre la subestimació de l'element espontani, sobre la tàctica-procés, la interacció dels elements i del medi, etc. per a això va caldre desplegar *una lluita aferrissada contra l'espontaneïtat*, i només com resultat d'aqueixa lluita, que ha durat llargs anys, s'ha aconseguit, per exemple, que la població obrera de Berlín haja deixat de ser un puntal del Partit Progressista per a convertir-se en un dels millors baluards de la socialdemocràcia. I aquesta lluita no ha acabat encara, ni de bon tros (com podrien creure els que estudien la història del moviment alemany en els escrits de Prokopòvitx, i la seua filosofia, en els de Struve). També hui està fraccionada la classe obrera alemanya, si és lícita l'expressió, en diverses ideologies: una part dels obrers està agrupada en els sindicats obrers catòlics i monàrquics; una altra, en els sindicats de Hirsch-Duncker, fundats pels admiradors burgesos del tradeunionisme anglès, i una tercera, en els sindicats socialdemòcrates. Aquesta darrera és incomparablement major que les altres, però la ideologia socialdemòcrata ha pogut

¹⁷ Açò no vol dir, naturalment, que els obrers no participen en aqueixa elaboració. Però no participen com obrers sinó com teòrics del socialisme, com els Proudhon i el Weitling; dit amb altres paraules, sols participen en el moment i en la mesura en què assoleixen, en major o menor grau, dominar la ciència del seu segle i fer-la avançar. I per a que *ho assoleixen amb major freqüència*, és necessari preocupar-se el més possible en elevar el nivell de consciència dels obrers en general; és necessari que aquests no es tanquen en el marc, artificialment restringit, de les "*publicacions per als obrers*". Sinó que aprenquen a assimilar més i més *les publicacions generals*. Fins i tot seria més just dir, en compte de "no es tanquen", que "no siguen tancats", puix els obrers llegeixen i volen llegir quant s'escriu també per als intel·lectuals, i sols determinats intel·lectuals (d'ínfima categoria) creuen que "per als obrers" basta amb relatar allò que passa a les fàbriques i repetir coses conegudes des de fa ja molt de temps.

conquistar aquesta supremacia i podrà mantindre-la només en lluita tenaç contra totes les altres ideologies.

Però, preguntarà el lector: ¿per què el moviment espontani, el moviment per la línia de la menor resistència, mena precisament al predomini de la ideologia burgesa? Per la senzilla raó que la ideologia burgesa és, pel seu origen, molt més antiga que la ideologia socialista, perquè la seua elaboració és més completa i perquè posseeix mitjans de difusió *incomparablement* majors¹⁸. I com més jove siga el moviment socialista en un país, més enèrgica haurà de ser, per això, la lluita contra tota temptativa de refermar la ideologia no socialista, amb tanta major decisió s'haurà de previndre els obrers contra els mals consellers que protesten de "l'exageració de l'element conscient", etc. Els autors de la carta "economista", a l'unison amb *R. Dielo*, fulminen la intolerància, pròpia del període infantil del moviment. Responem a això: sí, el nostre moviment es troba, en efecte, en la infància; i perquè arribe amb major rapidesa a l'edat viril ha de contagiarse precisament d'intolerància amb els que frenen el seu desenvolupament prosternant-se davant l'espontaneïtat. Res hi ha més ridícul i nociu que donar-se-les de vells militants que han passat ja fa molt per tots els episodis decisius de la lluita!

En tercer lloc, el primer número de *R. Misl* ens mostra que la denominació de "economicisme" (a la qual, per descomptat, no pensem renunciar, perquè, d'un o un altre mode, és un sobrenom que ha arrelat ja) no expressa amb suficient exactitud l'essència del nou corrent. *Rab. Misl* no nega per complet la lluita política: en el Reglament de les caixes, publicat en el seu primer nombre, es parla de la lluita contra el govern. *Rabòtxaia Misl* entén només que "la política segueix sempre dòcilment l'economia" (en tant que *Rabòtxeie Dielo* varia aquesta tesi, assegurant en el seu programa que "a Rússia, més que en cap altre país, la lluita econòmica està lligada de forma inseparable a la lluita política"). Aquestes tesis de *Rabòtxaia Misl* i de *Rabòtxeie Dielo* són falses des del començament fins a la fi *si entenem per política la política socialdemòcrata*. Com hem vist ja, és molt freqüent que la lluita econòmica dels obrers estiga lligada (si bé no de forma inseparable) a la política burgesa, clerical, etc. les tesis de *R. Dielo* són justes si entenem per política la política tradeunionista, és a dir, l'aspiració comuna de tots els obrers d'arrancar a l'Estat tal o quals mesures contra les calamitats pròpies de la seua situació, però que no acaben encara amb aqueixa situació, o siga, que no suprimeixen el sotmetiment del treball al capital. Aquesta aspiració és en veritat comuna tant als tradeunionistes anglesos, enemics del socialisme, com als obrers catòlics, als obrers "zubatovistes", etc. Hi ha diferents tipus de política. Veiem, doncs, que *Rab. Misl*, també pel que fa a la lluita política, lluny de negar-la, rendeix culte a la seua *espontaneïtat*, a la seua manca de consciència. En reconèixer plenament la lluita política que sorgeix en forma espontània del propi moviment obrer (o dit amb més exactitud: els anhels i les reivindicacions polítiques dels obrers), renúncia per complet a elaborar independentment una política socialdemòcrata específica que corresponga als objectius generals del socialisme i a les condicions actuals de Rússia. Més endavant demostrarem que *Rab. Dielo* incorre en el mateix error.

c) El Grup d'Autoemancipació i Rabòtxeie Dielo

Hem examinat amb tant de detall l'editorial, poc conegut i quasi oblidat hui, del primer número de *Rab. Misl* perquè va expressar abans i amb major relleu que ningú aqueix corrent general que eixiria després a la superfície per innumerables rierols. V-. I-n tenia plena raó quan, en elogiar el primer número i l'editorial de *Rab. Misl*, va dir que havia sigut escrit "amb fogositat i vigor" (*Listok Rabótnika*, núm. 9-10, p. 49). Tota persona de conviccions fermes i que creu dir quelcom nou escriu "amb vigor" i de manera que posa en relleu els seus punts de vista. Només els que estan acostumats a nedar entres dues aigües manquen de tot "vigor"; només aqueixa

¹⁸ Es diu soviet que la classe obrera tendeix *espontàniament* al socialisme. Açò és just per complet en el sentit que la teoria socialista determina, amb més profunditat i exactitud que cap altra, les causes de les calamitats que pateix la classe obrera, degut a la qual cosa els obrers assimilen amb tant facilitat, *sempre* que aquesta teoria no cedisca davant l'espontaneïtat, *sempre* que aquesta teoria supedita a l'espontaneïtat. Per regla general, açò es sobreentén, però *Rab. Dielo* ho oblidava i desfigura. La classe obrera tendeix al socialisme de forma espontània; però la ideologia burgesa, la més difosa (i ressuscitada contínuament en les més diverses formes), és, no obstant això, la que més s'imposa espontàniament als obrers.

gent és capaç, després d'haver elogiat ahir el vigor de *Rab. Misl*, d'atacar hui els seus adversaris perquè donen mostres de "vigor polèmic".

Sense detindre'ns en el *Suplement especial de Rabòtxaia Misl* (distints motius ens obligaran més endavant a referir-nos a aquesta obra, que expressa amb la major coherència les idees dels "economistes"), comentarem només breument la *Crida del Grup d'Autoemancipació dels Obrers* (març de 1899, reproduït en *Nakanunie de Londres*, núm. 7, juliol del mateix any). Els autors d'aquesta crida diuen amb tota raó que "la Rússia obrera només comença a despertar, a mirar en torn seu i s'aferra instintivament als mitjans de lluita que té a mà". Però dedueixen d'ací la mateixa conclusió falsa que *R. Misl*, oblidant que allò instintiu és precisament allò inconscient (l'espontani), en ajuda del qual han d'acudir els socialistes; que els mitjans de lluita "que es tenen a mà" seran sempre, en la societat actual, mitjans tradeunionistes de lluita, i que la primera ideologia "que es té a mà" serà la ideologia burgesa (tradeunionista). Aqueixos autors tampoc "neguen" la política, sinó que, seguint el senyor V V., diuen només (només!) que la política és una superestructura i que, per això, "l'agitació política ha de ser una superestructura de l'agitació en pro de la lluita econòmica, ha de nàixer d'ella i seguir-la".

Quant a *R. Dielo*, va començar la seua activitat precisament per la "defensa" dels "economistes". Després d'haver afirmat amb evident falsedat, ja en el seu primer número (p. 141-142) que "ignorava a quins camarades joves s'havia referit Axelrod" en el seu conegut fullet¹⁹, al fer una advertència als "economistes", *R. Dielo* va haver de reconèixer, en la polèmica amb Axelrod i Plekhanov a propòsit d'aqueixa falsedat, que, "fingint no saber de qui es tractava, va voler defensar d'aqueixa acusació injusta tots els emigrats socialdemòcrates més joves" (Axelrod acusava d'estretor de mires els "economistes"). En realitat, aqueixa acusació era completament justa, i *R. Dielo* sabia força bé que s'al·ludia, entre altres, a V. In, membre de la seua redacció. Assenyalaré de pas que en la polèmica mencionada, Axelrod tenia completa raó, i *R. Dielo* s'equivocava completament en la interpretació del meu fullet *Les tasques dels socialdemòcrates russos*. Aquest fullet va ser escrit en 1897, abans que apareguera *Rab. Misl*, quan jo considerava amb tot fonament que la tendència inicial de la Unió de Lluita de Sant Petersburg, que he definit més amunt, era la predominant. I, almenys fins la meitat de 1898, aqueixa tendència va predominar, en efecte. Per això, *R. Dielo* no tenia cap dret a remetre's, per a refutar l'existència i el perill de l'"economicisme", a un fullet que exposava concepcions desplaçades en Sant Petersburg en 1897-1898 per les concepcions "economistes"²⁰.

Però *R. Dielo* no sols "defenia" els "economistes", sinó que ell mateix queia contínuament en les seues equivocacions principals. Açò es devia al mode ambigu d'interpretar la següent tesi del seu propi programa: "*El moviment obrer de masses* (la cursiva és de R. D.) sorgit en els darrers anys és, a parer nostre, un fenomen de la major importància de la vida russa i està cridat principalment a *determinar les tasques* (la cursiva és nostra) i el caràcter de l'activitat literària de la Unió". És indiscutible que el moviment de masses representa un fenomen de la major importància. Però la qüestió consisteix en la manera de concebre "com determina les tasques" aquest moviment de masses. Pot concebre's de dues maneres: o ja en el sentit del culte a l'espontaneïtat d'aqueix moviment, és a dir, reduint el paper de la socialdemocràcia al de simple servidor del moviment obrer com tal (així la conceben *Rab. Misl*, el Grup d'Autoemancipació i els altres "economistes"); o ja en el sentit que el moviment de masses ens planteja noves tasques teòriques, polítiques i orgàniques, molt més complexes que les tasques amb què podíem accontentar-nos abans que apareguera el moviment de masses. *Rab. Dielo* tendia, i tendeix, a concebre-la precisament en el primer sentit, perquè no ha dit res concret sobre les noves tasques i ha raonat tot el temps com si el "moviment de masses" ens *eximira*

¹⁹ *Al voltant de les tasques actuals i la tàctica dels socialdemòcrates russos*, Ginebra, 1898. Dos cartes a *Rabotxaia Gazeta*, escrites en 1897.

²⁰ En defensar's, *Rabotxeie Dielo* va completar la seua primer falsedat ("ignorem a quins camarades joves s'ha referit Axelrod") amb una segona, en escriure en la seua *Resposta*: "Des que va aparèixer la ressenya de *Les tasques*, entre alguns socialdemòcrates russos han sorgit o s'han definit amb major o menor claredat tendències vers la unilateralitat econòmica, que signifiquen un pas arrere en comparació amb l'estat del nostre moviment esbossat en *Les tasques*" (pàgina 9). Açò ho diu la *Resposta* publicada en 1900. Però el primer número de *Rabotxaia Dielo* (amb la ressenya) va aparèixer en abril de 1899. És que l'"economicisme" va sorgir sols en 1899? No, en 1899 es va escoltar per primera vegada la veu de protesta dels socialdemòcrates russos contra l'"economicisme" (la protesta contra el *Credo*). L'"economicisme" va sorgir en 1897, como molt bé sap *Rabotxeie Dielo*, puix V I-n elogiava *Rabotxaia Misl* ja en desembre de 1898 (*Listok "Rabotnika"*, número 9-10)

de la necessitat de comprendre amb claredat i complir les tasques que aquest planteja. Serà prou recordar que *R. Dielo* considerava impossible assenyalar al moviment obrer de masses com a *primera* tasca l'enderrocament de l'autocràcia, rebaixant aquesta tasca (en nom del moviment de masses) al nivell de la lluita per reivindicacions polítiques immediates (*Resposta*, p. 25).

Deixem a una banda l'article *La lluita econòmica i política en el moviment rus*, publicat per B. Kritxevski, director de *Rab. Dielo*, en el núm. 7 (article en què es repeteixen aqueixos mateixos errors²¹), i passem directament al número 10 de dit periòdic. Per descomptat, no ens detindrem en analitzar objeccions aïllades de B. Kritxevski i Martinov contra *Zarià* i *Iskra*. *L'única cosa que ens interessa ací és la posició de principis que ha adoptat Rabòtxeie Dielo* en el seu número 10. No ens detindrem, per exemple, en examinar el cas curiós que *R. Dielo* veja una "contradicció flagrant" entre la tesi:

"La socialdemocràcia no es lliga les mans, no circumscriu les seues activitats a un pla o procediment qualssevol de lluita política concebuts per endavant: admet tots els mitjans de lluita sempre que corresponguen a les forces efectives del partit", etc. (núm. 1 d'*Iskra*)

i la tesi:

"Si no hi ha una organització forta amb experiència de lluita política en qualsevol situació i en qualsevol període no es pot ni parlar d'un pla sistemàtic d'activitat, basat en principis fermes i aplicat rigorosament, de l'únic pla que mereix el nom de tàctica" (núm. 4 d'*Iskra*).

Quan es vol parlar de tàctica, confondre l'admissió *en principi* de tots els mitjans de lluita, de tots els plans i procediments sempre que servisquen per tal d'assolir el fi proposat, amb l'exigència de guiar-se *en un moment polític concret* per un pla aplicat estrictament equival a confondre que la medicina admet tots els sistemes terapèutics amb l'exigència que en el tractament d'una malaltia concreta es seguísca sempre un sistema determinat. Però del que es tracta, precisament, és que *Rab. Dielo*, que pateix d'una malaltia que hem anomenat culte a l'espontaneïtat, no vol admetre cap "sistema terapèutic" per a guarir *aquesta* malaltia. Per això ha fet el notable descobriment que "la tàctica-pla està en contradicció amb l'esperit fonamental del marxisme" (núm. 10, p. 18), que la tàctica és "*un procés de creixement de les tasques del partit, les quals creixen junt amb aquest*" (p. 11; la cursiva és de *R. D.*) Aquesta segona màxima té totes les probabilitats de fer-se cèlebre, d'esdevenir un monument imperible a la "tendència" de *Rab. Dielo*. A la pregunta de "*Cap on anar?*", aquest òrgan dirigent respon: El moviment és un procés de canvi de la distància entre el punt de partida i el punt subsegüent del moviment. Aquesta incomparable profunditat de pensament no sols és curiosa (si només fora curiosa no pagaria la pena detindre's especialment en ella), sinó que representa, a més, *el programa de tota una tendència*, a saber: el mateix programa que *R. M.* va exposar (en el *Suplement especial* seu) amb les següents paraules: és desitjable la lluita que és possible, i és possible la lluita que es sosté en un moment donat. Aquesta és precisament la tendència de l'oportunisme il·limitat, que s'adapta en forma passiva a l'espontaneïtat.

"La tàctica-pla està en contradicció amb l'esperit fonamental del marxisme!" Això és una calúmnia contra el marxisme, això equival a convertir-lo en la caricatura que ens oposaven els

²¹ Per exemple, en aqueix article s'exposa amb les següents paraules la "teoria de les fases" o teoria dels "tímids zig-zags" en la lluita política: "Les reivindicacions polítiques que, pel seu caràcter, són comunes a tota Rússia, ha de correspondre, durant els primers temps [açò s'escriu en agost de 1900!] a l'experiència adquirida pel sector donat [sic!] d'obriers en la lluita econòmica. Sols [i] prenent com a base aquesta experiència es pot i es deu iniciar l'agitació política", etc. (pàgina 11). En la pàgina 4, indignat l'autor per les acusacions d'heretgia economista, mancades de tot fonament, segons ell, exclama amb to patètic: "Però, quin socialdemòcrata ignora que, segons la doctrina de Marx i Engels, els interessos econòmics de les distintes classes exerceix un paper decisiu en la història i que, *per tant* [la cursiva es nostra], en particular la lluita del proletariat pels seus interessos econòmics ha de tindre una importància primordial per al seu desenrotllament com a classe i per a la seua lluita emancipadora?" Aquest "per tant" està completament fora de lloc. Del fet que els interessos econòmics exerceixen una paper decisiu *de cap manera s'hi dedueix* que la lluita econòmica (=sindical) tinga una importància primordial, puix els interessos més Essencials i "decisius" de les classes poden satisfer-se en general *únicament* mitjançant transformacions *polítiques* radicals; en particular, l'interés econòmic fonamental del proletariat sols pot beneficiar-se mitjançant d'una revolució política que substiuísca la dictadura de la burgesia per la dictadura del proletariat. B. Kretxevski repeteix el raonament dels "V V de la socialdemocràcia russa" (la política segueix a l'economia, etc.) i dels bernsteinians de l'alemanya (per exemple, Woltmann al·legava precisament el mateixos arguments per a tractar de demostrar que els obrers, abans de pensar en una revolució política, han d'adquirir una "força econòmica").

populistes en la seua guerra contra nosaltres. Això és precisament minorar la iniciativa i l'energia dels militants conscients, mentre que el marxisme, per contra, dona un impuls gegantí a la iniciativa i a l'energia dels socialdemòcrates, obrint davant d'ells les perspectives més vastes, posant a la seua disposició (si podem expressar-nos així) les forces poderoses dels milions i milions que constitueixen la classe obrera, la qual s'aixeca a la lluita "espontàniament"! Tota la història de la socialdemocràcia internacional abunda en plans, proposats ara per un, ara per un altre líder polític, que demostren la perspiciàcia i la justesa de les concepcions que un té de política i organització o revelen la miopia i els errors polítics d'un altre. Quan Alemanya va donar un dels majors viratges històrics (la formació de l'Imperi, l'obertura del Reichstag, la concessió del sufragi universal), Liebknecht tenia un pla de la política i l'acció en general de la socialdemocràcia, i Schweitzer en tenia un altre. Quan sobre els socialistes alemanys va caure la Llei d'excepció, Most i Hasselman, disposats a exhortar purament i simplement a la violència i al terrorisme, tenien un pla; Höchberg, Schramm i (en part) Bernstein tenien un altre pla, i van començar a predicar als socialdemòcrates que, amb la seua insensata brusquedat i el seu revolucionarisme, havien provocat aqueixa llei i havien de guanyar-se el perdó amb una conducta exemplar; tenien un tercer pla els que van preparar i van portar a la pràctica la publicació d'un òrgan de premsa clandestí. Al mirar al passat, molts anys després d'acabar la lluita per l'elecció del camí i d'haver pronunciat la història el seu veredict sobre l'encert del camí escollit, no és difícil, clar està, revelar profunditat de pensament, proclamant la màxima que les tasques del partit creixen amb aquest. Però limitar-se en un moment de confusió, quan els "crítics" i els "economistes" russos fan descendir la socialdemocràcia al nivell del tradeunionisme, i els terroristes propugnen amb empenyorament l'adopció d'una "tàctica-pla" que repeteix els vells errors, a semblant profunditat de pensament significa estendre's a si mateix un "certificat de pobresa". Dir en un moment en què molts socialdemòcrates russos pateixen precisament de manca d'iniciativa i energia, de falta de "amplitud en la propaganda, agitació i organització polítiques"²², de falta de "plans" per a organitzar a major escala la labor revolucionària, dir en un moment així que "la tàctica-pla està en contradicció amb l'esperit fonamental del marxisme" no sols significa envilir el marxisme en el sentit teòric, sinó, en la pràctica, *tirar del partit cap a arrere*.

"El socialdemòcrata revolucionari (ens alligona més endavant *R. Dielo*) es planteja l'única tasca d'accelerar amb la seua labor conscient el desenrotllament objectiu, i no suprimir-lo o substituir-lo amb plans subjectius. *Iskra* sap tot açò en teoria. Però la magna importància que el marxisme atribueix justament a la labor revolucionària conscient la porta en la pràctica, a causa de la seua concepció doctrinària de la tàctica, a *minorar la importància de l'element objectiu o espontani del desenrotllament*" (p.18)

Una altra vegada la major confusió teòrica, digna del senyor V V i confraria. Però desitjaríem preguntar al nostre filòsof: ¿en què pot manifestar-se la "minoració" del desenrotllament objectiu per part d'un autor de plans subjectius? Evidentment, a perdre de vista que aquest desenvolupament objectiu crea a referma, enfonsa o debilita aquestes o les altres classes, sectors i grups, unes o altres nacions, grups de nacions, etc., condicionant així una o una altra agrupació política internacional de forces, una o una altra posició dels partits revolucionaris, etc. Però el pecat de tal autor no consistirà aleshores en minorar l'element espontani, sinó en minorar, al contrari, l'element *conscient*, perquè li mancarà "consciència" per a comprendre amb encert el desenrotllament objectiu. Per això, el mer fet de parlar d'"apreciació de la importància *relativa*" (la cursiva és de *Rabòtxeie Dielo*) de l'espontani i el conscient revela una manca absoluta de "consciència". Si certs "elements espontanis del desenrotllament" són accessibles en general a la consciència humana, la seua apreciació errònia equivaldrà a "minorar l'element conscient". I si són inaccessibles a la consciència, no els coneixem ni podem parlar d'ells. De què parla, doncs, B. Kritxevski? Si considera erronis els "plans subjectius" d'*Iskra* (i ell els declara erronis), hauria de provar què fets objectius no són tinguts en compte en aqueixos plans i acusar *Iskra*, per això, de *falta de consciència*, de "minoració de l'element conscient" usant el seu llenguatge. Però si, descontent amb els plans subjectius, no té més argument que el d'invocar la "minoració de l'element espontani" (!) l'única cosa que demostra és que: 1) en teoria, comprèn els marxisme a l'estil de Karéiev i Mikhailovski, prou ridiculitzats per Bèltov; 2) en la pràctica, es dona per completament satisfet amb els "elements espontanis del

²² *Ein Jahr der Verwirrung* ("Un any de confusió"): així ha titulat Mehring l'apartat de la seua *Història de la socialdemocràcia alemanya* en el que descriu els titubejos i indecisions que manifestaren els socialistes en un principi, en escollir la "tàctica-plan" que correspona a les noves condicions.

desenrotllament”, que van arrossegat els nostres marxistes legals al bernsteinianisme, i els nostres socialdemòcrates, a l’“economicisme”, mostra “gran indignació” amb els que han decidit *apartar* contra vent i marea la socialdemocràcia russa del camí del desenrotllament “espontani”.

I més endavant segueixen ja coses divertidíssimes. “De la mateixa manera que els homes, malgrat tots els èxits de les ciències naturals, seguiran multiplicant-se pel mètode antediluvià, el naixement d’un nou règim, malgrat tots els èxits de les ciències socials i l’augment del nombre de lluitadors conscients, seguirà sent així mateix *principalment* resultat d’explosions espontànies” (p. 19). De la mateixa manera que la saviesa antediluviana diu que no cal molta intel·ligència per a tindre fills, la saviesa del “socialistes moderns” (a l’estil de Narcís Tuporílov) proclama: Qualsevol tindrà intel·ligència suficient per a participar en el naixement espontani d’un nou règim social. Nosaltres també creem que qualsevol tindrà intel·ligència suficient. Per a participar d’aqueix mode, basta *deixar-se arrossegat* per l’“economicisme” quan regna l’“economicisme”, i pel terrorisme quan ha sorgit el terrorisme. Així, en la primavera d’aquest any, quan tanta importància tenia previndre contra la inclinació vers el terrorisme, *Rabòtxeie Dielo* estava perplex davant d’aquest problema, “nou” per a d’ell. I sis mesos més tard, quan el problema ha deixat de ser actual, ens ofereix, alhora, la declaració que “creem que la tasca de la socialdemocràcia no pot ni ha de consistir a contrarestar l’auge de l’esperit terrorista” (*R. D.* núm. 10, p. 23) i la resolució del congrés: “El congrés considera inoportú el terrorisme ofensiu sistemàtic” (*Dos congressos*, p. 18). Amb què magnífiques claredat i il·lació està dit! No ens oposem, però el declarem inoportú; i ho declarem de tal manera que, el terror no sistemàtic i defensiu, no va inclòs en la “resolució”. És forçós reconèixer que semblant resolució està a cobert de tot perill i queda garantida per complet contra els errors, com ho està un home que parla per parlar! I per a redactar semblant resolució només calia una cosa: saber *mantindre’s a la saga* del moviment. Quan *Iskra* es va burlar de *Rab. Dielo* per haver declarat que el programa del terrorisme era nou, *R. Dielo*, enfadat, va acusar *Iskra* de tindre “la pretensió vertaderament increïble, d’imposar a l’organització del partit la solució que ha donat als problemes de tàctica fa més de 15 anys un grup d’escriptors emigrats” (p. 24). En efecte quina pretensió i quina exageració de l’element, conscient: resoldre per endavant els problemes en teoria, per a després convèncer de la justesa de aqueixa solució tant la organització com el partit i les masses!²³ Una altra cosa és repetir simplement coses trillades i, sense “imposar” res a ningú, sotmetre’s a cada “viratge”, ja siga cap a l’“economicisme”, ja siga vers el terrorisme! *Rab. Dielo* arriba inclús a generalitzar aquest gran precepte de la saviesa de la vida, acusant *Iskra* i *Zarià* d’oposar el seu programa al moviment, com un esperit que plana sobre un caos amorf” (p. 29). Però ¿en què consisteix el paper de la socialdemocràcia sinó en ser l’“esperit” que no sols plana sobre el moviment espontani, sinó que *eleva* a aquest últim al nivell “del seu programa”? Perquè no ha de consistir en seguir arrossegant-se a la saga del moviment, la qual cosa, en el millor dels casos, seria inútil per al propi moviment i, en el pitjor dels casos, nociu en extrem. Però *Rabòtxeie Dielo* no sols segueix aquesta “tàctica-procés”, sinó que l’erigeix en principi, de manera que seria més just, anomenar aquesta tendència *seguidisme* (de la paraula “seguir a la saga”) en comptes d’oportunisme. I és obligat reconèixer que els que han decidit fermament seguir sempre a la saga del moviment estan assegurats, en absolut i per a sempre, contra la “minoració de l’element espontani del desenrotllament”.

Així doncs, hem pogut convèncer-nos que l’error fonamental de la “nova tendència” en la socialdemocràcia russa consisteix en rendir culte a l’espontaneïtat, en no comprendre que l’espontaneïtat de les masses exigeix de nosaltres, els socialdemòcrates, una elevada consciència. Com més creix la lluita espontània de les masses, com més ampli es fa el moviment, major, incomparablement major, és l’imperatiu d’elevat amb rapidesa la consciència en la tasca teòrica, política i orgànica de la socialdemocràcia.

L’activació espontània de les masses a Rússia ha sigut (i segueix sent) tan ràpida que la joventut socialdemòcrata ha resultat poc preparada per a complir aquestes tasques gegantines. Aquesta manca de preparació és la nostra desgràcia comuna, una desgràcia de *tots* els socialdemòcrates russos. L’activació de les masses s’ha produït i augmentat de manera contínua i successiva, i lluny de cessar on havia començat, s’ha estès a noves localitats i nous

²³ Tampoc s’ha d’oblidar que, en resoldre “en teoria” el problema del terrorisme, el grup Emancipació del Treball va *sintetitzar* l’experiència del moviment revolucionari anterior.

sectors de la població (davall la influència del moviment obrer s'ha reanimat l'efervescència entre la joventut estudiantil, entre els intel·lectuals en general i àdhuc entre els camperols). Però els revolucionaris s'han ressagat de la creixent activitat de les masses tant en les seues "teories" com en la seua labor, no han aconseguit crear una organització permanent que funcione sense interrupcions i siga capaç de *dirigir* tot el moviment.

En el primer capítol hem consignat que *R. Dielo* rebaixa nostres tasques teòriques i repeteix "espontàniament" el crit de moda: "llibertat de crítica"; els que ho repeteixen no han tingut "consciència" suficient per a comprendre que les posicions dels "crítics" oportunistes i les dels revolucionaris en Alemanya i a Rússia són diametralment oposades.

En els capítols següents examinarem com s'ha manifestat aquest culte a l'espontaneïtat en el terreny de les tasques polítiques i en la labor d'organització de la socialdemocràcia.

III. Política tradeunionista i política socialdemòcrata

Començarem una vegada més fent un elogi de *Rabòtxeie Dielo*. En el seu número 10 publica un article de Martínov sobre les discrepàncies amb *Iskra*, titulat *Les publicacions de denúncies i la lluita proletària*. "No podem limitar-nos a denunciar l'estat de coses que entorpeix el seu desenvolupament (el del partit obrer). També hem de fer-nos eco dels interessos immediats i quotidians del proletariat" (p. 63). Així formula Martínov l'essència d'aqueixes discrepàncies. "*Iskra*... és de fet l'òrgan de l'oposició revolucionària, que denuncia l'estat de coses regnant en el nostre país i, principalment, el règim polític... Nosaltres, per contra, treballem i seguirem treballant per la causa obrera en estreta connexió orgànica amb la lluita proletària" (ibíd.). És forçós agrair a Martínov aquesta fórmula. Adquireix un notable interès general, perquè, en el fons, no abraça només, ni de bon tros, les nostres discrepàncies amb *R. Dielo*: abraça també, en general, totes les discrepàncies existents entre nosaltres i els "economistes" respecte a la lluita política. Hem demostrat ja que els "economistes" no neguen en absolut la "política", sinó que únicament es desvien a cada pas de la concepció socialdemòcrata de la política cap a la concepció tradeunionista. De la mateixa manera es desvia Martínov, i per això estarem disposats a prendre'l per *model* de les aberracions economistes en aquesta qüestió. Tractarem de demostrar que ningú podrà ofendre's amb nosaltres per aquesta elecció: ni els autors del *Suplement especial de Rabòtxaia Misl*, ni els autors de la *Crida del Grup d'Autoemancipació*, ni els autors de la carta "economista" publicada en el núm. 12 d'*Iskra*.

a) L'agitació política i la seua restricció pels economistes

Tot el món sap que la lluita econòmica²⁴ dels obrers russos va assolir gran extensió i es va consolidar alhora amb l'aparició de "publicacions" de denúncies econòmiques (concernents a les fàbriques i els oficis). El contingut principal de les "octavetes" consistia en denunciar la situació existent en les fàbriques, i entre els obrers es va desencadenar prompte una vertadera passió per aquestes denúncies. En quant els obrers van veure que els cercles socialdemòcrates volien i podien proporcionar-los fulls de nou tipus (que els deien tota la veritat sobre la seua vida miserable, el seu treball increïblement penós i la seua situació de pàries), van començar a inundar-los, per dir-ho així, de cartes de les fàbriques i els tallers. Aquestes "publicacions, de denúncies" causaven immensa sensació tant en les fàbriques l'estat de coses de les quals fustigaven com en totes les altres a què arribaven notícies dels fets denunciats. I ja que les necessitats i les desgràcies dels obrers de distintes empreses i de diferents oficis tenen molt en comú, la "veritat sobre la vida obrera" entusiasmava *tots*. Entre els obrers més endarrerits es va propagar una vertadera passió per "ser publicat", passió noble per aquesta forma embrionària de guerra contra tot el sistema social modern, basat en el pillatge i l'opressió. I les "octavetes", en la immensa majoria dels casos, eren de fet una declaració de guerra, perquè la denúncia produïa un efecte terriblement excitant, movia tots els obrers a

²⁴ Advertim, per a evitar equívocs, que en l'exposició que segueix entenem per lluita econòmica (segons l'ús afermat entre nosaltres) la "lluita econòmica pràctica" que Engels va denominar, en la cita reproduïda abans, "resistència als capitalistes" i que en els països lliures s'anomena lluita gremial, sindical o tradeunionista.

reclamar que es posara fi als escàndols més flagrants i els disposava a defensar les seues reivindicacions per mitjà de vagues. Els propis fabricants van tindre, en fi de comptes, que reconèixer fins a tal punt la importància d'aquestes octavetes com a declaració de guerra, que, molt sovint, ni tan sols volien esperar que començara la guerra. Les denúncies, com ocorre sempre, tenien força pel mer fet de la seua aparició i adquirien el valor d'una poderosa pressió moral. Més d'una vegada va bastar que apareguera una octaveta perquè les reivindicacions foren satisfetes total o parcialment. En una paraula, les denúncies econòmiques (fabrils) han sigut i són un ressort important de la lluita econòmica. I seguiran servant aquesta importància mentre existisca el capitalisme, que origina necessàriament l'autodefensa dels obrers. En els països europeus més avançats es pot observar, inclús hui, que les denúncies d'escàndols en alguna "indústria d'ofici" d'un racó perdut o en alguna branca del treball a domicili, oblidada de totes, es converteixen en punt de partida per a despertar la consciència de classe, per a iniciar la lluita sindical i la difusió del socialisme²⁵.

Durant els últims temps, la immensa majoria dels socialdemòcrates russos ha estat absorbida quasi enterament per aquesta tasca d'organització de les denúncies dels abusos comesos en les fàbriques. N'hi ha prou amb recordar *Rab. Misl* per a veure a quin extrem havia arribat aqueixa absorció i com s'oblidava que semblant activitat, per si sola, no era encara, en el fons, socialdemòcrata, sinó només tradeunionista. En realitat, les denúncies no es referien més que a les relacions dels obrers *d'un ofici determinat* amb els seus patrons respectius, i l'única cosa que aconseguien era que els venedors de la força de treball aprengueren a vendre a millor preu aquesta "mercaderia" i a lluitar contra els compradors en el terreny de les transaccions purament comercials. Aquestes denúncies podien convertir-se (sempre que les aprofitara en cert grau l'organització dels revolucionaris) en punt de partida i element integrant de l'activitat socialdemòcrata, però podien conduir també (i, amb el culte a l'espontaneïtat, havien de conduir) a la lluita "exclusivament sindical" i a un moviment obrer no socialdemòcrata. La socialdemocràcia dirigeix la lluita de la classe obrera no sols per a aconseguir avantatjoses condicions de venda de la força de treball, sinó per a destruir el règim social que obliga als desposseïts a vendre's als rics. La socialdemocràcia representa la classe obrera en les seues relacions no sols amb un grup determinat de patrons, sinó amb totes les classes de la societat contemporània, amb l'estat com a força política organitzada. Es comprèn, per tant, que, lluny de limitar-se a la lluita econòmica, els socialdemòcrates no poden ni admetre que l'organització de denúncies econòmiques constituïska la seua activitat predominant. Hem de començar una intensa labor d'educació política de la classe obrera, de desenrotllament de la seua consciència política. Ara, després del primer embat de *Zarià* i *Iskra* contra el "economicisme", "tots estan d'acord" amb això (encara que alguns ho estan només de paraula, com veurem de seguida).

Hom pot preguntar-se: en què ha de consistir l'educació política? Podem limitar-nos a propagar la idea que la classe obrera és hostil a l'autocràcia? Està clar que no. No n'hi ha prou amb *explicar* l'opressió política de què són objecte els obrers (de la mateixa manera que era insuficient *explicar-los* l'antagonisme entre els seus interessos i els dels patrons). Cal fer agitació amb motiu de cada fet concret d'aqueixa opressió (com hem començat a fer-la amb motiu de les manifestacions concretes d'opressió econòmica). I ja que les més diverses classes de la societat són víctimes d'aquesta opressió, ja que es manifesta en els més diferents àmbits de la vida i de l'activitat sindical, cívica, personal, familiar, religiosa, científica, etc., ¿no és evident que *incompliríem la nostra missió* de desenvolupar la consciència política dels obrers si no *assumírem* la tasca d'organitzar una *campanya de denúncies polítiques* de l'autocràcia *en tots els aspectes*? Perquè per a fer agitació amb motiu de les manifestacions concretes de l'opressió cal denunciar aqueixes manifestacions (el mateix que per a fer agitació econòmica era necessari denunciar els abusos comesos en les fàbriques).

²⁵ En aquest capítol parlem únicament de la lluita *política*, de la seua concepció més àmplia més estreta. Per això senyalarem sols de passada, com a un simple fet curiós, l'acusació llançada per *Rab. Dielo* contra *Iskra* de "moderació excessiva" respecte a la lluita econòmica (*Dos congressos*, pàgina 27; acusació repetida amb insistència per Martínov en el seu fulllet *La socialdemocràcia la classe obrera*). Si els senyors acusadors mesuraren per pud o per plecs d'impremta (com agraden de fer-ho) la secció d'*Iskra* dedicada a la lluita econòmica durant l'any i la compararen amb la mateixa secció de *R. Dielo* i *R. Misl* junts, veurien fàcilment que, inclusivament en aquest sentit, estan endarrerits. És evident que conèixer aquesta senzilla veritat els obliga a recórrer a arguments que demostren amb claredat la seua confusió. "*Iskra* [escruien] ho vullga o no [i], ha de [i] prendre en consideració les demandes imperioses de la vida i publicar, almenys [!] cartes sobre el moviment obrer" (*Dos congressos*, pàgina 27). Menut argument per fer-nos pols!

Podria creure's que açò està clar. Però ací precisament resulta que només de paraula estan "tots" d'acord amb què és necessari desenrotllar la consciència política *en tots els seus aspectes*. Ací precisament resulta que *Rab. Dielo*, per exemple, lluny d'assumir la tasca d'organitzar denúncies polítiques en tots els aspectes (o començar la seua organització), s'ha posat a *arrossegat cap a arrere* també a *Iskra*, que havia iniciat aqueixa labor. Escolten: "La lluita política de la classe obrera és només" (precisament no és només) "la forma més desenrotllada, àmplia i eficaç de la lluita econòmica" (programa de *Rab. Dielo*: veja's el seu número 1, p. 3). "En l'actualitat, els socialdemòcrates tenen plantejada la tasca de donar a la lluita econòmica mateixa, en la mesura que es puga, un caràcter polític" (Martinov en el núm. 10, p. 42). "La lluita econòmica és el mitjà que es pot aplicar amb la major amplitud per tal d'incorporar les masses a la lluita política activa" (Resolució del Congrés de la Unió i "esmenes": *Dos congressos*, p. 11 i 17): com veu el lector, *Rab. Dielo* està impregnat de totes aquestes tesis des de la seua aparició fins a les últimes "instruccions a la redacció", i totes elles expressen, evidentment, un mateix parèixer de l'agitació i la lluita polítiques. Analitzen, doncs, aquest parer des del punt de vista de l'opinió, dominant entre tots els "economistes", que l'agitació política *ha de seguir* a l'econòmica. ¿Serà cert que la lluita econòmica és, en general²⁶, "el mitjà que es pot aplicar amb la major amplitud" per a incorporar les masses a la lluita política? És fals per complet. Mitjans "que es poden aplicar" amb no menys "amplitud" per a tal "incorporació" són *totes i cadascuna* de les manifestacions de l'opressió policíaca i de l'arbitrarietat autocràtica, però de cap manera només les manifestacions lligades a la lluita econòmica. ¿Per què els caps dels zemstvos i els càstigs corporals dels camperols, els sacseigs dels funcionaris i el tracte que dóna la policia a la "plebs" de les ciutats, la lluita amb els famolencs i la persecució dels desigs d'instrucció i de saber que sent el poble, l'exacció de tributs i la persecució de les sectes religioses, l'ensinistrament dels soldats a bastonades i el tracte casernari que es dóna als estudiants i els intel·lectuals liberals; per què totes aquestes manifestacions d'opressió i milers d'altres anàlogues, que no tenen relació directa amb la lluita "econòmica", han de ser en general mitjans i motius "que es poden aplicar" amb *menys* "amplitud" per a fer agitació política, per a incorporar a les masses a la lluita política? Tot el contrari: és indubtable que, en la suma total de casos quotidians en què l'obrer (ell mateix o els seus acostats) està mancat de drets o sofreix l'arbitrarietat i la violència, només una petita minoria són casos d'opressió policíaca en la lluita sindical. ¿Per a què *restringir* en l'esdevenidor l'envergadura de l'agitació política i declarar que es "pot aplicar amb més amplitud" només *un* dels mitjans, a la vora del qual, han de trobar-se, per a un socialdemòcrata, altres que, parlant en general, "poden aplicar-se" amb no menys "amplitud"?

En temps molt, molt remots (fa un any!...), *Rab. Dielo* deia: "Les reivindicacions polítiques immediates es fan assequibles a les masses després d'una vaga o, com a màxim, de diverses vagues", "en quant el govern empra la policia i la gendarmeria" (núm. 7, p. 15 d'agost de 1900). Ara, aquesta teoria oportunista de les fases ha sigut ja rebutjada per la Unió, la qual ens fa una concessió al declarar que "no hi ha cap necessitat de desenrotllar des del començament mateix l'agitació política exclusivament sobre el terreny econòmic" (*Dos congressos*, p. 11). Per aquest únic fet el futur historiador de la socialdemocràcia russa veurà millor que pels més llargs raonaments fins a quin punt han envilit el socialisme nostres "economistes"! Però quina ingenuïtat la de la Unió imaginar-se que, a canvi d'aquesta renúncia a una forma de restricció de la política, podia portar-nos a acceptar una altra forma de restricció! ¿No haguera sigut més lògic dir, també en aquest cas, que s'ha de desenrotllar amb la major amplitud possible la lluita econòmica, que és necessari utilitzar-la sempre per a l'agitació política, però que "no hi ha cap necessitat" de veure en la lluita econòmica el mitjà que es pot aplicar amb *més* amplitud per a incorporar a les masses a la lluita política activa?

La Unió atribueix importància al fet d'haver substituït amb les paraules "el mitjà que es pot aplicar amb la major amplitud" l'expressió "el millor mitjà", que figura en la resolució corresponent del IV Congrés de la Unió Obrera Hebrea (Bund). Ens veuríem, efectivament, en un compromís si haguérem de dir quines d'aquestes dues resolucions és millor: segons el

²⁶ Diguem "en general" perquè en *Rab. Dielo* es tracta precisament dels principis generals i de las tasques generals de tot el partit. És indubtable que en la pràctica es produeixen casos en què la política *ha de seguir*, efectivament, l'economia; però sols "economistes" poden dir això en una resolució per a tota Rússia. Perquè hi ha també casos en què "des del mateix començament" es *pot* fer agitació política "únicament en el terreny econòmic", tot i això, *Rab. Dielo* ha arribat, per fi, a la conclusió que "no hi ha cap necessitat" d'això (*Dos congressos*, pàgina 11). En el capítol següent provarem que la tàctica dels "polítics" i dels revolucionaris, lluny de ignorar les tasques tradeunionistes de la socialdemocràcia, és, al contrari, l'única que *assegura* el seu compliment conseqüent.

nostre parer, *les dues són pitjors*. Tant la Unió com el Bund es desvien en aquest cas (en part, potser, fins inconscientment, sota la influència de la tradició) vers una interpretació economista, tradeunionista, de la política. En el fons, les coses no canvien en res perquè aquesta interpretació es faça emprant la parauleta “el millor” o l’expressió, “el que es pot aplicar amb la major amplitud”. Si la Unió diguera que “l’agitació política sobre el terreny econòmic” és el mitjà aplicat amb la major amplitud (i no “aplicable”), tindria raó respecte a determinat període de desenvolupament del nostre moviment socialdemòcrata. Tindria raó precisament respecte als “economistes”, respecte a molts militants pràctics (si no a la majoria d’ells) de 1898 a 1901, perquè aqueixos pràctics-“economistes” *van aplicar*, en efecte, l’agitació política (en el grau en què, en general, l’aplicaven!) *quasi exclusivament en el terreny econòmic*. Semblant agitació política era acceptada i fins recomanada, com hem vist, tant per *Rab. Misl* com pel Grup d’Autoemancipació! *Rab. Dielo* hauria d’haver *condemnat resoludament* el fet que l’obra útil de l’agitació econòmica fora acompanyada d’una restricció nociva de la lluita política; però, en comptes de fer això, declara que el mitjà més aplicat (pels “economistes”) és el mitjà més aplicable! No és d’estranyar que aquests homes, quan els titllem d’“economistes”, no troben una altra eixida que deixar-nos com un drap brut, anomenant-nos “entabanadors”, “desorganitzadors”, “nuncis del papa” i “calumniadors”; no troben una altra eixida que plorar davant tothom, dient que els hem inferit un atroç afront, i declarar gairebé sota jurament que “ni una sola organització socialdemòcrata peca hui d’“economicisme”²⁷. Ah, aqueixos calumniadors, aqueixos malignes polítics! ¿Que no hauran inventat aposta tot l’“economicisme” per tal d’inferir-li a la gent, per simple odi a la humanitat, atroços afronts?

Quin sentit concret, real, té en llavis de Martínov plantejar davant de la socialdemocràcia la tasca de “donar a la lluita econòmica mateixa un caràcter polític”? La lluita econòmica és una lluita col·lectiva dels obrers contra els patrons per aconseguir avantatjoses condicions de *venda de la força del treball*, per millorar les condicions de treball i de vida dels obrers. Aquesta lluita és, per necessitat, una lluita sindical, perquè les condicions de treball són molt diferents en els distints oficis i, en conseqüència, la lluita orientada a *millorar* aquestes condicions ha de sostindre’s forçosament per oficis (pels sindicats d’Occident, per associacions sindicals de caràcter provisional i per mitjà d’octavetes a Rússia, etc.). Donar a la “lluita econòmica mateixa un caràcter polític” significa, doncs, conquerir aqueixes reivindicacions professionals, aqueix millorament de les condicions de treball en els oficis són “mesures legislatives i administratives” (com s’expressa Martínov en la pàgina següent, 43, del seu article). I això és precisament el que fan i han fet sempre tots els sindicats obrers. Repassen l’obra dels esposos Webb, seriosos erudits (i “seriosos” oportunistes), i veuran que els sindicats obrers anglesos han comprés i compleixen des de fa ja molt la tasca de “donar a la lluita econòmica mima un caràcter polític”; lluiten des de fa molt pel dret de vaga, per la supressió de tots els obstacles jurídics que s’oposen al moviment cooperativista i sindical, per la promulgació de lleis de protecció de la dona i del xiquet, pel millorament de les condicions de treball per mitjà d’una legislació sanitària i fabril, etc.

Així doncs, darrere la pomposa frase “donar a la lluita econòmica *mateixa* un caràcter polític”, que sona amb “terribles” profunditat de pensament i esperit revolucionari, s’oculta, en realitat, la tendència tradicional a *rebaixar* la política socialdemòcrata al nivell de política tradeunionista! Sota pretext de rectificar la unilateralitat d’*Iskra*, que considera més important (fixen-se en açò) “revolucionar el dogma que revolucionar la vida”²⁸, ens ofereixen com quelcom nou la *lluita per reformes econòmiques*. En efecte, l’únic contingut, absolutament l’únic, de la frase “donar a la lluita econòmica mateixa un caràcter polític” és la lluita per reformes econòmiques. I el mateix Martínov hauria pogut arribar a aquesta simple conclusió si haguera aprofundit com cal en la significació de les seues pròpies paraules. “El nostre partit (diu, enfilant la seua artilleria més pesada contra *Iskra*) podria i hauria de presentar al govern reivindicacions concretes de mesures legislatives i administratives contra l’explotació econòmica, contra la desocupació, contra la fam, etc.” (*R. D.*, núm. 10, p. 42-43). ¿Reivindicar mesures concretes, no és, potser, reclamar reformes socials? I preguntem una vegada més als lectors imparcials: calumniem els *robotxedièlentsi* (que em perdonen aquesta parauleta poc afortunada hui en voga!) al qualificar-

²⁷ Expressions textuales del fullet *Dos congressos*, pàgines 31, 32, 28 i 30.

²⁸ *Rab. Dielo*, número 10, pàgina 60. Així aplica Martínov l’estat caòtic del nostre moviment en l’actualitat la tesi que “cada pas del moviment real és més important que una dotzena de programes”, l’aplicació de la qual hem analitzat ja abans. En el fons, això no és sinó una traducció al rus de la cèlebre frase de Bernstein: “el moviment ho és tot; l’objectiu final, res”.

los de bernsteinians vetllats quan presenten, com a *discrepància* seua amb *Iskra*, la tesi que és necessària la lluita per reformes econòmiques?

La socialdemocràcia revolucionària sempre ha inclòs i inclou en les seues activitats la lluita per les reformes. Però no utilitza l'agitació "econòmica" exclusivament per a reclamar del govern tota classe de mesures: la utilitza també (i en primer terme) per a exigir que deixi de ser un govern autocràtic. A més, considera el seu deure presentar al govern aquesta exigència *no sols* en el terreny de la lluita econòmica, sinó, també, en el terreny de totes les manifestacions en general de la vida sociopolítica. En una paraula, subordina la lluita per les reformes, com la part al tot, a la lluita revolucionària per la llibertat i el socialisme. En canvi, Martínov ressuscita en una forma distinta la teoria de les fases, tractant de prescriure infal·liblement la via econòmica, per dir-ho així, del desenrotllament de la lluita política. Al propugnar en un moment d'efervescència revolucionària que la lluita per reformes és una "tasca" especial, arrossega el partit cap a arrere i fa el joc a l'oportunisme "economista" i liberal.

Proseguim. Després d'ocultar públicament la lluita per les reformes darrere la pomposa tesi de "donar a la lluita econòmica mateixa un caràcter polític", Martínov presenta com quelcom especial *únicament les reformes econòmiques* (i àdhuc només les reformes fabrils). Ignorem per què ho fa fet. Potser per descuit? Però si haguera tingut en compte no sols les reformes "fabrils", perdria tot sentit la seua tesi sencera que acabem d'exposar. ¿Potser perquè estima possible i probable que el govern faça "concessions" únicament en el terreny econòmic?²⁹ De ser així, resultaria un error estrany. Les concessions són possibles, i es fan a vegades també en l'àmbit de la legislació sobre càstigs corporals, passaports, pagaments de rescat, sectes religioses, censura, etc., etc. Les concessions "econòmiques" (o pseudoconcesions) són, sens dubte, les més barates i les més avantatjoses per al govern, perquè espera guanyar-se amb elles la confiança de les masses obreres. Però per això mateix nosaltres, els socialdemòcrates, *de cap manera hem de donar lloc*, ni absolutament amb res, a l'opinió (o a l'equivocació) que apreciem més les reformes econòmiques, que els concedim una importància singular, etc. "Aquestes reivindicacions (diu Martínov, referint-se a les reivindicacions concretes de mesures legislatives i administratives formulades per ell abans) no serien paraules vanes, ja que, al prometre certs resultats palpables, podrien ser recolzades activament per la massa obrera"... No som "economistes", oh, no! Únicament ens humiliem als peus de la "palpabilitat" de resultats concrets amb tant de servilisme com ho fan els senyors Bernstein, Prokopòvitx, Struve, R M i *tutti quanti*! Únicament donem a entendre (amb Narcís Tuporílov) que quant no "promet resultats palpables" són "paraules vanes"! No fem sinó expressar-nos com si la massa obrera fora incapaç (i no haguera demostrat la seua capacitat, malgrat els que li imputen el seu propi filisteïsme) de recolzar activament tota protesta contra l'autocràcia, inclús *la que no li promet absolutament cap resultat palpable!*

Prenguem encara que només siguen els mateixos exemples citats pel mateix Martínov sobre les "mesures" contra la desocupació i la fam. Mentre *Rab. Dielo* s'ocupa, segons promet, d'estudiar i elabora "reivindicacions concretes (en forma de projectes de llei?) de mesures legislatives i administratives" que "prometen resultats palpables", *Iskra*, "que considera sempre més important revolucionar el dogma que revolucionar la vida", ha tractat d'explicar el nexa indissoluble que uneix la desocupació amb tot el règim capitalista, advertint que "la fam és imminent", denunciant "la lluita de la policia contra els famolencs", així com l'indignant *Reglament provisional de treballs forçats*, i *Zarià* ha publicat en separata com a fullet d'agitació, la part de la seua *Crònica de la vida interior* dedicada a la fam. Però, Déu meu, què "unilaterals" han sigut aqueixos ortodoxos d'incorregible estretor, aqueixos dogmàtics sords als imperatius de la "vida mateixa"! Ni un únic dels seus articles ha contingut (quin horror!) *ni una sola*, imaginem-se'n vostès!, ni tan sols una sola "reivindicació concreta" que "prometa resultats palpables"! Desgraciats dogmàtics! Cal portar-los a aprendre dels Kritxevski i els Martínov perquè es convencen que la tàctica és el procés del creixement, del que creix, etc., que cal donar a la lluita econòmica *mateixa* un caràcter polític!

²⁹ Pàgina 43: "Està clar que si recomanem als obrers que presenten determinades reivindicacions econòmiques al govern, ho fem perquè el govern autocràtic està disposat, per necessitat, a fer certes concessions en el terreny econòmic".

“La lluita econòmica dels obrers contra els patrons i el govern (“lluita econòmica contra el govern”!), a més del seu significat revolucionari directe, té també un altre: incita constantment els obrers a pensar en la seua falta de drets polítics” (Martínov, p.44). Si hem reproduït aquest passatge no és per a repetir per centèsima o mil·lèsima vegada el que hem dit ja abans, sinó per a agrair de manera especial a Martínov aquesta nova i excel·lent fórmula “La lluita econòmica dels obrers contra els patrons i el govern”. Quina meravella! Amb quin inimitable talent, amb quina magistral eliminació de totes les discrepàncies parcials i diferència de matisos entre els “economistes” tenim expressada ací, en el seu postulat concís i clar, *tota l’essència* de l’“economicisme”, començant per la crida als obrers a sostindre “la lluita política en nom de l’interès general, per a millorar la situació de tots els obrers”³⁰, seguint després amb la teoria de les fases i acabat amb la resolució del congrés sobre el mitjà “aplicable amb la major amplitud”, etc. “La lluita econòmica contra el govern” és precisament política tradeunionista, que està molt lluny, molt llunyà, de la política socialdemòcrata.

b) De com Martínov ha aprofundit Plekhanov

“Quants Sènecques socialdemòcrates han aparegut darrerament en el nostre país!” va observar cert dia un camarada, referint-se a la sorprenent inclinació de molta gent propensa a l’“economicisme” a aconseguir indefectiblement amb “la seua pròpia intel·ligència” les grans veritats (per exemple, que la lluita econòmica incita els obrers a pensar en la seua mancança de drets), desconexent amb magnífic desdeny de genis innats quant ha proporcionat ja el desenrotllament anterior del pensament revolucionari i del moviment revolucionari. Un geni innat d’aquesta índole és precisament Sèneca-Martínov. Donen una ullada al seu article *Problemes immediats* i veuran com arriba amb “el seu propi enteniment” a coses dites fa ja molt per Axelrod (a qui el nostre Sèneca, com és natural, silencia per complet); com comença, per exemple, a comprendre que no podem passar per alt l’oposició de tal o quals sectors de la burgesia (*Rabòtxeie Dielo*, núm. 9, p. 61, 62, 71; compare’s amb la *Resposta* de la redacció de R D a Axelrod, p. 22, 23-24), etc. però (ai!) només “arriba” i no passa de “començar”, ja que, malgrat tot, no ha comprés encara les idees d’Axelrod fins al punt que parla de “lluita econòmica contra els patrons i el govern”. *Rab. Dielo* ha vingut acumulant forces durant tres anys (de 1898 a 1901) per a comprendre a Axelrod i, tanmateix això no l’ha comprés! Potser també es dega açò que la socialdemocràcia, “a semblança de la humanitat”, es planteja sempre únicament tasques realitzables?

Però els Sènecques no es distingeixen només perquè ignoren moltes coses (això seria una desgràcia a mitges!), sinó també perquè no veuen la seua ignorància. Això és ja una vertadera desgràcia, i aquesta desgràcia els mou a començar en l’acte la tasca d’“aprofundir” Plekhanov.

“Des que Plekhanov va escriure el fullet citat (*Les tasques dels socialistes en la lluita contra la fam a Rússia*) ha corregut molt aigua sota els ponts (conta Sèneca-Martínov). Els socialdemòcrates, que en el transcurs de deu anys han dirigit la lluita econòmica de la classe obrera..., no han tingut encara temps d’oferir una àmplia argumentació teòrica de la tàctica del partit. Hui aquesta qüestió ha madurat, i si volguérem oferir aqueixa argumentació teòrica, tindríem, sens dubte, que aprofundir considerablement els principis tàctics desenrotllats en el seu temps per Plekhanov... Ara hauríem de definir la diferència entre la propaganda i l’agitació d’una manera distinta a com ho va fer Plekhanov” (Martínov acaba de citar les paraules de Plekhanov: “El propagandista comunica moltes idees a una sola o a diverses persones, mentre que l’agitador comunica una sola idea o un petit nombre d’idees, però, en canvi, a tota una multitud”). “Nosaltres entendríem per propaganda l’explicació revolucionària de tot el règim actual o de les seues manifestacions parcials, indiferentment que es faça en una forma accessible només per a algunes persones o per a la multitud. Per agitació, en el sentit estricte de la paraula (*sic!*), entendríem la crida dirigida a les masses per a certes accions concretes, l’ajuda a la intervenció revolucionària directa del proletariat en la vida social”.

Felicitem la socialdemocràcia russa (i internacional) per aquesta nova terminologia martinoviana, més estricta i més profunda. Fins ara creïem (amb Plekhanov i amb tots els líders del moviment obrer internacional) que si un propagandista tracta, per exemple, el problema de la desocupació, ha d’explicar la naturalesa capitalista de les crisis, mostrar la causa que les fa

³⁰ *Rabòtxaia Misl, Suplement especial, pàgina 14.*

inevitables en la societat actual, exposar la necessitat de transformar la societat capitalista en socialista, etc. en una paraula, ha de comunicar “moltes idees”, tantes, que totes elles en conjunt podran ser assimilades en l'acte només per poques (relativament) persones. En canvi, l'agitador, al parlar d'aquest mateix problema, prendrà un exemple, el més destacat i més conegut del seu auditori (posem per cas, el d'una família d'aturats morta d'inanició, l'augment de la misèria, etc.) i, aprofitant aqueix fet conegut per tots i cadascun, orientarà tots els seus esforços a inculcar en la “massa” *una sola idea*: la idea de com d'absurda és la contradicció entre l'increment de la riquesa i l'augment de la misèria; tractarà de *despertar* en la massa el descontentament i la indignació contra aquesta flagrant injustícia, deixant al propagandista l'explicació completa d'aquesta contradicció. Per això, el propagandista actua principalment per mitjà de la paraula impresa, mentre que l'agitador ho fa de viva veu. Al propagandista se li exigeixen qualitats distintes que a l'agitador. Així, anomenarem propagandistes a Kautsky i a Lafargue; agitadors, a Bebel i Guesde. Però segregar un tercer terreny o tercera funció d'activitat pràctica incloent-hi “la crida dirigida a les masses per a certes accions concretes”, constitueix el major disbarat, perquè la “crida”, com a acte aïllat, o és un complement natural i inevitable del tractat teòric, del fullet de propaganda i del discurs d'agitació, o és una funció netament executiva. En efecte, prenguem, per exemple, la lluita actual dels socialdemòcrates alemanys contra els aranzels cerealistes. Els teòrics escriuen estudis sobre la política duanera i “criden”, suposem, a lluitar per la conclusió de tractats comercials i per llibertat de comerç; el propagandista fa el mateix en una revista, i l'agitador, en discursos públics. Les “accions concretes” de les masses consisteixen en aquest cas en firmar peticions dirigides al Reichstag, reclamant que no s'elevin els aranzels cerealistes. La crida a aquesta acció part indirectament dels teòrics, els propagandistes i els agitadors, i directament, dels obrers que recorren les fàbriques i les vivendes particulars arplegant firmes. Segons la “terminologia de Martínov”, resulta que Kautsky i Bebel són propagandistes, i els portadors de les llistes d'adhesió, agitadors. No és així?

L'exemple dels alemanys m'ha fet recordar la paraula alemanya *Verballhornung*, que traduïda literalment significa “ballhornització”. Joan Ballhorn va ser un editor de Leipzig del segle XVI; va publicar un cató, en el que, seguint el costum, va incloure un dibuix que representava un gall, però, en compte de l'estampa habitual del gall amb esperons, figurava un sense esperons i amb dos ous al costat. I en la portada del cató va agregar: “Edició *corregida* de Joan Ballhorn”. Des d'aleshores, els alemanys diuen *Verballhornung* al referir-se a una “esmena” que, de fet, empitjora l'original. I hom no pot evitar recordar a Ballhorn al veure com els Martínov “aprofundeixen” Plekhanov...

Per a què ha “inventat” el nostre Sèneca aquest embull? Per a demostrar que *Iskra*, “el mateix que Plekhanov fa ja uns quinze anys, presta atenció a un sol aspecte de l'assumpte” (p. 52). “En *Iskra*, al menys en el moment actual, les tasques de propaganda releguen a segon pla les tasques d'agitació” (pàgina 52). Si traduïm aquesta darrera frase del llenguatge de Martínov a un llenguatge corrent (perquè la humanitat no ha tingut encara temps d'adoptar aquesta terminologia acabada de descobrir), resultarà el següent: en *Iskra*, les tasques de propaganda i agitació polítiques releguen a segon pla la tasca de “presentar al govern reivindicacions concretes de mesures legislatives i administratives” que “prometen certs resultats palpables” (O, en altres termes, reivindicacions de reformes socials, si se'ns permet emprar una vegada més la vella terminologia de la vella humanitat, que no ha arribat encara al nivell de Martínov). Proposem al lector que compare amb aquesta tesi la tirallonga següent:

“En aquests programes [els programes dels socialdemòcrates revolucionaris] ens sorprendrà també que col·loquen eternament en primer pla els avantatges de l'activitat dels obrers en el Parlament (que no existeix en el nostre país) deixant a banda per complet (a causa del seu nihilisme revolucionari) la importància de la participació dels obrers en les assemblees legislatives dels fabricants, assemblees que sí que existeixen en el nostre país, per a discutir assumptes de les fàbriques... o, encara que només siga, de la participació dels obrers en l'autogestió urbana...”

L'autor d'aquesta tirallonga expressa d'una manera una mica més directa, clara i franca la idea a què ha arribat amb el seu propi enteniment Sèneca-Martínov. L'autor és R. M., en el *Suplement especial de “Rabòtxaia Misl”* (p.15).

c) Les denúncies polítiques i la necessitat d'“infondre activitat revolucionària”

En llançar contra *Iskra* la seua “teoria” d’“elevant l’activitat de la massa obrera”, Martínov ha posat al descobert, de fet!, la seua tendència a *rebaixar* aquesta activitat, perquè ha declarat que el mitjà preferible, d’importància singular, “aplicable amb la major amplitud” per a promoure-la i el seu camp d’operacions és la mateixa lluita econòmica, davant de la qual s’han prostrat tots els “economistes”. Aquest error és característic precisament perquè no és propi només de Martínov, ni de bon tros. En realitat, es pot “elevant l’activitat de la massa obrera” *únicament* a condició que *no ens limitem* a fer “agitació política sobre el terreny econòmic”. I una de les condicions essencials per a aqueixa extensió indispensable de l’agitació política consisteix en organitzar denúncies polítiques *omnímodes*. Només amb aqueixes denúncies *poden* infondre’s consciència política i activitat revolucionària a les masses. D’ací que aquesta activitat siga una de les funcions més importants de tota la socialdemocràcia internacional, perquè ni tan sols la llibertat política suprimeix gens ni mica aqueixes denúncies: l’única cosa que fa és modificar un tant la seua orientació. Per exemple, el partit alemany referma les seues posicions i estén la seua influència, sobretot, gràcies a la persistent energia de les seues campanyes de denúncies polítiques. La consciència de la classe obrera no pot ser una vertadera consciència política si els obrers no estan acostumats a fer-se eco de *tots* els casos d’arbitrarietat i d’opressió, de tots els abusos i violències, *qualssevilla que siguen* les classes afectades; a fer-se eco, a més, des del punt de vista socialdemòcrata, i no des de cap altre. La consciència de les masses obreres no pot ser una vertadera consciència de classe si els obrers no aprenen (basant-se en fets i esdeveniments polítics concrets i, a més, actuals sense falta) a observar a *cadascuna* de les altres classes socials en *totes* les manifestacions de la seua vida intel·lectual, moral i política; si no aprenen a fer una anàlisi materialista i una apreciació materialista de *tots* els aspectes de l’activitat i la vida de *totes* les classes, sectors i grups de la població. Qui orienta l’atenció, la capacitat d’observació i la consciència de la classe obrera de manera exclusiva (o, encara que només siga amb preferència) vers ella mateixa, no és un socialdemòcrata, perquè el coneixement de la classe obrera per si mateixa està lligat de mode indissoluble a la completa claredat no sols dels conceptes teòrics... o millor dit: no tant dels conceptes teòrics com de les idees, basades en l’experiència de la vida política, sobre les relacions entre *totes* les classes de la societat actual. Per això és tan nociva i tan reaccionària, donada la seua significació pràctica, la prèdica dels nostres “economistes” que la lluita econòmica és el mitjà que es pot aplicar amb més amplitud per a incorporar a les masses al moviment polític. Per a arribar a ser un socialdemòcrata, l’obrer ha de formar-se una idea clara de la naturalesa econòmica i de la fisonomia social i política del gran terrinent i del capellà, del dignatari i del camperol, de l’estudiant i del desclassat, conèixer els seus costats forts i els seus punts dèbils; saber orientar-se entre els múltiples sofismes i frases en voga, amb els que cada classe i cada sector social *encobreix* les seues ganes egoistes i la seua vertadera “entranya”; saber distingir quines institucions i lleis reflecteixen uns o altres interessos i com ho fan. Però aqueixa “idea clara” no es pot trobar en cap llibre: poden proporcionar-la únicament les escenes de la vida i les denúncies, mentre els fets estan recents, de tot allò succeeix al voltant nostre en un moment donat; d’allò que tots i cadascun parlen (o, almenys, xiuxiuegen) a la seua manera; d’allò que revelen determinats esdeveniments, xifres, sentències judicials, etc., etc., etc. Aquestes denúncies polítiques omnímodes són condició indispensable *fonamental* per tal d’infondre activitat revolucionària a les masses.

¿Per què l’obrer rus mostra encara poca activitat revolucionària enfront del salvatgisme amb què la policia tracta el poble, enfront de les persecucions de les sectes, els càstigs corporals impostos als camperols, els abusos de la censura, les tortures dels soldats, la persecució de les iniciatives culturals més inofensives, etc.? ¿No serà perquè la “lluita econòmica” no l’“incita a pensar” en això, perquè li “promet” pocs “resultats palpables”, perquè li ofereix pocs elements “positius”? No; semblant judici, repetim, no és sinó una temptativa d’atribuir les culpes pròpies a altres, imputar el filisteisme propi (i també el bernsteinianisme) a la massa obrera. Hem de culpar-nos a nosaltres mateixos, al nostre endarreriment respecte al moviment de les masses, de no haver sabut encara organitzar denúncies prou àmplies, brillants i ràpides contra totes aqueixes ignomínies. Si ho fem (i hem i podem fer-ho), l’obrer més endarrerit comprendrà o *sentirà* que l’estudiant i el membre d’una secta religiosa, el mugic i l’escriptor són vexats i atropellats per aqueixa mateixa força tenebrosa que tant l’oprimeix i el subjuga a ell en cada

pas de la seua vida. Al sentir-ho, ell mateix voldrà reaccionar, sentirà un desig incontenible de fer-ho; i aleshores sabrà armar hui un escàndol als censors, manifestar-se demà davant de la casa del governador que haja sufocat un alçament camperol, donar despús-demà una lliçó als gendarmes amb sotana que exerceixen la funció del Sant Ofici, etc. Hem fet encara molt poc, quasi res, per a *llançar* entre les masses obreres denúncies omnímodes i actuals. Molts de nosaltres ni tan sols compremem encara aquesta *obligació* seua i seguim espontàniament darrere la “monòtona lluita quotidiana” en l'estret marc de la vida fabril. En semblants condicions dir que “*Iskra* té la tendència a rebaixar la importància de la marxa ascendent de la monòtona lluita quotidiana, en comparació amb la propaganda d'idees brillants i acabades” (Martínov, p. 61), significa arrossegar el partit cap a arrere, defensar i exaltar la nostra manca de preparació, el nostre endarreriment.

En allò que respecta a la crida a les masses per a l'acció, aquesta sorgirà per si mateixa sempre que hi haja enèrgica agitació política i denúncies vives i alliçonadores. Agarrar algú en flagrant delictes i estigmatitzar-lo de seguida davant tothom i en totes parts és més eficaç que qualsevulla “crida” i influeix a vegades de tal manera que després és inclús impossible dir amb exactitud qui “va cridar” a la multitud i qui va proposar tal o qual pla de manifestació, etc. Es pot cridar a una acció (en el sentit concret de la paraula, i no en el sentit general) només en el lloc mateix on l'acció es porte a terme; i pot fer-ho únicament qui va a obrar de seguida. I la nostra missió de publicistes socialdemòcrates consisteix en aprofundir, estendre i intensificar les denúncies polítiques i l'agitació política.

A propòsit de les “crides”. *Iskra* va ser l'únic òrgan que, abans dels successos de la primavera, va cridar els obrers a intervindre de manera activa en una qüestió (l'aïllament forçós d'estudiants) que no *prometia* absolutament *cap resultat palpable* a l'obrer. Res més publicar-se la disposició de l'11 de gener sobre “l'aïllament forçós de cent vuitanta-tres estudiants per a fer el servei”, *Iskra* va inserir un article sobre aquest fet (núm. 2, febrer) i, abans que començara tota manifestació, va cridar amb claredat “els obrers a acudir en ajuda dels estudiants”, va cridar el “poble” a contestar públicament a l'insolent desafiament del govern. Preguntem a tots i cadascun: ¿com explicar la notable circumstància que, parlant tant de “crides” i destacant les “crides” inclús com una forma especial d'activitat, Martínov no haja mencionat per a res *aquesta* crida? ¿No serà filisteisme, després de tot, la declaració de Martínov que *Iskra és unilateral* perquè no “crida” prou a la lluita per reivindicacions que “prometen resultats palpables”?

Els nostres “economistes”, entre d'ells *Rabòtxeie Dielo*, tenien èxit perquè s'adaptaven a la mentalitat dels obrers endarrerits. Però l'obrer socialdemòcrata, l'obrer revolucionari (i el nombre d'aquests obrers augmenta dia en dia) rebutjarà amb indignació tots aqueixos raonaments sobre la lluita per reivindicacions que “prometen resultats palpables”, etc., perquè comprendrà que no són sinó variants de la vella cantilena de l'augment d'un copec per ruble. Aquest obrer dirà als seus consellers de *R. Misl* i de *R. Dielo*: en va s'afanyen, senyors, intervenint amb massa zel en assumptes que nosaltres mateixos resollem i esquivant el compliment de les seues vertaderes obligacions. Perquè no és molt intel·ligent dir, com ho fan vostès, que la tasca dels socialdemòcrates consisteix en donar a la lluita econòmica mateixa un caràcter polític; això és només el començament, i no hi radica la tasca principal dels socialdemòcrates, perquè en el món sencer, sense exceptuar a Rússia, és *la policia mateixa la que comença moltes vegades a donar a la lluita* econòmica un caràcter polític, i els propis obrers aprenen a adonar-se de amb qui està el govern³¹. En efecte, aqueixa “lluita econòmica dels obrers contra els patrons i el govern”, que vostès presumeixen com si hagueren descobert Amèrica, la sostenen en nombrosos llocs perduts de Rússia els propis obrers, que han escoltat parlar de vagues, però que potser res sàpien de socialisme. Aqueixa “activitat” nostra, dels

³¹ L'exigència de “donar a la lluita econòmica mateixa un caràcter polític” és la manifestació més patent del *culte a l'espontaneïtat* en l'activitat política. La lluita econòmica adquireix sovint un caràcter política *de forma espontània*, és a dir, sense la intervenció dels “intel·lectuals”, que són el “bacil revolucionari”, sense la intervenció dels socialdemòcrates conscients. Per exemple, la lluita econòmica dels obrers en Anglaterra va adquirir també un caràcter polític sense cap participació dels socialistes. Ara bé, la tasca dels socialdemòcrates no es limita a l'agitació política en el terreny econòmic: la seua tasca és *transformar* aqueixa política tradeunionista en lluita política socialdemòcrata, *aprofitar* les espurnes de consciència política que la lluita econòmica ha fet penetrar en els obrers per a *elevant* a aquests al nivell de consciència política *socialdemòcrata*. Però els Martínov, en compte d'elevant i impulsar la consciència política que es desperta de forma espontània, *es prosterna davant l'espontaneïtat* i repeteix amb insistència, fins a la nàusea, que la lluita econòmica “incita” els obrers a pensar en la seua falta de drets polítics. És de lamentar, senyors, que aquest despertar espontani de la consciència política tradeunionista no els “*incite*” a vostès mateixos a pensar en les seues tasques socialdemòcrates!

obriers, que tots vostès volen recolzar presentant reivindicacions concretes que prometen resultats palpables, existeix ja entre nosaltres; i en la nostra minúscula tasca quotidiana, sindical, nosaltres mateixos presentem aqueixes reivindicacions concretes, sovint sense ajuda alguna dels intel·lectuals. Però *aqueixa* activitat no ens basta; no som xiquets a qui es puga alimentar només amb la farinetes de la política “econòmica”; volem saber tot el que saben els altres, volem conèixer detalladament *tots* els aspectes de la vida política i prendre part *activa* en tots i cadascun dels esdeveniments polítics. Per a això és necessari que els intel·lectuals repetisquen menys allò que ja sabem nosaltres mateixos³² i ens donen més del que encara no sabem, d’allò que mai podrem saber per nosaltres mateixos a través de la nostra experiència fabril i “econòmica”, o siga: coneixements polítics. Vostès, els intel·lectuals, poden adquirir aquests coneixements i *tenir el deure* de proporcionar-nos-els cent i mil vegades més que fins ara; a més, han de proporcionar-nos-els no sols en forma de raonaments, fullets i articles (que sovint, disculpen la franquesa! solen ser un xic avorrits), sinó indispensablement en forma de denúncies vives de tot el que fa el nostre govern i les nostres classes dominants en aquests moments en tots els aspectes de la vida. Complisquen amb major zel aquesta obligació seua i *parlen menys d’“elevant l’activitat de la massa obrera”*. La nostra activitat és molt major del que vostès suposen i sabem sostindre, per mitjà de la lluita oberta en el carrer, inclús les reivindicacions que no prometen cap “resultat palpable”! I no són vostès els cridats a “elevant” la nostra activitat, *perquè vostès mateixos manquen precisament d’aqueixa activitat*. Prostren-se menys davant l’espontaneïtat i pensen més en elevant *la seua pròpia activitat*, senyors!

d) Què hi ha de comú entre l’economicisme i el terrorisme?

Hem confrontat, en una nota a peu de pàgina, un “economista” i un terrorista no socialdemòcrata, que per casualitat han resultat solidaris. Però, parlant en general, entre els uns i els altres hi ha un nexa no casual, sinó intern i necessari, del qual haurem de parlar encara més endavant i a què és necessari referir-se precisament quan es tracta d’inculcar l’activitat revolucionària. Els “economistes” i els terroristes dels nostres dies tenen una arrel comuna: *el culte a l’espontaneïtat*, del que hem parlat en el capítol precedent com d’un fenomen general i que ara examinem des del punt de vista de la seua influència en l’activitat política i la lluita política. A primera vista, la nostra afirmació pot semblar paradoxal: tan gran és, aparentment, la diferència entre els que insisteixen en la “monòtona lluita quotidiana” i els que preconitzen la lluita més abnegada de l’individu aïllat. Però no és una paradoxa. Els “economistes” i els terroristes rendeixen culte a dos pols diferents del corrent espontani: els “economistes”, a l’espontaneïtat del “moviment purament obrer”, els terroristes, a l’espontaneïtat de la indignació més ardent dels intel·lectuals que no saben o no tenen la possibilitat de vincular la tasca revolucionària al moviment obrer per a formar un tot. Aquells que hagen perdut la fe en aquesta possibilitat, o mai l’hagen tinguda, difícilment trobaran, en efecte, una altra manera de manifestar el seu sentiment d’indignació i la seua energia revolucionària que no siga pel terrorisme. Així doncs, el culte a l’espontaneïtat en les dues direccions indicades no és sinó *el començament de l’aplicació* del famós programa *del Credo*: els obrers sostenen la seua “lluita econòmica contra els patrons i el govern” (que ens perdone l’autor del *Credo* perquè expressem les seues idees amb paraules de Martínov! Creem tindre dret a fer-ho, perquè també en el *Credo* es parla que els obrers, en la lluita econòmica “xoquen amb el règim polític”), i els intel·lectuals, amb les seues pròpies forces, despleguen la seua

³² Per a confirmar que tot aquest discurs dels obrers als “economistes” no és una invenció nostra, ens remetrem a dos testimonis que, sens dubte, coneixen el moviment obrer directament i no s’inclinen, ni molt menys, a ser parcials amb nosaltres, els “dogmàtics”, puix un d’ells és un “economista” (que considera fins i tot *Rabotxèie Dielo* un òrgan polític!) i l’altre, un terrorista. El primer testimoni és l’autor d’un article, notable per la seua veracitat i vivesa, publicat en el número 6 de *Rab. D.* amb el títol d’*El moviment obrer de San Petersburg i les tasques pràctiques de la socialdemocràcia*. Divideix els obrers en: 1) revolucionaris conscients; 2) sector intermedi, i 3) la resta de la massa. I resulta que el sector intermedi “sovint s’interessa més pels problemes de la vida política que no pels seus interessos econòmics immediats la relació dels quals amb les condicions socials generals ha sigut compresa fa ja molt de temps...” *Rab. Mis!* es “criticat amb duresa”: “sempre el mateix, fa molt que ho sabem, fa molt que ho llegim”, “tampoc aquesta vegada hi ha res de nou en la crònica política” (pàgines 30-31). Però fins i tot el tercer sector, “la massa obrera més sensible, més jove, menys corrompuda per la taverna i per l’església, que gairebé mai té possibilitat d’aconseguir un llibre de contingut polític, parla a dojo dels fenòmens de la vida política i reflexiona sobre les notícies fragmentàries sobre un motí d’estudiants”, etc. I el terrorista escriu: “... Llegeixen un parell de vegades unes línies dedicades a minúcies de la vida de las fàbriques en ciutats que no són les seues i després deixen de llegir... Els avorreix... No parlar en periòdic obrer sobre l’estat... significa imaginar-se que l’obrer és un xiquet petit... L’obrer no és un xiquet” (*Svoboda*, ed. Del Grup Revolucionari-Socialista, pàgines 69-70).

lluita política, com és natural, per mitjà del terrorisme! Aquesta *conclusió* és completament lògica i inevitable, i és forçós insistir sobre ella, *encara que els que comencen* a realitzar el dit programa no *han comprés* que tal conclusió és inevitable. L'activitat política té la seua lògica, que no depèn de la consciència dels que amb les millors intencions exhorten o al terrorisme o a imprimir un caràcter polític a la lluita econòmica mateixa. De bones intencions està empedrat el camí de l'infern, i en el cas present les bones intencions no salven encara de la inclinació espontània a "la línia del menor esforç", a la línia del programa *netament burgès* del *Credo*. Perquè tampoc té res de casual que molts liberals russos (tant els liberals declarats com els que es cobreixen amb una careta marxista) simpatitzen de tot cor amb el terrorisme i tracten de mantindre la intensificació de les tendències terroristes en el moment actual.

Doncs bé, al sorgir el "Grup Revolucionari Socialista *Svoboda*", que s'havia assenyalat precisament la tasca d'ajudar per tots els mitjans el moviment obrer, però incloent *en el programa* el terrorisme i emancipant-se, per dir-ho així, de la socialdemocràcia, aquest fet va vindre a confirmar una vegada més l'admirable perspicàcia de P. B. Axelrod, qui *va predir amb tota exactitud* aquests resultats de les vacil·lacions socialdemòcrates *ja a finals de 1897* (en el seu treball *A propòsit de les tasques i de la tàctica actuals*) i va traçar les seues famoses "dues perspectives". Totes les discussions i discrepàncies posteriors entre els socialdemòcrates russos estan ja, com la planta en la llavor, en aqueixes dues perspectives³³.

Des del punt de vista indicat es comprèn també que R. Dielo, que no ha pogut resistir a l'espontaneïtat de l'"economicisme", tampoc haja pogut resistir a l'espontaneïtat del terrorisme. Té força interès assenyalat ací l'argumentació especial que ha esgrimit *Svoboda* en defensa del terrorisme. "Nega per complet" el paper intimidador del terrorisme (*Renaixement del revolucionarisme*, p. 64), però, per contra, destaca la seua "importància excitadora". Açò és característic, en primer lloc, com una de les fases de la descomposició i decadència del conjunt tradicional (presocialdemòcrata) d'idees que obligava a agarrar-se al terrorisme. Reconèixer que en l'actualitat és impossible "intimidat" el govern (i, per consegüent, desorganitzar-lo) per mitjà del terrorisme equival, en el fons, a condemnar rotundament aquest últim com a sistema de lluita, com a camp d'activitat consagrat pel seu programa. En segon lloc, açò és encara més característic com a exemple de la incomprensió de les nostres tasques urgents d'"infondre activitat revolucionària a les masses". *Svoboda* fa propaganda del terrorisme com a mitjà d'"excitar" el moviment obrer i donar-li un "fort impuls". És difícil imaginar-se una argumentació que es refute a si mateixa amb major evidència! Hom pot preguntar-se: ¿és que existeixen en la vida russa tan pocs abusos que siga necessari encara inventar "excitants" especials? I, d'altra banda, si hi ha algú que no s'excita ni és excitable tan sols per l'arbitrarietat russa, ¿no és evident que seguirà contemplat també amb indiferència el duel entre el govern i un grupat de terroristes? La realitat és que les masses obreres s'exciten molt per les infàmies de la vida russa, però nosaltres no sabem reunir, si pot dir-se així, i concentrar totes les gotes i rajolins de l'excitació popular que la vida russa traspua en quantitat incommensurablement major del que tots nosaltres ens figurem i pensem, i que és necessari fusionar en *un sol* torrent gegantí. Que açò és factible ho demostren de manera irrefutable la colossal propagació del moviment obrer i l'avidesa, ja assenyalada, de publicacions polítiques, així com les crides a donar a la lluita econòmica mateixa un caràcter polític, són formes distintes d'*esquivar* el deures més imperiosos dels revolucionaris russos: organitzar l'agitació política en tots els seus aspectes. *Svoboda* vol *substituir* l'agitació pel terrorisme, confessant sense embuts que, "en quan comence una agitació intensa i enèrgica entre les masses, el paper excitador d'aquest desapareixerà" (*Renaixement del revolucionarisme*, p. 68). Açò justament mostra que tant els terroristes com els "economistes" *subestimen* l'activitat revolucionària de les masses, malgrat el testimoni evident dels successos de la primavera³⁴; a més, uns es precipiten a la recerca

³³ Martínov "s'imagina altre dilema més real (?) (*La socialdemocràcia i la classe obrera*, pàgina 19): "O la socialdemocràcia assumeix la direcció immediata de la lluita econòmica del proletariat i, amb això (!), la transforma en lluita revolucionària de classe" ... "Amb això", és a dir, segons sembla, amb la direcció immediata de la lluita econòmica. Que ens indique Martínov on s'ha vista que, per l'*únic* i *sol* fet de dirigir la lluita sindical, s'haja aconseguit transformar el moviment tradeunionista en moviment revolucionari de classe. No caurà en el compte que, per a realitzar aquesta "transformació", hem d'assumir activament la "direcció immediata" de l'agitació política *omnímoda*? ... "O bé altra perspectiva: la socialdemocràcia abandona la direcció de la lluita econòmica dels obrers i, amb això... es talla les ales"... Segons el judici de *Rab. Dielo*, abans citat, és *Iskra* la que "abandona". Però hem vist que *Iskra* fa per a dirigir la lluita econòmica *molt més que Rab. Dielo* i, a més, no es limita a això *ni restringeix*, en nom d'això, les seues tasques polítiques.

³⁴ Es tracta de la primavera de 1901, en què començaren grans manifestacions als carrers. [Nota de Lenin a l'edició de 1907]

d'“excitants” artificials i altres parlen de “reivindicacions concretes”. Ni els uns ni els altres presten prou atenció al desenrotllament de *la seua pròpia* activitat d'agitació política i d'organització de denúncies polítiques. I ni ara ni en cap altre moment es pot *substituir* amb res aquesta labor.

e) La classe obrera com a combatent d'avantguarda per la democràcia

Hem vist ja que l'agitació política més àmplia i, per consegüent, l'organització de denúncies polítiques de tot gènere és una tasca completament necessària, la tasca més *imperiosament* necessària de l'activitat, sempre que aquesta activitat siga de veres socialdemòcrata. Però hem arribat a aquesta conclusió partint *només* de la necessitat urgent que la classe obrera té de coneixements polítics i d'educació política. No obstant, aquesta manera de plantejar la qüestió seria massa estreta i donaria de costat les tasques democràtiques universals de tota la socialdemocràcia, en general, i de la socialdemocràcia russa actual, en particular. Per tal d'explicar aquesta tesi de la manera més concreta possible, intentarem enfocar el problema des del punt de vista més “familiar” a l’“economista”, o siga, des del punt de vista pràctic. “Tots estan d'acord” que cal desenvolupar la consciència política de la classe obrera. Però *com* fer-ho i què és necessari per a fer-ho? La lluita econòmica “fa pensar” els obrers només en les qüestions concernents a l'actitud del govern davant de la classe obrera; per això, *per més que ens esforcem* en “donar a la lluita econòmica mateixa un caràcter polític”, *mai podrem*, en els límits d'aquesta tasca, desenrotllar la consciència política dels obrers (fins al grau de consciència política socialdemòcrata), perquè els *propis límits són estrets*. La fórmula de Martínov és valuosa per a nosaltres, però de cap manera perquè il·lustre la capacitat de l'autor per a embrollar les coses. És valuosa perquè palesa l'error fonamental de tots els “economistes”: el convenciment que aqueix pot desenvolupar la consciència política de classe dels obrers *des de dins*, per dir-ho així, de la seua lluita econòmica, o siga, partint només (o, almenys, principalment) d'aquesta lluita, basant-se només (o, almenys, principalment) en aquesta lluita. Semblant opinió és errònia d'arrel; i precisament perquè els “economistes”, enutjats per la nostra polèmica amb ells, no volen reflexionar com cal en l'origen de les nostres discrepàncies, acabem literalment per no comprendre'ns, per parlar llengües diferents.

A l'obrer se li pot dotar de consciència política de classe *només des de fora*, és a dir, des de fora de la lluita econòmica, des de fora del camp de les relacions entre obrers i patrons. L'única esfera de què es poden extraure aqueixos coneixements és l'esfera de les relacions de totes les classes i sectors socials amb l'estat i el govern, l'esfera de les relacions de *totes* les classes entre si. Per això, a la pregunta de què fan per a dotar de coneixements polítics als obrers no es pot donar únicament la resposta amb què s'acontenten, en la majoria dels casos, els militants dedicats a la labor pràctica, sense parlar ja dels que, entre ells, són propensos a l’“economicisme”, a saber: “cal anar als obrers”. Per a aportar *als obrers* coneixements polítics, els socialdemòcrates han d'*anar a totes les classes de la població*, han d'enviar a totes parts destacaments del seu exèrcit.

Si emprem a posta aquesta fórmula tosca i ens expressem a posta d'una forma simplificada i contundent, no és de cap manera pel desig de dir paradoxes, sinó per a “incitar” els “economistes” a pensar en les tasques que desdenyen de manera tan imperdonable i en la diferència (que ells no volen comprendre) entre la política tradeunionista i la política socialdemòcrata. Per això preguem al lector que no s'impacienta i ens escolte amb atenció fins al final.

Prenguem el tipus del cercle socialdemòcrata més difós en els darrers anys i examinem la seua activitat. “Està en contacte amb els obrers” i es conforma amb això, editant fulls que fustiguen els abusos comesos en les fàbriques, la parcialitat del govern amb els capitalistes i les violències de la policia; en les reunions amb els obrers, la conversa no supera, normalment, els límits d'aquests mateixos temes; només molt de tard en tard es pronuncien conferències i xerrades sobre la història del moviment revolucionari, la política interior i exterior del nostre govern, l'evolució econòmica de Rússia i d'Europa, la situació de les distintes classes en la societat contemporània, etc.; ningú pensa en establir i desenrotllar de manera sistemàtica

relacions amb altres classes de la societat. En el fons, els component d'un cercle d'aquest tipus conceben el militant ideal, en la majoria dels casos, molt més semblant a un secretari de tradeunió que a un cap polític socialista. Perquè el secretari de qualsevol tradeunió anglesa., per exemple, ajuda sempre els obrers a sostindre la lluita econòmica, organitza la denúncia dels abusos en les fàbriques, explica la injustícia de les lleis i disposicions que restringeixen la llibertat de vaga i la llibertat de col·locar piquets prop de les fàbriques (per a avisar tothom que en aqueixa fàbrica s'han declarat en vaga), explica la parcialitat dels àrbitres pertanyents a les classes burgeses del poble, etc., etc. En una paraula, tot secretari de tradeunió sosté i ajuda a sostindre "la lluita econòmica contra els patrons i el govern". I mai s'insistirà prou en què açò *no és encara* socialdemocràcia, que l'ideal del socialdemòcrata no ha de ser el secretari de tradeunió, sinó el *tribú popular*, que sap reaccionar davant de tota manifestació d'arbitrarietat d'opressió, onsevol que es produïska i qualsevol que siga el sector o la classe social que afecte; que sap sintetitzar totes aquestes manifestacions en un quadro únic de la brutalitat policíaca i de l'exploació capitalista; que sap aprofitar el fet més petit per a exposar *davant de tots* les seues conviccions socialistes i les seues reivindicacions democràtiques, per a explicar a *tots* i cadascun la importància històrica universal de la lluita emancipadora del proletariat. Comparen, per exemple, a homes com Robert Knight (conegut secretari i líder de la Societat d'Obrers Calderers, un dels sindicats més poderosos d'Anglaterra) i Guillem Liebknecht i intenten aplicar-los les contradiccions en què basa Martínov les seues discrepàncies amb *Iskra*. Voran que R. Knight (comence a fullejar l'article de Martínov) "ha exhortat" molt més "a les masses a certes accions concretes" (p. 39), mentre que G. Liebknecht s'ha dedicat més a "explicar des d'un punt de vista revolucionari tot el règim actual o les seues manifestacions parcials" (p. 38-39); que R. Knight "ha formulat les reivindicacions immediates del proletariat i indicat els mitjans de satisfer-les" (p. 41), mentre que G. Liebknecht, sense deixar de fer això, no ha renunciat a "dirigir al mateix temps la intensa activitat dels diferents sectors oposicionistes" i "dictar-los un programa positiu d'acció"³⁵ (p. 41); que R. Knight ha procurat precisament "imprimir, en la mesura que es puga, a la lluita econòmica mateixa un caràcter polític" (p. 42) i ha sabut molt bé "presentar al govern reivindicacions concretes que prometen certs resultats palpables" (p. 43), mentre que G. Liebknecht s'ha ocupat molt més de les "denúncies" "unilaterals" (p. 40); que R. Knight ha concedit més importància al "desenrotllament progressiu de la monòtona lluita quotidiana" (p. 61), i G. Liebknecht, "a la propaganda d'idees brillants i acabades" (p. 61); que G. Liebknecht ha fet del periòdic dirigit per ell precisament "un òrgan d'oposició revolucionària de denúncia del nostre règim, i sobretot del nostre règim polític, per quant xoca amb els interessos dels més diversos sectors de la població" (p. 63), mentre que R. Knight "ha treballat per la causa obrera en estret contacte orgànic amb la lluita proletària" (p. 63) (si s'entén per "estret contacte orgànic" aqueix culte a l'espontaneïtat que hem analitzat més amunt en els exemples de Kritxevski i de Martínov) i "ha restringit l'esfera de la seua influència", convençut, sens dubte com Martínov, que "amb això es feia més complexa aquesta influència" (p. 63). En una paraula, veuran que Martínov rebaixa *de facto* la socialdemocràcia al nivell del tradeunionisme, encara que, clar està, de cap manera ho fa perquè no vol el bé de la socialdemocràcia, sinó simplement perquè s'ha precipitat un poc a aprofundir a Plekhanov, en compte de prendre's la molèstia de comprendre'l.

Però tornem a la nostra exposició. Hem dit que el socialdemòcrata, si és partidari, no sols de paraula, del desenvolupament polifacètic de la consciència política del proletariat, ha d'"anar a totes les classes de la població". Sorgeixen diverses preguntes: Com fer-ho? Tenim forces suficients per a això? ¿Hi ha una base que permeta realitzar aquesta labor entre totes les altres classes? No implicarà això abandonar, o conduirà a abandonar, el punt de vista de classe? Examinem aquestes qüestions.

Hem d'"anar a totes les classes de la població" com a teòrics, com a propagandistes, com a agitadors i com a organitzadors. Ningú posa en dubte que la labor teòrica dels socialdemòcrates ha d'orientar-se a estudiar totes les peculiaritats de la situació social i política de les diverses classes. Però es fa molt poc, poquíssim, en aquest sentit, desproporcionadament poc si es compara amb la labor tendent a estudiar les peculiaritats de la vida fabril. En els comitès i en els cercles podem trobar persones que inclús estudien a fons especialment algun ram de la siderúrgia; però a penes trobaran exemples de membres de les organitzacions que (obligats per una o una altra raó, com succeeix sovint, a retirar-se de la

³⁵ Per exemple, durant la guerra francoprussiana. Liebknecht va dictar un programa d'acció per a *tota la democràcia*, cosa que Marx i Engels varen fer en major escala encara en 1848.

tasca pràctica) es dediquen de manera especial a reunir dades sobre algun problema actual de la nostra vida social i política que pugui servir de motiu per a desplegar una labor socialdemòcrata entre tots sectors de la població. Quan es parla de la poca preparació de la majoria dels actuals dirigents del moviment obrer, és forçós recordar també la preparació en aquest aspecte, perquè està lligada també a la concepció “economista” de l’“estret contacte orgànic amb la lluita proletària”. Però allò principal, per descomptat, és *la propaganda i l’agitació* entre tots els sectors de la població. El socialdemòcrata d’Europa Occidental veu facilitada aquesta tasca per les reunions i assemblees populars, a les que assisteixen *quants* ho desitgen, i per l’existència del Parlament, en el qual el representant socialdemòcrata parla davant dels diputats de *totes* les classes. En el nostre país no tenim ni Parlament ni llibertat de reunió; però sabem, no obstant, organitzar reunions amb els obrers que volen escoltar a *un socialdemòcrata*. Hem de saber també organitzar reunions amb els components de totes les classes de la població que desitgen escoltar a *un demòcrata*. Perquè no és socialdemòcrata qui oblida en la pràctica que “els comunistes recolzen per onsevol tot moviment revolucionari”; que, per això, hem d’exposar i *recalcar primer que res davant tot el poble els objectius democràtics generals*, sense ocultar en cap moment nostres conviccions socialistes. No és socialdemòcrata qui oblida en la pràctica que el seu deure consisteix en ser el *primer* a plantejar, accentuar i resoldre *tot* problema democràtic general.

“Però si no hi ha ningú que no estiga d’acord amb això!” (ens interromprà el lector impacient) , i les noves instruccions a la redacció de *Rab. Dielo*, aprovades en l’últim Congrés de la Unió, diuen amb claredat: “Han de servir de motius per a la propaganda i l’agitació polítiques tots els fenòmens i esdeveniments de la vida social i política que afecten el proletariat, ja directament, com a classe especial, ja com *avantguarda de totes les forces revolucionàries en la lluita per la llibertat*” (*Dos congressos*, p. 17, la cursiva és nostra). En efecte, són paraules molt justes i molt bones, i ens considerariem satisfets per exemple si *Rabòtxeie Dielo les comprenguera, si no diguera, al mateix temps, altres que les contradueixen*. Perquè no basta de titular-se “avantguarda”, destacament avançat: cal, a més, actuar de tal manera que tots els altres destacaments veguen i estiguen obligats a reconèixer que marxem al capdavant. I preguntem al lector: ¿és que els components dels altres “destacaments” són tan estúpids que van a creure’ns com a article de fe quan parlem de l’“avantguarda”? Imaginen-se de manera concreta el següent quadre. En el “destacament” de radicals o de constitucionalistes liberals russos instruïts es presenta un socialdemòcrata i declara: som l’avantguarda; “la nostra tasca consisteix ara en donar a la lluita econòmica mateixa, en la mesura del possible, un caràcter polític”. Tot radical o constitucionalista que tinga dos dits de front (i entre els radicals constitucionalistes russos n’hi ha força que els tenen), no podrà menys que acollir amb un somriure semblants paraules i dir (de cara a si mateix, és clar, puix que en la majoria dels casos és un destre diplomàtic): “Que ximple és aquesta avantguarda!” No compren ni que és a nosaltres, representants avançats de la democràcia burgesa, que incumbeix imprimir a la lluita econòmica mateixa dels obrers un caràcter polític. Perquè també nosaltres, com tots els burgesos de l’Occident d’Europa, volem incorporar els obrers a la política, *però sols i precisament a la política tradeunionista i no pas a la política socialdemòcrata*. La política tradeunionista de la classe obrera és cabdalment *la política burgesa* de la classe obrera. I la definició que aquesta “avantguarda” fa de la seua tasca no és altra cosa que la fórmula de la política tradeunionista! Deixem, doncs, que inclús s’anomene socialdemòcrata quan ho desitge. No soc un nen, no vull acalorar-me per una qüestió de etiquetes! Però que no es deixen portat per aqueixos nefastos dogmàtics ortodoxos; que deixen la “llibertat de crítica” a aquells que menen inconscientment la socialdemocràcia al lit tradeunionista!”.

I el lleuger somriure bufó del nostre constitucionalista es transformarà en somriure homèric quan sàpiga que els socialdemòcrates que parlen del paper d’avantguarda de la socialdemocràcia en l’actual moment, quan l’element espontani preval gairebé per complet en el nostre moviment, temen més que res “minorar l’element espontani”, temen “minorar la importància del desenvolupament progressiu de la monòtona lluita quotidiana a expenses de la propaganda d’idees brillants i acabades”, etc., etc.! Un destacament “avançat” que tem que allò conscient avantatge a allò espontani, que tem presentar el seu “pla” audaç que haja de ser acceptat inclús per aquells que pensen d’altra manera! ¿No confondran la paraula avantguarda amb la paraula reraguarda?

Reflexionen, en efecte, sobre el següent raonament de Martinov. En la pàgina 40 declara que la tàctica de denúncies de *Iskra* és unilateral; que “per més que sembrem la desconfiança i l’odi vers el govern, no assolirem el nostre objectiu mentre no aconseguim desenrotllar una energia social prou activa com per a derrocar-lo”. Aquesta és, dit siga entre parèntesi, la preocupació, ja coneguda per nosaltres, d’intensificar l’activitat de les masses i tendir a restringir la pròpia. Però ara no es tracta d’això. Com veiem, Martinov parla ací d’energia *revolucionària* (“per a derrocar”). I, a quina conclusió arriba? En temps ordinaris, els diversos sectors socials actuen inevitablement per separat; “en vistes d’això, està clar que nosaltres, els socialdemòcrates, no podem dirigir simultàniament l’activitat enèrgica dels diversos sectors d’oposició, no podem dictar-los un programa positiu d’acció, no podem indicar-los els procediments amb què s’ha de lluitar dia rere dia per a defensar els seus interessos... Els sectors liberals es preocuparan ells mateixos de la lluita activa pels seus interessos immediats, que els farà enfrontar-se amb el nostre regim polític” (pag. 41). Així, doncs, Martinov, que començà parlant d’energia revolucionària i de lluita activa per a l’enderrocament de l’autocràcia, es desvia de seguida vers l’energia sindical i la lluita activa pels interessos immediats! Es compren, per si mateix, que no podem dirigir la lluita dels estudiants, dels liberals, etc., pels seus “interessos immediats”, però no es tracta d’això, respectabilíssim economista! Del que es tractava era de la participació possible i necessària dels diferents sectors socials en l’enderrocament de l’autocràcia, i si volem ser l’“avantguarda”, no sols *podem*, sinó que hem de dirigir sense falta *aquesta* “activitat enèrgica dels diversos sectors de l’oposició”. Respecte a que els nostres estudiants, els nostres liberals, etc. “s’enfrontaran amb el nostre regim polític” ha de dir-se que es preocuparan d’això no sols ells mateixos sinó, abans que tot i sobretot, la mateixa policia i els mateixos funcionaris del govern autocràtic. Però “nosaltres”, si volem ser demòcrates avançats, hem de preocupar-nos d’*incitar* els que estan descontents únicament del règim universitari o del zemstvo, etc., a pensar que és roí tot el règim polític. *Nosaltres* hem d’assumir la tasca d’organitzar la lluita política, davall la direcció del *nostre* partit, en forma tan múltiple que tots els sectors d’oposició puguem prestar, i presten de veritat, a aquesta lluita i a aquest partit l’ajuda que puguem. *Nosaltres* hem de fer dels militants socialdemòcrates dedicats a la tasca pràctica líders polítics que sàpien dirigir totes les manifestacions d’aquesta lluita múltiple, que sàpien, en el moment necessari, “dictar un programa positiu d’acció” als estudiants en efervescència, als descontents dels zemstvos, als membres indignats de les sectes religioses, als mestres nacionals lesionats en els seus interessos, etc., etc. Per això és *completament falsa* l’afirmació de Martínov que “respecte a ells *només* podem exercir el paper negatiu de denunciadors del règim... Només podem dissipar les seues esperances en les distintes comissions governamentals” (la cursiva és nostra). Al dir açò, Martínov demostra que *no comprèn res en absolut* del vertader paper de l’“avantguarda” revolucionària. I si el lector té açò en compte, comprendrà el *vertader sentit* de les següents paraules de conclusió de Martínov: “*Iskra* és un òrgan d’oposició revolucionària que denúncia nostre règim, sobretot el polític, per quant xoca amb els interessos dels més diversos sectors de la població. Nosaltres, en canvi, treballem i treballarem per la causa obrera en estret contacte orgànic amb la lluita proletària. Al restringir l’esfera de la nostra influència, fem més complexa aquesta influència” (p. 63). El vertader sentit de semblant conclusió és: *Iskra* vol *elevant* la política tradeunionista de la classe obrera (a què es limiten amb tanta freqüència els nostres militants pràctics, ja siga per equivocació, per falta de preparació o per convicció) al nivell de política socialdemòcrata. En canvi, *Rab. Dielo* vol *rebaixar* la política socialdemòcrata al nivell de política tradeunionista. I, per si això fora poc, assegura a tot el món que “aquestes posicions són perfectament compatibles en l’obra comuna” (p. 63). O, *sancta simplicitas!*

Proseguim. ¿Tenim prou forces per a portar la nostra propaganda i la nostra agitació a *totes* les classes de la població? Clar que sí. Els nostres “economistes”, que sovint són propensos a negar-ho, obliden el gegantí pas endavant que ha donat el nostre moviment de 1894 (més o menys) a 1901. Com “seguidistes” autèntics que són, viuen amb freqüència aferrats a idees del període inicial, passat ja ja molt, del moviment. Llavors, en efecte, les nostres forces eren tan poques que sorprenien, aleshores era natural i legítima la decisió de consagrar-nos completament a la tasca entre els obrers i condemnar amb severitat tota desviació d’aquesta línia, llavors la tasca consistia en afermar-se entre la classe obrera. Ara ha sigut incorporada al moviment una massa gegantina de forces; vénen a nosaltres els millors representants de la jove generació de les classes instruïdes; per totes parts, en totes les províncies es veuen condemnades a la inactivitat persones que ja han pres o desitgen prendre part en el moviment i que tendeixen envers la socialdemocràcia (mentre que en 1894 els socialdemòcrates russos

podien comptar-se amb els dits). Un dels defectes fonamentals del nostre moviment, tant des del punt de vista polític com d'organització, consisteix en què *no sabem* emprar totes aquestes forces ni assignar-les el treball adequat (en el capítol següent, parlarem amb més detall d'aquesta qüestió). La immensa majoria de dites forces manca per complet de la possibilitat d'"anar als obrers"; per consegüent, no pot ni parlar-se del perill de distraure forces de la nostra tasca fonamental. I per a proporcionar als obrers coneixements polítics autèntics, vius i que abracen tots els dominis és necessari que tinguem "gent nostra", socialdemòcrates, en totes bandes, en tots els sectors socials, en totes les posicions que permeten conèixer els ressorts interns del nostre mecanisme estatal. I ens cal aqueixa gent no sols per a la propaganda i l'agitació, sinó, més encara, per a l'organització.

Hi ha una base que permeta actuar entre totes les classes de la població? Els que no veuen que existeix, provenen una vegada més que la seua consciència es ressaga del moviment d'ascens espontani de les masses. El moviment obrer ha suscitat i suscita entre uns el descontentament; entre altres, desperta l'esperança d'aconseguir el suport de l'oposició; a altres els fa comprendre que el règim autocràtic no té raó de ser, i que el seu esfondrament és ineludible. Només de paraula seríem "polítics" i socialdemòcrates (com ocorre, en efecte, molt sovint) si no tinguérem consciència que el nostre deure consisteix en aprofitar totes les manifestacions de descontent, en reunir i elaborar tots els elements de protesta, per embrionària que siga. I no parlem que la massa de milions de camperols treballadors, artesans, petits productors, etc., escoltarà sempre amb avidesa la propaganda d'un socialdemòcrata quelcom hàbil. Però ¿potser hi ha una sola classe de la població en què no hi haja individus, grups i cercles descontents per la manca de drets i l'arbitrarietat, i, en conseqüència, capaços de comprendre la propaganda del socialdemòcrata com a portaveu que és de les demandes democràtiques generals més candents? Als que desitgen formar-se una idea concreta d'aquesta agitació política del socialdemòcrata entre *totes* les classes i sectors de la població, els indicarem les *denúncies polítiques*, en el sentit ampli de la paraula, com el mitjà principal (però, clar està, no únic) d'aquesta agitació.

"Hem de (escrivia jo en l'article *Per on començar?*, *Iskra*, núm. 4, maig de 1901, del que haurem de parlar detingudament més endavant) despertar en tots els sectors del poble amb un mínim de consciència la passió per les denúncies *polítiques*. No ha de desconcertar-nos que les veus que fan denúncies polítiques siguen ara tan dèbils, escasses i tímides. La causa d'això no és, ni de bon tros, una resignació general amb l'arbitrarietat policíaca. La raó està en què les persones capaces de denunciar i disposades a fer-ho no tenen una tribuna des de la que puguen parlar, no tenen un auditori que escolte àvidament i anime els oradors, no veuen per part alguna en el poble una força a què pague la pena dirigir una queixa contra el "totpoderós" govern rus... Ara podem i hem de crear una tribuna per a denunciar primer que res davant el poble al govern tsarista: aqueixa tribuna ha de ser un periòdic socialdemòcrata".

Aqueix auditori ideal per a les denúncies polítiques és precisament la classe obrera, que necessita, primer i principalment, amplis i vius coneixements polítics i que és la més capaç de transformar aquests coneixements en lluita activa, encara que no prometa cap "resultat palpable". Ara bé, la tribuna per a aquestes denúncies *davant tot el poble* només pot ser un periòdic central per a tota Rússia. "Sense un òrgan polític és inconcebible en l'Europa contemporània un moviment que meresca el nom de moviment polític", i en aquest sentit per Europa contemporània cal entendre també, sens dubte, Rússia. La premsa ha esdevingut, en el nostre país, des de fa ja molt, una força; en cas contrari, el govern no gastaria desenes de milers de rubles en subornar-la i a subvencionar els Katlov i els Mestxerski de tota mena. I en la Rússia autocràtica no és una novetat que la premsa clandestina trenque les cadenes de la censura i *obligue* a parlar públicament d'ella als òrgans legals i conservadors. Així va ocórrer en els anys 70 i àdhuc a meitat segle. I com de més extensos i profunds són ara els sectors populars disposats a llegir la premsa clandestina i a aprendre en ella "a viure i a morir", com s'expressava l'obrer autor d'una carta publicada en el núm. 7 d'*Iskra*!. Les denúncies polítiques són precisament una declaració de guerra *al govern*, de la mateixa manera que les denúncies de tipus econòmic són una declaració de guerra al fabricant. I la importància moral d'aquesta declaració de guerra és tant major com més àmplia i vigorosa és la campanya de denúncies, com més nombrosa i decidida és la *classe social* que *declara la guerra per a començar-la*. En conseqüència, les denúncies polítiques són, ja de per si, un dels mitjans més potents per a

disgregar els rengles enemics, per a apartar de l'adversari als seus aliats fortuïts o temporals i sembrar l'hostilitat i desconfiança entre els que participen de continu en el poder autocràtic.

En els nostres dies podrà esdevenir en l'avantguarda de les forces revolucionàries només el partit que organitze campanyes de denúncies de veritat davant *tot el poble*. Les paraules "tot el poble" tanquen un gran contingut. La immensa majoria dels denunciadors que no pertanyen a la classe obrera (i per a ser avantguarda és necessari precisament atraure totes les classes) són polítics realistes i homes serens i pràctics. Saben molt bé que si és perillós "queixar-se" inclús d'un modest funcionari, ho és encara més queixar-se del "totpoderós" govern rus. I es queixaran a *nosaltres* només quan vegem que les seues queixes poden produir efecte, que som *una força política*. Per tal d'assolir que les persones alienes ens consideren una força política hem de treballar molt i amb tenacitat a fi d'*e/*evar el nostre grau de consciència, la nostra iniciativa i la nostra energia, perquè no n'hi ha prou amb enganxar l'etiqueta d'"avantguarda" a una teoria i una pràctica de reraguarda.

Però els admiradors massa zelosos de l'"estret contacte orgànic amb la lluita proletària" ens preguntaran i ens pregunten ja: si hem d'encarregar-nos d'organitzar denúncies vertaderament davant el poble sobre els abusos comesos pel govern, en què es manifestarà aleshores el caràcter de classe del nostre moviment? Puix precisament en què serem nosaltres, els socialdemòcrates, que organitzarem aqueixes campanyes de denúncies davant el poble; que tots els problemes plantats en la nostra agitació seran aclarits des d'un punt de vista socialdemòcrata ferm, sense cap indulgència per a les deformacions, intencionades o no, del marxisme; que aquesta polifacètica agitació política serà realitzada per un partit que uneix en un tot indivisible l'ofensiva contra el govern en nom del poble sencer, l'educació revolucionària del proletariat (salvaguardant alhora la seua independència política), la direcció de la lluita econòmica de la classe obrera i la utilització dels seus conflictes espontanis amb els seus explotadors, conflictes que posen en peu i atrauen sense parar al nostre camp a nous sectors proletaris!

Però un dels traços més característics de l'"economicisme" consisteix precisament en què no comprèn aquesta connexió; és més, no comprèn que la necessitat més urgent del proletariat (educació política en tots els aspectes mitjançant l'agitació política i es denúncies polítiques) coincideix amb la necessitat del moviment democràtic general. Aqueixa incomprensió es manifesta tant en les frases martinovianes com en diferents al·lusions del mateix sentit a un suposat punt de vista de classe. Heus ací, per exemple, com s'expressen respecte d'això els autors de la carta "economista" publicada en el núm. 12 d'*Iskra*³⁶: "Aquest mateix defecte fonamental d'*Iskra* (la sobreestimació de la ideologia) és la causa de la seua inconseqüència en els problemes referents a l'actitud de la socialdemocràcia davant les diverses classes i tendències socials. Resolent per mitjà de deduccions teòriques..." (i no per mitjà d'"el creixement de les tasques del partit, les quals creixen junt amb aquest...") "la tasca de passar sense demora a la lluita contra l'absolutisme i sentint, pel que s'ha vist, tota la dificultat d'aquesta tasca per als obrers, donat l'actual estat de coses..." (i no sols sentint, sinó sabent molt bé que aquesta tasca els sembla menys difícil als obrers que als intel·lectuals "economistes" que els tracten com a xiquets petits, perquè els obrers estan disposats a batre's inclús per reivindicacions que, dit siga amb paraules de l'inoblidable Martínov, no prometen cap "resultat palpable")..., "però no tenint la paciència d'esperar que els obrers acumulen forces per a aquesta lluita, *Iskra* comença a cercar aliats entre els liberals i els intel·lectuals..."

Sí, sí, se'ns ha acabat, en efecte, tota la "paciència" per a "esperar" els dies feliços que ens prometen des de fa molt els "conciliadors" de tota mena, en els quals els nostres "economistes" deixaran d'imputar *el seu propi* endarreriment als obrers i de justificar la seua insuficient energia amb una pretesa insuficiència de forces dels obrers. Preguntem als nostres "economistes": ¿en què ha de consistir l'"acumulació de forces pels obrers per a aquesta lluita"? ¿No és evident que consisteix en donar educació política als obrers, en denunciar davant d'ells *tots els aspectes* de la nostra abjecta autocràcia? I no està clar que *justament per*

³⁶ La falta d'espai ens ha impedit respondre amb detall en *Iskra* a aquesta carta, tan típica dels "economistes". La seua aparició ens causà vertadera alegria, puix feia ja molt que arribaven fins a nosaltres, des dels llocs més diversos, raons sobre que *Iskra* mancava d'un conseqüent punt de vista de classe, i únicament esperàvem amb una ocasió adient, o l'expressió cristal·litzada d'aquesta acusació de moda, per a donar-li una resposta. I tenim per costum contestar a aquests atacs, no amb la defensiva sinó amb contraatacs.

a aquesta labor necessitem tindre “aliats entre els liberals i els intel·lectuals” disposats a compartir amb nosaltres les seues denúncies de la campanya política contra la gent dels zemstvos, els mestres, estadístics, estudiants, etc.? ¿Serà, en realitat, tan difícil de comprendre aquesta sorprenent “estratagema”? ¿No els ve repetint PB Axelrod, ja des de 1897, que “el problema que els socialdemòcrates russos conquisten addictes i aliats directes o indirectes entre les classes no proletàries es resol, primer que res i sobretot, pel caràcter de la propaganda que es fa al si del proletariat mateix”? Però no obstant això, els Martínov i la resta d’“economistes” segueixen creient que els obrers deuen *primer*, per mitjà de “la lluita econòmica contra els patrons i el govern”, acumular forces (per a la política tradeunionista) i només després “passar”, segons sembla, del tradeunionista “infondre activitat” a l’activitat socialdemòcrata!

“... En les seues recerques (continuen els “economistes”) *Iskra* es desvia amb freqüència del punt de vista de classe, vetllant les contradiccions entre les classes i col·locant en primer pla la comunitat del descontentament amb el govern, encara que les causes i el grau d’aquest descontentament entre els “aliats” són molt diferents. Tal és, per exemple, l’actitud d’*Iskra* davant els zemstvos” ... *Iskra*, segons diuen els “economistes”, “promet l’ajuda de la classe obrera als nobles insatsfets de les almoines governamentals, sense dir una sola paraula de l’antagonisme de classe que separa a aquests dos sectors de la població”. Si el lector es remet als articles *L’autocràcia i els zemstvos* (números 2 i 4 d’*Iskra*), als que *probablement* al·ludeixen els autors de la carta, veurà que estan consagrats³⁷ a l’actitud del *govern* enfront de l’“agitació fluixa del zemstv burocràtic i estamental” i enfront de la “iniciativa que parteix fins i tot de les classes posseïdores”. L’article diu que l’obrer no pot contemplar amb indiferència la lluita del govern contra el zemstv; invita la gent dels zemstvos a abandonar els seus discursos fluixos i pronunciar-se amb paraules fermes i contundents quan la socialdemocràcia revolucionària s’aixequi amb tota la seua força davant del govern. ¿Què hi ha en açò d’inacceptable per als autors de la carta? Ningú ho sap. Pensen que l’obrer “no comprendrà” les paraules “classes posseïdores” i “zemstv burocràtic estamental”? ¿Creuen que *incitar* la gent dels zemstvos a passar dels discursos fluixos a les paraules contundents és “sobreestimar la ideologia”? S’imaginem que els obrers poden “acumular forces” per a lluitar contra l’absolutisme si no saben com tractar aquest *també* als zemstvos? Ningú ho sap tampoc. L’única cosa clara és que els autors tenen una idea molt vaga de les tasques polítiques de la socialdemocràcia. Que açò és així ens ho diu amb major claredat encara aquesta frase seua: “Idèntica és l’actitud d’*Iskra*” (és a dir, de nou “vetlla les contradiccions entre les classes”) “davant del moviment estudiantil”. En compte d’exhortar els obrers a afirmar, per mitjà d’una manifestació pública, que el vertader origen de la violència, de l’arbitrarietat i del desenfrenament es troba en el govern rus, i no en la joventut universitària (*Iskra*, núm. 2), hauríem d’haver publicat, pel que s’ha vist, raonaments en l’esperit de *R. Mis!* I semblants idees són expressades per socialdemòcrates en la tardor de 1901, després dels successos de febrer i març, en vespres d’un nou creixement del moviment estudiantil, revelador de què, inclús en aquest terreny, l’“espontaneïtat” de la protesta contra l’autocràcia *avança* vers la direcció conscient del moviment per la socialdemocràcia. El desig espontani dels obrers d’intervindre en defensa dels estudiants apallissats per la policia i els cosacs *avança* vers l’activitat conscient de l’organització socialdemòcrata!

“No obstant, en altres articles (continuen els autors de la carta), *Iskra* condemna durament tot compromís i defèn, per exemple, la posició intransigent dels guesdistes”. Aconsellem que mediten bé sobre aquestes paraules els que solen afirmar amb tanta presumpció i lleugeresa que les discrepàncies entre els socialdemòcrates dels nostres dies no són essencials ni justifiquen una escissió. ¿Poden actuar amb èxit en una mateixa organització els que afirmen que hem fet encara molt poc per a denunciar l’hostilitat de l’autocràcia a les classes més diverses i per a donar a conèixer als obrers l’oposició dels sectors més diversos de la població a l’autocràcia, i els que veuen en aquesta activitat un “compromís”, evidentment un compromís amb la teoria de la “lluita econòmica contra els patrons i el govern”?

Hem parlat, al recordar el quarantè aniversari de l’alliberament dels camperols (núm. 3), de què cal portar la lluita de classes al camp; hem mostrat, a propòsit de l’informe secret de Witte (núm. 4), que l’administració autònoma local i l’autocràcia són inconciliables; hem atacat el feudalisme dels grans terratinents del govern, al comentar la nova llei (núm. 8), i hem aplaudit

³⁷ I durant el període comprés *entre* aquests articles, s’ha publicat (*Iskra*, número 3) altre dedicat especialment als antagonismes de classe en el camp.

el congrés il·legal dels zemstvos, encoratjant els membres i defensors d'aquests últims a abandonar les peticions humiliants i passar a la lluita; hem estimulat els estudiants, que començaven a comprendre la necessitat de la lluita política i passaven a ella (núm. 3) i, al mateix temps, hem fustigat la "bàrbara incomprensió" dels que propugnen el moviment "exclusivament universitari" i exhorten els estudiants a no participar en les manifestacions dels carrers (núm. 3, amb motiu de la crida del Comitè Executiu dels Estudiants de Moscou datat el 25 de febrer); hem denunciat els "somis absurds" i l'"hipocresia fal·laç" dels astuts liberals del periòdic *Rossia* (núm. 5) i, al mateix temps, hem destacat la furiosa repressió del govern carceller "contra pacífics literats, contra vells catedràtics i científics, contra coneguts liberals dels zemstvos" (núm. 5: *Incursió policíaca contra la literatura*); hem revelat el vertader sentit del programa "de patronat de l'Estat per a millorar les condicions de vida dels obrers" i celebrat la "preciosa confessió" que "val més previndre amb reformes des de dalt les demandes de reformes des de baix que esperar a açò últim" (núm. 6); hem animat (núm. 7) els funcionaris d'Estadística que protesten i condemnen els funcionaris esquiroles (núm.). Els que veuen en aquesta tàctica una ofuscació de la consciència de classe del proletariat i *un compromís amb el liberalisme* proven que no comprenen en absolut el vertader sentit del programa del *Credo* i, *de facto, apliquen precisament aquest programa*, per molt que el repudien! Perquè, *per això mateix*, arrossegueu la socialdemocràcia a "la lluita econòmica contra els patrons i el govern" i *es rendeixen davant el liberalisme*, renunciant a intervindre de manera activa en *cada* problema "liberal" i a fixar enfront d'ell la seua *pròpia* actitud, la seua actitud socialdemòcrata.

f) Una vegada més "calumniadors", una vegada més "engalipadors"

Com recordarà el lector, aquestes amables paraules són de *R. Dielo*, que replica així a la nostra acusació d'"haver preparat indirectament el terreny per a convertir el moviment obrer en un instrument de la democràcia burgesa". En la seua simplicitat, *Rab. Dielo* ha decidit que aquesta acusació no és una altra cosa que una argúcia polèmica. Com si diguera: aquests malignes dogmàtics han resolt dir-nos tota classe de coses desagradables i què pot poder haver-hi més desagradable que ser instrument de la democràcia burgesa? I es publica en negreta un "desmentiment": "una calúmia patent" (*Dos congressos*, p. 30), "una engalipada" (p. 31), "una mascarada" (p. 33). Com a Júpiter, *Rab. Dielo* (encara que s'assembla poc a Júpiter) s'enfada precisament perquè no té raó, demostrant amb els seus insults precipitats que és incapaç de seguir el fil dels pensaments dels seus adversaris. I no obstant, no cal reflexionar molt per a comprendre per què *tot* culte a l'espontaneïtat del moviment de masses, *tot* rebaixament de la política socialdemòcrata al nivell de la política tradeunionista significa precisament preparar el terreny per a convertir el moviment obrer en un instrument de la democràcia burgesa. El moviment obrer espontani només pot crear per si mateix el tradeunionisme (i el crea de manera inevitable), i la política tradeunionista de la classe obrera no és una altra cosa que la política burgesa de la classe obrera. La participació de la classe obrera en la lluita política, i àdhuc en la revolució política, de cap manera converteix encara la seua política en una política socialdemòcrata. Se li ocrerà a *R. Dielo* negar açò? ¿Se li ocrerà, per fi, exposar primer davant el món, sense embuts ni voltes, el concepte que té dels problemes candents de la socialdemocràcia internacional i russa? Oh, no! Mai se li ocrerà res semblant, perquè s'aferra al recurs de "fer-se l'absent": Ni sóc qui sóc, ni sé ni vull saber res de l'assumpte. Nosaltres no som "economistes", *Rab. Mis!* no és "economicisme", en general, a Rússia no hi ha "economicisme". És un recurs molt hàbil i "polític", però té un petit inconvenient: als òrgans de premsa que el practiquen se'ls sol posar el malnom de "En què puc servir-li?"

Rab. Dielo creu que, en general, la democràcia burgesa a Rússia és una "quimera" (*Dos congressos*, p. 32)³⁸. Com de feliços són! Com l'estruç, amaguen el cap sota l'ala i s'imaginen

³⁸ Tot seguit s'al·ludeix a "les condicions concretes russes, que empenen fatalment el moviment obrer al camí revolucionari". No es vol comprendre que el camí revolucionari del moviment obrer pot no ser encara el camí socialdemòcrata! Sota l'absolutisme, tota la burgesia d'Europa Occidental "empentava", empentava conscientment els obrers al camí revolucionari. Però els socialdemòcrates no podem acontentar-nos amb això. I si rebaixem d'una forma o altra la política socialdemòcrata al nivell de la política espontània, de la política tradeunionista, amb això farem, precisament, el joc a la democràcia burgesa.

que amb això han fet desaparèixer tot el que els rodeja. La sèrie de publicistes liberals que anuncien triomfalment cada mes l'esfondrament i inclús la desaparició del marxisme; la sèrie de periòdics liberals *Sankt-Petersburgskie Viédmosti*, *Russkie Viédmosti* i molts altres) dedicats a estimular els liberals a què porten als obrers una concepció brentiana de la lluita de classes i una concepció tradeunionista de la política; la plèiade de crítics del marxisme, les vertaderes tendències de les quals ha posat tan bé al descobert el *Credo* i la mercaderia literària del qual és l'única que circula per Rússia sense impostos ni aranzels; la reanimació de les tendències revolucionàries no socialdemòcrates, sobretot després dels successos de febrer i març; tot això, pel que s'ha vist, és una quimera! Tot això no té en absolut res a veure amb la democràcia burgesa!

Rab. Dielo i els autors de la carta "economista" apareguda en el núm. 12 d'*Iskra* haurien de "pensar en quina és la causa que aquests successos de la primavera haja suscitat una reanimació no socialdemòcrates, en comptes d'enfortir l'autoritat i el prestigi de la socialdemocràcia". La causa és que no hem estat a l'altura de la nostra missió, que l'activitat de les masses obreres ha sigut superior a la nostra, que no hem tingut dirigents i organitzadors revolucionaris preparats en grau suficient, que conegueren a la perfecció l'estat d'ànim de tots sectors de l'oposició i saberen posar-se al capdavant del moviment, transformar una manifestació espontània en una manifestació política, ampliar el seu caràcter polític, etc. en aquestes condicions, el nostre endarreriment seguirà sent aprofitat de manera inevitable per els revolucionaris no socialdemòcrates més dinàmics i més enèrgics; i els obrers, per grans que siguin la seua abnegació i la seua energia en la lluita amb la policia i amb les tropes, per molt revolucionària que siga la seua actuació, no passaran de ser una força que recolze a aqueixos revolucionaris, seran la reraguarda de la democràcia burgesa i no l'avantguarda socialdemòcrata. Prenguem el cas de la socialdemocràcia alemanya, de la que els nostres "economistes" volen imitar només els punts dèbils. ¿Per què no es produeix a Alemanya *ni un sol* succés polític sense que contribuísca a augmentar més i més l'autoritat i prestigi de la socialdemocràcia? Perquè la socialdemocràcia és sempre la primera en l'apreciació més revolucionària de cada succés, en la defensa de tota protesta contra l'arbitrarietat. No s'adorm amb la consideració que la lluita econòmica incitarà els obrers a pensar en la seua falta de drets i que les condicions empenten fatalment el moviment obrer al camí revolucionari. Intervé en tots els aspectes i en tots els problemes de la vida social i política: quan Guillem es nega a ratificar el nomenament d'un alcalde progressista burgès (els nostres "economistes" no han tingut temps encara d'explicar als alemanys que açò és, en el fons, un compromís amb el liberalisme!); quan es dicta una llei contra les obres i estampes "immorals"; quan el govern influeix perquè siguin elegits determinats professors, etc., etc. La socialdemocràcia està sempre en primera línia, excitant el descontentament polític en totes les classes, despertant els dormits, esperonant els resagats i proporcionant fets i dades de tot tipus per a desenrotllar la consciència política i l'activitat política del proletariat. I el resultat de tot això és que fins els enemics conscients del socialisme senten respecte pel lluitador polític d'avantguarda, i no és rar que un document important, no sols dels mitjans burgesos, sinó inclús de les esferes burocràtiques i palatines, vaja a parar per una espècie de miracle al despatx de la redacció de *Vorwärts*.

Ací està la clau de l'aparent "contradicció", la qual sobrepassa tant la capacitat de comprensió de *Rab. Dielo* que la revista es limita a alçar les mans al cel clamant: "Mascarada!" En efecte, figuren-se vostès: nosaltres, *Rab. Dielo*, col·loquem en primer pla el moviment obrer de masses (i ho imprimim en negreta!), prevenim tots i a cadascun contra el perill de disminuir la importància de l'element espontani, volem donar un caràcter polític a la mateixa, a la mateixa lluita econòmica, volem mantindre un contacte estret i orgànic amb la lluita proletària! I després d'això se'ns diu que preparem el terreny per a convertir el moviment obrer en un instrument de la democràcia burgesa. I qui ens ho diu? Homes que arriben a un "compromís" amb el liberalisme, intervenint en tots els problemes "liberals" (quina incomprensió del "contacte orgànic amb la lluita proletària"! i dedicant tanta atenció als estudiants i inclús (quin horror!) a la gent dels zemstvos! Homes que, en general, volen consagrar una part major de les seues forces (en comparació amb els "economistes") a l'activitat entre les classes no proletàries de la població! No és això, potser, una "mascarada"?

Pobre *Rab. Dielo*! Arribarà alguna vegada a desentranyar el secret d'aquesta estratagema?

IV. El primitivisme en el treball dels economistes i l'organització dels revolucionaris

Les afirmacions de *Rab. Dielo*, abans analitzades, que la lluita econòmica és el mitjà d'agitació política més àmpliament aplicable, que la nostra tasca consisteix ara en donar a la lluita econòmica mateixa un caràcter polític, etc., demostren que es té una noció estreta no sols de les nostres tasques polítiques, sinó també de les d'organització. Per a sostindre la "lluita econòmica contra els patrons i el govern" és innecessària en absolut una organització centralitzada de tota Rússia (que, per això mateix, no pot formar-se en el curs de semblant lluita) que agrupe en un sol impuls comú totes les manifestacions d'oposició política, de protesta i d'indignació; una organització formada per revolucionaris professionals i dirigida per vertaders líders polítics de tot el poble. I es comprèn. L'estructura de qualsevol organisme està determinada, de forma natural i inevitable, pel contingut de l'activitat d'aqueix organisme. D'ací que *Rab. Dielo*, amb les afirmacions que hem examinat anteriorment, consagre i legitime, no sols l'estretor de l'activitat política, sinó també l'estretor de la tasca d'organització. I en aquest cas, com sempre, és un òrgan de premsa la consciència del qual cedeix davant l'espontaneïtat. No obstant, el culte a les formes d'organització espontànies, la incomprensió de com d'estreta i primitiva és la nostra labor d'organització, de fins a quin punt som encara uns "artesans" en un terreny tan important, aquesta incomprensió, dic jo, és una vertadera malaltia pròpia de la decadència, sinó una malaltia deguda al creixement. Però precisament ara, quan l'onada de la indignació espontània ens assota, per dir-ho així, a nosaltres com a dirigents i organitzadors del moviment, és necessària en alt grau la lluita més intransigent contra tota defensa de l'endarreriment, contra tota legitimació de l'estretor de mires en aquest sentit; cal en alt grau despertar, en tots els que prenen part o es proposen prendre part en la labor pràctica, el descontentament *pels mètodes primitius de treball* que predominen entre nosaltres i la decisió indestructible de desembarassar-nos d'ells.

a) Què és el primitivisme en el treball?

Intentem respondre a aquesta pregunta traçant un petit quadro de l'activitat d'un cercle socialdemòcrata típic dels anys compresos entre 1894 i 1901. Hem al·ludit ja a la propensió general de la joventut estudiantil d'aquell període cap al marxisme. Clar que aquesta propensió no era només, i àdhuc no tant, vers el marxisme en qualitat de teoria com en qualitat de resposta a la pregunta "Què fer?", de crida a començar la campanya contra l'enemic. I els nous guerrers anaven a la campanya amb un equip i una preparació primitius en extrem. En moltíssims casos mancaven quasi per complet fins d'equip i no tenien absolutament cap preparació. Anaven a la guerra com a vertaders camperols, sense més proveïment que un garrot en la mà. Mancat de tot contacte amb els vells dirigents del moviment, faltat de tot lligam amb els cercles d'altres llocs o fins d'altres punts de la ciutat (o d'altres centres d'ensenyament), sense organització alguna de les diferents parts de la tasca revolucionària, sense cap pla sistematitzat d'acció per a un període més o menys prolongat, un cercle d'estudiants es posen en contacte amb obrers i comença a treballar. Desplega pas a pas una agitació i una propaganda cada vegada més vastes, i amb la seua actuació es guanya les simpaties de sectors obrers prou amplis, així com d'una part de la societat instruída, que proporciona diners i posa a disposició del "comitè" nous i nous grups de joves. Creix el prestigi del comitè (o unió de lluita) i augmenta la seua activitat, que s'amplia d'una manera espontània per complet: les mateixes persones que fa un any o uns pocs mesos que intervenien en cercles d'estudiants i resolien el problema de "cap a on anar?", que entaulaven i mantenien relacions amb els obrers, redactaven i imprimien octavetes, es posen en contacte amb altres grups de revolucionaris, aconsegueixen publicacions, començar l'edició d'un periòdic local, comencen a parlar d'organitzar una manifestació i, per fi, passen a operacions militars obertes (que poden ser, segons les circumstàncies, el primer full d'agitació, el primer número del periòdic o la primera manifestació). I generalment, en el moment en què s'inicien aquestes operacions, es produeix un fracàs immediat i complet. Immediat i complet precisament perquè dites operacions militars no són el resultat d'un pla sistemàtic, ben meditat i preparat a poc a poc, d'una lluita llarga i tenaç, sinó senzillament el creixement espontani d'una labor de cercle efectuada d'acord amb la tradició. Perquè la policia, com és natural, coneix quasi sempre tots els dirigents principals del moviment local, que s'han "acreditat" ja en les aules universitàries, i només

espera el moment més propici per a fer la batuda, consentint a posta que el cercle s'estenga i es desenvolupe en grau suficient per a comptar amb un *corpus delicti* palpable, i deixant cada vegada intencionadament unes quantes persones, d'ella conegudes, "com llavor" (expressió tècnica que empren, segons les meues notícies, tant els nostres com els gendarmes). És forçós comparar semblant guerra amb una campanya de bandes de camperols armats de garrots contra un exèrcit modern. I és d'admirar la vitalitat d'un moviment que s'ha estès, crescut i conquistat victòries tanmateix la completa manca de preparació dels combatents. És cert que, des del punt de vista històric, el caràcter primitiu de l'equip era al principi no sols inevitable, sinó *inclús legítim*, com una de les condicions que permetia atraure a gran nombre de combatents. Però en el moment en què van començar les operacions militars serioses (i van començar ja, en realitat, amb les vagues de l'estiu de 1896), les deficiències de la nostra organització de combat es van fer sentir cada vegada més. El govern es va desconcertar al principi i va cometre una sèrie d'errors (per exemple, comptar a l'opinió pública monstruositats dels socialistes o deportar obrers de les capitals a centres industrials de províncies), però no va tardar en adaptar-se a les noves condicions de la lluita i va saber col·locar en els llocs adequats els seus destacaments de provocadors, espies i gendarmes, proveïts amb tots els mitjans moderns. Les batudes es van fer tan freqüents, van abraçar a un nombre tan gran de persones i van escombrar els cercles locals fins al punt que la massa obrera va quedar el que es diu sense dirigents, i el moviment va adquirir un caràcter esporàdic increïble, sent impossible per complet establir continuïtat ni connexió alguna en el treball. L'esbalaïdor fraccionament dels militants locals, la composició fortuïta dels cercles, la falta de preparació i l'estretor d'horitzons en el terreny dels problemes teòrics, polítics i orgànics eren conseqüència inevitable de les condicions descrites. Les coses han arribat a l'extrem que, en alguns llocs, els obrers, a causa de la nostra manca de fermesa i d'hàbits de lluita clandestina, desconfien dels intel·lectuals i s'aparten d'ells: els intel·lectuals, diuen, originen fracassos per la seua acció massa irreflexiva!

Tots els que coneguen, per poc que siga, el moviment saben que tots els socialdemòcrates reflexius perceben, per fi, que el primitivisme en el treball és una malaltia. Però, perquè no crega el lector no iniciat que "construïm" amb artifici, una fase especial o una malaltia peculiar del moviment, ens remetrem al testimoni ja citat. Que se'ns disculpe l'extensió de la cita.

"Si el pas gradual a una activitat pràctica més àmplia (escriu B-v en el número 6 de *Rab. Dielo*), pas que depèn directament del període general de transició per que travessa el moviment obrer rus, és un tret característic..., hi ha un altre tret no menys interessant en el mecanisme general de la revolució obrera russa. Ens referim a *l'escassetat general de forces revolucionàries aptes per a l'acció*, que es fa sentir no sols en Sant Petersburg, sinó en tota Rússia. Alhora amb la intensificació general del moviment obrer, amb el desenrotllament general de la massa obrera, amb la creixent freqüència de les vagues i amb la lluita de masses dels obrers, cada dia més oberta (el que recua les persecucions governamentals, les detencions, els desterraments i les deportacions), *es fa més i més patent aquesta escassetat de forces revolucionàries d'alta qualitat* i, sens dubte, *no deixa d'influir en la profunditat i el caràcter general del moviment*. Moltes vagues transcorren sense una influència enèrgica i directa de les organitzacions revolucionària..., es deixa sentir l'escassetat de fulls d'agitació i de publicacions clandestines... els cercles obrers es queden sense agitadores... Al mateix temps es fa notar la falta constant de diners. En una paraula, *el creixement del moviment obrer sobrepassa al creixement i al desenrotllament de les organitzacions revolucionàries*. Els efectius de revolucionaris actius resulten massa insignificants per a concentrar en les seues mans la influència sobre tota la massa obrera en efervescència i per a donar a tots els disturbis encara que siga un índex d'harmonia i organització... Els cercles i els revolucionaris no estan units, no estan agrupats, no constitueixen una organització única, forta i disciplinada, amb parts metòdicament desenvolupades"... I després de fer constar que el sorgiment immediat de nous cercles en substitució dels aniquilats "demostra tan sols la vitalitat del moviment...", però no prova que existisca una quantitat suficient de militants revolucionaris plenament aptes", l'autor conclou: "La falta de preparació pràctica dels revolucionaris petersburguesos es reflecteix també en els resultats de la seua tasca. Els últims processos, i en particular els dels grups Autoemancipació i Lluita del Treball contra el Capital, han demostrat clarament que un agitador jove que no conega al detall les condicions del treball i, per consegüent, de l'agitació en una fàbrica determinada, que no conega els principis de la clandestinitat i que només haja assimilat" (assimilat?) "les idees generals de la socialdemocràcia, pot treballar uns quatre, cinc o sis mesos. Després ve la detenció, que moltes vegades comporta l'anihilament de tota l'organització o, almenys d'una part d'ella. Hom pot preguntar-se: ¿pot un grup actuar amb èxit, amb fruit, quan la seua existència està limitada a uns quants mesos? És evident que els defectes de les organitzacions existents no poden atribuir-se completament al període de transició...; és evident que la quantitat i, sobretot, la qualitat dels components de les organitzacions actives exerceixen ací un paper de no escassa importància, i la tasca primordial

dels nostres socialdemòcrates... *ha de consistir en unificar realment les organitzacions amb una selecció rigorosa dels seus membres*".

b) El primitivisme en el treball i l'economicisme

Hem d'analitzar ara una qüestió que, sens dubte, es plantegen ja els lectors: ¿pot establir-se una relació entre el primitivisme en el treball, com a malaltia de creixement que afecta *tot* el moviment, i l'"economicisme", com *una* tendència de la socialdemocràcia russa? Creguem que sí. La falta de preparació pràctica i la manca d'habilitat en la labor d'organització són, en efecte, coses comunes a *tots nosaltres*, inclús als que des del primer moment han sustentat amb fermesa el punt de vista del marxisme revolucionari. I és cert que ningú podria culpar d'aquesta falta de preparació, per si sola, als militants dedicats a la tasca pràctica. Però, a més de la manca de preparació, el concepte "primitivisme en el treball" implica també una altra cosa: el reduït abast de tota l'activitat revolucionària en general, la incomprensió que amb aquesta labor estreta és impossible constituir una bona organització de revolucionaris i, finalment (i això és el principal), les temptatives de justificar aquesta estretor i erigir-la en una "teoria" particular, és a dir, el culte a l'espontaneïtat també en aquest terreny. En quant es van manifestar semblants temptatives es van manifestar en dues direccions. Uns van començar a dir: la pròpia massa obrera no ha plantejat encara tasques polítiques tan àmplies i combatives com les que volen "imposar-li" els revolucionaris, ha de lluitar encara per reivindicacions polítiques *immediates*, sostindre "la lluita econòmica contra els patrons i el govern" (i a aquesta lluita "accessible" al moviment de masses correspon, com és natural, una organització "accessible" inclús a la joventut menys preparada). Altres, allunyats de tota "gradació", van començar a dir: es pot i s'ha de "fer la revolució política", mes per a això no hi ha necessitat alguna de crear una forta organització de revolucionaris que eduque el proletariat en una lluita ferma i tenaç; per a això basta amb què empunyem tots el garrot ja conegut i "assequible". Parlant sense al·legories: que organitzem la vaga general³⁹; o que estimulem l'"indolent" desenrotllament del moviment obrer per mitjà del "terrorisme excitant"⁴⁰. Ambdues tendències, els oportunistes i els "revolucionistes", capitulen davant el primitivisme imperant en el treball, no confien que siga possible desembarassar-se d'ell, no comprenen la nostra primera i més urgent tasca pràctica: crear *una organització de revolucionaris* capaços d'assegurar a la lluita política energia, fermesa i continuïtat.

Acabem de citar les paraules de B-v: "El creixement del moviment obrer sobrepassa el creixement i el desenvolupament de les organitzacions revolucionàries". Aquesta "valuable notícia d'un observador directe" (comentari de la redacció de *Rabòtxeie Dieło* a l'article de B-v) té per a nosaltres un doble valor. Demuestra que teníem raó al considerar que la causa fonamental de la crisi per que travessa en l'actualitat la socialdemocràcia russa està en l'endarreriment dels dirigents ("ideòlegs", revolucionaris, socialdemòcrates) respecte al *moviment d'ascens espontani* de les masses. Demuestra que totes aqueixes disquisicions dels autors de la carta "economista" (en el núm. 12 d'*Iskra*), de B. Kritxevski i Martínov, sobre el perill de disminuir la importància de l'element espontani, la monòtona lluita quotidiana, la tàctica-procés, etc., són precisament una defensa i una exaltació del primitivisme en el treball. Aqueixos homes, que no poden pronunciar la paraula "teòric" sense una carassa de menyspreu i que anomenen "intuïció de la vida" a la seua prosternació davant la manca de preparació per a la vida i davant el desenrotllament insuficient, demostren de fet que no comprenen les nostres tasques *pràctiques* més imperioses. Criden als que s'han ressagat: "Seguiu el pas! No vos avanceu!" I als que pateixen de falta d'energia i d'iniciativa en la labor d'organització, de falta de "plans" per a organitzar les coses amb amplitud i valentia els parlen de la "tàctica-procés"! El nostre pecat capital consisteix en rebaixar les nostres tasques polítiques i *orgàniques* al nivell dels interessos immediats, "palpables", "concrets" de la lluita econòmica quotidiana, però segueixen cantant-nos: cal imprimir a la lluita econòmica mateixa un caràcter polític! Repetim: això és literalment la mateixa "intuïció de la vida" que demostrava posseir el personatge de l'èpica popular que cridava al pas d'un enterrament: "Tant de bo tingueu sempre un que portar!"

³⁹ *Qui farà la revolució política?*, fullet publicat en Rússia en la recopilació *La lluita proletària* i reeditat pel comitè de Kiev.

⁴⁰ *Renaixement del revolucionarisme i Svoboda*.

Recorden la incomparable presumpció, vertaderament digna de Narcís, amb què aqueixos savis alligaven Plekhanov: “ Als *cercles* obrers els són inaccessibles en general (sic!) les tasques polítiques en el sentit real, *pràctic* d'aqueixa paraula, és a dir, en el sentit d'una lluita *pràctica*, convenient i eficaç, per reivindicacions polítiques” (*Resposta de la redacció de R.D.*, p. 24). Hi ha cercles i cercles, senyors! Per descomptat, a un cercle d'“artesans” li són inaccessibles les tasques polítiques, mentre aqueixos artesans no compreguen el primitivisme del seu treball i no es desembarassen d'ell. Però si, a més, aqueixos artesans tenen afecció als seus mètodes, si escriuen sempre en cursiva la paraula “pràctic” i s'imaginen que el practicisme exigeix d'ells que rebaixen les seues tasques al nivell de la comprensió dels sectors més endarrerits de les masses, aleshores, per descomptat, seran incorregibles i, en efecte, *les tasques polítiques els seran inaccessibles en general*. Però a un cercle d'adalils com Alexéiev i Mishkin, Jaulturin i Zheliàbov els són accessibles les tasques polítiques en el sentit més real, més pràctic, de la paraula. I els són accessibles precisament perquè els seus fogosos discursos troben eco en la massa que es desperta espontàniament; perquè la seua impetuosa energia és secundada i recolzada per l'energia de la classe revolucionària. Plekhanov tenia mil vegades raó no sols quan va indicar quina era aquesta classe revolucionària, no sols quan va demostrar que el seu despertar espontani era inevitable i ineludible, sinó també quan inclús va assenyalar als “cercles obrers” una tasca política gran i sublim. I vostès invoquen el moviment de masses, sorgit des de llavors, per a *rebaixar* aqueixa tasca, per a *reduir* l'energia i l'abast de l'activitat dels “cercles obrers”. Què és açò sinó afecció de l'artesà als seus mètodes? Es vanaglorien del seu esperit pràctic i no veuen el fet conegut de tot militant rus lliurat a la labor pràctica: què miracles pot fer en l'obra revolucionària l'energia no sols d'un cercle, sinó inclús d'un individu. ¿O creuen que en el nostre moviment no poden existir adalils com els que van existir en els anys 70? Per quina raó? Per què estem poc preparats? Però ens preparem, ens seguirem preparant i arribarem a estar preparats! És cert que, malauradament, en aigua estancada de la “lluita econòmica contra els patrons i el govern” s'ha criat entre nosaltres verdet: han aparegut persones que es prostren davant l'espontaneïtat i contempen amb uncio (com diu Plekhanov) “la part posterior” del proletariat rus. No obstant, sabrem netejar-nos aqueix verdet. És ara precisament quan el revolucionari rus, guiant-se per una teoria vertaderament revolucionària i recolzant-se en una classe vertaderament revolucionària que desperta de manera espontània, pot per fi (per fi!) aixecar-se com d'alt és i desplegar totes les seues forces de gegant. Per a això només cal que entre la massa de militants dedicats a l'activitat pràctica (i entre la massa, major encara, dels que somien amb la pràctica ja des del banc de l'escola) siga acollit amb burla i menyspreu tot intent de rebaixar les nostres tasques polítiques i l'abast de la nostra tasca d'organització. I ho aconseguirem, senyors, poden estar-ne segurs d'això!

En l'article *Per on començar?* he escrit contra *Rabòtxeie Dielo*: “En vint-i-quatre hores es pot canviar de tàctica en l'agitació respecte a algun problema especial, es pot canviar de tàctica en la realització d'algun detall d'organització del partit; però canviar, no diguem en vint-i-quatre hores, sinó inclús en vint-i-quatre mesos de criteri sobre si cal en general, sempre i en absolut una organització combativa i una agitació política entre les masses és cosa que només poden fer persones sense principis”. *Rabòtxeie Dielo* contesta: “Aquesta acusació d'*Iskra*, l'única que pretén estar basada en fets, manca de tot fonament. Els lectors de *R. Dielo* saben molt bé que nosaltres, des del començament mateix, no sols hem exhortat a l'agitació política, sense esperar que apareguera *Iskra*...” (dient al pas que, no ja als cercles obrers, “ni inclús tan sols al moviment obrer de masses se li pot plantejar com a primera tasca política la d'enderrocar l'absolutisme”, sinó únicament la lluita per reivindicacions polítiques immediates, i que “les reivindicacions polítiques immediates es fan accessibles a les masses després d'una o, en tot cas, de diverses vagues”)..., “sinó que, amb les nostres publicacions hem proporcionat des de l'estranger als camarades que actuen a Rússia els únics materials d'agitació política socialdemòcrata...” (i en aquests materials no sols han practicat amb la major amplitud l'agitació política exclusivament en el terreny de la lluita econòmica, sinó que han arribat, per fi, a la conclusió que aquesta agitació limitada és “la que es pot aplicar amb la major amplitud”. I no adverteixen vostès, senyors, que la seua argumentació demostra precisament la necessitat de que apareguera *Iskra*, en vista del caràcter d'aqueixos materials únics, i la necessitat de la lluita d'*Iskra* contra *Rabòtxeie Dielo*?)... “D'altra banda, la nostra activitat editorial preparava en la pràctica la unitat tàctica del partit...” (la unitat de convicció que la tàctica és un procés de creixement de les tasques del partit, les quals creixen junt amb aquest? Valenta unitat!)... “i, amb això, la possibilitat de crear una “organització de combat” per a la formació de la qual ha

fet la Unió tot el que està a l'abast d'una organització resident en l'estranger" (*R. D.* núm. 10, p. 15). Va intent d'eixir del pas! Mai se m'ha ocorregut negar que han fet vostès tot el que estava al seu abast. El que jo he afirmat i afirmo és que *els límits* d'allò "accessible" per a vostès es restringeix en per la miopia de les seues concepcions. És ridícul parlar d'"organitzacions de combat" per a lluitar per "reivindicacions polítiques immediates" o per a "la lluita econòmica contra els patrons i el govern".

Però si el lector vol veure perles d'enamorament "econòmic" dels mètodes primitius, haurà de passar, com és lògic, de l'eclèctic i vacil·lant *Rab. Dielo* al conseqüent i decidit *Rab. Misl*. "Dues paraules ara sobre l'anomenada intel·lectualitat revolucionària (escrivia R. M. *En el Suplement especial*, p. 13) . És cert que més d'una vegada ha demostrat en la pràctica que està totalment disposada a "entaular el combat decisiu contra el tsarisme". Però el pitjor és que, perseguida de manera implacable per la policia política, la nostra intel·lectualitat revolucionària pren aquesta lluita contra la policia política per una lluita política contra l'autocràcia. Per això roman encara sense trobar resposta a la pregunta d'"on traure forces per a lluitar contra l'autocràcia".

¿No és veritat que és incomparable aquest olímpic menyspreu que sent per la lluita contra la policia un admirador (en el pitjor sentit de la paraula) del moviment espontani? Està disposat a *justificar* la nostra inèpcia per a l'activitat clandestina dient que, amb el moviment espontani de masses, no té importància, en el fons, la lluita contra la policia política!! Molt pocs, poquíssims subscriuran aquesta monstruosa conclusió: amb tant de dolor sent tothom les deficiències de les nostres organitzacions revolucionàries. Però si no la subscriu, per exemple, Martinov, és només perquè no sap o no té la valentia de reflexionar fins a la fi en les seues pròpies tesis. En efecte, ¿potser una "tasca" com que les masses plantegen reivindicacions concretes que prometen resultats palpables exigeix preocupar-se de manera especial per crear una organització de revolucionaris sòlida, centralitzada i combativa? No compleix també aquesta "tasca" una massa que de cap manera "lluita contra la policia política"? Més encara: ¿seria realitzable aquesta tasca, si, a més d'un reduït nombre de dirigents, no s'encarregaren de complir-la també (en la seua immensa majoria) obrers que són *incapaços* en absolut de "lluitar contra la policia política"? Aquests obrers, els homes mitjans de la massa, poden donar proves d'energia i abnegació gegantines en una vaga, en la lluita contra la policia i les tropes en el carrer, poden *decidir* (i són els únics que poden), el desenllaç de tot el nostre moviment; però precisament la lluita contra la policia política exigeix qualitats especials, exigeix revolucionaris professionals. I nosaltres hem de preocupar-nos no sols que les masses "plantegen" reivindicacions concretes, sinó també que la massa d'obers "destaque", en nombre cada vegada major, a aquests revolucionaris professionals. Arribem així al problema de les relacions entre l'organització de revolucionaris professionals i el moviment purament obrer. Aquest problema, poc reflectit en les publicacions, ens ha ocupat a nosaltres, els "polítics", molt de temps en xerrades i discussions amb camarades més o menys inclinats vers l'"economicisme". Paga la pena que ens detinguem en ell especialment. Però acabem abans d'il·lustrar amb una altra cita nostra tesi sobre la relació entre el primitivisme en el treball i l'"economicisme".

"El grup Emancipació del Treball (deia el senyor N. N. en la seua *Resposta*) exigeix que es lluite directament contra el govern, sense pensar on està la força material necessària per a aqueixa lluita ni indicar *quins camins ha de seguir aquesta*". I subratllant aquestes últimes paraules, l'autor fa a propòsit del terme "camins" l'observació següent: "Aquesta circumstància no pot explicar-se per fins conspiratius, ja que en el programa no es tracta d'una conjura, sinó d'*un moviment de masses*. I les masses no poden avançar per camins secrets. És possible, potser, una vaga secreta? És possible celebrar en secret una manifestació o presentar en secret una petició?" *Vademècum*, p. 59). L'autor ha abordat de ple tant la "força material" (els organitzadors de les vagues i manifestacions) com els "camins" que ha de seguir aquesta lluita; però s'ha quedat, no obstant, confús i perplex, perquè es "prosterna" davant el moviment de masses, és a dir, el considera quelcom que ens *eximeix* de la nostra activitat revolucionària, i no quelcom que ha d'encoratjar i *impulsar* la nostra activitat revolucionària. Una vaga secreta és impossible per als que participen en ella o tinguen relació immediata amb ella. Però per a les masses d'obers russos, aqueixa vaga pot ser (i ho és en la majoria dels casos) "secreta", perquè el govern es preocuparà de tallar tota relació amb els vaguistes, es preocuparà de fer impossible tota difusió de notícies sobre la vaga. I ací és necessària la "lluita contra la policia política", una lluita especial, una lluita que mai podrà sostindre activament una massa tan àmplia com la que participa en les vagues. Aquesta lluita han d'organitzar-la, "segons totes les

regles de l'art", persones la professió de les quals siga l'activitat revolucionària. L'organització d'aquesta lluita no s'ha fet *menys necessària* perquè les masses s'incorporen espontàniament al moviment. Al contrari: l'organització es fa, per això, *més necessària*, perquè nosaltres, els socialistes, faltàriem a les nostres obligacions directes davant les masses si no sabérem impedir que la policia faça secreta (i si a vegades no preparàrem nosaltres mateixos en secret) qualsevol vaga o manifestació. I *sabrem* fer-ho precisament perquè les masses que desperten espontàniament *destacaran també del seu si* a més i més "revolucionaris professionals" (sempre que no se'ns ocrrega invitar els obrers, de diferents maneres, a l'immobilisme).

c) L'organització dels obrers i l'organització dels revolucionaris

Si el concepte de "lluita econòmica contra els patrons i el govern" correspon per a una socialdemòcrata al de lluita política, és natural esperar que el concepte d'"organització de revolucionaris" corresponga més o menys al d'"organització d'obrers". I així ocorre, en efecte; de manera que, al parlar d'organització, resulta que parlem literalment en llengües diferents. Per exemple, recorde com si haguera ocorregut hui la conversació que vaig sostindre una vegada amb un "economista" prou conseqüent al que no coneixia abans. La conversació girava entorn del fullet *Qui farà la revolució política?* Prompte vam convindre que el defecte principal d'aquest fullet consistia en fer a banda el problema de l'organització. Ens figuràvem estar ja d'acord, però..., al seguir la conversació, va resultar que parlàvem de coses distintes. El meu interlocutor acusava l'autor de no tindre en compte les caixes de resistència, les societats de socors mutus, etc.; jo, per contra, pensava en l'organització de revolucionaris indispensable per a "fer" la revolució política. I en quan es va revelar aquesta discrepància, no recorde haver coincidit mai amb aquest "economista" sobre cap qüestió de principi!

En què consistia, doncs, l'origen de les nostres discrepàncies? Precisament en què els "economistes" s'aparten a cada pas de les concepcions socialdemòcrates per a caure en el tradeunionisme, tant en les tasques d'organització com en les polítiques. La lluita política de la socialdemocràcia és molt més àmplia i complexa que la lluita econòmica dels obrers contra els patrons i el govern. De la mateixa manera (i com a conseqüència d'això), l'organització d'un partit socialdemòcrata revolucionari ha de ser inevitablement d'un *gènere distint* que l'organització dels obrers per a la lluita econòmica. l'organització dels obrers ha de ser, primer, professional; segon, el més àmplia possible; tercer, el menys clandestina possible (d'ací en avant em referisc, clar està, només a la Rússia autocràtica). L'organització dels *revolucionaris* ha d'agrupar, per contra, primer que res i sobretot, persones la professió de les quals siga l'activitat revolucionària (per això parle d'una *organització de revolucionaris*, tenint en compte als revolucionaris socialdemòcrates). Davant d'aquest tret comú dels membres de semblant organització *ha de desaparèixer per complet tota diferència entre obrers i intel·lectuals*, sense parlar ja de la diferència entre les diverses professions dels uns i els altres. Aquesta organització ha de ser necessàriament no molt àmplia i el més clandestina possible. Detinguem-nos en aquests tres punts distintes.

En els països que gaudeixen de llibertat política, la diferència entre l'organització sindical i l'organització política és completament clara, com ho és també la diferència entre les tradeunions i la socialdemocràcia. Per descomptat, les relacions d'aquesta última amb les primeres varien de manera inevitable en els distintos països, en dependència de les condicions històriques, jurídiques, etc., podent ser més o menys estretes, complexes, etc. (des del nostre punt de vista, han de ser el més estretes i el menys complexes possibles); però no pot ni parlar-se d'identificar en els països lliures l'organització dels sindicats amb l'organització del partit socialdemòcrata. A Rússia, en canvi, el jou de l'autocràcia esborra a primera vista tota diferència entre l'organització socialdemòcrata i el sindicat obrer, perquè *tot* sindicat obrer *tot* cercle estan prohibits, i la vaga, principal manifestació i arma de la lluita econòmica dels obrers, es considera en general un delictes comú (i a vegades inclús un delictes polític!). per conseqüent, les condicions de Rússia, d'una part, "inciten" amb gran força els obrers que sostenen la lluita econòmica a pensar en les qüestions polítiques, i, d'una altra, "inciten" els socialdemòcrates a confondre el tradeunionisme amb la socialdemocràcia (els nostres Kritxevski, Martínov i Cia.,

que parlen sense parar de la "incitació" del primer tipus, no veuen la "incitació" del segon tipus). En efecte, imaginem-nos a persones absorbides en el 99 per 100 per "la lluita econòmica contra els patrons i el govern". Unes mai pensaran durant *tot* el període de la seua actuació (de quatre a sis mesos) en la necessitat d'una organització més complexa de revolucionaris. Altres "ensopegaran" tal vegada amb publicacions bernsteinianes, prou difoses, i n'extrauran la convicció que l'important de veritat és "el desenvolupament progressiu de la monòtona lluita quotidiana". Altres, en fi, es deixaran potser seduir per la temptadora idea de donar al món un nou exemple de "estret contacte orgànic amb la lluita proletària", de contacte del moviment sindical amb el moviment socialdemòcrata. Com més tard entra un país en la palestra del capitalisme i, en conseqüència, del moviment obrer (raonaran aqueixes persones), més poden participar els socialistes en el moviment sindical i recolzar-lo, i menys pot i ha d'haver sindicats no socialdemòcrates. Fins ara, tal raonament és completament just; però la desgràcia consisteix en què van més lluny i somien amb una fusió total de la socialdemocràcia i el tradeunionisme. De seguida veurem, per l'exemple dels *Estatuts de la Unió de Lluita de Sant Petersburg*, el nociu reflex d'aqueixos somnis en els nostres plans d'organització.

Les organitzacions obreres per a la lluita econòmica han de ser organitzacions sindicals. Tot obrer socialdemòcrata deu, en tant que siga possible, recolzar aquestes organitzacions i actuar intensament en elles. D'acord. Però és contrari en absolut als nostres interessos exigir que només els socialdemòcrates puguen ser membres de les organitzacions "gremials", perquè això reduiria l'abast de la nostra influència entre les masses. Que participe en l'organització gremial tot obrer que comprega la necessitat de la unió per a lluitar contra els patrons i el govern. El fi mateix de les organitzacions gremials seria inaccessible si no agruparen tots els obrers capaços de comprendre, almenys, aquesta noció elemental, si dites organitzacions gremials no foren molt *àmplies*. I com més àmplies siguen aquestes organitzacions més àmplia serà la nostra influència en elles, exercida no sols pel desenrotllament "espontani" de la lluita econòmica, sinó també per l'influx directe i conscient dels membres socialistes dels sindicats sobre els seus camarades. Però en una organització àmplia és impossible la clandestinitat rigorosa (perquè exigeix molta més preparació que per a participar en la lluita econòmica). ¿Com conciliar aquesta contradicció entre la necessitat d'una organització àmplia i d'una clandestinitat rigorosa? ¿Com assolir que les organitzacions gremials siguen el menys clandestines possible? En general, no pot haver-hi més que dos camins: o bé la legalització de les associacions gremials (que en alguns països ha precedit a la legalització de les organitzacions socialistes i polítiques), o bé el manteniment de l'organització secreta, però tan "lliure", tan poc reglamentària, tan *lose* [àmplia, lliure], com diuen els alemanys, que la clandestinitat quede reduïda gairebé a zero per a la massa d'afiliats.

La legalització d'associacions obreres no socialistes i no polítiques ha començat ja a Rússia, i està fora de tot dubte que cada pas del nostre moviment obrer socialdemòcrata, que creix amb rapidesa, estimularà i multiplicarà les temptatives d'aquesta legalització, efectuades principalment pels addictes al règim vigent, però també, en part, pels propis obrers i els intel·lectuals liberals. Els Vasíliev i els Zubátov han hissat ja la bandera de la legalització; els senyors Ozerov i Worms li han promès i donat ja el seu concurs, i el nou corrent ha trobat ja adeptes entre els obrers. I nosaltres no podem deixar ja de tindre en compte aquest corrent. És poc probable que entre els socialdemòcrates pugui existir més d'una opinió sobre com cal tindre-la en compte. El nostre deure consisteix a denunciar sense desmai tota participació dels Zubátov i els Vasíliev, dels gendarmes i els capellans en aquest corrent, i explicar als obrers els vertaders propòsits d'aquests elements. El nostre deure consisteix en denunciar així mateix tota nota conciliadora, d'"harmonia", que llisque en els discursos dels liberals en les reunions obreres públiques, independentment que dites notes siguen degudes al sincer convenciment que és desitjable la col·laboració pacífica de les classes, a l'afany de congraciarse amb les autoritats o a simple falta d'habilitat. Tenim, en fi, el deure de posar en guàrdia els obrers contra les trampes que els para amb freqüència la policia, que en aquestes reunions públiques i en les societats autoritzades observa als "més fogosos" i intenta aprofitar les organitzacions legals per a introduir provocadors també en les il·legals.

Però fer tot això no significa en absolut oblidar que, *en fi de comptes*, la legalització del moviment obrer ens beneficiarà a nosaltres, i no, de cap manera, als Zubátov. Al contrari: precisament amb la nostra campanya de denúncies separem la zitzània del blat. El blat està en interessar en els problemes socials i polítics a sectors obrers encara més àmplis, als sectors

més endarrerits; en alliberar-nos nosaltres, els revolucionaris, de funcions que són, en el fons, legals (difusió de llibres legals, socors mutus, etc.) i el desenvolupament de les quals ens proporcionarà, de manera ineluctable i en quantitat creixent, fets i dades per a l'agitació. En aquest sentit, podem i hem de dir als Zubátov i als Ozerov: "Esforcen-se, senyors, esforcen-se!" Per quan paren vostès una trampa als obrers (per mitjà de la provocació directa o la corrupció "honrada" dels obrers amb ajuda del "struvisme", nosaltres ja ens encarregarem de desemmascarar-los. Per quan donen vostès un vertader pas avant (malgrat siga en forma del més "tímid zig-zag", però un pas avant), els direm: "Seguisquen, seguisquen!" Un vertader pas avant no pot ser sinó una ampliació efectiva, encara que minúscula, del camp d'acció dels obrers. I tota ampliació semblant ha de beneficiar-nos i accelerar l'aparició de societats legals en què no siguin els provocadors els que pesquen als socialistes, sinó els socialistes els que pesquen adeptes. En una paraula, la nostra tasca consisteix ara en combatre la zitzània. No és cosa nostra cultivar el blat en petits taquets. A l'arrancar la zitzània, desbrossem el terreny perquè pugui créixer el blat. I mentre els Afanasi Ivánovix i les Pulkheria Ivánovna es dediquen al cultiu domèstic, nosaltres hem de preparar segadors que sàpien arrancar hui la zitzània i arreplegar demà el blat⁴¹.

Així doncs, *nosaltres* no podem resoldre per mitjà de la legalització el problema de crear una organització sindical el menys clandestina i el més àmplia possible (però ens alegraria molt que els Zubátov i els Ozerov ens oferiren la possibilitat, encara que fóra parcial, de resoldre'l d'aquesta manera, per a això hem de combatre'ls amb la major energia possible!). Ens queda el recurs de les organitzacions sindicals secretes, i *hem de* prestar tota ajuda als obrers per començar ja (com sabem de bona font) aquest camí. Les organitzacions sindicals poden ser utilíssimes per a desenrotllar i reforçar la lluita econòmica i, a més, esdevindre en un auxiliar de gran importància per a l'agitació política i l'organització revolucionària. Per a arribar a aquest resultat i orientar el naixent moviment sindical vers el camí desitjable per a la socialdemocràcia, cal, primer que res, comprendre bé l'absurd del pla d'organització que preconitzen els "economistes" petersburgesos des de fa ja prop de cinc anys. Aquest pla ha sigut exposat en el *Reglament de la Caixa Obrera* del mes de juliol de 1897 (*Listok "Rabótnika"*, núm. 9-10, p. 46, del núm. 1 de *Rab. Misl*) i en el *Reglament de l'Organització Sindical Obrera* d'octubre de 1900 (butlletí especial, imprès en Sant Petersburg i mencionat en el núm. 1 d'*Iskra*). El defecte d'aquests dos reglaments consisteix en què estructuraven fil per randa una vasta organització obrera i la confonen amb l'organització dels revolucionaris. Prenguem el segon reglament per ser el més acabat. Consta de *cinquanta-dos* articles: vint-i-tres exposen l'estructura, el funcionament i les atribucions dels "cercles obrers", que seran organitzats en cada fàbrica ("deu homes com a màxim") i elegiran els "grups centrals" (de fàbrica). "El grup central (diu l'art. 2) observa tot el que passa en la seua fàbrica i porta la crònica del que succeeix en ella". "El grup central ret compte cada mes a tots els cotitzants de l'estat de la caixa" (art. 17), etc. Deu articles estan consagrats a l'"organització distrital", i dinou, a la complexíssima relació entre el Comitè de l'Organització Obrera i el Comitè de la Unió de Lluita de Sant Petersburg (delegats de cada districte i dels "grups executius": "grups de propagandistes, per a les relacions amb les províncies, per a les relacions amb l'estranger, per a l'administració dels dipòsits, de les edicions i de la caixa").

La socialdemocràcia equival a "grups executius" en allò que concerneix la lluita econòmica dels obrers! Seria difícil demostrar amb major relleu com el pensament de l'"economista" es desvia de la socialdemocràcia cap al tradeunionisme; fins a quin punt li és estranya tota noció que el socialdemòcrata ha de pensar, primer que res, en una organització de revolucionaris capaços de dirigir *tota* la lluita emancipadora del proletariat. Parlar de "l'emancipació política de la classe obrera", de la lluita contra "l'arbitrarietat tsarista" i escriure semblant reglament d'una organització significa no tindre la menor idea de quines són les vertaderes tasques polítiques de la socialdemocràcia. Ni un només del mig centenar d'articles revela la mínima comprensió que cal fer la més àmplia agitació política entre les masses, una agitació que palese tots els aspectes de l'absolutisme rus i tota la fisonomia de les diferents classes socials de Rússia. És

⁴¹La lluita d'*Iskra* contra la mala herba ha originat aquesta airada sortida de to de *Rab. Dielo*: "Per a *Iskra*, per contra, aquests importants esdeveniments (els de la primavera) són trets menys característics de l'època que les miserables temptatives dels agents de Zubátov de "legalitzar" el moviment obrer. *Iskra* no veu que aquests fets es giren, precisament, contra ella i proven que el moviment obrer ha assolit, segons el govern, proporcions molt amenaçadores" (*Dos congressos*, pàgina 27). La culpa de tot la té el "dogmatisme" d'aquests ortodoxos, "sords a les exigències imperioses de la vida". S'entossudeixen en no veure blat d'un metre d'alçària per a fer la guerra a la mala herba d'un centímetre! No és açò un "sentit deformat de la perspectiva respecte al moviment obrer rus" (*Ibid*, pàgina 27).

més, amb un reglament així són inabastables no sols els fins polítics, sinó inclús els fins tradeunionistes, perquè aquests últims requereixen una organització *per professions* que ni tan sols es menciona en el reglament.

Però el més característic és, potser, la pesadesa sorprenent de tot aquest "sistema" que tracta de lligar cada fàbrica al "comitè" per mitjà d'una cadena ininterrompuda de regles uniformes, minucioses fins al ridícul i amb un sistema electoral indirecte de tres graus. Tancat en l'estret horitzó de l'"economicisme", el pensament cau en detalls que exhalen un tuf a paperam i burocràcia. En realitat, clar està, les tres quartes parts d'aquests articles mai són aplicats; però, en canvi, una organització tan "clandestina", amb un grup central en cada fàbrica, facilita als gendarmes la realització de batudes increïblement vastes. Els camarades polonesos han passat ja per aquesta fase del moviment, en la que tots ells es van deixar portar per la idea de fundar caixes obreres a vasta escala, però van renunciar-ne aviat, al persuadir-se que només facilitaven preses abundants als gendarmes. Si volem àmplies organitzacions obreres i no àmplies desfetes, si no volem donar gust als gendarmes, hem de tendir a que aquestes organitzacions no estiguen reglamentades en absolut. Podran llavors funcionar? Vegem quines són les seues funcions: "...Observar tot el que passa en la fàbrica i portar la crònica del que succeeix en ella" (art. 2 del reglament). Hi ha una necessitat absoluta de reglamentar açò? No podria aconseguir-se millor per mitjà de cròniques en la premsa clandestina, sense crear per a això grups especials? "...Dirigir la lluita dels obrers pel millorament de la seua situació en la fàbrica" (art. 3). Per a açò tampoc fa falta reglamentació. Tot agitador, per poc intel·ligent que siga, sabrà esbrinar a fons, per una simple conversació, quines reivindicacions volen presentar els obrers i, després, fer-les arribar a una organització estreta, i no àmplia, de revolucionaris perquè els envie l'octaveta apropiada."...Crear una caixa... amb cotització de dos copecs per ruble" (art. 9) i donar compte cada mes a tots de les entrades i eixides (art. 17); excloure els membres que no paguen les quotes (art. 10), etc. Això és un vertader paradís per a la policia, perquè res hi ha més fàcil que penetrar en el secret de la "caixa central fabril", confiscar els diners i empresonar tots els militants millors. ¿No seria més senzill emetre cupons d'un o dos kopekss amb el segell d'una organització determinada (molt reduïda i molt clandestina), o inclús, sense segell algun, fer col·lectar i fer conèixer el resultat en un periòdic il·legal amb un llenguatge convencional? D'aquesta manera s'aconseguiria el mateix fi, i als gendarmes els seria cinc vegades més difícil descobrir els fils de l'organització.

Podria continuar aquesta anàlisi del reglament, però crec que amb el que s'ha dit basta. Un petit nucli ben unit, compost pels obrers més segurs, més experimentats i millor temperats, amb delegats en els districtes principals i lligat a l'organització de revolucionaris d'acord amb les regles de la més rigorosa clandestinitat, podrà realitzar perfectament, amb el més ampli concurs de les masses i sense reglamentació alguna, *totes* les funcions que competeixen a una organització sindical, i realitzar-les, a més, de la manera desitjable per a la socialdemocràcia. Només així es podrà *consolidar* i desenrotllar, malgrat tots els gendarmes, el moviment sindical *socialdemòcrata*.

Se m'objectarà que una organització tan *lose*, sense cap reglamentació, sense cap afiliat conegut i registrat, no pot ser qualificada d'organització. És possible. Per a mi la denominació no té importància. Però aquesta "organització sense afiliats" farà tot el necessari i assegurarà des del primer moment un contacte sòlid entre les nostres futures tradeunions i el socialisme. I els que desitgen davall l'absolutisme una *àmplia* organització d'obrers, amb eleccions, informes, sufragi universal, etc., són uns utopistes incurables.

La moralitat és simple: si comencem per crear fermament una forta organització de revolucionaris, podem assegurar l'estabilitat del moviment en el seu conjunt i aconseguir, alhora, els objectius socialdemòcrates i els objectius netament tradeunionistes. Però si comencem a constituir una àmplia organització obrera amb el pretext que és la més "accessible" a la massa (encara que, en realitat, serà més accessible als gendarmes i posarà als revolucionaris més a l'abast de la policia), no aconseguirem cap d'aquests objectius, no ens desembarassarem dels nostres mètodes primitius i, amb el nostre fraccionament i els nostres fracassos continus, no aconseguim més que fer més accessibles a la massa les tradeunions del tipus de les de Zubátov o Ozerov.

¿En què han de consistir, en suma, les funcions d'aquesta organització de revolucionaris? Anem a dir-ho fil per randa. Però examinem abans un altre raonament molt típic del nostre terrorista, el qual (trist destí!) torna a anar al costat de l'"economista". La revista per a obrers *Svoboda* (núm. 1) conté un article titulat *L'organització*, l'autor del qual procura defensar els seus amics els "economistes" obrers d'Ivánovo-Voznesensk.

"Mala cosa és (diu) una multitud silenciosa, inconscient; mala cosa és un moviment que no ve de la base. Vegem el que succeeix: quan els estudiants d'una ciutat universitària retornen a les seues llars durant unes festes en l'estiu, el moviment obrer es paralitza. ¿Pot ser una verdadera força un moviment obrer així, estimulat des de fora? En mode algú... encara no ha après a caminar només i el porten amb crosseus. I així en tot: els estudiants se'n van i el moviment cessa; s'empresona els elements més capaços, a la crema, i la llet s'agreix; es deté el "comitè" i, fins que es forma un altre nou, torna la calma. A més, no es sap quin altre es formarà, potser no s'assemble en res a l'antic; aquell deia una cosa, aquest dirà el contrari. El nexa entre l'ahir i el demà està trencat, l'experiència del passat no alligona l'esdevenidor. I tot perquè el moviment no té arrels profundes en la multitud; perquè no són un centenar de ximpls, sinó una dotzena d'intel·ligents els que actuen. Sempre és fàcil que una dotzena d'homes caiga en la gola del llop; però quan l'organització engloba la multitud, quan tot ve de la multitud, cap esforç, siga de qui siga, podrà destruir l'obra" (p. 63).

La descripció és justa. Ofereix un bon quadro del nostre primitivisme. Però les conclusions són dignes de *Rabòtxaia Misl* per la seua manca de lògica i de tacte polític. Són el súmmum de la insensatesa, perquè l'autor confon la qüestió filosòfica i històrica social de les "arrels profundes" del moviment amb una qüestió tècnica i d'organització: com lluitar millor contra els gendarmes. Són el súmmum de la falta de tacte polític, perquè, en compte d'apel·lar els bons dirigents contra els roïns, l'autor apel·la la "multitud" contra els dirigents en general. Són un intent de fer nos retrocedir en el terreny de l'organització, de la mateixa manera que la idea de substituir l'agitació política amb el terrorisme excitant ens fa retrocedir en el sentit polític. A dir veritat, em veig en un autèntic *embarras de richesses*, sense saber per on començar l'anàlisi del galimaties amb què ens obsequia *Svoboda*. Per a major claredat, començaré per un exemple: el dels alemanys. No negaran vostès, m'imagino, que la seua organització engloba la multitud, que entre ells tot ve de la multitud i que el moviment obrer ha après a caminar només. No obstant, com aprecia aquesta multitud de diversos milions d'homes a la seua "dotzena" de caps polítics provats, amb quina fermesa els segueix!! Més d'una vegada, els diputats dels partits adversos han tractat d'irritar en el Parlament els socialistes, dient-los: "Vaja uns demòcrates! El moviment de la classe obrera no existeix entre vostès més que de paraula; en realitat, és sempre el mateix grup de caps el que intervé. Any rere any, decenni rere decenni, sempre el mateix Bebel, sempre el mateix Liebknecht. Els vostres delegats, suposadament elegits pels obrers, són més inamovibles que els funcionaris anomenats per l'emperador!" Però els alemanys han acollit amb un somriure de menyspreu aquestes temptatives demagògiques d'oposar la "multitud" als "caps", d'atiar en ella mals instints de vanitat, de privar el moviment de solidesa i estabilitat, minant la confiança de les masses en la "dotzena d'intel·ligents". Els alemanys han aconseguit ja suficient desenrotllament del pensament polític, tenen prou experiència política per a comprendre que, sense "una dotzena" de caps de talent (els talents no sorgeixen per centenars), de caps provats, preparats professionalment, instruïts per una llarga pràctica i ben compenetrats, cap classe de la societat contemporània pot lluitar amb fermesa. També els alemanys han tingut als seus demagogs, que adulaven els "centenars de ximpls", col·locant-los per damunt de les "dotzenes d'intel·ligents"; que glorificaven el "puny musculós" de la massa, incitaven (com Most o Hasselmann) a aquesta massa a escometre accions "revolucionàries" irreflexives i sembraven la desconfiança respecte als caps provats i fermes. I el socialisme alemany ha crescut i s'ha enfortit gràcies únicament a una lluita tenaç i intransigent contra tota classe d'elements demagògics en el seu si. Però en un període en què tota la crisi de la socialdemocràcia russa s'explica pel fet que les masses que desperten d'una manera espontània manquen de caps prou preparats, desenrotllats i experts, els nostres saberuts ens diuen amb la perspicàcia d'Ivánushka: "Mala cosa és un moviment que no ve de la base!"

"Un comitè compost d'estudiants no ens convé perquè és inestable". Completament just! Però la conclusió que es dedueix d'ací és que manca un comitè de *revolucionaris* professionals, sense que importe si són estudiants o obrers les persones capaces de forjar-se com semblants revolucionaris professionals. Vostès, per contra, trauen la conclusió que no s'ha d'estimular des de fora el moviment obrer! En la seua ingenuïtat política, no s'adonen tan sols que fan el joc als

nostres “economistes” i als nostres mètodes primitius. Permeten-me una pregunta: ¿Com han “estimulat” els nostres estudiants als nostres obrers? *Únicament* transmetent-los els retalls de coneixements polítics que ells tenien, les molles d’idees socialistes que havien pogut adquirir (perquè el principal aliment espiritual de l’estudiant dels nostres dies, el marxisme legal, no podia donar-li més que l’abecé, no pot donar-li més que molles). Ara bé, *tal* “estímul des de fora” no ha sigut massa gran, sinó, al contrari, massa petit, escandalosament petit en el nostre moviment, perquè no hem fet més que coure’ns amb excessiu zel en la nostra pròpia salsa, prosternar-nos amb excessiu servilisme davant l’elemental “lluita econòmica dels obrers contra els patrons i el govern”. Nosaltres, els revolucionaris de professió, hem de dedicar-nos, i ens dedicarem, a aqueix “estímul” cent vegades més. Però precisament perquè escullen aquesta abjecta expressió d’“estímul des de fora”, que inspira de mode inevitable a l’obrer (almenys a l’obrer tan poc desenvolupat com vostès) la desconfiança envers *tots* els que els proporcionen des de fora coneixements polítics i experiència revolucionària, i que desperta el desig instintiu de rebutjar-los tots, procedeixen vostès com a *demagogs*, i els demagogs són els pitjors enemics de la classe obrera.

Sí, sí! I no s’afanyen a posar el crit en el cel a propòsit dels meus “mètodes” polèmics “exemptos de camaraderia”! Ni tan sols se m’ocorre posar en tela de judici la puresa de les seues intencions; he dit ja que la ingenuïtat política també basta per a fer d’una persona un demagog. Però he demostrat que han caigut en la demagògia, i mai em cansaré de repetir que els demagogs són els pitjors enemics de la classe obrera. Són els pitjors, perquè exciten els mals instints de la multitud i perquè als obrers endarrerits els és impossible reconèixer a aquests enemics, els quals es presenten, i a vegades sincerament, com a amics. Són els pitjors, perquè en aquest període de dispersió i vacil·lacions, en què la fisonomia del nostre moviment està encara formant-se, res hi ha més fàcil que arrossegar demagògicament la multitud, a la qual podran convèncer després del seu error només les més amargues proves. D’ací que la consigna del moment dels socialdemòcrates russos haja de ser combatre amb decisió tant *Svoboda* com *Rabòtxeie Dielo*, que cauen en la demagògia. (Més endavant parlarem detingudament d’aquest punt.⁴²)

“És més fàcil caçar una dotzena d’intel·ligents que un centenar de ximples”. Aquest magnífic axioma (que els valdrà sempre els aplaudiments del centenar de ximples) sembla evident només perquè, en el curs del seu raonament, han botat d’una qüestió a una altra. Van començar per parlar, i segueixen parlant, de la captura del “comitè”, de la captura de l’“organització”, i ara boten a una altra qüestió, a la captura de les “arrels profundes” del moviment. Està clar que el nostre moviment és indestructible només perquè té centenars i centenars de milers d’arrels profundes, però no es tracta d’això, ni de bon tros. Pel que fa a les “arrels profundes”, tampoc ara se’ns pot “caçar”, tanmateix tot el primitivisme del nostre treball; i, no obstant, tots deplorem, i no podem menys de deplorar, la caça d’“organitzacions”, que trenca tota continuïtat del moviment. I ja que plantegen la qüestió de la caça d’organitzacions i insisteixen en tractar d’ella, els diré que és força més difícil caçar una dotzena d’intel·ligents que un centenar de ximples; i seguiré sostenint-ho sense fer cap cas dels seus esforços per tal d’amussar la multitud contra el meu “esperit antidemocràtic”, etc. Com he assenyalat més d’una vegada, ha d’entendre’s per “intel·ligents” en matèria d’organització només els revolucionaris professionals, sense que importe si són estudiants o obrers els que es forgen com *revolucionaris professionals*. Doncs bé, jo afirmo: 1) que no pot haver-hi un moviment revolucionari sòlid sense una organització de dirigents estable que serve la continuïtat; 2) que com més vasta siga la massa que s’incorpore espontàniament a la lluita (i que constitueix la base del moviment i hi participa), més imperiosa serà la necessitat de semblant organització i més sòlida haurà de ser aquesta (perquè amb tanta major facilitat podran els demagogs de tota mena arrossegar els sectors endarrerits de la massa); 3) que aqueixa organització ha d’estar formada, en allò fonamental, per homes que facen de les activitats revolucionàries la seua professió; 4) que en un país autocràtic, com més *restringim* el contingent de membres d’aqueixa organització, incloent-hi només els que fan de les activitats revolucionàries la seua professió i que tinguen una preparació professional en l’art de lluitar contra la policia política, més difícil serà “caçar” aquesta organització, i 5) *major* serà el nombre de persones de la

⁴² Ací ens limitarem a advertir que tot allò que hem dit respecte a l’“estímul des de fora” i a la resta de raonaments d’*Svoboda* sobre organització és aplicable *completament* a tots els “economistes”, incloent-hi els adeptes de *Rabòtxeie Dielo*, puis, en part, han preconitzat i recolzat activament aquests punts de vista sobre els problemes d’organització o, en part, han caigut en ells.

classe obrera i de les altres classes de la societat que podran participar en el moviment i col·laborar-ne d'una manera activa.

Invite els nostres “economistes”, terroristes, i “economistes-terroristes”⁴³ que refuten aquestes tesis, de què les dues darreres vaig a desenrotllar ara. El de si és més fàcil caçar “una dotzena d'intel·ligents” que “un centenar de ximpls” es redueix al problema que he analitzat abans: si és compatible una *organització de masses* amb la necessitat d'observar la clandestinitat més rigorosa. Mai podrem donar a una organització àmplia el caràcter clandestí indispensable per a una lluita ferma i tenaç contra el govern. La concentració de totes la funcions clandestines en mans del menor nombre possible de revolucionaris professionals no significa, ni de bon tros, que aquests últims “pensaran per tots”, que la multitud no prendrà part activa en el *moviment*. Al contrari: la multitud promourà del seu si a un nombre cada vegada major de revolucionaris professionals, perquè sabrà llavors que no basta amb què uns estudiants i alguns obrers que lluiten en el terreny econòmic es reunisquen per a constituir un “comitè”, sinó que cal formar-se durant anys com a revolucionaris professionals, i “pensarà” no sols en els mètodes primitius de treball, sinó precisament en aquesta formació. La centralització de les funcions clandestines de l'*organització* no implica de cap manera la centralització de totes les funcions del *moviment*. La col·laboració activa de les més àmplies masses en les publicacions *clandestines*, lluny de disminuir, es *decuplicarà* quan una “dotzena” de revolucionaris professionals centralitzen les funcions clandestines d'aquesta tasca. Així, i només així, aconseguirem que la lectura de les publicacions clandestines, la col·laboració en elles i, en part, fins i tot la seua difusió *deixen quasi de ser una obra clandestina*, perquè la policia comprendrà aviat com d'absurdes i impossibles són les persecucions judicials i administratives amb motiu de cadascun dels milers d'exemplars de publicacions distribuïdes. El mateix pot dir-se no sols de la premsa, sinó de totes les funcions del moviment, inclús de les manifestacions. La participació més activa i més àmplia de les masses en una manifestació, lluny d'eixir perjudicada, tindrà, per contra, moltes més probabilitats d'èxit si una “dotzena” de revolucionaris provats, no menys ensinistrats professionalment que la nostra policia, centralitza tots els aspectes de la labor clandestina: edició d'octavetes, confecció d'un pla aproximat, nomenament d'un grup de dirigents per a cada districte de la ciutat, per a cada barriada fabril, cada establiment d'ensenyament, etc. (es dirà, ja ho sé, que les meues concepcions “no són democràtiques”, però més endavant refutaré de manera detallada aquesta objecció res intel·ligent). La centralització de les funcions més clandestines per l'organització de revolucionaris no debilitarà, sinó que reforçarà l'amplitud i el contingut de l'activitat d'un gran nombre d'altres organitzacions destinades a les vastes masses i, per això, el menys reglamentades i el menys clandestines possible: sindicats obrers, cercles obrers culturals i de lectura de publicacions clandestines, cercles socialistes, i democràtics també, per a *tots* els altres sectors de la població, etc., etc. Semblants cercles, i organitzacions calen en totes bandes, en el *nombre més gran* i amb les funcions més diverses; però és absurd i perjudicial confondre aquestes organitzacions amb la dels *revolucionaris*, esborrar les fronteres entre elles, apagar en la massa la consciència, ja de per si increïblement enfosquida, que per a “servir” el moviment de masses calen homes dedicats de manera especial i completament a l'acció socialdemòcrata, i que aquests homes han de forjar-se amb paciència i tenacitat com a revolucionaris professionals.

Sí, aquesta consciència es troba enfosquida fins a l'increïble. *Amb el nostre primitivisme en el treball hem posat en dubte el prestigi dels revolucionaris a Rússia*: en açò radica el nostre pecat capital en matèria d'organització. Un revolucionari fluix, vacil·lant en els problemes teòrics i d'estrets horitzons, que justifica la seua inèrcia amb l'espontaneïtat del moviment de masses i s'assembla més a un secretari de tradeunió que a un tribú popular, sense un pla ampli i audaç que impose respecte inclús als seus adversaris, inexpert i inhàbil en el seu art professional (la lluita contra la policia política), no és, amb perdó siga dit, un revolucionari, sinó un míser artesà!

⁴³ Aquest terme potser fóra més just que el precedent en allò que fa a *Svoboda*, puix en *Renaixement del revolucionarisme* es defèn el terrorisme; i en l'article en qüestió, l'“economisme”. “No les vull, no estan madures...”, pot, en general, dir-se de *Svoboda*. Té bones aptituds i les millors intencions, però l'únic resultat és la confusió: confusió, principalment, perquè, en defensar la continuïtat de l'organització, *Svoboda* no vol saber res de continuïtat del pensament revolucionari i de la teoria socialdemòcrata. Esforçant-se en ressuscitar el revolucionari professional (*Renaixement del revolucionarisme*) i proposar per a això, primer, el terrorisme excitant i, segon, l'“organització dels obrers mitjans” (*Svoboda*, número 1, pàgina 66 i següents), menys “estimulats des de fora”, equival, en veritat, a derrocar la casa pròpia per a tindre llenya amb què calentar-la.

Que cap militant dedicat a la tasca pràctica s'ofenga per aquest dur epítet, perquè en el que concerneix a la manca de preparació, me l'aplique a mi mateix en primer lloc. He actuat en un cercle que s'assignava tasques vastes i omnímodes, i tots nosaltres, els seus components, sofríem moltíssim al comprendre que no érem més que uns artesans en un moment històric que, modificant lleugerament l'antiga màxima, podria dir-se: doneu-nos una organització de revolucionaris i remourem a Rússia dels seus fonaments! I com més sovint he hagut de recordar la bascosa sensació de vergonya que em donava aleshores, major ha sigut la meua amargor contra els pseudosocialdemòcrates que "deshonren el nom de revolucionari" amb la seua propaganda i no comprenen que la nostra missió no consisteix en propugnar que s'abaixi al revolucionari al nivell del militant primitiu, sinó en elevar aquest últim al nivell del revolucionari.

d) Amplitud de la tasca d'organització

Com hem vist, B-v parla de "l'escassetat de forces revolucionàries aptes per a l'acció, que es deixa sentir no sols en Sant Petersburg, sinó en tota Rússia". I és poc probable que algú posei en dubte aquest fet. Però el quid està en com explicar-lo. B-v escriu:

"No ens proposem aclarir les causes històriques d'aquest fenomen; només direm que la societat, desmoralitzada per una llarga reacció política i disgregada pels canvis econòmics que s'han produït i es produeixen, promou *un nombre extremadament reduït de persones aptes* per a la labor revolucionària; que la classe obrera, al promoure a revolucionaris obrers, completa en part els rengles de les organitzacions clandestines; però el nombre d'aquests revolucionaris no correspon a les demandes de l'època. Tant més que la situació de l'ocupat en la fàbrica onze hores i mitja al dia, només li permet exercir principalment funcions d'agitador; en canvi, la propaganda i l'organització, la reproducció i distribució de publicacions clandestines, l'edició de proclames, etc., recauen primer que res, vulga's o no, sobre un nombre molt reduït d'intel·lectuals" (*R. Diele*, núm. 6, p. 38-39).

Discrepem en molts punts d'aquesta opinió de B-v., no estem d'acord, en particular, amb les paraules subratllades per nosaltres, les quals mostren amb singular relleu que, després d'haver sofert molt (com tot militant pràctic que pense un xic) a causa dels nostres mètodes primitius, B-v no pot, aclaparat per l'"economicisme", trobar una eixida d'aquesta situació insuportable. No, la societat promou un nombre extremadament *gran* de persones aptes per a la "causa", però no sabem utilitzar-les totes. En aquest sentit, l'estat crític, l'estat de transició del nostre moviment pot formular-se de la forma següent: *ens manca gent, i gent n'hi ha de moltíssima*. N'hi ha infinitat d'homes perquè tant la classe obrera com sectors cada vegada més diversos de la societat proporcionen any rere any, i en quantitat creixent, descontents que desitgen protestar i que estan disposats a contribuir quant puguen a la lluita contra l'absolutisme, el caràcter insuportable de la qual no comprèn encara tot el món, encara que masses cada dia més vastes el perceben més i més. Però, al mateix temps, no hi ha homes, perquè no hi ha dirigents, no hi ha caps polítics, no hi ha talents organitzadors capaços de realitzar una labor àmplia i, alhora, indivisible i harmònica, que permeti emprar totes les forces, fins a les més insignificants. "El creixement i el desenvolupament de les organitzacions revolucionàries" es ressaguen no sols del creixement del moviment obrer, cosa que reconeix inclús B-v, sinó també del creixement del moviment democràtic general en tots els sectors del poble. (D'altra banda, és probable que B-v consideraria hui açò un complement a la seua conclusió). L'abast de la tasca revolucionària és massa reduït en comparació amb l'àmplia base espontània del moviment, està massa ofegat per la mesquina teoria de "la lluita econòmica contra els patrons i el govern". Però hui han d'"anar a totes les classes de la població" no sols els agitadors polítics, sinó també els organitzadors socialdemòcrates⁴⁴. No crec que un sol militant dedicat a l'activitat pràctica dubte que els socialdemòcrates puguen repartir mil funcions fragmentàries del seu treball d'organització entre persones de les classes més diverses. La falta d'especialització és un dels majors defectes de la nostra tècnica que B-v deplora amb tanta amargor i tanta raó. Com més menudes siguen les distintes "operacions" de la tasca general, més persones capaces de

⁴⁴ Entre els militars, per exemple, s'observa en els darrers temps una reanimació indubtable de l'espèrit democràtic, en part a causa dels combats de carrer, cada vegada més freqüents, contra "enemics" com els obrers i els estudiants. I en la mesura que ens ho permetan les nostres forces, hem de dedicar sense falta la major atenció a la labor d'agitació i propaganda entre els soldats i oficials, a la creació d'"organitzacions militars" afiliades al nostre partit.

portar-les a cap podran trobar-se (i, en la majoria dels casos, totalment incapaces de ser revolucionaris professionals) i més difícil serà que la policia “cace” tots aqueixos” militants que exerceixen funcions fragmentàries”, més difícil serà que pugui muntar amb el delictes insignificant d'un individu un “assumpte” que compense les despeses de l'Estat en el manteniment de la policia política. I en allò que respecta al nombre de persones disposades a prestar-nos el seu concurs, hem assenyalat ja en el capítol precedent el canvi gegantí que s'ha operat en aquest aspecte durant els darrers cinc anys. Però, d'altra banda, per a agrupar en un tot únic aqueixes petites fraccions, per a no fragmentar junt amb les funcions del moviment el propi moviment i per a infondre l'executor de les funcions menudes la fe en la necessitat i la importància del seu treball, sense la qual mai treballarà⁴⁵, per a tot açò cal precisament una forta organització de revolucionaris provats. Amb una organització així, la fe en la força del partit es farà més ferma i més extensa com més clandestina siga aquesta organització; i en la guerra, com és sabut, el més important és no sols infondre confiança en les seues forces a l'exèrcit propi, sinó fer que creguen en això l'enemic i tots els elements *neutrals*; una neutralitat amistosa pot, a vegades, decidir la contesa. Amb semblant organització, erigida sobre una ferma base teòrica, i disposant d'un òrgan de premsa socialdemòcrata, no caldrà témer que el moviment siga desviat del seu camí pels nombrosos elements “estranyos” que s'hagen adherit a ell (al contrari, precisament ara, quan predominen els mètodes primitius, veiem que molts socialdemòcrates el porten a la trajectòria del *Credo*, imaginant-se que únicament ells són socialdemòcrates). En un paraula, l'especialització pressuposa necessàriament la centralització i, al seu torn, l'exigeix en forma absoluta.

Però el mateix B-v, que ha mostrat tan bé tota la necessitat de l'especialització, no l'aprecia prou, al nostre entendre, en la segona part del raonament citat. Diu que el nombre de revolucionaris procedents dels mitjans obrers és insuficient. Aquesta observació és del tot justa, i tornem a subratllar que la “valuosa notícia d'un observador directe” confirma completament la nostra opinió sobre les causes de la crisi actual de la socialdemocràcia i, per tant, sobre els mitjans de remeiar-la. No sols els revolucionaris en general es ressaguen de l'ascens espontani de les masses obreres. I aquest fet confirma del mode més evident, inclús des del punt de vista “pràctic”, que la “pedagogia” que se'ns obsequia tan sovint, al discutir-se el problema dels nostres deures envers els obrers, és absurda i *reaccionària en l'aspecte polític*. Aquest fet testimonia que la nostra obligació primordial i més imperiosa consisteix en ajudar a formar obrers revolucionaris que, *des del punt de vista de la seua activitat en el partit*, estiguen al mateix nivell que els intel·lectuals revolucionaris (subratllem: des del punt de vista de la seua activitat en el partit, perquè en altres sentits, encara que siga necessari, està lluny de ser tan fàcil i tan urgent que els obrers arriben al mateix nivell). Per això hem d'orientar la nostra atenció *principal* a *elevant* els obrers al nivell dels revolucionaris i no a *descendir* indefectiblement nosaltres mateixos al nivell de la “massa obrera”, com volen els “economistes”, i indefectiblement al nivell de l' “obrer mitjà”, com vol *Svoboda* (que, en aquest sentit, s'eleva al segon grau de la “pedagogia” economista). Res més lluny de mi que el propòsit de negar la necessitat de publicacions de divulgació per als obrers i d'altres publicacions de més divulgació encara (però, clar està, no vulgars) per als obrers molt endarrerits. Però el que m'indigna és aqueix constant posar sense vindre al cas la pedagogia en els problemes polítics, en les qüestions d'organització. Perquè vostès, senyors, que es desvelen per l' “obrer mitjà”, en el fons més prompte ofenen els obrers amb el desig de fer-los sense falta *una reverència* abans de parlar de política obrera o d'organització obrera. Drecen-se per a parlar de coses serioses i deixen la pedagogia als que exerceixen el magisteri, perquè no és ocupació de polítics ni d'organitzadors! ¿És que entre els intel·lectuals no hi ha també homes avançats, elements “mitjans” i “masses”? ¿És que no reconeix tothom que els intel·lectuals també necessiten

⁴⁵ Recorde que un camarada em va contar un dia que un inspector fabril, que havia ajudat a la socialdemocràcia i estava disposat a seguir ajudant-la, es queixava amargament, dient que no sabia si la seua “informació” arribava a un vertader centre revolucionari, fins quin punt era necessària la seua ajuda ni fins a quin punt era possible utilitzar els seus petits i menuts serveis. Tot militant dedicat a la labor pràctica podria citar, sens dubte, més d'un cas semblant en què els nostres mètodes primitius de treball ens han privat d'aliats. Però els empleats i els funcionaris podrien prestar-nos i ens prestarien “petits” serveis, que en conjunt serien d'un valor inapreciable, no sols en les fàbriques, sinó en correus, en ferrocarrils, en duanes, entre la noblesa, en l'església i en *tota* la resta de llocs, incloent-hi en la policia i fins i tot la cort! Si tinguérem ja un vertader partit, una organització vertaderament combativa de revolucionaris, no arriscaríem tots aqueixos “auxiliars”, no ens apressaríem a introduir-los sempre i sense falta en el mateix cor de les “activitats clandestines”; al contrari, els curaríem d'una forma singular i fins i tot prepararíem especialment a persones per a aqueixes funcions, recordant que molts estudiants podrien ser-nos més útils com a funcionaris “auxiliars” que no com a revolucionaris “a breu termini”. Però, torne a repetir-ho, únicament pot aplicar aquesta tàctica una organització completament ferma i que no tinga escassetesa de forces actives.

publicacions de divulgació? No s'escriu aqueixa literatura? Però imaginem-se que, en un article sobre l'organització dels estudiants universitaris o de batxillerat, l'autor es posara a repetir amb insistència, com qui fa un descobriment, que cal, primer que res, una organització d'"estudiants mitjans". Segur que semblant autor seria posat en ridícul, i li estaria molt ben empleat. Li dirien: vostè done'ns unes quantes ideetes d'organització, si les té, i ja veurem nosaltres mateixos qui és "mitjà", superior o inferior. I si les que té sobre organització no són pròpies, totes les seues disquisicions sobre les "masses" i els "elements mitjans" fastigujaran simplement. Comprenquen d'una vegada que els problemes de "política" i "organització" són ja de per si tan seriosos que no es pot pas parlar d'ells sinó amb tota serietat: es pot i s'ha de *preparar* els obrers (el mateix que els estudiants universitaris i de batxillerat) *per a poder abordar davant d'ells* aqueixos problemes; però una vegada els han abordat, donen vertaderes respostes, no es tornen arrere, vers els "elements mitjans" o cap a les "masses", no isquen del pas amb jocs de paraules o frases⁴⁶.

Si l'obrer revolucionari vol preparar-se completament per al seu treball, ha de convertir-se també en un revolucionari professional. Per açò no té raó B-v quan diu que, a causa d'estar l'obrer ocupat en la fàbrica onze hores i mitja, les altres funcions revolucionàries (excepte l'agitació) "recauen primer que res, *vulga's o no*, sobre un nombre força reduït d'intel·lectuals". No succeeix açò "vulga's o no", sinó a causa del nostre endarreriment, perquè no comprenem que tenim el deure d'ajudar tot obrer que es distingisca per la seua capacitat per a esdevenir un agitador, organitzador, propagandista, distribuïdor, etc., etc., *professional*. En aquest sentit dilapidem vergonyosament les nostres forces, no sabem cuidar el que ha de ser cultivat i desenrotllat amb particular cura. Fixen-se en els alemanys: tenen cent vegades més forces que nosaltres, però comprenen perfectament que els agitadors, etc., capaços de veritat, no sobresurten amb excessiva freqüència d'entre els obrers "mitjans". Per això procuren col·locar de seguida a tot obrer capaç en condicions que li permetisquen desenrotllar plenament i aplicar plenament les seues aptituds: fan d'ell un agitador professional, l'animen a eixamplar el seu camp d'acció, a estendre aquesta d'una fàbrica a tot un ofici, d'una localitat a tot el país. D'aquesta manera, l'obrer adquireix experiència i habilitat professional, amplia el seu horitzó i el seu saber, observa de prop els caps polítics destacats d'altres llocs i d'altres partits, procura posar-se a la mateixa alçaria que ells i unir en la seua persona el coneixement del medi obrer i la frescor de les conviccions socialistes a la mestria professional sense la que *no pot* el proletariat desplegar la seua tenaç lluita contra els seus enemics perfectament instruïts. Així, només així, sorgeixen de la massa obrera els Bebel i els Auer. Però el que en un país lliure en l'aspecte polític es fa en gran part per si sol, a Rússia han de fer-ho sistemàticament les nostres organitzacions. Un agitador obrer que tinga algun talent i "prometa" *no ha de* treballar onze hores en la fàbrica. Hem d'arreglar-lo de manera que visca dels fons del partit, que pugui passar a la clandestinitat en el moment precís, que canvie de lloc d'acció, perquè d'una altra manera no adquirirà gran experiència, no ampliarà el seu horitzó, no podrà sostindre's tan sols diversos anys en la lluita contra els gendarmes. Com més ampli i profund és el moviment espontani de les masses obreres, més agitadors de talent sobresurten, i no sols agitadors, sinó organitzadors, propagandistes i militants "pràctics" de talent, "pràctics" en el bon sentit de la paraula (que són tan escassos entre els nostres intel·lectuals, en la seua major part un tant desidiosos i lents a la russa). Quan tinguem destacaments d'obriers revolucionaris (i ben entès que "totes les armes" de l'acció revolucionària) especialment preparats i amb un llarg aprenentatge, cap policia política del món podrà amb ells, perquè aqueixos destacaments d'homes consagrats en cos i ànima a la revolució gaudiran igualment de la confiança il·limitada de les més àmplies masses obreres. I som *els culpables* directes de no "empentar" prou els obrers a aquest camí, que és el mateix per a ells i per a els "intel·lectuals", al camí de l'aprenentatge revolucionari professional, tirant massa sovint d'ells cap a arrere amb els nostres discursos necis sobre el que és "accessible" per a la massa obrera, per a els "obriers mitjans", etc.

⁴⁶ Svoboda, número 1, article *L'organització*, pàgina 66: "La massa obrera recolzarà amb tot el seu pes totes les reivindicacions que siguen formulades en nom del Treball de Rússia". (Treball en majúscules sense falta). I el mateix autor exclama: "Jo no tinc cap ràbia contra els intel·lectuals, però..." (aquest és el *però* que Schedrin traduïa amb les paraules: de puntetes no s'és més alt!)... "però em pose terriblement furiós quan ve una persona a contar-me tot un seguit de coses molt boniques i bones i em fa que les crega per la seua (d'ell?) brillantor i resta de mèrits" (pàgina 62). També jo "em pose terriblement furiós"...

En aquest sentit, igual que en els altres, el reduït abast del treball d'organització està en relació indubtable i íntima (encara que no s'adone d'això la immensa majoria dels "economistes" i dels militants pràctics novells) amb la reducció de l'abast de la nostra teoria i de les nostres tasques polítiques. El culte a l'espontaneïtat origina una espècie de temor d'apartar-nos un xic del que siga "accessible" a les masses, un temor de pujar massa per damunt de la simple satisfacció de les seues necessitats directes i immediates. No tinguen por, senyors! Recorden vostès que en matèria d'organització estem a un nivell tan baix que és absurda fins i tot la mateixa idea que *puguem pujar massa alt!*

e) L'organització "de conspiradors" i la "democràcia"

Entre nosaltres hi ha molta gent tan sensible a "la veu de la vida" que res temen tant com això precisament, acusant de ser adeptes del grup Llibertat del Poble, de no comprendre la "democràcia", etc., als que comparteixen les opinions exposades més amunt. Ens veiem precisats a detindre'ns en aquestes acusacions, que recolza també, com és natural, *Rabòtxeie Dielo*.

Qui escriu aquestes línies sap molt bé que els "economistes" petersburgesos acusaven ja *Rabòtxaia Gazeta* de seguir a Llibertat del Poble (cosa comprensible si se la compara amb *Rabòtxaia Mis!*). Per això, quan, després d'aparèixer *Iskra*, un camarada ens va referir que els socialdemòcrates de la ciutat X qualifiquen *Iskra* d'òrgan de Llibertat del Poble, no ens vam sentir res sorpresos. Naturalment, aqueixa acusació era per a tots nosaltres un elogi, perquè ¿a quin socialdemòcrata decent no hauran acusat del mateix els "economistes"?

Aquestes acusacions són degudes a malentesos de dos gèneres. En primer lloc, en el nostre país es coneix tan poc la història del moviment revolucionari que tota idea de formar una organització combativa centralitzada que declare una guerra sense quarter al tsarisme és qualificada d'addicta a Llibertat del Poble. Però la magnífica organització que tenien els revolucionaris de la dècada del 70 i que haguera de servir-nos a tots de model no la van crear, ni de bon tros, els adeptes de Llibertat del Poble, sinó *els partidaris de Terra i Llibertat* que després es va dividir en Repartiment Negre i Llibertat del Poble. Per això és absurd, tant des del punt de vista històric com des del lògic, veure en una organització revolucionària de combat quelcom específic de Llibertat del Poble, perquè *cap* tendència revolucionària que pense realment en una lluita seriosa pot prescindir de semblant organització. L'error dels adeptes de Llibertat del Poble no va consistir en procurar que s'incorporaren a la seua organització *tots* els descontents ni orientar aqueixa organització cap a una lluita resolta contra l'autocràcia. En això, pel contrari, consisteix el seu gran mèrit davant de la història. I el seu error va consentir en haver-se recolzat en una teoria que no tenia en realitat res de revolucionària i en no haver sabut, o en no haver pogut, establir un nexa ferm entre el seu moviment i la lluita de classes en la societat capitalista en desenvolupament. I només la més basta incomprensió del marxisme (o la seua "comprensió" en sentit "struvista") ha pogut donar lloc a l'opinió que l'aparició d'un moviment obrer espontani de masses ens eximeix de l'obligació de fundar una organització de revolucionaris tan bona com la dels partidaris de Terra i Llibertat o de crear una altra incomparablement millor. Al contrari, aqueix moviment ens *imposa* precisament la dita obligació, ja que la lluita espontània del proletariat no esdevindrà en la seua vertadera "lluita de classe" mentre no estiga dirigida per una forta organització de revolucionaris.

En segon lloc, molts (i entre això, pel que s'ha vist, B. Kritxevski, *R. D.*, núm. 10, p. 18) no comprenen bé la polèmica que sempre han sostingut els socialdemòcrates contra la concepció de la lluita política com una lluita "de conspiradors". Hem protestat protestarem sempre, per descomptat, contra la reducció de la lluita política al es proporcions d'una conjuració, però això, clar està, de cap manera significava que negàrem la necessitat d'una forta organització revolucionària. I, per exemple, en el fulllet citat en la nota, al costat de la polèmica contra els que volen reduir la lluita política a una conjuració es troba l'esquema d'una organització (com a ideal dels socialdemòcrates) prou forta per a poder recórrer tant a la "insurrecció" com a qualsevol "una altra forma d'atac" a fi d'assestar el colp decisiu a l'absolutisme⁴⁷. Per la seua

⁴⁷ *Les tasques dels socialdemòcrates russos*, pàgina 23. Per cert, heus aquí altre exemple de com *Rab. Dielo* no compren el que diu, o canvia d'opinió "segons d'on bufe el vent". En el número 1 de *R. Dielo* es diu en cursiva: "El

forma, una organització revolucionària d'aqueixa força en un país autocràtic pot anomenar-se també organització "de conspiradors" perquè la paraula francesa "*conspiration*" equival a "conjuració", i el caràcter conspiratiu és imprescindible en el grau màxim per a semblant organització. El caràcter conspiratiu és condició tan imprescindible de tal organització que les altres condicions (nombre, selecció, funcions, etc. dels membres) han de concertar-se amb ella. Seria, doncs, d'extrema candidesa tómer que ens acusen als socialdemòcrates de voler crear una organització de conspiradors. Tot enemic de l'"economicisme" ha d'enorgullir-se d'aqueixa acusació, així com de l'acusació de ser partidari de Llibertat del Poble.

Se'ns objectarà que una organització tan poderosa i tan rigorosament secreta, que concentra en les seues mans tots els fils de l'activitat conspirativa, organització necessàriament centralista, pot llançar-se amb excessiva lleugeresa a un atac prematur, pot enverinar irreflexivament el moviment abans que el facen possible i necessari l'extensió del descendent polític, la força de l'efervescència i de l'exasperació de la classe obrera, etc. Nosaltres contestarem que, parlant en termes abstractes, no és possible negar, per descomptat, que una organització de combat *pot* menar en una batalla impremeditada, la qual *pot* acabar en una derrota que de cap manera seria inevitable en altres condicions. Però, en semblant problema, és impossible limitar-se a consideracions abstractes, perquè tot combat entranya la possibilitat abstracta de la derrota, i no hi ha un altre mitjà de *disminuir* aquesta possibilitat que preparar organitzadament el combat. I si plantejem el problema en el terreny concret de les condicions actuals de Rússia, haurem d'arribar a aquesta conclusió positiva: una forta organització revolucionària és sens dubte necessària per a donar precisament estabilitat al moviment i *preservar-lo* de la possibilitat dels atacs irreflexius. Justament ara, quan manquem de semblant organització i quan el moviment revolucionari creix espontàniament i ràpidament, *s'observen ja* dos extrems oposats (que, com és lògic, "es toquen"): o un "economicisme" sense el menor fonament, acompanyat de prèdiques de moderació, o un "terrorisme excitant", amb tan poc de fonament, que tendeix "a produir artificiosament, en el moviment que es desenrotlla i es consolida, però que encara està més prop del seu principi que del seu fi, símptomes de la seua fi" (V. Z. En *Zarià*, núm. 2-3, p. 353). I l'exemple de *Rab. Dielo* demostra que *existeixen ja* socialdemòcrates que capitulen davant d'aquests dos extrems. I no és d'estranyar, perquè, a més d'altres raons, la "lluita econòmica contra els patrons i el govern" *mai* satisfarà un revolucionari, i extrems oposats sempre sorgiran ací o allà. Només una organització combativa centralitzada que aplique fermament la política socialdemòcrata i satisfaga, per dir-ho així, tots els instints i aspiracions revolucionaris pot preservar d'un atac irreflexiu el moviment i preparar un atac amb perspectives d'èxit.

Se'ns objectarà també que el punt de vista exposat sobre l'organització contradia el "principi democràtic". L'acusació anterior té un origen rus tan específic com *específic* caràcter *estranger* té aquesta altra. Només una organització amb seu en l'estranger (La Unió de Socialdemòcrates Russos) ha pogut donar a la seua redacció, entre altres instruccions, la següent:

"*Principi d'organització.* Per a afavorir el desenrotllament i la unificació de la socialdemocràcia és necessari subratllar, desenrotllar, lluitar per un ampli principi democràtic de la seua organització de partit, cosa que han fet especialment imprescindible les tendències antidemocràtiques aparegudes en les files del nostre partit" (*Dos congressos*, p.18)

En el capítol següent veurem com lluita precisament *Rab. Dielo* contra les "tendències antidemocràtiques" d'*Iskra*. Vegem ara més de prop el "principi" que proposen els "economistes". És probable que tot el món estiga d'acord en què el "ampli principi democràtic" pressuposa les dues condicions imprescindibles que segueixen: primer, publicitat completa, i, segon, caràcter electiu de tots els càrrecs. Sense publicitat, més encara, sense una publicitat que no quede reduïda als membres de l'organització seria ridícul parlar d'esperit democràtic. Anomenaren democràtica l'organització del partit socialista alemany ja que en ell tot és públic, inclús les sessions dels seus congressos; però ningú anomenarà democràtica una organització que s'oculte de tots els que no siguen membres seus amb el mantell del secret. ¿Hom pot preguntar-se: quin sentit té proposar un "*ampli* principi democràtic", quan la condició fonamental

contingut d'aquest fullet que acavem d'exposar coincideix plenament amb el programa de la redacció de Rabotxeie Dielo" (pàgina 142). Es cert això? Coincideix amb *Les tasques* la idea que no es pot plantejar al moviment de masses com primera tasca derrocar l'autocràcia? Coincideix amb elles la teoria de la "lluita econòmica contra els patrons i el govern"? Coincideix la teoria de les fases? Que el lector jutge la fermesa de principis d'un òrgan que compren la "coincidència" de forma tan original.

d'aqueix principi és *irrealitzable* per a una organització secreta? L'"ampli principi" resulta ser una mera frase que sona molt, però que està buida. Més encara. Aquesta frase demostra una incomprensió completa de les tasques urgents del moment en matèria d'organització. Tothom sap fins a quin punt està estesa entre nosaltres la falta de discreció, conspirativa que predomina en la "gran" massa de revolucionaris. Ja hem vist amb quanta amargor es queixa d'això B-v, exigint, ple de raó, "una severa selecció dels afiliats" (*R D.*, núm. 6, p. 42). I de sobte apareixen gentes que s'ufanegen del seu "sentit de la vida" i, en semblant situació, no *subratllen* la necessitat de la més severa discreció conspirativa i de la més rigorosa (i, per consegüent, més estreta) selecció dels afiliats, sinó un "*ampli principi democràtic*"! Açò s'anomena prendre el rave pels fulls.

No queda millor parat el segon tret de la democràcia: el caràcter electiu. En els països que gaudeixen de llibertat política, aquesta condició es sobreentén per si mateixa. "Es considera membre del partit tot el que accepta els principis del seu programa i ajuda el partit en la mesura de les seues forces", diu l'article primer dels estatuts orgànics del Partit Socialdemòcrata Alemany. I com tota la lliça política està oberta per a tots, igual que la rampa de l'escenari per al públic d'un teatre, el que s'accepte o es rebutge, es recolze o s'impugne són coses que tots saben pels periòdics i per les reunions públiques. Tot el món sap que determinat dirigent polític ha començat de tal manera, ha passat per tal i tal evolució, s'ha portat de tal i tal mode en un moment difícil de la seua vida, es distingeix en general per unes i altres qualitats: per tant, és natural que a aquest dirigent el puguen elegir o no elegir, amb coneixement de causa, per a determinat càrrec en el partit, *tots* els membres del mateix. El control general (en el sentit literal de la paraula) de cada u dels passos de l'afiliat al partit, al llarg de la seua carrera política, crea un mecanisme d'acció automàtica que té com resultat el que en Biologia s'anomena "supervivència dels millor adaptats". La "selecció natural", producte de la completa publicitat del caràcter electiu i del control general, assegura que cada dirigent estiga al cap i a la fi "en el seu lloc", s'encarregue de la tasca que millor concorde amb les seues forces i aptituds, sofrisca en la seua carn totes les conseqüències dels seus errors i demostre a la vista de tots la seua capacitat per a reconèixer les seues faltes i evitar-les.

Però proven vostès a encaixar aquest quadro en el marc de la nostra autocràcia! ¿És potser concebible entre nosaltres que "tot el que accepte els principis del programa del partit i ajude el partit en la mesura de les seues forces" controle cada pas del revolucionari clandestí? ¿Què tots elegisquen a un o a un altre entre aquests darrers, quan, pel bé del seu treball, el revolucionari està *obligat* a ocultar la seua verdadera personalitat a les nou desenes parts d'aqueixos "tots"? Reflexionen, encara que només siga un moment, en el vertader sentit de les sonores paraules de *Rab. Dielo* i veuran que l'"àmplia democràcia" d'una organització de partit en les tenebres de l'autocràcia, quan són els gendarmes els que seleccionen, no és més que un *jocuet inútil i perjudicial*. Inútil perquè, en la pràctica, mai ha pogut organització revolucionària alguna aplicar *una àmplia democràcia*, ni pot aplicar-la, per molt que ho desitge. Perjudicial perquè els intents d'aplicar en la pràctica un "ampli principi democràtic" només faciliten a la policia les grans batudes i perpetuen els mètodes primitius de treball dominants, desviant el pensament dels militants dedicats a la labor pràctica de la seriosa i imperiosa tasca de forjar-se com a revolucionaris professionals cap a la redacció de prolixs reglaments "burocràtics" sobre sistemes de votació. Només en l'estranger, on no poques vegades s'ajunten gentes que no poden trobar una tasca verdadera i real, ha pogut desenrotllar-se en algun lloc, sobretot en diversos grups petits, aqueix "joc a la democràcia".

Per a demostrar al lector com d'indecorós és el procediment predilecte de *Rab. Dielo* per a preconitzar un "principi" tan decorós com la democràcia en la labor revolucionària, apel·larem de nou a un testimoni. Es tracta d'E. Serebriakov, director de la revista londinenca *Nakanunie*, que sent gran debilitat per *Rab. Dielo* i profund odi a Plekhanov i els "plekhanovistes"; en els articles referents a l'escissió de la Unió de Socialdemòcrates Russos en l'Estranger, *Nakanunie* es va posar resolutament al costat de *Rab. Dielo* i va descarregar un nuvolot de paraules detestables sobre Plekhanov. Tant més valor té per a nosaltres el testimoni en aquest punt. En l'article *Amb motiu de la crida del "Grup d'Autoemancipació dels Obrers"*, inserit en el número 7 de *Nakanunie* (juliol de 1899), E. Serebriakov deia que era "indecorós" plantejar qüestions "d'obcecació, de primacia, de la qual cosa s'anomena l'areòpag, en un moviment revolucionari seriós", i deia, entre altres coses, el següent:

“Myshkin, Rogachov Zheliábov, Mikhàilov, Peróvskaia, Figner i uns altres mai es van considerar dirigents i ningú els havia elegit ni anomenat, encara que en realitat sí ho eren, perquè tant en el període de propaganda com en la lluita contra el govern van carregar amb el major pes del treball, van ser als llocs més perillosos i la seua activitat va ser la més fructífera. I la primacia no resultava de què la desitjaren, sinó que els camarades que els rodejaven confiaven en la seua intel·ligència, en la seua energia i en la seua lleialtat. Témer a un areòpag (i si no se'l tem no hi ha per què mencionar-lo) que pot dirigir autoritàriament el moviment és ja massa candidesa. Qui l'obeiria?”

Preguntem al lector: en què es diferencia l'“areòpag” de les “tendències antidemocràtiques”? No és evident que el “decorós” principi d'organització de *Rabòtxeie Dielo* és tan càndid com indecorós? Càndid perquè senzillament ningú obeeirà un “areòpag” o gents amb “tendències antidemocràtiques”, tota vegada que “els camarades que els rodegen no confiaran en la seua intel·ligència, en la seua energia ni en la seua lleialtat”. I indecorós com a demagògica eixida de to que especula amb la presumpció d'uns, amb el desconeixement que altres tenen de l'estat en què realment es troba nostre moviment i amb la falta de preparació dels tercers i el seu desconeixement de la història del moviment revolucionari. L'únic principi d'organització seriós a què han d'atindre's els dirigents del nostre moviment ha de ser el següent: la més severa discreció conspirativa, la més rigorosa selecció dels afiliats i la preparació de revolucionaris professionals. Si es compta amb aquestes qualitats, està assegurat quelcom molt més important que l'“ambient democràtic”, a saber: la plena confiança mútua, pròpia de camarades, entre els revolucionaris. I és indiscutible que vam necessitar més aquesta confiança perquè a Rússia no es pot ni parlar de substituir-la per un control democràtic general. Cometríem un gran error si creguérem que, per ser impossible un control vertaderament “democràtic”, els afiliats a una organització revolucionària es converteixen en incontrolats: no tenen temps de pensar en les formes de joguet de democràcia (democràcia al si d'un estret nucli de camarades entre els que reina confiança mútua), però sent molt vivament la seua *responsabilitat*, perquè saben a més, per experiència, que una organització de vertaders revolucionaris no es detindrà en mitjans per a desfer-se d'un membre indigne. A més, en el país hi ha una opinió pública prou desenrotllada dels mitjans revolucionaris russos (i internacionals) que té molta història i castiga amb implacable severitat tot incompliment del deure de la camaraderia (i la “democràcia”, la vertadera democràcia, no la de joguet, va implícita, com la part en el tot, en aquest concepte de camaraderia!). Prenguen tot açò en consideració i comprendran què nauseabund tuf a joc als generals en l'estranger transcendeix de totes aqueixes parleries i resolucions sobre les “tendències antidemocràtiques”!

Cal observar, a més, que l'altra font de semblants parleries, és a dir, la candidesa, s'alimenta així mateix d'una confusió d'idees sobre la democràcia. En el llibre dels esposos Webb sobre les tradeunions angleses hi ha un capítol curiós: *La democràcia primitiva*. Els autors refereixen en ell que els obrers anglesos tenien per senyal imprescindible de democràcia en el primer període d'existència dels seus sindicats que tots feren de tot en la direcció dels mateixos: no sols es decidien totes les qüestions per votació de tots els membres, sinó que els càrrecs també eren exercits successivament per tots els afiliats. Va ser necessària una llarga experiència històrica perquè els obrers compregueren l'absurd de semblant concepte de la democràcia i la necessitat, d'una banda, que existiren institucions representatives i, per una altra, funcionaris professionals. Van ser necessaris uns quants casos de fallida de caixes dels sindicats perquè els obrers compregueren que la proporció entre les quotes que pagaven i els subsidis que rebien no podia decidir-se només per votació democràtica, sinó que exigia, a més, el consell d'un perit en segurs. Lligen també el llibre de Kautsky sobre el parlamentarisme i la legislació popular i veuran que les deduccions del teòric marxista coincideixen amb els ensenyaments de prolongats anys de pràctica dels obrers units “espontàniament”. Kautsky rebutja amb intrepidesa la forma primitiva que Rittinghausen té de concebre la democràcia, es burla de la gent disposada a exigir en nom de la democràcia que “els periòdics del poble siguin redactats directament pel poble”, demostra la necessitat de que existisquen, periodistes, parlamentaris, etc., *professionals*, per a dirigir d'una manera socialdemòcrata la lluita de classe del proletariat; ataca el “socialisme d'anarquistes i literats” que exalten “per afany efectista” la legislació que emana directament del poble i no comprenen que la seua aplicació és molt convencional en la societat contemporània.

Tot el que haja desplegat una tasca pràctica en el nostre moviment sap com d'estès està entre la massa de la joventut estudiantil i dels obrers el concepte "primitiu" de la democràcia. No és d'estranyar que aquest concepte penetre tant en estatuts com en publicacions. Els "economistes" de tipus bernsteinià deien en els seus estatuts: "Article 10. Tots els assumptes que afecten els interessos de tota l'organització sindical es resoldran per majoria de vots de tots els seus membres". Els "economistes" de tipus terrorista els secunden: "És precís que els acords del comitè passen per tots els cercles i només llavors siguin efectius" (*Svoboda*, núm. 1, p. 67). Observen que aquesta reclamació d'aplicar àmpliament el referèndum es planteja *després* d'exigir que *tota* l'organització es base en el principi electiu! Res més lluny de nosaltres, clar està, que censurar per això els militants dedicats al treball pràctic, que han tingut molt poca possibilitat de conèixer la teoria i la pràctica de les organitzacions democràtiques de veritat. Però quan *Rab. Dielo*, que pretén exercir una funció dirigent, es limita en semblants circumstàncies a inserir una resolució sobre l'ampli principi democràtic ¿com no anomenar açò sinó pur "afany efectista"?

f) El treball a escala local i a escala nacional

Si les objeccions que es fan al pla d'organització que ací exposem, retraient-li la seua falta de democràcia i el seu caràcter conspiratiu, manquen totalment de fonament, queda encara pendent una qüestió que es planteja moltes vegades i mereix detingut examen: es tracta de la relació existent entre el treball local i el treball a escala nacional. S'expressa el temor que, al crear-se una organització centralista, el centre de gravetat passe del primer treball, al segon, el temor que açò perjudique el moviment, debiliti la solidesa dels vincles que ens uneixen amb la massa obrera, i, en general, l'estabilitat de l'agitació local. Contestarem que el nostre moviment es ressent durant aquests últims anys precisament de què els militants locals estiguen massa absorbits pel treball local; que per aquesta raó cal desplaçar un xic, sense el menor gènere de dubtes, el centre de la gravetat cap al treball en el pla nacional; que, lluny de debilitar-los, aquest desplaçament donarà, per contra, major solidesa als nostres vincles i major estabilitat a la nostra agitació local. Examinem la qüestió de l'òrgan central i dels òrgans locals, pregant al lector que no oblide que la premsa no és per a nosaltres sinó *un exemple* il·lustratiu de la tasca revolucionària que, en general, és infinitament més àmplia i variada.

En el primer període del moviment de masses (1896-1898), els militants locals intenten publicar un òrgan destinat a tota Rússia: *Rabòtxaia Gazeta*; en el període següent (1898-1900), el moviment dona un gegantí pas endavant, però els òrgans locals absorbeixen totalment l'atenció dels dirigents. Si es fa un recompte de tots aqueixos òrgans locals, resultarà⁴⁸ generalment un número al mes. ¿No és açò una prova evident del primitivisme dels nostres mètodes de treball? ¿No demostra això de manera fefaent l'endarreriment que la nostra organització revolucionària porta respecte a l'avanç espontani del moviment? Si s'haguera publicat la *mateixa quantitat* de números de periòdics per una organització única, i no per grups locals dispersos, no sols hauríem estalviat una immensitat de forces, sinó assegurat al nostre treball infinitament més estabilitat i continuïtat. Obliden amb massa freqüència aquest senzill raonament tant els militants dedicats a les labors pràctiques, que treballen *activament* de manera quasi exclusiva en els òrgans locals (per desgràcia, en la immensa majoria dels casos, la situació no ha canviat), com els publicistes que mostren en aquesta qüestió sorprenent quixotisme. El militant dedicat al treball pràctic sol donar-se per satisfet amb el raonament que als militants locals "els és difícil"⁴⁹ ocupar-se de la publicació d'un periòdic central per a tota Rússia i que millor és tindre periòdics locals que no tindre'n cap. Açò últim és, per descomptat, molt cert, i cap militant dedicat al treball pràctic reconeixerà abans que nosaltres la gran importància i la gran utilitat dels periòdics locals *en general*. Però no es tracta d'açò, sinó de veure si és possible alliberar-se del fraccionament i del primitivisme en el treball tan palmàriament reflectits en els trenta números de periòdics locals publicats per a tota Rússia en dos anys i mig. No es constrenyen al principi indiscutible, però massa abstracte, de la utilitat dels periòdics locals en general; tinguen, a més, el valor de reconèixer francament els seus aspectes negatius, palesats en dos

⁴⁸ Veja's: *l'Informe presentat al Congrés de París*, pàgina 14: "Des d'aleshores [1897] fins a la primavera de 1900 foren publicats en diversos punts trenta números de diversos periòdics... De mitjana, apreixien més d'un número al mes".

⁴⁹ Aquesta dificultat és sols aparent. En realitat, *no hi ha* cercle local que no puga assumir amb anergia una o altra funció del treball a escala nacional. "No digues que no pots sinó que no vols".

anys i mig d'experiència. Aquesta experiència demostra que, en les nostres condicions, els periòdics locals resulten en la majoria dels casos vacil·lants en els principis i mancats d'importància política; en allò que té a veure amb el consum d'energies revolucionàries, resulten massa costosos, i insatisfactoris per complet, des del punt de vista tècnic (em referisc, clar està, no a la tècnica tipogràfica, sinó a la freqüència i regularitat de la publicació). I tots els defectes indicats no són obra de la casualitat, sinó conseqüència inevitable del fraccionament que, d'una banda, explica el predomini dels periòdics locals en el període que examinem, i, d'altra banda, troba *un suport* en aqueix predomini. Una organització local, per si sola, no està realment en condicions d'assegurar la fermesa de principis del seu periòdic ni de col·locar-lo a l'altura d'òrgan polític, no està en condicions de reunir i utilitzar dades suficients per a escriure de tota la nostra vida política. I, respecte a l'*argument* que ordinàriament s'esgrimeix en els països lliures per a justificar la necessitat de nombrosos periòdics locals (que són barats, perquè els confeccionen obrers locals, i poden oferir una informació millor i més ràpida a la població local), l'experiència ha demostrat que, en el nostre país, es gira *contra* aqueixos periòdics. Aquests resulten massa costosos en el que al consum d'energies revolucionàries es refereix; i són publicats *molt* de tard en tard per la senzilla raó que un periòdic *il·legal*, per petit que siga, precisa un immens mecanisme clandestí d'impremta, que requereix l'existència d'una gran indústria fabril, perquè en un taller d'artesans no és possible muntar semblant mecanisme. Però quan aquest és primitiu, la policia aprofita sovint (tot militant dedicat al treball pràctic coneix nombrosos exemples d'aquest gènere) l'aparició i difusió d'un o dos números per a fer una batuda *massiva*, que ho escombra tot tan bé que cal tornar a començar de nou. Un bon mecanisme clandestí d'impremta exigeix una bona preparació professional dels revolucionaris i la més conseqüent divisió del treball, i aquestes dues condicions són totalment irrealitzables en una organització local aïllada, per molta força que reunisca en un moment donat. No parlem ja dels interessos generals de tot el nostre moviment (una educació socialista i política dels obrers basada en principis fermes); també els interessos locals específics *queden millor atesos per òrgans no locals*. Només a primera vista pot semblar açò una paradoxa; en realitat, l'experiència dels dos anys i mig de què hem parlat ho demostra de manera irrefutable. Tothom convindrà que si les forces locals que han publicat trenta números de periòdics hagueren treballat per a un sol periòdic, haurien publicat sense dificultat seixanta números, si no cent, i, per consegüent, s'haurien reflectit d'una manera més completa les particularitats del moviment purament local. No hi ha dubte que no és fàcil d'assolir aquesta coordinació; però cal que, per fi, reconeguem la seua necessitat; que cada cercle local pense i *treballe activament* en aqueix sentit sense esperar l'espenta de fora, sense deixar-se seduir per l'accessibilitat i la proximitat d'un òrgan local, proximitat que (segons ho prova la nostra experiència revolucionària) és, en bona part, il·lusòria.

I fan un galdós servei al treball pràctic els publicistes que, considerant-se molt pròxims als militants pràctics, no s'adonen d'aquest caràcter il·lusori i ixen del pas amb un raonament de neciesa tan extraordinària com de vacuitat tan sorprenent: calen periòdics locals, calen periòdics comarcals, calen periòdics centrals per a tota Rússia. És natural que, parlant en termes generals, tot açò calga, però també cal, quan s'aborda un problema concret d'organització, pensar en les condicions de medi i temps. No és, en efecte, un cas de quixotisme quan Svoboda (núm.1, p. 68), "detenint-se" específicament "*en el problema del periòdic*", escriu: "Nosaltres creguem que en tot lloc amb alguna considerable concentració d'obriers ha d'haver-hi periòdic obrer propi. No portat de fora, sinó justament propi". Si aquest publicista no vol pensar en el sentit de les seues paraules, pense vostè almenys per ell, lector: quantes desenes, si no centenars de "llocs amb alguna considerable concentració d'obriers" hi ha a Rússia, i quina perpetuació del nostre primitivisme en el treball resultarà si cada organització local es posara efectivament a publicar el seu propi periòdic! Com facilitaria aquest fraccionament als nostres gendarmes la tasca de capturar (i, a més, sense fer esforços "d'alguna consideració") als militants locals, des del començament mateix de la seua actuació, abans d'haver pogut arribar a ser vertaders revolucionaris! En un periòdic central per a tota Rússia (continua l'autor) no interessarien molt les narracions dels maneigs dels fabricants "i dels detalls de poca importància de la vida fabril en diverses ciutats que no són la seua", però "a l'oriolenc no li avorrirà llegir el que succeeix en Oriol. Sap sempre amb qui s'han "ficat", a qui "se li dona per al pèl" i a ell "li balla l'ull" (p. 69). Sí, sí, a l'oriolenc li balla l'ull, però al nostre publicista també "li balla" massa la imaginació. En allò que aquest haguera de pensar és en si es mostra tacte al defensar la mesquinesa d'esforços. No cedirem a ningú la palma a reconèixer com de necessari i important és denunciar els abusos que es cometten en les

fàbriques, però cal recordar que hem arribat ja a un moment en què als veïns de Sant Petersburg els avorreix llegir les cartes petersburgeses del periòdic petersburgès *Rabòtxaia Misl*. Per a denunciar els abusos que es cometien en les fàbriques locals hem tingut sempre, i hem de seguir tenint sempre els fulls volants; però el *periòdic* cal elevar-lo, i no rebaixar-lo al nivell de fulls volants de fàbrica. Per a un “periòdic” necessitem denúncies no tant de “menudeses”, com dels grans defectes típics de la vida fabril, denúncies fetes amb exemples de singular realç i, pel mateix, capaces d'interessar tots els obrers i tots els dirigents del moviment, capaces d'enriquir efectivament els seus coneixements, eixamplar el seu horitzó, donar començament al despertar d'un districte més, d'un nou sector professional d'obrers.

“A més, en un periòdic local, els maneigs de l'administració de la fàbrica o d'altres autoritats poden arreplegar-se de seguida, encara recents. I mentre la notícia arriba a un periòdic central, llunyà, en el punt d'origen ja s'haurà oblidat el que succeeix: “Quan haurà ocorregut això?; qualsevol ho recorda!” (loc. cit.). en efecte, qualsevol ho recorda! Els trenta números publicats en dos anys i mig corresponen, segons hem vist en la mateixa font, a sis ciutats. De manera que a cada ciutat correspon, generalment, *un número de periòdic per mig any!* I àdhuc si el nostre insubstantial publicista triplica en la seua hipòtesi el rendiment del treball local (cosa que seria indubtablement inexacta amb relació a una ciutat mitjana, perquè és impossible augmentar considerablement el rendiment sense eixir del primitivisme en el treball), no rebríem, no obstant, més d'un número cada dos mesos, és a dir, una situació que en res s'assembla a “arreplegar les notícies encara recents”. Però bastaria que s'uniren deu organitzacions locals i investiren de funcions actives als seus delegats a fi de muntar un periòdic central per a que aleshores pogueren “arreplegar-se” *per tota Rússia* no menudeses, sinó escàndols notables i típics en realitat, i açò cada dues setmanes. Ningú que sàpiga en quina situació es troben les nostres organitzacions ho dubtarà. I respecte a això d'agarrar l'enemic in fraganti, si es pren açò seriosament i no es parla per parlar, un periòdic clandestí no pot, en general, ni pensar en això: açò únicament pot fer-ho un full volant, perquè el termini màxim per a sorprendre així l'enemic no passa, en la majoria dels casos, d'un o dos dies (prenguen, per exemple, el cas d'una vaga breu normal, d'abusos en una fàbrica o d'una manifestació etc.).

“L'obrer no sols viu en la fàbrica, sinó en la ciutat també”, continua el nostre autor, passant del particular al general amb una conseqüència tan rigorosa que honoraria al mateix Borís Kritxevski. I assenyala els problemes de les dumes, hospitals i escoles de les ciutats, exigint que el periòdic obrer no calle els assumptes urbans en general. L'exigència és de per si magnífica, però il·lustra amb particular evidència l'abstracta vacuïtat a què es limiten amb massa freqüència les disquisicions sobre els periòdics locals. Primer, si en “tot lloc amb alguna considerable concentració d'obrers” es publicaren en efecte periòdics amb una secció urbana tan detallada com vol *Svoboda*, donades les nostres condicions russes, la cosa degeneraria inevitablement en vertadera mesquinesa, conduiria a debilitar la consciència de l'important que és una espenta revolucionària general en tot Rússia contra l'autocràcia tsarista i reforçaria els brots, molt vivaços i més prompte ocults o reprimits que arrancats d'arrel, d'una tendència que ja ha adquirit fama per la cèlebre màxima sobre els revolucionaris que parlen massa del parlament inexistent i molt poc de les dumes urbanes existents. I hem dit “inevitablement”, subratllant així que no és açò, sinó el contrari, la qual cosa *Svoboda* desitja a posta. Però no basta amb les bones intencions. Perquè la tasca d'esclariment dels assumptes urbans quede organitzada amb l'orientació deguda respecte a tot el nostre treball, cal *començar* per elaborar totalment i deixar establerta amb fermesa aqueixa orientació, i no sols per mitjà de raonaments, sinó per mitjà d'una immensitat d'exemples, perquè adquirisca ja la solidesa de *tradició*. Açò és el que estem molt lluny de tindre i per açò precisament cal començar abans que es pugui pensar en una vasta premsa local i parlar d'ella.

Segon, per a escriure bé i d'una manera interessant de veritat sobre assumptes locals, cal conèixer-los bé, i no sols pels llibres. Però *en tota Rússia* a penes hi ha socialdemòcrates que posseïsquen aquest coneixement. Per a escriure en un periòdic (i no en fullets de divulgació) sobre assumptes locals i estatals cal disposar de dades fresques, variades, arreplegades i elaborades per una persona entesa. I per a arreplegar i elaborar semblants dades no basta la “democràcia primitiva” d'un cercle primitiu, en el que tots fan de tot i es diverteixen jugant al referèndum. Per a això cal una plana major d'autors especialitzats, de corresponents especialitzats, un exèrcit de reporters socialdemòcrates, que entaulen relacions per tot arreu, que sàpien penetrar en tots els “secrets d'Estat” (amb els que tant presumeix i que amb tanta

facilitat revela el funcionari rus) i posar-se entre tots els “bastidors”; un exèrcit d’homes obligats “pel seu càrrec” a ser ubics i omniscients. I nosaltres, partit de lluita contra *tota* opressió econòmica, política, social i nacional, podem i hem de trobar, reunir, formar, mobilitzar i posar en campanya un exèrcit així d’homes omniscients, però això està encara per fer! Ara bé, nosaltres no sols no hem donat encara, en la immensa majoria dels llocs, ni un pas en aqueixa direcció, sinó que sovint ni tan sols hi ha la consciència de la necessitat de fer-ho. Busquen-se en la nostra pensa socialdemòcrata articles vius i interessants, cròniques i denúncies sobre els nostres assumptes i assumptes diplomàtics, militars, eclesiàstics, urbans, financers, etc., etc.: es trobarà molt poc o *quasi res*⁵⁰. Per això “m’enfada terriblement sempre que ve algú i m’enfila una tirallonga de boniqueses i preciositats” sobre la necessitat de periòdics “en tot lloc d’alguna considerable concentració d’obrers” que denunciïn les arbitrietats tant en l’administració fabril com en la pública local i nacional!

El predomini de la premsa local sobre la central és símptoma de penúria o de luxe. De penúria, quan el moviment no ha cobrat encara forces per a un treball a gran escala, quan encara vegeta entre el primitivisme i quasi s’ofega “en les menudeses de la vida fabril”. De luxe, quan el moviment *ha pogut ja plenament* amb la tasca de les denúncies en tots els sentits i de l’agitació en tots els sentits, de manera que, a més de l’òrgan central, es fan necessaris nombrosos òrgans locals. Decidisca cadascú per si mateix què és el que prova el predomini que hui tenen els periòdics locals entre nosaltres. Per la meua part, em limitaré a formular amb exactitud la meua conclusió per tal d’evitar els malentesos. Fins ara, la majoria de les nostres organitzacions locals pensen gairebé exclusivament en òrgans locals i treballen d’una manera activa quasi exclusivament per a d’ells. Açò no és normal. Ha de succeir el contrari, que la majoria de les organitzacions locals pensen sobretot en un òrgan central per a tota Rússia i treballen principalment per a d’ell. Mentre no ocórrega així, no podrem publicar *ni un sol* periòdic que siga almenys capaç de proporcionar realment al moviment una agitació *en tots els sentits* en la premsa. I quan açò siga així, s’establiran per si soles unes relacions normals entre l’òrgan central necessari i els òrgans locals necessaris.

A primera vista, la conclusió que cal desplaçar el centre de gravetat del treball local al treball a escala de tota Rússia pot semblar inaplicable al terreny de la lluita econòmica especial: l’enemic directe dels obrers és, en aquest cas, un patró determinat o un grup de patrons no lligats entre si per una organització que recorde, encara que siga remotament, una organització purament militar, rigorosament centralista, dirigida fins en els detalls més petits per una voluntat única, com és l’organització del govern rus, el nostre enemic directe en la lluita política.

Però no és així. La lluita econòmica (ho hem dit ja moltes vegades) és una lluita sindical i, per això, exigeix que els obrers s’unisquen per oficis, i no sols pel lloc de treball. I la necessitat d’aquesta unió professional es fa més imperiosa com major és la rapidesa amb què avança la unió dels nostres patrons en tota classe de societats i corporacions. La nostra dispersió i els nostres mètodes primitius de treball obstaculitzen directament aquesta unió, que exigeix una organització de revolucionaris única per a tota Rússia i capaç d’encarregar-se de dirigir sindicats obrers a escala de tot el país. Ja hem parlat abans del tipus d’organització desitjable per aquest objecte, i ara afegirem només unes paraules en relació amb el problema de la nostra premsa.

No crec que ningú dubte que tot periòdic socialdemòcrata haja de tindre *una secció* dedicada a la lluita sindical (econòmica). Però el creixement del moviment sindical ens obliga a pensar també en una premsa sindical. Creem, no obstant, que a Rússia encara no es pot ni parlar, excepte rares excepcions, de periòdics sindicals: són un luxe, i nosaltres manquem força

⁵⁰ Per aquesta raó, fins i tot l’exemple dels òrgans locals d’excepcional valor confirma totalment el nostre punt de vista. Per exemple, *Iuzni Rabotxi* és un excel·lent periòdic, al que no es pot acusar de falta de fermesa en els principis. Però com que ix rares vegades, i les batudes són molt freqüents, no ha pogut donar al moviment local tot allò que pretenia. El més urgent per al partit en aquests moments (plantejar amb fermesa de principis els problemes fonamentals del moviment i desplegar una agitació política en tots els sentits) ha estat superior a les forces d’aqueix òrgan local. El més bo que ha donat, com els articles sobre el congrés dels industrials miners, sobre l’atur, etc., no era de caràcter estrictament local, *sinó necessari per a tota Rússia*, i no sols per al Sud. Articles com aqueixos no els hi ha hagut en la nostra premsa socialdemòcrata.

vegades fins i tot del pa de cada dia. La forma de premsa sindical adequada a les condicions de treball clandestí, i ja ara imprescindible, hauria de ser entre nosaltres la de *fullets sindicals*. En ells haurien d'arreglar-se i agrupar-se sistemàticament dades *legals*⁵¹ i *il-legals* sobre les condicions de treball en cada ofici, sobre les diferències que en aquest sentit existeixen entre els diversos punts de Rússia, sobre les principals reivindicacions dels obrers d'una professió determinada, sobre les deficiències de la legislació concernent a ella, sobre els casos notables de la lluita econòmica dels obrers d'aquest gremi, sobre els gèrmens, la situació actual i les necessitats de la seua organització sindical, etc. Aquests fullets, primer, alliberarien la nostra premsa socialdemòcrata d'una immensitat de detalls sindicals que només interessen especialment els obrers d'aquest ofici. Segon, fixarien els resultats de la nostra experiència en la lluita sindical, servarien les dades arreplegades, que ara es perden literalment en el cúmul de fulls i cròniques soltes, i els sintetitzarien. Tercer, podrien servir de quelcom així com guia per als agitadors, ja que les condicions de treball varien amb relativa lentitud, les reivindicacions fonamentals dels obrers d'un ofici determinat són extraordinàriament estables (comparem-hom les reivindicacions dels teixidors de la regió de Moscou, en 1885 i de la regió de Sant Petersburg, en 1896) i un resum d'aquestes reivindicacions i necessitats podria servir durant anys sencers de manual excel·lent per a l'agitació econòmica en localitats endarrerides o entre capes endarrerides d'obrers; exemples de vagues que hagen tingut èxit en una regió, dades sobre un nivell de vida més elevat i sobre millors condicions de treball en una localitat estimularien també els obrers d'altres llocs a noves i noves lluites. Quart, prenent la iniciativa de sintetitzar la lluita sindical i reforçant d'aquesta manera els vincles del moviment sindical rus amb el socialisme, la socialdemocràcia es preocuparia alhora de què el nostre treball tradeunionista no ocupara un lloc ni massa reduït ni massa gran en el conjunt del nostre treball socialdemòcrata. A una organització local que estiga apartada de les organitzacions d'altres ciutats li és molt difícil, a vegades quasi impossible, mantindre en aquest sentit una proporció adequada (i l'exemple de *Rabotxàia Misl* demostra a quin punt de monstruosa exageració de caràcter tradeunionista pot arribar-se en aquest cas). Però a una organització de revolucionaris a escala de tota Rússia que sustente amb fermesa el punt de vista del marxisme, que dirigisca tota la lluita política i dispose d'una plana major d'agitadors professionals, mai li serà difícil determinar encertadament aqueixa proporció.

V. "Pla" d'un periòdic polític central per a tota Rússia

"L'error més gran d'*Iskra* en aquest sentit (escriu B. Kritxevski, R D., núm. 10, p. 30), imputant-nos la tendència a "convertir la teoria en doctrina morta, aïllant-la de la pràctica" és un 'pla' d'una organització de tot el partit" (és a dir, l'article *Per on començar?*). I Martínov el secunda, declarant que "la tendència d'*Iskra* a minorar la importància de la marxa progressiva de la monòtona lluita quotidiana en comparació amb la propaganda d'idees brillants i acabades..., ha sigut coronada pel pla d'organització del partit, pla que se'ns ofereix en l'article *Per on començar?*, publicat en el número 4" (loc. cit. p. 61). Finalment, fa poc s'ha sumat als indignats amb aquest "pla" (les cometes han d'expressar la ironia amb què l'acull) L. Nadiezhdin, que en el seu fullet *En vespres de la revolució*, que acabem de rebre (edició del "Grup Revolucionari-Socialista" Svoboda, que ja coneixem), declara que "parlar ara d'una organització els fils del

⁵¹ Les dades legals tenen especial importància en aquest sentit, i estem particularment endarrerits en allò que fa a saber recollir-les i utilitzar-les sistemàticament. No serà exagerat dir que sols amb dades legals es pot arribar a confeccionar, més o menys, un fullet sindical, mentre que es impossible fer-ho amb dades il-legals únicament. Recollint entre els obrers dades il-legals sobre problemes com els que ha tractat *Rabotxàia Misl*, malbaratem una immensitat de forces d'un revolucionari (al que fàcilment pot substituir en aquest treball un militant legal) i, malgrat tot, no obtinguem mai bones dades, perquè els obrers, que generalment sols coneixen una secció d'una gran fàbrica i que quasi sempre sols coneixen els resultats econòmics, però no les normes ni les condicions generals dels seu treball, no poden adquirir els coneixements que acostumen a tindre els empleats, inspectors, metges fabrils, etc., i que estan profusament disseminats en cròniques periodístiques i publicacions especials de caràcter industrial, sanitari, dels zemstvos, etc.

Recordeu com si fóra ahir mateix el meu "primer experiment", que no em va deixar ganes de repetir-lo mai. Vaig estar moltes setmanes interrogant "amb apassionament" un obrer que venia a veurem sobre tots els detalls de la vida en l'enorme fàbrica on ell treballava. Cert és que, encara amb grandíssimes dificultats, vaig aconseguir, més o menys, compondre la descripció (sols d'una fàbrica!), però passava que l'obrer, netejant-se el suor, deia amb un somriure al final del nostre treball: "Em costa menys treballar hores extres que contestar-li a les seues preguntes!" Com més energia posem en la lluita revolucionària, més obligat es veurà el govern a legalitzar una part de la tasca "sindical", llevant-nos així de part de la càrrega que pesa sobre nosaltres.

qual arranquen d'un periòdic central per a tota Rússia és donar idees i fer treball de gabinet" (p.126), donar proves de "literaturisme", etc.

No pot sorprendre'ns que el nostre terrorista coincidisca amb els defensors de la "marxa progressiva de la monòtona lluita quotidiana", perquè ja hem vist les arrels d'aquesta afinitat en els capítols sobre política i organització. Però hem d'observar de seguida que L. Nadiezhdin, i només ell, ha tractat honradament de penetrar en el curs del pensament de l'article que li ha disgustat; ha tractat de respondre anant al gra, mentre que *Rab. Dielo* no ha dit en essència res i ha tractat tan sols d'embrollar la qüestió, per mitjà d'un enfilall d'indecoroses i demagògiques eixides de to. I, per desagradable que això siga, cal perdre temps en netejar abans els estables d'Augies.

a) A qui ha ofès l'article Per on començar?

Anem a citar un ramell de les expressions i exclamacions amb què arremès contra nosaltres *Rabòtxeie Dielo*. "No és un periòdic allò que pot crear l'organització del partit, sinó al revés"... "Un periòdic que es trobe *per damunt* del partit, estiga *fora del seu control* i no depenga d'ell per tindre la seua pròpia càrria d'agents"... "Per obra de quin miracle ha oblidat *Iskra* les organitzacions socialdemòcrates, ja existents de fet, del partit a què ella mateixa pertany?"... "Persones posseïdores de principis fermes i del pla corresponent són també els reguladors supremes de la lluita real del partit, a què dicten el compliment del seu pla" "El pla relega a les nostres organitzacions, reals i vitals, al regne de les ombres i vol donar vida a una càrria fantàstica d'agents"... "Si el pla d'*Iskra* fóra portat a la pràctica, esborraria per complet les empremtes del Partit Obrer Socialdemòcrata de Rússia que es ve formant en el nostre país"... "Un òrgan de propaganda es sostrau al control i esdevé legislador absolut de tota la lluita revolucionària pràctica"... "Quina actitud ha d'assumir el nostre partit al veure's *totalment* sotmès a una redacció autònoma?", etc., etc.

Com veu el lector pel contingut i el to d'aquestes citacions, *Rabòtxeie Dielo* s'ha ofès. Però no pel que a ell li toca, sinó pel que toca les organitzacions i comitès del nostre partit, als que *Iskra*, segons pretén el dit òrgan, vol relegar al regne de les ombres i fins a esborrar les seues empremtes. Que tots els horrors foren així! Però hi ha una cosa estranya. L'article *Per on començar?* va aparèixer al maig de 1901, i els articles de *Rabòtxeie Dielo* al setembre de 1901; ara estem ja a meitat gener de 1902. En aquests cinc mesos (tant abans com després de setembre), *ni un sol* comitè, *ni una sola* organització del partit ha protestat formalment contra aqueix monstre que vol desterrar els comitès i organitzacions al regne de les ombres! I cal fer constar que, durant aquest període, han aparegut, tant en *Iskra* com en nombroses altres publicacions, locals i no locals, desenes i centenars de comunicacions de tots els confins de Rússia. Com ha pogut succeir que les organitzacions a què es vol desterrar al regne de les ombres no s'hagen adonat d'això ni s'hagen sentit ofeses, i que, per contra, s'haja ofès una tercera persona?

Ha succeït açò perquè els comitès i les altres organitzacions estan ocupades a treballar de veritat, i no a jugar a la "democràcia". Els comitès han llegit l'article *Per on començar?*, han vist en ell una temptativa "de traçar un pla concret d'aquesta organització a fi que es pugui començar la seua creació des de totes parts", i, havent-se adonat perfectament que *ni una sola* de "totes aqueixes parts" pensarà en "començar la seua creació" abans d'estar convençut que és necessària i que el pla arquitectònic és precís, no han pensat, naturalment, en "ofendre's" per la gosadia del que han dit en *Iskra*: "Donada la urgència i importància de l'assumpte, ens decidim, per la nostra part, a sotmetre a la consideració dels camarades l'esbós d'un pla que desenrotllarem amb més detall en un fullet en preparació". Sembla mentida que no es comprenga, cas d'enfocar aquest problema amb honestedat, que si els camarades *accepten* el pla sotmès a la seua consideració, no l'executaran per "subordinació", sinó pel convenciment que és necessari per a la nostra obra comuna, i que, en el cas de *no acceptar-lo*, l'"esbós" (quina paraula més presumptuosa!, veritat?) no passarà de ser un simple esbós. ¿No és demagògia arremetre contra l'esbós d'un pla no sols "demolint-lo" i aconsellant els camarades que el rebutgen, sinó *prevenint* a gents poc expertes en la tasca revolucionària contra els autors de l'esbós *pel mer fet* que aquests *s'atreveixen* a "legislar", a actuar de "reguladors supremes", és a dir, que *s'atreveixen* a *proposar* un esbós de pla? ¿Pot el nostre partit

desenvolupar-se i anar endavant sense que la temptativa d'eleva als dirigents locals a idees, tasques, plans, etc. més amplis ensopegue no sols amb l'objecció que aquestes idees són errònies, sinó amb una sensació de "greuge" pel fet que se'ls "vullga" "elevant"? Perquè també L. Nadiezhdin ha "demolit" el nostre pla, però no s'ha rebaixat a semblant demagògia, que ja no pot explicar-se simplement per candor o per idees polítiques d'un caràcter primitiu; ha refusat resolutament i des del primer moment l'acusació de "fiscalitzar al partit". Per aquesta raó podem i hem de respondre amb arguments a la crítica que Nadiezhdin fa del pla, mentre que a *Rabòtxeie Dielo* només se'l contestar amb el menyspreu.

Però menysprear un autor que es rebaixa fins al punt de cridar sobre "absolutisme" i "subordinació" no ens eximeix del deure de desfer l'embolic en què aquestes gents posen el lector. I ací podem demostrar palmàriament a tothom de quin arnés són les frases en voga sobre l'"àmplia democràcia". Se'ns acusa d'haver oblidat els comitès, de voler o d'intentar desterrar-los al regne de les ombres, etc. ¿Com contestar a aquestes acusacions, quan, per raons de discreció conspirativa, *no podem* dir al lector *quasi res en realitat* de les nostres vertaderes relacions amb els comitès? Aquells que llancen una acusació escarnidora que irrita la multitud ens porten avantatge per el seu desvergonyiment i pel seu desdeny als deures del revolucionari que oculta acuradament dels ulls del món les relacions i els vincles que té, estableix o tracta d'establir. Per descomptat, ens neguem d'una vegada per sempre a competir amb gent d'aqueixa mena en el terreny de la "democràcia". Respecte al lector no iniciat en els assumptes del partit, l'únic mitjà de complir el nostre deure amb ell consisteix en parlar-li no del que és o estan *im Werden*, sinó d'una *petita part* del que ha sigut, ja que pot parlar-se doncs que pertany al passat.

El Bund ens acusa d'"impostors" amb una al·lusió⁵²; la Unió en l'estranger ens acusa que tractem d'esborrar les empremtes del partit. Un moment, senyors! Rebran vostès plena satisfacció en el moment que exposem al públic *quatre fets* del passat.

Primer fet⁵³. Els membres d'una de les Unions de Lluita que van participar directament en la formació del nostre partit i en l'enviament d'un delegat al congrés que el va fundar es posen d'acord amb un dels membres del grup *Iskra* per a establir una biblioteca obrera especial a fi d'atendre les necessitats de tot el moviment. No s'aconsegueix obrir la biblioteca obrera; i els fullets *Les tasques dels socialdemòcrates russos* i *La nova llei de fàbriques*, escrits per a ella, van a parar indirectament i per mediació de terceres persones a l'estranger, on són publicats.

Segon fet. Els membres del Comitè Central del Bund proposen a un dels membres del grup *Iskra* organitzar conjuntament el que llavors el Bund anomenava "un laboratori literari", indicant que si no s'aconseguia realitzar el projecte, el nostre moviment podia retrocedir molt. Resultat d'aquelles negociacions va ser el fullet *La causa obrera en Rússia*⁵⁴.

Tercer fet. El Comitè Central del Bund per mitjà d'una petita ciutat provinciana, es dirigeix a un dels membres del grup *Iskra*, proposant-li que s'encarregue de redactar *Rabòtxaia Gazeta*, que ha de reprendre la seua publicació, i obté, per descomptat, la seua conformitat. Més tard canvia la proposta: es tracta només de col·laborar, a causa d'una nova composició de la redacció. Clar que també es dóna la conformitat. S'envien els articles (que s'ha aconseguit conservar): *El nostre programa*, protestant enèrgicament contra la campanya bernsteiniana i contra el viratge de les publicacions legals i *Rabòtxaia Misl*; *La nostra tasca urgent* ("l'organització d'un òrgan del partit que aparega regularment i estiga lligat estretament a tots els grups locals"; els defectes del "primitivisme en el treball" imperant); *Un problema vital* (analitzant l'objecció que primer caldria desenrotllar l'activitat dels grups locals i després començar l'organització d'un òrgan central; insistint en la importància primordial de "l'organització revolucionària", en la necessitat d'"elevant l'organització, la disciplina i la tècnica de la conspiració al més alt grau de perfecció"). La proposta de reprendre la publicació de *Rabòtxaia Gazeta* no arriba a posar-se en pràctica, i els articles queden sense publicar.

⁵² *Iskra*, número 8, resposta del comitè central de la Unió General Obrera Hebrea de Rússia i de Polònia al nostre articles sobre el problema nacional.

⁵³ Enumerem deliberadament aquests fets en ordre distint de com passaren.

⁵⁴ Dit siga de passada, l'autor d'aquest fullet em demana que faça saber que, al igual que els seus fullets anteriors, el present va ser enviat a la Unió, suposant que el grup Emancipació del Treball redactaria les seues publicacions (circumstàncies especials que li permetien conèixer llavors, és a dir en febrer de 1899, el canvi operat en la redacció). El reeditarà en breu temps la Lliga.

Quart fet. Un membre del comitè organitzador del II Congrés ordinari del nostre partit comunica a un membre del grup *Iskra* el programa del congrés i presenta la candidatura d'aquest grup per a redactar *Rabòtxaia Gazeta*, que reprenia la seua publicació. Aquesta gestió, per dir-ho així, preliminar, és sancionada després pel comitè a què pertanyia la dita persona, així com pel Comitè Central del Bund; al grup *Iskra* se li indica el lloc i la data de celebració del congrés, però el grup (que per certs motius no estava segur de poder enviar un delegat a aquest congrés) redacta així mateix un informe escrit per a aquest. En el dit informe es sosté la idea que elegint-se només el Comitè Central, lluny de resoldre's el problema de l'agrupament en un moment de completa dispersió com l'actual, es corre, a més el risc de posar en tela de judici la gran idea de la creació del partit, cas de caure novament en una ràpida i completa batuda, cosa més que probable quan impera la falta de discreció conspirativa; que, per això, havia de començar-se per invitar tots els comitès i totes les altres organitzacions a sostindre l'òrgan central quan prenguera la seua aparició, òrgan que *realment* vinculària tots els comitès amb llaços *efectius* i prepararia realment un grup de dirigents de tot el moviment; que els comitès i el partit podrien ja fàcilment transformar en Comitè Central aquest grup, creat pels primers, quan el dit grup s'haguera desenvolupat i enfortit. Però a causa d'una sèrie de detencions el congrés no va poder celebrar-se; i per motius de conspiració es va destruir l'informe que només alguns camarades, entre ells els delegats d'un comitè, havien pogut llegir.

Jutge ara el lector per si mateix del caràcter de procediments com l'al·lusió del Bund a una impostura o l'argument de *Rabòtxeie Dielo* sobre que volem desterrar els comitès al regne de les ombres, "substituir" l'organització del partit per una organització que difonga les idees d'un sol periòdic. Perquè precisament davant dels comitès, *per reiterades invitacions d'ells*, vam informar sobre la necessitat d'adoptar un pla determinat de treball comú.. i precisament per a l'organització del partit vam elaborar aquest pla en els nostres articles enviats a *Rabòtxaia Gazeta* i en l'informe per al congrés del partit, i repetim que els vam fer per invitació de persones que ocupaven en el partit una posició tan influent, que prenen la iniciativa de reconstruir-lo (de fet). I només quan van haver fracassat les dues temptatives que l'organització del partit va fer *amb nosaltres* per a reprendre *oficialment* la publicació de l'òrgan central del partit, vam creure que era el nostre deure ineludible presentar un òrgan *no oficial*, perquè, en la tercera temptativa, els camarades veren ja certs resultats de *l'experiència* i no meres conjectures. Ara tothom pot apreciar ja certs resultats d'aqueixa experiència, i tots els camarades poden jutjar si vam comprendre bé el nostre deure i l'opinió que mereixen les persones que, molestes pel fet que demostrem a unes la seua manca de conseqüència en el problema "nacional" i a altres l'inadmissible de les seues vacil·lacions sense principis, tracten d'equivocar als que desconeixen el passat més recent.

b) Pot un periòdic ser organització col·lectiva?

La clau de l'article *Per on començar?* està en què fa *precisament* aquesta pregunta i dóna una resposta afirmativa. L. Nadiezhdin és, que sapiem, l'única persona que intenta estudiar aquesta qüestió a fons i demostrar la necessitat de donar-li resposta negativa. A continuació reproduïm íntegrament els seus arguments:

"... En plau força que *Iskra* (núm. 4) plantege la necessitat d'un periòdic central per a tota Rússia, però de cap manera podem convindre que aquest plantejament correspon al títol de l'article *Per on començar?* És, sens dubte, un dels assumptes de summa importància, però no es poden col·locar els fonaments d'una organització combativa per a un moment revolucionari ni amb aqueixa labor, ni amb tota una sèrie de fulls populars, ni amb una muntanya de proclames. És indispensable començar a formar fortes organitzacions polítiques locals. Nosaltres manquem d'elles, la nostra tasca s'ha desenrotllat principalment entre els obrers cultes, mentre que les masses van desplegar de mode quasi exclusiu una lluita econòmica. *Si no s'eduquen fortes organitzacions polítiques locals, ¿quin valor podria tindre un periòdic central per a tota Rússia, encara que estiga excel·lentment organitzat?* Una flama de foc que ix d'un esbarzer, i l'esbarzer està cremant i no es consumeix! *Iskra* creu que el poble es reunirà i organitzarà entorn d'aqueix periòdic, en el treball per a ell. *Però si li és molt més fàcil reunir-se i organitzar-se entorn d'una tasca més concreta!* Aquesta labor pot i ha de consistir en organitzar periòdics locals a vasta escala, en prepara immediatament les forces obreres per a manifestacions, en fer que les

organitzacions locals treballen constantment entre els aturats (difonent d'una manera persistent entre ells fulls volants i octavetes, convocant-los a reunions, cridant-los a oposar resistència al govern, etc.) Cal iniciar una tasca política activa en el pla local, i quan sorgisca la necessitat d'unificar-se en aquest terreny real, la unió no serà artificiosa, no quedarà sobre el paper, perquè no és mitjançant de periòdics com s'assolirà aquesta unificació del treball local en una obra comuna per a tota Rússia!" (*En vespres de la revolució*, p. 54).

Hem subratllat en aquest eloqüent tros els passatges que permeten apreciar amb major relleu tant el judici equivocat de l'autor sobre el nostre pla com, en general, el seu erroni punt de vista, que ell oposa a *Iskra*. Si no s'eduquen fortes organitzacions polítiques locals, de res valdrà el millor periòdic central per a tota Rússia. Completament just. Però es tracta precisament de què *no hi ha un altre mitjà d'educar* fortes organitzacions polítiques que un periòdic central per a tota Rússia. A l'autor se li ha escapat la declaració més important que *Iskra* va fer *abans de passar* a exposar el seu "pla": la declaració que calia "exhortar a formar una organització revolucionària capaç d'unir a totes les forces i de dirigir el moviment *no sols nominalment* sinó en realitat, és a dir, capaç d'estar sempre disposada a recolzar tota protesta i tota explosió, aprofitant-les per a multiplicar i reforçar els efectius que han d'utilitzar-se en el combat decisiu". Després de febrer i març, tots estan ara en principi d'acord amb això (continua *Iskra*); però allò que ens cal és *resoldre el problema d'una manera pràctica*, i no en principi; allò que ens cal és traçar immediatament un pla concret d'aquesta obra perquè tots puguem ara mateix començar la construcció *des de totes parts*. I heus ací que, de la solució pràctica del problema, ens empenyen una vegada més cap a arrere, cap a una veritat justa en principi, incontestable, gran, però totalment insuficient, incomprensible per complet per a les grans masses treballadores: vers l'"educació de fortes organitzacions polítiques"! però si no es tracta ja d'això, respectable autor, sinó de *com precisament* cal educar, i educar amb èxit!

No és veritat que "la nostra labor s'ha desenrotllat principalment entre els obrers cultes, mentre que les masses desplegaven de mode quasi exclusiu una lluita econòmica". Sota aquesta forma, la tesi es desvia envers la tendència, habitual en *Svoboda* i errònia de soca-rel, d'oposar els obrers cultes a la "massa". Perquè també els obrers cultes del nostre país han desplegat en aquests darrers anys "de mode quasi exclusiu una lluita econòmica". Açò, d'una banda. Per una altra, tampoc les masses aprendran mai a desplegar la lluita política mentre no ajudem a *formar-se* als dirigents d'aquesta lluita, procedents tant dels obrers cultes com dels intel·lectuals; i aquests dirigents poden formar-se *exclusivament* jutjant de manera sistemàtica i quotidiana tots els aspectes de la nostra vida política, *totes les temptatives* de protesta i de lluita de les distintes classes i per diversos motius. Per això és simplement ridícul parlar d'"educar organitzacions polítiques" i, al mateix temps, *oposar* la "labor sobre el paper" d'un periòdic polític a la "labor política activa en el pla local"! Però si *Iskra* adapta precisament el seu "pla" d'un periòdic central al "pla" de crear una "disposició per al combat" que puga recolzar tant un moviment d'obrers aturats o un alçament camperol com el descontentament de la gent dels zemstvos, "la indignació de la població contra els superbs batxibozuks tsaristes", etc.! D'altra banda, tota persona familiaritzada amb el moviment sap perfectament que la immensa majoria de les organitzacions locals *ni tan sols pensa en això*; que moltes de les perspectives ací esbossades d'"una labor política viva" no les ha posat en pràctica *ni una sola vegada* cap organització; que, per exemple, la temptativa de cridar l'atenció sobre la recrudescència del descontentament i de les protestes entre els intel·lectuals dels zemstvos porta al desconcert i la perplexitat tant Nadiezhdin ("Déu meu!, però serà aqueix òrgan per als intel·lectuals dels zemstvos?", *En vespres de la revolució*, p. 129), com els "economistes" (veja's la carta en el número 12 d'*Iskra*), com molts militants dedicats al treball pràctic. En semblants condicions es pot "començar" únicament per fer *pensar* a la gent en tot açò, per fer-la resumir i sintetitzar tots i cadascun dels indicis d'efervescència i de lluita activa. En els moments actuals de subestimació de la importància de les tasques socialdemòcrates, la "labor política activa" pot *iniciar-se exclusivament* per una agitació política viva, cosa impossible sense un periòdic central per a tota Rússia que aparega amb freqüència i que es difonga amb regularitat.

Els que consideren el "pla" d'*Iskra* una manifestació de "literaturisme" no han comprés en absolut el fons del pla, prenen com a fi el que es proposa com a mitjà més adequat per al moment actual. Aquesta gent no s'ha molestat en meditar sobre dues comparacions que il·lustren palmàriament el pla proposat. L'organització d'un periòdic polític central per a tota Rússia (es deia en *Iskra*) ha de ser *el fil fonamental* a què podríem agarrar-nos per a

desenrotllar, aprofundir i ampliar incessantment aquesta organització (és a dir, l'organització revolucionària, sempre disposada a recolzar tota protesta i tota explosió). Facen vostès el favor de dir-nos: ¿quan uns obrers col·loquen en diferents llocs les pedres d'una obra grandiosa i sense precedents, és una labor "sobre el paper" estendre la llença que els ajuda a trobar el lloc precís per a les pedres, que els indica la meta final de l'obra comuna, que els permet col·locar no sols cada pedra, sinó cada tros de pedra, el qual, al sumar-se als precedents i als que seguisquen, formarà la filada recta i completa? ¿No vivim potser un moment d'aquesta índole en la nostra vida de partit, quan tenim pedres i obrers, però ens manca precisament la llença, visible per a tots i a què tots puguen atindre's? No importa que criden que, al tirar la llença, el que pretenem és manar: si fora així, senyors, posaríem *Rabòtxaia Gazeta*, núm. 3, en compte d'*Iskra*, núm. 1, com ens ho havien proposat alguns camarades i *com tindriem ple dret a fer* després dels esdeveniments que hem referit més amunt. Però no ho hem fet: volíem tindre les mans deslliurades per a desenrotllar una lluita inconciliable contra tota classe de pseudosocialdemòcrates; volíem que la nostra llença, si està ben recta, siga respectada per la seua rectitud i no perquè l'haja estès un òrgan oficial.

"La unificació de les activitats locals en òrgans centrals es mou en un cercle viciós (ens alligona L.Nadiezhdin). La unificació requereix homogeneïtat d'elements, i aquesta homogeneïtat únicament pot ser creada per algun aglutinant, però aquest aglutinant sols pot aparèixer com a producte de fortes organitzacions locals que, en el moment actual, de cap manera es distingeixen per la seua homogeneïtat". Veritat aquesta així de respectable i incontestable com la que cal educar fortes organitzacions polítiques. I no menys estèril. *Qualsevol* problema "es mou en un cercle viciós", perquè tota la vida política és una cadena infinita composta d'una infinitat d'anelles. Tot l'art d'un polític consisteix justament en trobar i aferrar-se amb nervi al precís baulet que menys puga ser arrancat de les mans, que siga el més important en un moment determinat i millor garantisca a qui el subjecte la possessió de tota la cadena⁵⁵. Si tinguérem un destacament d'obriers experts que treballaren d'una manera tan acord que inclús sense la llença pogueren col·locar les pedres precisament on cal (parlant en abstracte, açò no és impossible, ni de bon tros), aleshores potser podríem aferrar-nos també a un altre baulet. Però la desgràcia consisteix, justament, en què encara manquem d'obriers experts que treballen tan ben concertats, que les pedres es col·loquen molt sovint a l'atzar, sense guiar-se per la llença comuna, de manera tan desordenada que l'enemic les dispersa d'un bufit com si anaren grans d'arena i no pedres.

Una altra comparació: "El periòdic no és només un propagandista col·lectiu i un agitador col·lectiu, sinó també un organitzador col·lectiu. En aqueix últim sentit *se'l pot comparar amb les bastides* que s'aixequen al voltant d'un edifici en construcció, que assenyalen els seus contorns, faciliten les relacions entre els distints obrers, els ajuden a distribuir-se la tasca i a observar els resultats generals assolits pel treball organitzat"⁵⁶. ¿No és cert que açò s'assembla molt a la manera com el literat, home de gabinet, exagera la importància de la seua funció? La bastida no és imprescindible per a la vivenda mateixa: es fa de materials de pitjor qualitat, s'aixeca per un breu període, i després, una vegada acabat l'edifici, encara que només siga en brut, va a parar a l'estufa. Respecte a l'edificació d'organitzacions revolucionàries, l'experiència demostra que a vegades es poden construir sense bastides (recorde's la dècada del 70). Però ara no podem ni imaginar-nos la possibilitat d'aixecar sense bastida l'edifici que necessitem.

Nadiezhdin no està d'acord i diu: "*Iskra* creu que el poble es reunirà i s'organitzarà entorn d'aqueix periòdic en el treball per a ell. Però si li és molt més fàcil reunir-se i organitzar-se entorn d'una labor més concreta!" Així, així: "més fàcil reunir-se i organitzar-se entorn d'una tasca més concreta"... Diu el refrany: "La carn que no es cou per a tu, deixa-la cremar". Però n'hi ha de persones que tenen dubtes en menjar carn ja mossegada. Què d'infàmes no hauran dit nostres excel·lents "crítics" legals "del marxisme" i admiradors il·legals de *Rabòtxaia Misl* en nom d'aquesta major concreció! Fins a quin punt coarten tot el nostre moviment nostra estretor de mires, la nostra falta d'iniciativa i la nostra tímidesa, que es justifiquen amb els arguments

⁵⁵ Camarada Kritzevski! Camarada Martínov! Cride l'atenció de vostès sobre aquesta manifestació escandalosa d'"absolutisme", d'"autoritat sense control", de "reglamentació sobirana", etc. Fixen-se: volen *posseir* tota la cadena! Apressen-se vostès a presentar querella. Ja tenen tema per a dos articles de fons en el número 12 de *Rabotxeie Dielo*.

⁵⁶ En posar en *Rabotxeie Dielo* la primera frase d'aquesta cita (número 10, pàgina 62), Martínov ha omès precisament la segona frase, como subratllant així que no vol entrar en fondàries o que és incapaç de comprendre el fons de la qüestió.

tradicionals que “és molt més fàcil... entorn d’una labor més concreta” I Nadiezhdin, que es considera dotat d’un sentit especial de la “vida”, que condemna amb singular severitat els homes de “gabinet”, que imputa (amb pretensions d’agudesa) a *Iskra* la debilitat de veure en totes bandes “economicisme”, que s’imagina estar a cent colzes per damunt d’aquesta divisió en ortodoxos i crítics, no s’adona que, amb els seus arguments, afavoreix l’estretor de mires que l’indigna i menja la carn ja tota mossegada! No basta, no, la indignació més sincera contra l’estretor de mires, ni el desig més ardent de fer alçar a les gents que es prosternen davant d’aquesta estretor si el que s’indigna va a mercè de les onades i del vent i si s’aferra amb tanta “espontaneïtat” com els revolucionaris de la dècada del 70 al “terror excitant”, al “terror agrari”, al “toc a sometent”, etc. Vegem en què consisteix aqueix “una mica més concret” entorn del que (creu ell) serà “força més fàcil” reunir-se i organitzar-se: 1) periòdics locals; 2) preparació de manifestacions; 3) treball entre els obrers aturats. A simple vista s’adverteix que tot això ha sigut triat totalment a l’atzar, per casualitat, per dir alguna cosa, perquè, ho mire hom com ho mire, serà un perfecte disbarat veure en això quelcom d’especial utilitat per a “reunir i organitzar”. I el mateix Naidezhdin diu unes pàgines més endavant: “Ja va sent hora de fer constar senzillament un fet: en el pla local es realitza una tasca petita en grau màxim, els comitès no fan ni la desena part del que podrien... els centres d’unificació que tenim ara són una ficció, són burocràcia revolucionària, els seus membres es dediquen a ascendir-se mútuament a generals, i així seguiran les coses mentre no es desenvolupen fortes organitzacions locals”. No hi ha dubte que aquestes paraules tanquen, alhora que exageracions, moltes i amargues veritats. ¿Serà possible que Nadiezhdin no veja el nexa existent entre la petita tasca realitzada en el pla local i l’estret horitzó dels dirigents locals, l’escassa amplitud de les seues activitats, coses inevitables, donada la poca preparació dels mateixos, ja que es tanquen en els marcs de les organitzacions locals? ¿Serà possible que Nadiezhdin haja oblidat, el mateix que l’autor de l’article sobre organització publicat en *Svoboda*, que el pas a una àmplia premsa local (des de 1898) va ser acompanyat d’una intensificació especial de l’“economicisme” i del “primitivisme en el treball”? A més, encara que es poguera organitzar de manera més o menys satisfactòria “una abundant premsa local” (ja hem demostrat més amunt que és impossible, excepte en casos molt excepcionals), ni tan sols en aqueix cas podrien tampoc els òrgans locals “reunir i organitzar” totes les forces dels revolucionaris per a una ofensiva *general* contra l’autocràcia, per a dirigir la lluita *unida*. No s’oblidi que ací *només* es tracta de l’abast “col·lectiu”, organitzador, del periòdic, i podríem fer a Nadiezhdin, defensor del fraccionament, la mateixa pregunta irònica que ell fa: “¿Que no haurem heretat d’alguna part 200.000 organitzadors revolucionaris?” Proseguim. No es pot *contraposar* la “preparació de manifestacions” al pla d’*Iskra* per la senzilla raó que aquest pla diu justament que les manifestacions més extenses són *un dels seus fins*; però del que es tracta és d’escollir el *mitjà pràctic*. Nadiezhdin s’ha tornat a embrollar al perdre de vista que només pot “preparar” manifestacions (que fins ara han sigut espontànies per complet en la immensa majoria dels casos) un exèrcit ja “reunit i organitzat”, i el que nosaltres *no sabem* precisament és reunir i organitzar. “Treball entre els obrers aturats”. Sempre la mateixa confusió, ja que açò és també una de les operacions bèl·liques d’uns efectius mobilitzats i no un pla per a mobilitzar aqueixos efectius. El cas següent demostra fins a quin punt subestima Nadiezhdin, també en aquest sentit, el dany que produeix el nostre fraccionament, la manca dels “200.000 organitzadors”. Molts (Nadiezhdin entre ells) han retret a *Iskra* la parquedat de notícies sobre l’atur forçós i l’accidentalitat de les cròniques sobre els fenòmens més habituals de la vida rural. El reprotxe és merescut, però *Iskra* apareix com a culpable sense tindre culpa alguna. Nosaltres tractem d’“estendre una llença” també per l’aldea, però en el camp no hi ha quasi obrers i s’ha d’encoratjar *per força tot* el que comuniquem inclús el fet més habitual, abrigant l’esperança que açò multiplique el nombre de col·laboradors en aquest terreny i *ens ensenye a tots* a escollir, per fi, els fets que ressalten de veritat. Però és tan escàs el missatge que, si no el sintetitzem a escala nacional, no hi ha absolutament res que aprendre. No hi ha dubte que un home que tinga, encara que siga aproximadament, les aptituds d’agitador i el coneixement de la vida dels vagabunds que observem en Nadiezhdin podria prestar al moviment serveis inestimables, fent agitació entre els obrers aturats; però es preocupara de donar a conèixer a *tots* els camarades russos cada pas de la seua actuació, perquè servisca d’ensenyança i exemple als que, en la seua immensa majoria, encara no saben començar aquesta nova labor.

De la importància d’unificar i de la necessitat de “reunir i organitzar” parla ara tothom sense excepció, però en la majoria dels casos no es té la menor idea concreta de per on començar i

com portar a terme aqueixa unificació. Tots convindran, per segur, que si “unifiquem”, per exemple, els cercles aïllats de barri d’una ciutat, caldran per a això organismes de barri d’una ciutat, caldran per a això *organismes comuns*, és a dir, no sols la denominació comuna d’“unió”, sinó una labor realment *comuna*, un intercanvi de publicacions d’experiència, de forces i distribució de funcions, no ja només per barris, sinó per oficis de tots els treballs urbans. Tothom convindrà que un sòlid mecanisme conspiratiu no cobrirà les seues despeses (si és que pot emprar-se una expressió comercial) amb els “recursos” (es sobreentén que tant materials com personals) d’un barri; que en aquest reduït camp d’acció no puga esplaiar-se el talent d’un especialista. Però el mateix pot afirmar-se de la unió de distintes ciutats, perquè inclús el camp d’acció d’una comarca aïllada *resulta*, i ha resultat ja en la història del nostre moviment socialdemòcrata, d’una estretor insuficient: ho hem demostrat complidament abans amb l’exemple de l’agitació política i de la tasca d’organització. És d’imperiosa i impostergable necessitat ampliar primer que res aquest camp d’acció, crear un nexa real entre les ciutats abonat en una labor *regular i comuna*, perquè el fraccionament deprimeix la gent que “està en el clot” (expressió de l’autor d’una carta dirigida a *Iskra*) sense saber el que passa en el món, de qual aprendre com aconseguir experiència i de quina manera satisfer el seu desig d’una activitat àmplia. I jo continue insistint que aquest nexa *real* només pot *començar* a establir-se amb un periòdic central que siga, per a tota Rússia, l’única empresa regular que faça el balanç de tota l’activitat en els seus aspectes més variats, *impulsant*, amb això, la gent a seguir infatigablement ver endavant, per *tots* els nombrosos camins que menen a la revolució, el mateix que tots els camins porten a Roma. Si desitgem la unificació no sols de paraula és necessari que cada cercle local *dedique immediatament*, per exemple, una quarta part de les seues forces a un treball *actiu* per a l’obra *comuna*. I el periòdic li mostra de seguida⁵⁷ els contorns generals, les proporcions i el caràcter de l’obra; li mostra quines llacunes són les que més es deixen sentir en tota l’activitat general de Rússia; on no hi ha agitació, on són dèbils els vincles, quines rodetes de l’immens mecanisme general podria un cercle determinat arreglar o substituir per altres millors. Un cercle que encara no haja treballat i que només busque treball podria començar ja, no amb els mètodes primitius de l’artesà en el seu petit taller aïllat, que no coneix ni el desenvolupament de la “indústria” anterior a ell ni l’estat general dels mètodes vigents de producció industrial, sinó com a col·laborador d’una vasta empresa que *reflecteix* tota l’empenta revolucionària general contra l’autocràcia. I com més perfecta siga la preparació de cada rodeta, com major quantitat de treballadors solts participen en l’obra comuna, més atapeïda serà la nostra xàrcia i menys confusió provocaran en el rengles comuns inevitables desfetes.

El vincle *efectiu* començaria ja a establir-lo la mera difusió del periòdic (si és que aquest mereixeria realment el nom del periòdic, és a dir, si apareguera regularment i no una vegada al mes, com les revistes voluminoses, sinó unes quatre vegades). Hui en dia són molt rares les relacions entre les ciutats en allò que fa als assumptes revolucionaris, en tot cas són una excepció; si es fes el que diem, aquestes relacions esdevindrien una regla, i, naturalment, no sols assegurarien la difusió del periòdic, sinó també (cosa que té major importància) l’intercanvi d’experiència, informacions, forces i recursos. La tasca d’organització aconseguiria de seguida una amplitud molt major, i l’èxit d’una localitat encoratjaria constantment a seguir perfeccionant-se, a aprofitar l’experiència ja adquirida per un camarada que actua en un altre confí del país. El treball local seria molt més ric i variat que ara; les denúncies dels maneigs polítics i econòmics que s’arreplegaren per tota Rússia servirien per a la nutrició intel·lectual dels obrers de totes les professions i de *tots els graus de desenvolupament*, subministrarien dades i donarien motius per a xerrades i lectures sobre els problemes més distints, plantejats, a més, per les al·lusions de la premsa legal, pel que es diu en societat i per els “tímids” comunicats del govern. Cada explosió, cada manifestació s’enjudiciaria i discutiria en tots els seus aspectes i en tots els confins de Rússia, despertant el desig de no quedar a la saga, de fer les coses millor que ningú (nosaltres, els socialistes, no rebutgem de cap manera tota emulació, tota “competència” en general!), de preparar conscientment el que la primera vegada es va fer en certa mesura de manera espontània, d’aprofitar les condicions favorables d’una localitat determinada o d’un moment determinat per a modificar el pla d’atac, etc. Al mateix temps, aquesta reanimació de la tasca local no ocasionaria la desesperada tensió “agònica” de *totes*

⁵⁷ Amb una excepció: sempre que simpatitze amb l’orientació d’aquest periòdic i considere útil a la causa ser el seu col·laborador, entenent per això no sols la col·laboració literària sinó tota la col·laboració revolucionària en general. *Nota per a Rabotxeie Dielo*: aquesta excepció se sobreentén per als revolucionaris que aprecien el treball i no el joc a la democràcia, que no facen distincions entre ser “simpatitzant” i participar de la manera més activa i real.

les forces, ni la mobilització de tots els homes, com succeeix sovint ara, quan cal organitzar una manifestació o publicar un número d'un periòdic local: d'una banda, la policia ensopegaria amb dificultats força majors per a arribar fins a l'"arre!", ja que no se sabia en quina localitat calia cercar-la; per una altra, una tasca regular i comuna ensenyaria els homes a concordar, en cada cas concret, la força d'un atac amb l'estat de forces de tal o qual destacament de l'exèrcit comú (ara quasi ningú pensa en part alguna en aqueixa coordinació, perquè els atacs són espontanis en les seues nou desenes parts), i facilitaria el "transport" no sols de les publicacions, sinó també de les forces revolucionàries.

Ara, en la major part dels casos aquestes forces es dessagnen en l'estreta tasca local; si es fera com plantejarem hauria possibilitat i constants ocasions, per contra, per a traslladar un agitador o organitzador més o menys capaç d'un extrem a un altre del país. Començant per un petit viatge per a resoldre assumptes del partit i a expenses del mateix, els militants s'acostumarien a viure enterament a costa del partit, a fer-se revolucionaris professionals, a formar-se com vertaders guies polítics.

I si realment aconseguíem que tots o una gran majoria dels comitès, grups i cercles locals mamprengheren activament la tasca comuna, en un futur no llunyà estaríem en condicions de publicar un setmanari que es difonguera regularment en desenes de milers d'exemplars per tota Rússia. Aquest periòdic seria una partícula d'una enorme manxa de farga que avivara cada espurna de la lluita de classes i de la indignació del poble, convertint-la en un gran incendi. Entorn d'aquesta labor, de per si molt anodina i molt petita encara, però regular i *comuna* en el ple sentit de la paraula, es concentraria sistemàticament i s'instruïria l'exèrcit permanent de lluitadors provats. No tardaríem a veure pujar per les bastides d'aquest edifici comú d'organització i destacar-se d'entre els nostres revolucionaris a l'estil dels Zheliàbov socialdemòcrates; d'entre els nostres obrers, als Bebel russos, que es posarien al cap de l'exèrcit mobilitzat i aixecarien tot el poble per a acabar amb la ignomínia i la maledicció de Rússia.

En açò és que cal somiar!

"Cal somiar!" He escrit aquestes paraules i m'he espantat. M'he imaginat assegut en el "Congrés d'unificació" enfront dels redactors i col·laboradors de *Rabòtxeie Dielo*. I heus aquí que es posa en peu el camarada Martínov i s'encara a mi amb to amenaçador: "Permeta'm que els pregunte: té encara la redacció autònoma dret a somiar sense consultar abans als comitès del partit?" Darrere d'ell s'aixeca el camarada Kritxevski (aprofundint filosòficament al camarada Martínov, qui fa molt de temps havia aprofundit ja al camarada Plekhanov) i prossegueix en to més amenaçador encara: "Jo vaig més lluny i pregunte si, en general, un marxista té dret a somiar, si no oblidat que, segons Marx, la humanitat sempre es planteja tasques realitzables, que la tàctica és un procés de creixement de les tasques, les quals creixen amb el partit".

Només de pensar en aquestes preguntes amenaçadores em donen eriçons i mire on podria amagar-me. Intentaré fer-ho darrere de Písarev.

"Hi ha disparitats i disparitats [escrivia Písarev a propòsit de l'existent entre els somnis i la realitat]. Els meus somnis poden avançar-se al curs natural dels esdeveniments o bé desviar-se cap a on el curs natural dels esdeveniments no poden arribar mai. En el primer cas, els somnis no produeixen cap dany, inclús poden sostindre i reforçar les energies del treballador... En somnis d'aquesta índole no hi ha res que deforme o paralitzi la força de treball. Tot el contrari. Si l'home estiguera privat per complet de la capacitat de somiar així, si no poguera avançar-se de quan en quan i contemplar amb la seua imaginació el quadro enterament acabat de l'obra que comença a perfilar-se per la seua mà, no podria figurar-me de cap mode quins mòbils l'obligarien a començar i portar a terme vastes i penoses empreses en el terreny de les arts, de les ciències i de la vida pràctica... La disparitat entre els somnis i la realitat no produeix cap dany, sempre que el somiador crega seriosament en un somni, pare atenció atentament a la vida, compare les seues observacions amb els seus castells en l'aire i, en general, treballa a consciència per tal que es complisquen les seues fantasies. Quan hi ha algun contacte entre els somnis i la vida, tot va bé".

Doncs bé, els somnis d'aquesta naturalesa, dissortadament, són raríssims en el nostre moviment. I la culpa la tenen, sobretot, els representants de la crítica legal i del "seguidisme" il·legal que presumeixen de la seua sensatesa, de la seua "proximitat" a allò "concret".

c) Quin tipus d'organització necessitem?

Pel que precedeix, pot veure el lector que la nostra "tàctica-pla" consisteix a rebutjar la *crida* immediata a l'assalt, a exigir que s'organitze "degudament l'assetjament de la fortalesa enemiga" o, dit en altres paraules, en exigir que tots els esforços es dirigisquen a reunir, organitzar i *mobilitzar* un exèrcit regular. Quan posem en ridícul a *Rabòtxeie Dielo* pel canvi que va donar, passant de l'"economicisme" als crits sobre la necessitat de l'assalt (crits que va donar en el número 6 de *Listok "R. Diela"* a l'abril de 1901), el dit òrgan ens va atacar, com és natural, acusant-nos de "doctrinarisme", dient que no comprenem el deure revolucionari, que exhortem a la prudència, etc. per descomptat, de cap manera ens ha estranyat aquesta acusació en boca de gents que manquen de tot principi i que ixen del pas amb la saberuda "tàctica-procés"; com tampoc ens ha estranyat que aquesta acusació l'haja repetit Nadiezhdin, que en general té el menyspreu més olímpic per la fermesa dels principis programàtics i tàctics.

Diuen que la història no es repeteix. Però Nadiezhdin fa els impossibles per repetir-la i imitar-la amb tenacitat a Tkatchov, denigrant el "culturalisme revolucionari", vociferant sobre "les campanes al vol del *Vetxe*", pregonant un "punt de vista" especial "de vespres de la revolució", etc. Pel que s'ha vist, oblidada la coneguda sentència que, si l'original d'un esdeveniment històric és una tragèdia, la seua còpia no és més que una farsa. La temptativa d'apoderar-se del poder (temptativa preparada per la prèdica de Tkatchov i realitzada pel terrorisme "horripilant" i que en realitat horripilava llavors) era majestuosa, i, en canvi, el terrorisme "excitant" del petit Tkatchov és simplement ridícul; sobretot, és ridícul quan es complementa amb la idea d'organitzar els obrers mitjans.

"Si *Iskra* [escriu Nadiezhdin] esquerra de la seua esfera del literaturisme, veuria que açò (fets com la carta d'un obrer en el número 7 d'*Iskra*, etc.) són símptomes demostratius que aviat, molt prompte, començarà l'"assalt", i parlar ara (*sic!*) d'una organització els fils de la qual arranquen d'un periòdic central per a tota Rússia és fomentar idees i tasca de gabinet". Fixen-se en aquesta confusió inimaginable: d'una banda, terrorisme excitant i "organització dels obrers mitjans" alhora amb la idea que és "més fàcil" reunir-se entorn de quelcom "més concret", per exemple, de periòdics locals, i, d'altra banda, parlar "ara" d'una organització per a tota Rússia significa donar idees de gabinet, és a dir (emprant un llenguatge més franc i senzill), "ara" ja és tard! ¿I per a "fundar a vasta escala periòdics locals" no és tard, respectabilíssim L. Nadiezhdin? Comparen amb això el punt de vista i la tàctica d'*Iskra*: el terrorisme excitant és una favada; parlar d'organitzar precisament els obrers mitjans i de fundar a vasta escala periòdics locals significa obrir de bat a bat les portes a l'"economicisme". És precis parlar d'una organització de revolucionaris única per a tota Rússia, i no serà tard parlar d'ella fins al moment en què comence l'assalt de veritat, i no sobre el paper.

"Sí [continua Nadiezhdin], respecte a l'organització, la nostra situació està molt lluny de ser brillant: sí, *Iskra* té completa raó quan diu que el gros de les nostres forces militars està construït per voluntaris i insurrectes... Està bé que tingueu una idea lúcida de l'estat de les nostres forces, però ¿per què oblideu que la multitud no és en absolut nostra i que per això no ens preguntarem quan cal trencar les hostilitats i es llançarà al "motí"?... Quan la multitud comence a actuar ella mateixa amb la seua devastadora força espontània, pot atropellar i desallotjar l'"exèrcit regular", a què sempre es pensava organitzar en forma extraordinàriament sistemàtica, però no va haver-hi temps de fer-ho. (Subratllat per mi).

Estranya lògica! Precisament perquè "la multitud no és nostra" és insensat i indecorós donar crits d'"assalt" immediat, ja que l'assalt és un atac d'un exèrcit regular i no una explosió espontània de la multitud. Precisament perquè la multitud pot atropellar i desallotjar l'exèrcit regular necessitem sense falta que tota la nostra tasca d'"organització extraordinàriament sistemàtica" de l'exèrcit regular vaja compassada amb l'auge espontani, perquè com millor

aconseguiu aquesta organització més probable serà que l'exèrcit regular no siga atropellat per la multitud, sinó que es pose al seu capdavant i l'encapçale. Nadiezhdin es confon perquè s'imagina que aquest exèrcit sistemàticament organitzat s'ocupa de quelcom que l'aparta de la multitud, mentre que, en realitat, aquest s'ocupa exclusivament d'una agitació política múltiple i general, és a dir, justament de la labor *que aproxima i fon en un tot* la força destructora espontània de la multitud i la força destructora conscient de l'organització de revolucionaris. La veritat és que vostès, senyors, inculpen al proïsme les faltes pròpies, perquè precisament el grup *Svoboda*, en introduir *en el programa* el terrorisme, exhorta amb això a crear una organització de terroristes, i una organització així desviaria realment el nostre exèrcit de la seua aproximació a la multitud que, per desgràcia, ni és encara la nostra ni ens pregunta, o ens pregunta poc, quan i com cal trencar les hostilitats.

“Ens agarrarà desprevinguts la pròpia revolució [continua Nadiezhdin, espantant *Iskra*], com ens ha ocorregut amb els esdeveniments actuals, que han caigut damunt com una allau”. Aquesta frase, relacionada amb les que hem citat abans, ens demostra palmàriament que és absurd el “punt de vista” especial “de vespres de la revolució” ideat per *Svoboda*⁵⁸. Parlant sense embuts, el “punt de vista” especial es redueix a què “ara” ja és tard per a deliberar i preparar-se. Però en aquest cas, oh, respetabilíssim enemic del “literaturisme”!, ¿per a què escriure 132 pàgines impreses “sobre qüestions de teoria”⁵⁹ i tàctica? ¿No li sembla que “al punt de vista de vespres de la revolució” li aniria millor publicar 132.000 octavetes amb una breu crida: “Per ells!”?

Precisament corre menor risc que l'agarre desprevingut la revolució qui col·loca en l'angle principal de tot el seu programa, de tota la seua *tàctica*, de tota la seua *labor d'organització* l'agitació política entre tot el poble, com ho fa *Iskra*. Els que es dediquen en tota Rússia a trenar els fils de l'organització que, a partir d'un periòdic central per a tot el país, lluny que els agarren desprevinguts els successos de la primavera, ens han ofert la possibilitat de pronosticar-los. Tampoc els han agarrat desprevinguts les manifestacions descrites en els números 13 i 14 d'*Iskra*; al contrari, han pres part en elles, amb viva consciència que el seu deure era acudir en ajuda de l'ascens espontani de la multitud, contribuint al mateix temps, per mitjà del seu periòdic, a què tots els camarades russos coneguen aquestes manifestacions i utilitzen la seua experiència. I, si conserven la vida, tampoc deixaran que els agarre desprevinguts la revolució, que reclama de nosaltres, primer que res i per damunt de tot, que traguem experiència en l'agitació, sapiem recolzar (recolzar a la manera socialdemòcrata) tota protesta i encertem a orientar el moviment espontani, salvaguardant-lo dels errors dels amics i de les trampes dels enemics!

Hem arribat, doncs, a l'última raó que ens obliga a fer particular insistència en el pla d'una organització formada entorn d'un periòdic central per a tota Rússia, per mitjà de la tasca conjunta en aquest periòdic comú. Només una organització semblant asseguraria la *flexibilitat* indispensable a l'organització socialdemòcrata combativa, és a dir, la capacitat d'adaptar-se en l'acte a les condicions de lluita més variades i canviants amb rapidesa; saber, “d'una banda, defugir les batalles en camp obert contra un enemic que té superioritat indiscutible de forces, quan concentra aquestes en un punt, i per a saber d'una altra banda, aprofitar la malaptesa de moviments d'aquest enemic i llançar-se sobre ell en el lloc i en el moment en què menys espere ser atacat”⁶⁰. Seria un gravíssim error muntar l'organització del partit dipositant les

⁵⁸ *En vespres de la revolució*, pàgina 62.

⁵⁹ Dit siga de passada, L. Nadiezhdin no diu quasi res dels problemes de teoria en la seua “revista de qüestions teòriques”, si prescindim del següent passatge, molt curiós “des del punt de vista de vespres de la revolució”: “La bernsteiniada en el seu conjunt perd per al nostre moment el seu caràcter agut, com que ens fa igual que el senyor Adamovix demostre que el senyor Struve ha de presentar la dimissió o que, pel contrari, el senyor Struve desmentisca el senyor Adamovix i no consenta en dimitir. Ens fa absolutament igual, perquè ha sonat l'hora decisiva de la revolució” (pàgina 110). Seria difícil descriure amb major relleu la despreocupació infinita de L. Nadiezhdin envers la teoria. Com que hem proclamat que estem en “vespres de la revolució”, en fa absolutament igual que els ortodoxos aconseguïquen o no desallotjar definitivament de les seues posicions els crítics! I el nostre savi no s'adona que, precisament durant la revolució, ens caldran els resultats de la lluita teòrica contra els crítics per a lluitar resolutament contra les seues posicions *pràctiques*!

⁶⁰ *Iskra*, número 4, “Per on començar?”. “Un treball llarg no espanta els revolucionaris culturalistes que no compateixen el punt de vista de vespres de la revolució”, escriu Nadiezhdin (pàgina 62). Amb aquest motiu farem els següents observacions: si no sabem elaborar una tàctica política i un pla d'organització orientats sense falta capa a una *tasca molt llarga* i que al mateix temps asseguruen, pel mateix procés d'aquest treball, la disposició del nostre partit a ocupar el seu lloc i complir amb el seu deure en qualsevulla circumstància imprevista, per més que es precipiten els esdeveniments, serem simplement uns deplorables aventurers polítics. Únicament Nadiezhdin, que ha començat a

esperances només en les explosions i lluites dels carrers o només en la “marxa progressiva de la lluita quotidiana i monòtona”. Hem de desplegar *sempre* la nostra labor quotidiana disposats a tot, perquè moltes vegades és quasi impossible preveure per anticipat com alternaran els períodes d’explosions amb els de calma i, encara que fora possible preveure’ls, no es podria aprofitar la previsió per a reconstruir l’organització, perquè en un país autocràtic aquests canvis es produeixen amb sorprenent rapidesa, a vegades com a conseqüència d’una incursió nocturna dels geníssers tsaristes. De la revolució mateixa no ha de forjar-se hom la idea que siga un acte únic (com, pel que s’ha vist, se la imaginem els Nadiezhdin), sinó que és una successió ràpida d’explosions més o menys violentes, alternant amb períodes de calma més o menys profunda. Per tant, el contingut fonamental de les activitats de l’organització del nostre partit, el centre de gravetat d’aquestes activitats ha de consistir en una labor que és possible i necessària tant durant el període de l’explosió més violenta com durant el de la calma més completa, a saber: en una labor d’agitació política unificada en tota Rússia que faça llum sobre tots els aspectes de la vida i que dirigisca les més àmplies masses. I aquesta tasca és *inconcebible* en la Rússia actual sense un periòdic central per a tota Rússia que aparega molt sovint. L’organització que es forme per si mateixa entorn d’aquest periòdic, l’organització dels seus *col·laboradors* (en l’accepció més àmplia del terme, és a dir, de tots els que treballen en torn a d’ell) estarà precisament disposada a tot, des de salvar l’honor, el prestigi i la continuïtat del partit en els moments de major “depressió” revolucionària, fins a preparar *la insurrecció armada de tot el poble*, fixar data per al seu començament i portar-la a la pràctica.

En efecte, figurem-nos una batuda completa, molt corrent entre nosaltres, en una o diverses localitats. Al no haver-hi en *totes* les organitzacions locals *una* labor comuna portada en forma regular, aquestes desfetes van acompanyades sovint de la interrupció del treball per llargs mesos. En canvi, si totes tingueren una labor comuna, bastarien, en el cas de la major batuda, unes quantes setmanes de treball de dues o tres persones enèrgiques per a posar en contacte amb l’organisme central comú als nous cercles de la joventut que, com és sabut, inclús ara brollen amb summa rapidesa; i quan la tasca comuna que sofreix les desfetes està a la vista de tothom, els nous cercles poden sorgir i posar-se en contacte amb el dit organisme central més prompte encara.

D’altra banda, imaginem-se una insurrecció popular. Ara és probable que tot el món estiga d’acord en què hem de pensar en ella i preparar-nos per a ella. Però *com* preparar-nos? No es voldrà que el Comitè Central nomeni agents en totes les localitats per tal de preparar l’aixecament! Tanmateix tinguérem un Comitè Central, aquest no aconseguiria absolutament res amb designar-los, donades les actuals condicions russes. Al contrari, una xàrcia d’agents⁶¹ que es forme per si mateixa en el treball d’organització i difusió d’un periòdic central no hauria d’“esperar amb els braços creuats” la consigna de l’aixecament sinó que desplegueria justament aqueixa tasca regular que li garantiria, en cas d’aixecament, les majors probabilitats d’èxit. Aqueixa mateixa labor és la que reforçaria els llaços d’unió tant amb les més grans masses obreres com amb tots els sectors descontents de l’autocràcia, la qual cosa és de summa importància per a l’aixecament. En aqueixa labor precisament es formaria la capacitat d’enjudiciar amb encert la situació política general i, per tant, la capacitat d’escollir el moment adequat per a l’aixecament. Aqueixa mateixa labor és la que acostumaria *totes* les organitzacions locals a fer-se unison eco dels problemes, casos i successos polítics que agiten a tota Rússia, respondre a aquests “successos” amb la major energia possible, de la manera més uniforme i convenient possible; i l’aixecament és, en el fons, la “resposta” més enèrgica, més uniforme i més convenient de tot el poble al govern. Aqueixa mateixa tasca és la que acostumaria, finalment, totes les organitzacions revolucionàries, en tots els confins de Rússia, a mantindre les relacions més constants, i conspiratives al mateix temps, que crearien la unitat

anomenar-se socialdemòcrata des d’ahir, pot oblidar que l’objectiu de la socialdemocràcia consisteix en transformar d’arrel les condicions de vida de tota la humanitat, per la qual cosa és imperdonable que un socialdemòcrata s’“espante” per com de llarg és el treball.

⁶¹ Ai! Se m’ha escapolit altra vegada la truculenta paraula “agents” que tant fereix les democràtiques oïdes dels Martínov! M’estranya que aquesta paraula haja molestat els corifeus de la dècada del 70 i, per contra, moleste els primitius de la del 90. M’agrada aquesta paraula, perquè indica d’una manera clara i tallant *la causa comuna* a la que tots els agents subordinen els seus pensaments i actes, i si calguera substituir-la per altra, jo únicament escolliria el terme “col·laborador”, si açò no tinguera un deix de literaturisme i de vaguetat. Perquè el que necessitem és una organització militar d’agents. A propòsit siga dit, els nombrosos Martínov (sobretot al estranger), que agraden d’“ascendir recíprocament a generals”, podrien dir, en compte d’“agent en assumptes de passaports”, “comandant en cap de la unitat especial destinada a aprovisionar de passaports els revolucionaris”, etc.

efectiva del partit; sense aquestes relacions és impossible discutir col·lectivament un pla d'insurrecció ni adoptar les mesures preparatòries indispensables en vespres d'aquesta, mesures que han de guardar-se en el secret més rigorós.

En poques paraules, "el pla d'un periòdic polític central per a tota Rússia", lluny de ser el fruit d'un treball de gabinet de persones contaminades de doctrinarisme i literaturisme (com els ha semblat a gents que han meditat poc en ell), és, per contra, el pla més pràctic de començar a preparar-se de seguida i per onsevol per a l'aixecament, sense oblidar al mateix temps ni per un instant la labor corrent de cada dia.

Conclusió

La història de la socialdemocràcia russa es divideix manifestament en tres períodes.

El primer període comprèn prop d'un decenni, de 1884 a 1894 si fa o no fa. Va ser el període en què van brollar i es van refermar la teoria i el programa de la socialdemocràcia. El nombre d'adeptes de la nova tendència a Rússia es podia comptar amb els dits de les mans. La socialdemocràcia existia sense moviment obrer i passava, com partit polític pel procés de desenrotllament intrauterí.

El segon període abraça tres o quatre anys, de 1894 a 1898. La socialdemocràcia apareix com a moviment social, com a impuls de les masses populars, com partit polític. Va ser el període d'infància i adolescència. Amb la rapidesa d'una epidèmia, es propaga l'apassionament general dels intel·lectuals per la lluita contra el populisme i pel corrent d'anar cap als obrers, l'apassionament general dels obrers per les vagues. El moviment fa grans progressos. La majoria dels dirigents eren homes molt joves que estaven lluny d'haver aconseguit l'"edat de trenta-cinc anys", que el senyor N. Mikhailovski tenia per quelcom així com frontera natural. Per la seua joventut, no estaven preparats per a la tasca pràctica i desapareixien de l'escena amb sorprenent rapidesa. Però la magnitud del seu treball, en la majoria dels casos, era molt gran. Molts d'ells van començar a pensar d'una manera revolucionària com a adeptes del grup Llibertat del Poble. Quasi tots retien homenatge, en les seues joventuts, als herois del terrorisme, i els va costar molt de treball sostroure's a la impressió seductora d'aquesta tradició heroica; va caldre trencar amb persones que a tota costa volien seguir sent fidels a Llibertat del Poble i gaudien de gran respecte entre els joves socialdemòcrates. La lluita obligava a estudiar, a llegir obres il·legals de totes les tendències, a ocupar-se intensament dels problemes del populisme legal. Formats en aquesta lluita, els socialdemòcrates acudien al moviment obrer sense oblidar "un instant" ni la teoria del marxisme que els va parir amb llum meridiana ni la tasca de derrocar l'autocràcia. La formació del partit, en la primavera de 1898, va ser l'acte de major relleu, i *últim* al mateix temps, dels socialdemòcrates d'aquell període.

El tercer període despunta, com acabem de veure, en 1897 i ve a substituir definitivament al segon en 1898 (1898-). és el període de dispersió, de disgregació, de vacil·lacions. Igual que muden la veu els adolescents, la socialdemocràcia russa d'aquell període també la va mudar i va començar a donar notes falses, d'una banda, en les obres dels senyors Struve, Prokopòvitx, Bulgàkov i Berdiàiev, i, per una altra, en les de V. I-n, RM, B. Kritxevski i Martínov. Però anaven cada u per la seua banda i retrocedien els dirigents res més: el mateix moviment seguia creixent i fent progressos gegantins. La lluita proletària englobava nous sectors d'obrers i es propagava per tota Rússia, contribuint alhora indirectament a avivar l'esperit democràtic entre els estudiants i entre els altres sectors de la població. Però la consciència dels dirigents va cedir davant la magnitud i el vigor del creixement espontani. Entre els socialdemòcrates predominava ja una altra classe de gent: els militants formats quasi exclusivament en l'esperit de la literatura marxista "legal", cosa més insuficient com més alt era el nivell de consciència que reclamava d'ells l'espontaneïtat de les masses. Els dirigents no sols quedaven ressegats en el sentit teòric ("llibertat de crítica") com en el terreny pràctic ("mètodes primitius de treball"), sinó que intentaven defensar el seu endarreriment recorrent a tota mena d'arguments ressonants. El moviment socialdemòcrata era rebaixat al nivell del tradeunionisme pels brentanistes de la literatura legal i pels seguidistes de la il·legal. El programa del *Credo* comença a portar-se a la pràctica, sobretot, quan els "mètodes primitius de treball" dels socialdemòcrates revifien les tendències revolucionàries no socialdemòcrates.

I si el lector em retrau que m'haja esplaiat amb excés de detalls en un periòdic com *Rabòtxeie Dielo*, li contestaré: *R. Dielo* ha adquirit una importància "històrica" per haver reflectit amb el major relleu l'"esperit" d'aquest tercer període⁶². No era el conseqüent R M., sinó precisament els Kritxevski i Martínov, que canvien de direcció com les penells als quatre vents, els que podien expressar de veritat la dispersió, les vacil·lacions i la disposició a fer concessions a la "crítica", a l'"economicisme" i al terrorisme. El que caracteritza a aquest període no és el menyspreu olímpic d'algun admirador de "l'absolut" per la labor pràctica, sinó precisament la unió d'un practicisme mesquí amb la més completa despreocupació per la teoria. Més que negar obertament les "grans paraules", el que feien els herois d'aquest període era envilir-les. El socialisme científic va deixar de ser una teoria revolucionària integral, convertint-se en una mescladissa a què s'afegien "lliurement" líquids procedents de qualsevol manual alemany nou; la consigna de "lluita de classes" no impulsava a una activitat cada vegada més àmplia, cada vegada més enèrgica, sinó que servia d'amortidor, ja que "la lluita econòmica està íntimament lligada a la lluita política"; la idea del partit no exhortava a crear una organització combativa de revolucionaris, sinó que justificava una espècie de "burocràcia revolucionària" i el joc infantil a formes "democràtiques".

Ignorem quan acabarà el tercer període i començarà el quart (en tot cas anunciat ja per molts símptomes). Del camp de la història passem ací al terreny del present i, en part, del futur. Però creem amb fermesa que el quart període ha de menar a la consolidació del marxisme militant, que la socialdemocràcia russa eixirà enfortida i refermada de la crisi, que la reraguarda oportunista serà "rellevada" per un vertader destacament d'avantguarda de la classe més revolucionària.

A mena d'exhortació a aquest "relleu", i resumint el que acabem d'exposar, podem donar aquesta esgarjada resposta a la pregunta: què fer?:

Acabar amb el tercer període.

Annex. Intent de fusionar *Iskra* amb *Rabòtxeie Dielo*

Ens resta esbossar la tàctica adoptada i conseqüentment aplicada per *Iskra* en les relacions orgàniques amb *Rabòtxeie Dielo*. Aquesta tàctica ha sigut exposada ja per complet en el número 1 d'*Iskra*, en l'article *L'escissió de la Unió de Socialdemòcrates Russos en l'Estranger*. Admetem de seguida el punt de vista que la verdadera Unió de Socialdemòcrates Russos en l'Estranger, reconeguda pel I Congrés del nostre partit com el seu representant fora del país, s'havia escindit en dues organitzacions; que restava pendent el problema de la representació del partit, ja que l'havia resolt només amb caràcter provisional i convencional, en el Congrés internacional celebrat a París, l'elecció de dos membres procedents de Rússia, un per cada part de la Unió escindida, per al Buró Socialista Internacional permanent. Hem declarat que, en el fons, *Rabòtxeie Dielo* no tenia raó; respecte als principis, ens col·loquem resolutament de la banda del grup Emancipació del Treball, però ens neguem, al mateix temps, a entrar en detalls de l'escissió i assenyalem els mèrits de la Unió en el terreny de la tasca purament pràctica⁶³.

De manera que ens manteníem, fins a cert punt, a l'expectativa: fèiem una concessió al criteri imperant entre la majoria dels socialdemòcrates russos, els quals sostenien que inclús els enemics més decidits de l'"economicisme" podien treballar colze amb colze amb la Unió, puix aquesta havia declarat més d'una vegada que estava d'acord en principi amb el grup Emancipació del Treball i que no pretenia, segons afirmava, tindre una posició independent en els problemes cardinals de la teoria i de la tàctica. L'encert de la posició que havíem adoptat el corrobora indirectament el fet que, quasi en el moment d'aparèixer el primer nombre d'*Iskra*

⁶² Podria contestar també amb un refrany alemany: "*Den Sack schlägt man, den Esel meint man*", el que vol dir: qui en castiga un esperona cent. No sols *Rab. Dielo* sinó la gran massa dels militants dedicats al treball pràctic i dels teòrics sentien entusiasme per la "crítica" de moda, es feien un embolic amb l'espontaneïtat, es desviaven de la concepció socialdemòcrata de les nostres tasques polítiques i orgàniques cap a la concepció tradeunionista.

⁶³ Aquest judici sobre l'escissió no sols es basa en el coneixement de les publicacions, sinó en dades recollides a l'estranger per alguns membres de la nostra organització que havien estat allí.

(desembre de 1900), es van separar de la Unió tres membres, formant l'anomenat grup d'iniciadors, els quals es van dirigir: 1) a la secció de l'organització d'*Iskra* en l'estranger; 2) a l'Organització Revolucionària Sotsial-Demokrat, i 3) a la Unió, proposant les seues mediació per a entaular negociacions conciliadores. Les dues primeres organitzacions van acceptar de seguida, *la tercera es va negar*. Per cert, quan en el Congrés d'"unificació", celebrat l'any passat, un dels oradors va exposar els fets mencionats, un membre de l'administració de la Unió va declarar que la seua negativa es devia *exclusivament* a què la Unió estava descontenta de la composició del grup d'iniciadors. Estimant que és el meu deure d'inserir aquesta explicació, no puc, no obstant, deixar d'observar per la meua part que no la considere satisfactòria: com la Unió estava al tant de la conformitat de les dues organitzacions per a entaular negociacions, podia dirigir-se a elles per conducte d'un altre mediador o directament.

En la primavera de 1901, tant *Zarià* (núm. 1, abril) com *Iskra* (núm. 4, maig) van entaular una polèmica directa contra *Rabòtxeie Dielo*. *Iskra* va atacar, sobretot, el *Viratge històric de Rabòtxeie Dielo*, que en el seu full d'abril, açò és, després dels esdeveniments de primavera, va donar ja mostres de poca fermesa respecte a l'apassionament pel terrorisme i per les crides "sanguinàries". Malgrat aquesta polèmica, la Unió va contestar que estava disposada a reprendre les negociacions de conciliació per mitjà d'un nou grup de "conciliadors". La conferència preliminar de representants de les tres organitzacions citades es va celebrar al mes de juny i va elaborar un projecte de pacte basat en un detalladíssim "acord en principi", publicat per la Unió en el fullet *Dos congressos* i per la Lliga en el fullet *Documents del Congrés d'"unificació"*.

El contingut d'aquest acord (o, com sol anomenar-se'l, resolucions a la Conferència de juny) adoptat d'acord amb els principis demostra amb claredat meridiana que nosaltres exigim, com a condició indispensable per a la unificació, que es repudiara del mode *més decidit* tota manifestació d'oportunisme en general i d'oportunisme rus en particular. "Rebutgem (diu el primer paràgraf) totes les temptatives d'introduir l'oportunisme en la lluita de classe del proletariat, temptatives que s'han manifestat en l'anomenat "economicisme", bernsteinianisme, millerandisme, etc.". "L'esfera d'activitat de la socialdemocràcia comprendre... la lluita ideològica contra tots els adversaris del marxisme revolucionari" (4, c). "En totes les esferes de les tasques d'agitació i d'organització, la socialdemocràcia no ha d'oblidar ni un instant la tasca immediata del proletariat rus: derrocar l'autocràcia" (5, a); ... "l'agitació, no sols en el terreny de la lluita diària del treball assalariat contra el capital" (5,b); ... "no reconeixent ... la fase de la lluita purament econòmica i de la lluita per reivindicacions polítiques parcials" (5, c); ... "considerem d'importància per al moviment criticar els corrents que erigeixen en principi... allò elemental... i l'estretor de les formes inferiors del moviment" (5, d). Inclús una persona completament estranya, després de llegir més o menys atentament aquestes resolucions, ha de veure pel seu mateix enunciat que es dirigeixen contra els que eren oportunistes i "economistes" i han oblidat, encara que només siga un instant, la tasca de derrocar l'autocràcia, contra els que han acceptat la teoria de les fases, han erigit en principi l'estretor de mires, etc. I qui reconega més o menys la polèmica que el grup Emancipació del Treball, *Zarià* i *Iskra* han tingut amb *Rabòtxeie Dielo*, no dubtarà un instant que aquestes resolucions rebutgen, fil per randa, precisament les aberracions en què havia caigut *Rabòtxeie Dielo*. Per això, quan en el Congrés d'"unificació" un dels membres de la Unió va declarar que els articles publicats en el número 10 de *Rabòtxeie Dielo* no es devien al nou "viratge històric" de la Unió, sinó a l'esperit massa "abstracte"⁶⁴ de les resolucions, un dels oradors el va posar amb tota raó en ridícul. Les resolucions, va contestar, lluny de ser abstractes, són increïblement concretes: basta tirar-les una ullada per a veure que "es volia caçar a algú".

Aquesta expressió va motivar en el congrés un episodi característic. D'una banda, B. Kritxevski es va aferrar a la paraula "caçar", creient que era un lapsus delator de mala intenció per la nostra part ("tindre una emboscada") i va exclamar en to patètic: "A qui s'anava a caçar?" "Sí, en efecte, a qui?", va preguntar irònicament Plekhanov. "Jo ajudaré el camarada Plekhanov en la seua perplexitat (va contestar B. Kritxevski), jo li explicaré que a qui es volia caçar era a la redacció de *R. Dielo*. (Hilaritat general) Però no ens hem deixat caçar!" (*Exclamacions de l'esquerra*: "Pitjor per a vosaltres!") D'altra banda, un membre del grup Borbà (grup de conciliadors), pronunciant-se contra les esmenes de la Unió a les resolucions, i en el seu desig

⁶⁴ Aquesta afirmació es repeteix en *Dos congressos*, pàgina 25.

de defensar al nostre orador, va declarar que, evidentment, l'expressió "es volia caçar" s'havia escapat sense voler en la calor de la polèmica.

Pel que a mi es refereix crec que l'orador que ha emprat l'expressió no es sentirà del tot satisfet d'aquesta "defensa". Jo crec que les paraules "es volia caçar algú" van ser "dites de broma, però pensades seriosament": nosaltres hem acusat sempre a *Rabotxie Dielo* de manca de fermesa, de vacil·lacions, raó per la qual *devíem*, naturalment, tractar de caçar-lo per a fer impossibles les vacil·lacions d'ara endavant. No es podia parlar ací de mala intenció perquè es tractava de falta de fermesa en els principis. I hem sabut "caçar" a la Unió procedint lleialment⁶⁵, de manera que les resolucions de juny van ser firmades pel propi B. Kritxevski i per un altre membre de l'administració de la Unió.

Els articles publicats en el número 10 de R. Dielo (els nostres camarades van veure aquest número només quan van haver arribat al congrés i uns dies abans inaugurar-se aquest) demostraven clarament que de l'estiu a la tardor s'havia produït un altre viratge en la Unió: els "economistes" van obtenir una vegada més la supremacia, i la redacció, dúctil a tot nou "corrent", va tornar a defensar als "més declarats bernsteinians", la "llibertat de crítica" i la "espontaneïtat" i a predicar per boca de Martínov la "teoria de restringir" l'esfera de la nostra influència política (amb el propòsit aparent de complicar aquesta mateixa influència). Una vegada més s'ha confirmat la precisa observació de Parvus que és difícil caçar un oportunista amb una simple fórmula, perquè li costa tan poc firmar qualsevulla fórmula com renegar d'ella, ja que l'oportunisme consisteix precisament en la manca de principis més o menys definits i fermes. Hui, els oportunistes rebutgen tota temptativa d'introduir l'oportunisme, rebutgen tota restricció, prometen solemnement "no oblidar un instant l'enderrocament de l'autocràcia", fer "agitació no sols en el terreny de la lluita diària del treball assalariat contra el capital", etc. I demà canvien de to i tornen a ballar-la sota pretext de defensar l'espontaneïtat, de la marxa progressiva de la lluita quotidiana i monòtona, d'exalçar les reivindicacions que prometen resultats palpables, etc.

Al continuar afirmant que en els articles del número 10 la "Unió no ha vist ni veu cap abjuració herètica dels principis generals del projecte de la conferència" (Dos congressos, p. 26), la Unió només revela amb això que és incapaç per complet o que no vol comprendre el fons de les discrepàncies.

Després del número 10 de *Rabotxie Dielo* ens quedava per fer una sola temptativa: iniciar una discussió general per a convèncer-nos de si tota la Unió es solidaritzava amb aquests articles i amb la seua redacció. La Unió, està disgustada amb nosaltres, sobretot, per aquest fet i ens acusa que vam intentar sembrar la discòrdia en el seu si, que ens vam immiscir en coses alienes, etc. Acusacions infundades per complet, perquè, tenint una redacció composta per elecció i dúctil per a "girar" al menor bufit del vent, tot depèn precisament de la direcció del vent, i érem nosaltres els que determinàvem aqueixa direcció en les sessions a porta tancada, a les que només assistien els membres de les organitzacions vingudes per a unificar-se. Les esmenes que s'han introduït en les resolucions de juny en nom de la Unió ens han llevat l'últim indici d'esperança d'arribar a un acord. Les esmenes són una prova documental del nou viratge cap a l'"economicisme" i de la solidaritat de la majoria de la Unió amb el número 10 de *Rabotxie Dielo*. S'esborrava de la llista de manifestacions de l'oportunisme l'"anomenat economicisme" (degut a la suposada "vagueta" d'aquestes paraules, si bé d'aquesta motivació no es dedueix sinó la necessitat de definir amb major exactitud l'essència d'una aberració molt estesa); també s'esborrava el "millerandisme" (si bé B. Kritxevski el defenia en *Rabotxie Dielo*, núm. 2-3, p. 83-84, i amb major franquesa encara en *Vorwärts*⁶⁶). Tanmateix que les

⁶⁵ A saber: en la introducció a les resolucions de juny vam dir que la socialdemocràcia russa mantigué sempre en conjunt la posició de fidelitat als principis del grup Emancipació del Treball i que el mèrit de la Unió estava sobretot en la seua activitat en el terreny de les publicacions i de l'organització. Amb d'altres termes, vam dir que estàvem completament disposats a oblidar el passat i a reconèixer que la tasca dels nostres camarades de la Unió era útil a la causa, a condició que acabaren per complet amb les vacil·lacions, objecte de la nostra "caça". Tota persona imparcial que llisca les resolucions de juny les entendreà sols en aquest sentit. Però si ara la Unió ens acusa solemnement de *faltar a la veritat* (Dos congressos, pàgina 30) per aquestes paraules sobre els seus mèrits, després d'haver provocat ella mateixa amb el seu viratge cap a l'"economicisme" (als articles del número 10 i en les esmenes) la ruptura, aquesta acusació, com és natural, no deixar de provocar un somriure.

⁶⁶ En *Vorwärts* es va iniciar una polèmica al respecte entre la seua redacció actual, Kautsky i Zarià. No deixarem de fer conèixer aquesta polèmica als lectors russos.

resolucions de juny indicaven de manera terminant que la tasca de la socialdemocràcia consistia en “dirigir *totes* les manifestacions de lluita del proletariat contra *totes* les formes d’opressió política, econòmica i social”, exigint amb això que s’introduïra mètode i unitat en totes aquestes manifestacions de lluita, la Unió afegia paraules supèrflues per altres, dient que la “lluita econòmica és un poderós estímul per al moviment de masses” (aquestes paraules, de per si, són indiscutibles, però, existint un “economicisme” estret, no podien menys que portar a interpretacions falses). Més encara, s’ha arribat fins a *restringir* amb desvergonyiment en les resolucions de juny la “política”, ja eliminant les paraules “ni per un instant” (no oblidar l’objectiu de l’enderrocament de l’autocràcia), ja afegint les paraules “la lluita econòmica és el mitjà aplicable *amb la major amplitud* per a incorporar a les masses a la lluita política activa”. És natural que, una vegada introduïdes aquestes esmenes, tots els oradors de la nostra part foren renunciant l’un darrere de l’altre a la paraula, perquè veien la completa inutilitat de seguir negociant amb gent que tornava a girar vers l’“economicisme” i es reservava la llibertat de vacil·lar.

“Precisament el que la Unió ha tingut per condició *sine qua non* per a la solidesa del futur acord, o siga, el manteniment de la fisonomia de *Rabotxie Dielo* i de la seua autonomia, és el que *Iskra* considerava un obstacle per a l’acord” (*Dos congressos*, p. 25). Açò és molt inexacte. Mai hem atemptat contra l’autonomia de *Rabotxie Dielo*⁶⁷. Efectivament, *hem rebutjat en forma categòrica* la seua fisonomia pròpia si s’entén per tal la “fisonomia pròpia” en els problemes de principi de la teoria i de la tàctica: les resolucions de juny contenen precisament la negociació categòrica d’aquesta fisonomia pròpia, perquè, en la pràctica, aquesta “fisonomia pròpia” ha significat sempre, ho repetim, vacil·lacions de tota classe i el suport que prestaven a la dispersió imperant en el nostre ambient, dispersió insuportable des del punt de vista del partit. Amb els seus articles del número 10 i amb les “esmenes”, *Rabotxie Dielo* ha manifestat clarament el seu desig de mantindre precisament aquesta fisonomia pròpia, i semblant desig ha conduït de manera natural i inevitable a la ruptura i a la declaració de guerra. Però tots nosaltres estàvem disposats a reconèixer la “fisonomia pròpia” de *Rabotxie Dielo* en el sentit que ha de concentrar-se en determinades funcions literàries. La distribució encertada d’aquestes funcions s’imposava per si mateixa: 1) revista científica, 2) periòdic polític i 3) recopilacions i fullets de divulgació. Només la conformitat de *Rabotxie Dielo* amb aquesta distribució demostraria el seu sincer desig d’acabar d’una vegada per sempre amb les aberracions combatudes per les resolucions de juny; només aquesta distribució eliminaria tota possibilitat de friccions i asseguraria efectivament la fermesa de l’acord, servint al mateix temps de base per a que el nostre moviment cresca més i assolisca nous èxits.

Ara cap socialdemòcrata rus pot posar ja en dubte que la ruptura definitiva de la tendència revolucionària amb l’oportunista no ha sigut originada per qüestions “d’organització”, sinó precisament pel desig dels oportunistes de refermar la fisonomia pròpia de l’oportunisme i de seguir ofuscant les ments amb les disquisicions dels Kritxevski i els Martínov.

Escrit entre la tardor de 1901 i febrer de 1902

Publicat per primera vegada en març de 1902 en fullet a banda en Stuttgart

Esmena per a Què fer?

El “grup d’iniciadors”, a què m’he referit en el fullet *Què fer?*, p. 141, em demana que faça la següent esmena al passatge on s’exposa la seua participació en l’intent de conciliar les organitzacions socialdemòcrates en l’estranger:

“Només un dels tres membres d’aquest grup es va retirar de la Unió a finals de 1900; els restants no ho van fer fins a 1901, quan es van haver convençut que era impossible aconseguir que la Unió acceptara celebrar una conferència amb l’organització d’*Iskra* en l’estranger i amb l’Organització Revolucionària Sotsial-Demokrat, a la qual cosa es cenyia la proposta del grup

⁶⁷ Si no comptem com a restricció de l’autonomia les reunions de les redaccions, relacionades amb la formació d’un consell suprem comú de les organitzacions unides, cosa que *Rabotxie Dielo* va acceptar també en juny.

d'iniciadors. L'administració de la Unió va rebutjar al principi aquesta proposta, atribuint la seua negativa a participar en la conferència a la "incompetència" dels integrants del grup d'iniciadors mediadors i expressant el seu desig d'entaular relacions directes amb l'organització d'*Iskra* en l'estranger. No obstant, l'administració de la Unió no va tardar a posar en coneixement del grup d'iniciadors que, després d'aparegut el primer número d'*Iskra*, en el qual es publicava la nota sobre l'escissió de la Unió, canviava de parer i no volia posar-se en contacte amb *Iskra*. ¿Com explicar, després d'això, la declaració d'un membre de l'administració de la Unió que la negativa d'aquesta a participar en la conferència es devia *exclusivament* a què estava descontenta de la composició del grup d'iniciadors? Per cert, tampoc es comprèn que l'administració de la Unió acceptara participar en la Conferència de juny de l'any passat: la nota que va aparèixer en el primer número d'*Iskra* segueix en vigor, i el repudi de la Unió per *Iskra* va cobrar major realç en el primer volum de *Zarià* i en el quart número d'*Iskra*, que van aparèixer abans de la Conferència de Juny".

N. Lenin

Iskra, número 19, de l'1 d'abril de 1902